

กลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน

นางสาวสาวิตรี แจ่มใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

CHULALONGKORN UNIVERSITY

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)

เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR) are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2559

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

LAKORN CHATREE VOCAL STYLE OF KRU MANTANA YUYANGYUEN

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Arts Program in Thai Music

Department of Music

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

Academic Year 2016

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

กลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน

โดย

นางสาวสาวิตรี แจ่มใจ

สาขาวิชา

ดุริยางค์ไทย

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

รองศาสตราจารย์ ดร.ข้าม พรประสิทธิ์

คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วน
หนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์

(รองศาสตราจารย์ ดร.ศุภกรณ์ ดิษฐพันธุ์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ

(ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บิณฑสันต์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

(รองศาสตราจารย์ ดร.ข้าม พรประสิทธิ์)

..... กรรมการ

(รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวิ ภูษณาภิรมย์)

..... กรรมการ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทระ คมขำ)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย

(รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน)

สาวิตรี แจ่มใจ : กลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครุมนันทนา อยู่ยั้งยืน (LAKORN CHATREE VOCAL STYLE OF KRU MANTANA YUYANGYUEN) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: รศ. ดร.ข้ามคม พรประเสริฐ, 351 หน้า.

วิทยานิพนธ์เรื่อง กลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครุมนันทนา อยู่ยั้งยืน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา ทำนองเพลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของการขับร้องละครชาตรี กรรมศิลปการ และกลวิธีการขับร้องละครชาตรีเรื่องรถเสน ของครุมนันทนาอยู่ยั้งยืนจำนวน 10 เพลง ผลการศึกษาพบดังนี้

ประวัติความเป็นมา พบว่าละครชาตรีเป็นละครรำที่มีความเก่าแก่มาก มีตำนานเกี่ยวข้องกับวรรณกรรมพื้นบ้าน เมื่อกรมศิลปากรนำมาฟื้นฟูได้เชิญคณะละครชาตรีนายพูน เรื่องนนท์เข้ามาถ่ายทอดโดยนายทองใบ เรื่องนนท์ บุตรชายเป็นผู้ถ่ายทอด คุณครุมนนตรี ตราโมทปรับปรุงทำนองเพลง สำหรับเครื่องดนตรีและการประสมวงเดิมประกอบด้วย ปี่ชวา โทณ กลองชาตรี ฆ้องคู่ ฉิ่ง และกรับ พัฒนาการของกรมศิลปากรคือมีการนำวงปี่พาทย์ไม้นวมเข้ามาบรรเลงประกอบ กรมศิลปากรทำการตัดทำนองใหม่โรงชาตรีออก เหลือเพียงการร่ำกลอง และจากการที่นักแสดงรำและร้องเอง เป็นนักแสดงรำอย่างเดียวโดยมีนักร้องทำการขับร้องแทน ทำให้ละครชาตรีของกรมศิลปากรมีเอกลักษณ์ทั้งเรื่องบทเพลงและทางขับร้อง เพลงที่มีการขับร้องมาแต่เดิมได้รับได้สืบทอดมาจากคณะละครชาตรีนายพูน เรื่องนนท์ ได้แก่เพลงร่ายชาตรี และเพลงที่ปรากฏในเพลงชุดสิบสองภาษา คุณครุมนนตรี ตราโมท ได้นำมาบรรจุไว้ในละครชาตรีเรื่องรถเสนได้แก่เพลงชาตรีตะลุง สำหรับเพลงที่คุณครุมนนตรี ตราโมท ประพันธ์ขึ้นใหม่ได้แก่ เพลงสิงโลดชาตรี เพลงชาตรีกรับ เพลงร่ายชาตรี 3 เพลงร่ายชาตรี 2 เพลงชาตรีบางช้าง เพลงลำชาตรีและเพลงทยอยดง โดยปรากฏทางขับร้องที่เป็นการร้องโดยมีทำนองหลักจำนวน 2 เพลงได้แก่เพลงชาตรีตะลุงและเพลงชาตรีบางช้าง ส่วนอีก 8 เพลงเป็นทำนองร้องเท่านั้นได้แก่เพลงสิงโลดชาตรี เพลงชาตรีกรับ เพลงร่ายชาตรี 3 เพลงชาตรี 2 เพลงร่ายชาตรี เพลงลำชาตรี เพลงทยอยดงและเพลงโอบบางช้าง ทำนองส่วนใหญ่ใช้ระดับเสียงทางเพียงออล่าง เป็นประธาน ทำนองจบเพลงมักจบด้วยเสียงที่ 1 ของทางเพียงออล่างเกือบทั้งหมด ลูกตกที่กำหนดส่วนใหญ่กำหนดให้ลูกตกเป็นเสียงซอล เป็นส่วนใหญ่ แนววิถีของทำนองพบทั้งสิ้นพบรูปแบบการซ้ำแนวเสียงน้อยกว่าการใช้แนวเสียงที่ใช้ครั้งเดียวและมีความหลากหลาย

กลวิธีการขับร้องละครชาตรีของคุณครุมนันทนา อยู่ยั้งยืนพบว่ายึดแบบกรรมศิลปการตามที่คุณครุมนนตรี ตราโมท ปรับปรุงไว้ การใช้เสียงเป็นไปตามลักษณะการขับร้องตามทำนองหลัก การบรรจุคำร้อง ครุมนันทนาจะบรรจุคำร้องตามบทเพลงไทยโดยทั่วไปที่เป็นทำนองในจังหวะหน้าทับปรบไ้สองชั้น การใช้เสียงขึ้นต้น พบว่าทำนองที่อยู่ในทางเพียงออล่างจะขึ้นต้นเพลงด้วยเสียงที่ 1 เสียงที่ 2 เสียงที่ 3 และเสียงที่ 6 ของทางเพียงออล่าง หากทำนองเพลงที่กำกับด้วยทางกลาง ขึ้นต้นด้วยเสียงที่ 6 ของทางหลักและหากเป็นทางเพียงออบน จะขึ้นต้นเพลงด้วยเสียงที่ 2 และเสียงที่ 6 นอกจากนี้ครุมนันทนาใช้กลวิธีการขับร้องจำนวนทั้งสิ้น 6 ชนิดคือ การปั้นคำ การใช้ทางเสียง การซ้อนเสียง การหวนเสียง การกดเสียงต่ำ การผันทางเสียง กลวิธีที่พบว่าใช้มากที่สุด คือ การปั้นคำ

ภาควิชา ดุริยางคศิลป์

ลายมือชื่อนิสิต .....

สาขาวิชา ดุริยางค์ไทย

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

ปีการศึกษา 2559

5686734135 : MAJOR THAI MUSIC

KEYWORDS: CHATREE DRAMA VOCAL / MASTER MANTANA YUYANGYUEN

SAWITRE JAMJAI: LAKORN CHATREE VOCAL STYLE OF KRU MANTANA YUYANGYUEN. ADVISOR: KUMKOM PORNPRASIT, Ph.D., 351 pp.

The thesis titled “LAKORN CHATREE VOCAL STYLE OF KRU MANTANA YUYANGYUEN” is aimed at examining the background and unique melodies of Chatree dramatic singing styles by Fine Arts Department and the vocal techniques of Master Mantana Yuyangyuen in the Chatree drama Rodasen from 10 songs.

The research bindings show that Chatree drama is a very old dance drama with a legend related to folk literature. When the Chatree drama was revived by the Fine Arts Department, the department invited the Chatree drama troupe of Mr. Poon Rueangnon to interpret it. Mr. Thongbai Rueangnon, who was his son, being the interpreter, and Master Montree Tramote modified the melodies. As for the musical instruments and instrumentation, formerly there were Javanese clarinet, tone, Chatree drum, double gong, small cup-shaped cymbals and wooden rhythm clappers. The development by the Fine Arts Department is the inclusion of the gamelan with padded hammers in the ensemble. The Fine Arts Department excluded the Chatree prelude melody leaving only the drum roll part, and due to the fact that the performers who are the dancers are just dancers who have the singers doing the singing for them. The Chatree plays of the Fine Arts Department are unique for both the songs and the singing. The song that has always been sung from the past is a song derived from the Chatree drama troupe of Mr. Poon Rueangnon. “Rai Chatree” This song is entitled and the song found in the collection of songs in twelve languages. Master Montree Tramote put this song in the Chatree play Rodasen is “Chatree Talung”. As for the songs newly composed by Master Montree Tramote, there are “Linglode Chatree”, “Chatree Krub”, “Rai Chatree 3”, “Rai Chatree 2”, “Chatree Baang Chaang”, “Lam Chatree” and “Tayoi Dong”. The singing parts with a main theme are found in 2 songs, namely, “Chatree Talung” and “Chatree Baang Chaang”. The other 8 songs only have melodies for singing, namely, “Linglode Chatree”, “Chatree Krub”, “Rai Chatree 3”, “Chatree 2”, “Rai Chatree”, “Lam Chatree”, “Tayoi Dong” and “O Baang Chaang”. For most of the melodies, the Piang O Laang range was used for the principal part. Almost all of the closing melodies end with the first tone of the Piang O Laang range. Most of the determined ending pitches (looktok) are the sol tone. Regarding the style of melodies, from all the songs, melodic repetition is found less than the use of non-repeated melody and there is variation of melodies.

It is found that the singing techniques of Master Mantana Yuyangyuen in the Chatree dramas are used according to the patterns of the Fine Arts Department modified by Master Montree Tramote. The vocalization is done according to the manner of singing led by the main theme. As for the lyrics, Master Mantana added the lyrics in the style of general Thai songs with melodies in the Na Tub Prob Kai rhythm in the 2nd tempo level. Regarding the use of the beginning tone, it is found that the melodies in the Piang O Laang range begin with the first, second, third and sixth tone of the range. Melodies guided by the middle range begin with the sixth tone of the main line and the songs guided by the Piang O Bon line begin with the second and sixth sound. Moreover, Master Mantana employed 6 singing techniques in all, namely, word-shaping, ringing, gliding upward, reversing, pressing the voice low and variation of ending. The technique that is found to be most used is word-shaping.

Department: Music

Student's Signature .....

Field of Study: Thai Music

Advisor's Signature .....

Academic Year: 2016

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณผู้ที่ให้ความช่วยเหลือทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.ข้าม พรประสิทธิ์ ซึ่งเป็นที่ปรึกษา เป็นผู้ให้แนวคิดและให้คำปรึกษา ช่วยชี้แนะแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิ รองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี รองศาสตราจารย์ปกรณ์ รอดช้างเผื่อน ศาสตราจารย์ ดร.บุษกร บินทสันต์ รองศาสตราจารย์ ดร.ภัทรวดี ภูชฎาภิรมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรประพิตร์ เผ่าสวัสดิ์ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรระ คมขำ ที่ให้ความรู้ คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการทำวิทยานิพนธ์เล่มนี้

ขอกราบขอบพระคุณ คุณक्रमัณทนา อยู่ยั้งยืน ที่ถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการขับร้องละครชาตรี กลวิธีในการขับร้องละครชาตรีของกรมศิลปากร รวมถึงคำแนะนำต่าง ๆ ที่ทำให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สำเร็จได้ด้วยดี

ขอกราบขอบพระคุณ ครูไพฑูรย์ เฉยเจริญ ครูบุญสร้าง เรืองนนท์ ครูฐิระพล น้อยนิตย์ ครูอุทัย ปานประยูร ครูบุญสืบ เรืองนนท์ ที่สละเวลาถ่ายทอดความรู้ในแง่มุมต่าง ๆ ของละครชาตรีกรมศิลปากร

ขอขอบพระคุณอาจารย์กฤษดา สุขสำเนียง ที่ให้คำชี้แนะในเรื่องการบันทึกโน้ตทำนองร้อง

สุดท้ายนี้ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อมานพ แจ่มใจ และคุณแม่เพย แจ่มใจ ผู้อบรมสั่งสอน เลี้ยงดู ให้การศึกษา และคอยช่วยเหลือ ให้กำลังใจ กับผู้วิจัยในทุกเรื่องมาโดยตลอด จนทำให้ผู้วิจัยประสบความสำเร็จในครั้งนี้

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ	ญ
สารบัญตาราง.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.3 วิธีดำเนินการวิจัย	9
1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	11
บทที่ 2 บริบทที่เกี่ยวข้อง	12
2.1 ความหมายของการขับร้อง	12
2.2 ลักษณะและประเภทของการขับร้อง.....	15
2.3 ประเภทของละครไทย	20
2.4 ประวัติละครชาตรี	21
2.4.1 ที่มาของละครชาตรี	22
2.4.2 ตำนานละครชาตรี	25
2.5 ประวัติและองค์ประกอบในการแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากร.....	28
2.5.1 ความเป็นมา	28
2.5.2 ละครชาตรีทรงเครื่อง	30

2.5.3 บทละครที่ใช้ประกอบการแสดง	31
2.5.4 เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง	32
2.5.5 ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง	35
2.5.6 ลักษณะการแต่งกาย	43
2.5.7 ฉาก	45
2.5.8 วิธีการแสดง	45
2.6 ชีวิตประวัติครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน	47
บทที่ 3 ลักษณะเฉพาะทำนองเพลงประกอบการแสดงละครชาตรีกรมศิลปากร	55
เพลงที่ 1 ทำนองสารัตถะของเพลงสิงโตชาตรี	57
เพลงที่ 2 ทำนองหลักเพลงชาตรีตะลุง	83
เพลงที่ 3 ทำนองสารัตถะเพลงชาตรีกรับ	95
เพลงที่ 4 ทำนองสารัตถะเพลงร่ายชาตรี 3	101
เพลงที่ 5 ทำนองสารัตถะเพลงร่ายชาตรี 2	114
เพลงที่ 6 ทำนองสารัตถะเพลงร่ายชาตรี	119
เพลงที่ 7 ทำนองหลักเพลงชาตรีบางช้าง	126
เพลงที่ 8 ทำนองสารัตถะเพลงลำชาตรี	133
เพลงที่ 9 ทำนองสารัตถะเพลงทยอยดง	143
เพลงที่ 10 ทำนองสารัตถะเพลงโอบางช้าง	156
สรุปผลการวิเคราะห์	162
สรุปผลการวิจัยท้ายบทที่ 3	169
บทที่ 4 วิเคราะห์กลวิธีการขับร้องสำหรับการแสดงละครชาตรีของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน	171
เพลงที่ 1 ทำนองร้องเพลงสิงโตชาตรี	174
เพลงที่ 2 ทำนองร้องเพลงชาตรีตะลุง	197

เพลงที่ 3 ทำนองร้องเพลงชาติกรับ.....	214
เพลงที่ 4 ทำนองร้องเพลงรำชาติรี 3.....	231
เพลงที่ 5 ทำนองร้องเพลงรำชาติรี 2.....	243
เพลงที่ 6 ทำนองร้องเพลงรำชาติรี.....	259
เพลงที่ 7 ทำนองร้องเพลงชาติรีบางช้าง.....	276
เพลงที่ 8 ทำนองร้องเพลงลำชาติรี.....	294
เพลงที่ 9 ทำนองร้องเพลงทยอยดง.....	318
เพลงที่ 10 ทำนองร้องเพลงโอบบางช้าง.....	327
สรุปผลการวิจัยท้ายบทที่ 4.....	333
ประเด็นแรก การกำหนดเสียงในการขึ้นต้นการร้องละครชาติรีของครุภัณฑ์ อยู่ยั่งยืน ..	333
ประเด็นที่ 2 การบรรจุคำร้อง.....	334
ประเด็นที่ 3 กลวิธีการขับร้อง.....	336
บทที่ 5 บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	342
5.1 บทสรุป.....	342
5.2 ข้อเสนอแนะ.....	344
รายการอ้างอิง.....	345
ภาคผนวก.....	347
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	351

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ครูไพฑูรย์ เฉยเจริญ.....	30
ภาพที่ 2 ปี่ชวา.....	35
ภาพที่ 3 ชลุ่มเพียงออ	36
ภาพที่ 4 ระนาดเอก	36
ภาพที่ 5 ระนาดทุ้ม.....	37
ภาพที่ 6 ฆ้องวงใหญ่.....	37
ภาพที่ 7 ฆ้องวงเล็ก.....	38
ภาพที่ 8 ตะโพน.....	38
ภาพที่ 9 กลองตะโพน.....	39
ภาพที่ 10 โทนชาตรี.....	39
ภาพที่ 11 กลองชาตรี	40
ภาพที่ 12 กลองแขก	40
ภาพที่ 13 ฆ้องคู่.....	41
ภาพที่ 14 ฉิ่ง.....	41
ภาพที่ 15 กรับพวง	42
ภาพที่ 16 วงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงละครชาตรี กรมศิลปากร.....	42
ภาพที่ 17 ครูไชยยะ ทางมีศรี.....	43
ภาพที่ 18 ครูจิระพล น้อยนิตย์	46
ภาพที่ 19 ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน.....	47
ภาพที่ 20 ครูภมรรัตน์ โพธิ์สัตย์	52
ภาพที่ 21 ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ครูบุญสร้าง เรืองนนท์และผู้วิจัย	348
ภาพที่ 22 ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ครูบุญสร้าง เรืองนนท์ ครูอุทัย ปานประยูรและผู้วิจัย	348

ภาพที่ 23 ครูไพฑูรย์ เฉยเจริญ และผู้วิจัย.....	349
ภาพที่ 24 ครูไชยยะ ทางมีศรี และผู้วิจัย.....	349
ภาพที่ 25 ภมรรัตน์ โพธิ์สัตย์ และผู้วิจัย.....	350

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 สรุปลการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงลึงโลดชาติรี	82
ตารางที่ 2 สรุปลการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงชาติรีตะลุง	94
ตารางที่ 3 สรุปลการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงชาติรีกรับ	100
ตารางที่ 4 สรุปลการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงร่ายชาติรี 3	113
ตารางที่ 5 สรุปลการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงร่ายชาติรี 2	119
ตารางที่ 6 สรุปลการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงร่ายชาติรี 2	126
ตารางที่ 7 การใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงชาติรีบางช้าง	132
ตารางที่ 8 สรุปลการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงลำชาติรี	143
ตารางที่ 9 สรุปลการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงทยอยดง	155
ตารางที่ 10 สรุปลการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงโائبางช้าง	162
ตารางที่ 11 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงลึงโลดชาติรี	336
ตารางที่ 12 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงชาติรีตะลุง	337
ตารางที่ 13 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงชาติรีกรับ	337
ตารางที่ 14 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงร่ายชาติรี	337
ตารางที่ 15 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงร่ายชาติรี 2	338
ตารางที่ 16 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงร่ายชาติรี	338
ตารางที่ 17 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำชาติรีบางช้าง	338
ตารางที่ 18 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงลำชาติรี	339
ตารางที่ 19 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงทยอยดง	339
ตารางที่ 20 สรุปลการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงโائبางช้าง	339

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ดนตรีเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมที่ได้รับการปรุงแต่งและพัฒนาขึ้นตามยุคตามสมัยเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม เป็นเครื่องแสดงความจริงใจทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม จารีต ประเพณี ศาสนา รวมทั้งสภาพแวดล้อมความเป็นอยู่วิถีชีวิตของผู้คน ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่สะท้อนความเป็นชาติที่ผ่านการหล่อหลอมด้วยกาลเวลา ทำให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันด้วยความสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันดำเนินชีวิตด้วยความสงบสุขไปในทิศทางเดียวกัน โดยกระทำสืบทอดต่อกันมาและพัฒนาจนก้าวขึ้นสู่การเป็นอารยะแห่งวัฒนธรรมของตนเอง

ดนตรีไทยมีความเป็นมาและผ่านกระบวนการของการพัฒนาจนมีวิวัฒนาการอันยาวนานควบคู่กับสังคมไทย มีการพัฒนาปรับปรุงไปตามกาลเวลาให้สอดคล้องกับความนิยมในยุคสมัยนั้น ๆ โดยอาศัยความรู้ความสามารถของโบราณจารย์ทางดนตรีร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานและถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทั้งในด้านทำนองเพลง การขับร้อง เครื่องดนตรี การประสมวง และความเหมาะสมในการนำไปใช้ ซึ่งดนตรีในแต่ละประเภทก็ล้วนแต่มีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันไป โดยปัจจัยหลักขึ้นอยู่กับความต้องการของสังคม เช่นดนตรีประกอบกับประเพณี พิธีกรรม ความเชื่อทางศาสนา อันเป็นเครื่องหลอมรวมผู้คนให้ทำกิจกรรมร่วมกัน ดนตรีเพื่อความบันเทิง เป็นดนตรีที่บรรเลงเพื่อความเพลิดเพลิน สนุกสนาน และดนตรีประกอบการแสดง ซึ่งดนตรีประเภทนี้ใช้ประกอบกับแสดงหลายประเภท เช่น ระบำ รำ ฟ้อน โขน ละครต่าง ๆ การแสดงดังกล่าวมานี้ ดนตรีที่ใช้ก็ได้รับการพัฒนา ปรับปรุงให้มีแบบแผนและความเหมาะสมแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของการแสดงนั้น ๆ

การแสดงถือได้ว่ามีบทบาทและเป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตของมนุษย์ทุกชนชาติ ซึ่งมีความเหมือนและแตกต่างกันออกไปตามเชื้อชาติ ศาสนา และวัฒนธรรม ละครสะท้อนให้เห็นความเป็นอยู่ของคนในสังคมในรูปแบบของการแสดง โดยอาศัยศิลปะการประพันธ์บทละคร ดนตรีและนาฏศิลป์ เป็นสื่อและแสดงออกอย่างมีศิลปะ ดังนั้นการแสดงละครนอกจากจะให้ความบันเทิงใจแก่ผู้ดูแล้วยังเป็นการช่วยอบรมปลูกฝังศีลธรรมของคนในสังคมได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ละครยังเป็นส่วนหนึ่งของพิธีกรรมทางศาสนา โดยมนุษย์ใช้ละครในการสื่อสารกับเทพเจ้า สิ่งศักดิ์สิทธิ์ซึ่งเป็นที่เคารพ หรือ ภูตผีปีศาจที่น่ากลัวเกรง มาตั้งแต่สมัยดึกดำบรรพ์ (เด่นดวง พุ่มศิริ, 2525 : 20)

ละครชาตรี นับเป็นละครประเภทหนึ่งที่เก่าแก่มากของไทย สันนิษฐานว่าเกิดขึ้นจากการนำเอาการขับร้องและระบำรำฟ้อนประกอบดนตรีไทย ซึ่งมีอยู่เดิมมาผสมกับการแสดงละครแบบ

อินเดีย ละครชาตรีของไทยในชั้นแรก การแสดงคล้ายกับการแสดงของอินเดียมากคือ มีตัวละคร 3 ตัว ได้แก่ ตัวนายโรง ตัวนาง และตัวตลก และสันนิษฐานว่าเรื่องที่แสดงเป็นนิยายของอินเดียด้วย ส่วนเครื่องดนตรีที่เล่นมีปี 1 เล้า โทณ 1 คู่ กลองเล็ก 1 คู่ และฆ้อง 2 ใบ ซึ่งวิธีการบางอย่างของละครชาตรีที่มีผู้เล่นเป็นหลัก 3 คน คือ ทำตัวทเป็นผู้ชายคือ นายโรง หรือยืนเครื่อง 1 ตัว ทำบทเป็นหญิงหรือตัวนาง 1 ตัว และตัวตลกหรือตัวทำบทเบ็ดเตล็ด 1 ตัว ทั้งละครประเภทนี้ที่เขยวเร่ร่อนไปตามหัวบ้านหัวเมืองต่าง ๆ เป็นอย่างละครเร่ เหมือนกับละครของอินเดียที่เรียก “ยาตรา” ตามความหมายของคำว่าเดินหรือเคลื่อนย้าย ถ้ากระนั้นละครโนราห์ชาตรีอาจปรับปรุงมาตามแบบละครยาตราของอินเดียก็ได้ (มนตรี ตราโมท, 2526: 157) นอกจากนี้ ครูมนตรี ตราโมท ยังกล่าวถึงละครชาตรี ในสมัยรัชกาลที่ 6 ว่าผู้คิดนำเอาละครชาตรีกับละครนอกมาผสมกัน เรียกว่า “ละครชาตรีเข้าเครื่อง” หรือ “ละครชาตรีเครื่องใหญ่” การแสดงแบบนี้ บางครั้งก็มีฉากเหมือนละครนอก แต่บางครั้งก็ไม่มีฉากอย่างละครชาตรี ดนตรีประกอบที่ใช้ผสม คือใช้เครื่องดนตรีของละครชาตรีผสมกับวงปี่พาทย์ของละครนอก การแสดงเริ่มด้วยการรำชุดชาตรี แล้วลงโรงจับเรื่องด้วยเพลงวาแบบละครนอก ส่วนเพลงและวิธีการแสดงก็ใช้ทั้งละครชาตรีและละครนอกปนกัน การแสดงแบบนี้ยังเป็นที่ยอมรับมาจนถึงสมัยปัจจุบัน เครื่องดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงแก่บนแต่เดิมประกอบด้วย ปี่ โทณ กลองตุ๊ก ฉิ่ง และกรับ ต่อมาได้มีการนำระนาดเอกเข้ามาใช้ดำเนินทำนองแทนปี่ และพัฒนาเป็นวงปี่พาทย์ชาตรีโดยเพิ่มฆ้องวงและตะโพนเข้ามาเพื่อความเหมาะสม แต่ก็ยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก ทำให้พบการใช้ดนตรีประกอบการแสดงละครแก่บนมี 2 ลักษณะคือ การโหมโรง และการบรรเลงประกอบการแสดงละครชาตรี

ปัจจุบันละครชาตรีได้รับความนิยมน้อยลง เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนไป สื่อภายในและภายนอกเข้ามามีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิต ทำให้บทบาทของละครชาตรีเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพสังคม เดิมทีละครชาตรีเป็นละครที่ได้รับความนิยมมาก มีการปลูกโรงเล่นกันอย่างแพร่หลาย แต่ในระยะหลังละครชาตรีเป็นที่รู้จักกันแต่เพียงละครแก่บน ดังนั้น กรมศิลปากรได้เล็งเห็นคุณค่าของศาสตร์แขนงนี้ จึงได้อนุรักษ์และฟื้นฟูละครชาตรีอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านบทละคร เครื่องแต่งกาย ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงรวมไปถึงการขับร้องด้วย

ผู้ขับร้องละครชาตรีของกรมศิลปากรในปัจจุบัน จากการสำรวจเมื่อปี พ.ศ. 2558 พบว่ามีจำนวนมาก หนึ่งในนั้นคือ ครูมณฑนา อยู่ยงยืน ซึ่งเป็นบุคคลที่เป็นที่ยอมรับในวงการศึกษา ระดับอุดมศึกษาอย่างกว้างขวาง ซึ่งเป็นครูทำหน้าที่สอน กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ และบุคคลผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาวิจัยกับ สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ได้แก่สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรมดนตรีไทยและนาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัย-สยาม มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา ชมรมดนตรีไทยมหาวิทยาลัย-

หอการค้าไทย คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ชมรมดนตรีไทยมหาวิทยาลัย-เกษตรศาสตร์ และศูนย์วัฒนธรรมมหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ เป็นต้น

ในยุคเริ่มต้น ครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน เริ่มต้นเป็นลูกคู่ในการขับร้องเพลงละครชาตรีโดยได้รับการฝึกหัดจากศิลปินชั้นครูของกรมศิลปากร เช่น ครูจิรัส อัจฉรงค์ (ศิลปินแห่งชาติ) ครูสุดา เขียววิจิตร ครูเข้มซ้อย ดุริยพันธุ์ ครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ เป็นต้น ในระยะต่อมาเมื่อได้รับความไว้วางใจจึงได้รับตำแหน่งต้นเสียง ถือได้ว่าเป็นนักร้องเพลงละครชาตรีที่สำคัญท่านหนึ่งของกรมศิลปากร และเป็นผู้ฝึกนักร้องเพลงละครชาตรีของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรในยุคปัจจุบัน

ครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน กล่าวถึงบทละครชาตรีของกรมศิลปากรที่เป็นต้นแบบของการขับร้องละครชาตรี อยู่ในเรื่องรถเสน ตอนรถเสนชนไก่ ฤๅษีแปลงศาล เมรีเมา เนื่องจากเป็นบทละครที่ประกอบด้วยบทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ของละครชาตรีอย่างครบถ้วน เช่น เพลงรำชาติรี เพลงไอ้ชาติรี เพลงชาติรีตะลุง เพลงชาติรีบางช้าง เป็นต้น

บทละครตอนนี้มีการจัดแสดงโดยกรมศิลปากรอย่างต่อเนื่องและเป็นตอนที่ได้รับความนิยมมากจากผู้ชม นอกจากนั้น บทละครที่ผู้วิจัยค้นคว้าได้มา ยังเป็นผลงานการจัดทำบทโดยสำนักการสังคีต กรมศิลปากร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษากลวิธีการขับร้องประกอบการแสดงละครชาตรีของ ครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน โดยใช้บทละครชาตรี เรื่องรถเสน ตอนรถเสนชนไก่ ฤๅษีแปลงศาล เมรีเมา

ด้วยเหตุดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งเน้นที่จะศึกษากลวิธีการขับร้องประกอบการแสดงละครชาตรีของครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน เพื่อเป็นการบันทึกข้อมูลไว้ อันเป็นประโยชน์ทั้งในการเผยแพร่แก่ผู้สนใจ ตลอดจนเป็นการอนุรักษ์ผลงานชิ้นสำคัญเกี่ยวกับการขับร้องประกอบการแสดงละครชาตรีไว้มิให้สูญหายไปตามกาลเวลาและยังคงเป็นมรดกทางวัฒนธรรมสืบไป

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญยงค์ เกศเทศ กล่าวว่าวัฒนธรรมหมายถึงการปลูกฝังสิ่งต่าง ๆ ลงในสังคมมนุษย์และมีการถ่ายทอดต่อกันไป มนุษย์เกิดมาในสิ่งแวดล้อมตามธรรมชาติที่มีอยู่ในโลกเหมือนสัตว์โลกอื่น ๆ แต่มนุษย์สามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาตินั้นให้เกิดประโยชน์แก่ตนได้มากที่สุด กระบวนการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติ ทำให้มนุษย์เกิดความรู้ ความคิด ความเชื่อ และถ่ายทอดกันต่อ ๆ มา กระบวนการเหล่านี้ทำให้เกิดผลทางวัตถุอันได้แก่เครื่องมือ เครื่องใช้ สิ่งก่อสร้าง และสิ่งปลูกฝังทางสติปัญญา ซึ่งเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์ มีขนบธรรมเนียม ศาสนา จารีต ประเพณี พิธีกรรม ศิลปกรรม วรรณคดี เป็นต้น (บุญยงค์ เกศเทศ, 2536: 18)

กาญจนา อินทรสุนานนท์ ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของวัฒนธรรม 4 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. องค์วัตถุ (Instrument and Symbolic Object) คือวัฒนธรรมที่มีรูปร่างสามารถจับต้องได้ เช่น ภาพเขียน โบสถ์ วิหาร และส่วนที่ไม่มีรูปร่าง เช่น ภาษา มาตราชั่ง วัดดวง
2. องค์การ (Association or Organization) หมายถึง การจัดการภายในกลุ่มอย่างมีระบบ มีโครงสร้าง กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับและวัตถุประสงค์ไว้อย่างแน่นอน เช่น ครอบครัว สหพันธ์ กรรมการ สหประชาชาติ
3. องค์พิธีการ (Usage) เช่น ขนบธรรมเนียมประเพณีที่ยอมรับกันในสังคม เกี่ยวข้องในวิถีชีวิตคนตั้งแต่เกิด บวชนาค หมั้น แต่งงาน ปลูกบ้าน ขึ้นบ้านใหม่ จนกระทั่งตาย
4. องค์มิติ (Concepts) หมายถึง ความเข้าใจ ความเชื่อ ความคิดเห็น อุดมการณ์ ทัศนคติ และการยอมรับว่า สิ่งใดถูกหรือผิด สมควรหรือไม่ขึ้นอยู่กับมาตรฐานของแต่ละกลุ่มชนที่ใช้วัด หรือตัดสินตามสภาพแวดล้อมของกลุ่มตน (กาญจนา อินทรสุนานนท์, ม.ป.ป.: 107-108)

งามพิศ สัตย์สงวน กล่าวถึงหลักการศึกษามานุษยวิทยาไว้ว่ามานุษยวิทยาเป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ทุกด้าน ทั้งในอดีตและปัจจุบัน หรือศึกษาเกี่ยวกับ “วัฒนธรรม” วิชามานุษยวิทยา วัฒนธรรมมักเน้นการศึกษาประชากรที่ยังมีชีวิตอยู่ซึ่งจะศึกษาเกี่ยวกับระบบความเชื่อ ระบบปกครอง เศรษฐกิจ กฎหมาย และอื่น ๆ นักมานุษยวิทยาให้ความหมายของคำว่า “วัฒนธรรม” หมายถึงวิถีชีวิต หรือชีวิตความเป็นอยู่ การล่าสัตว์ การเลี้ยงดู การรักษาพยาบาลและเรื่องอื่น ๆ วัฒนธรรมแสดงออกมาให้เห็นได้โดยแบบแผน พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่กำหนดว่ามนุษย์ในสังคมจะมีพฤติกรรมทางสังคมต่อกันอย่างไรบ้าง และหลักการสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่นักมานุษยวิทยาจะเข้าใจพฤติกรรมของมนุษยชาติได้ คือจะต้องทำความเข้าใจ “ความเหมือน” และ “ความแตกต่าง” ทางวัฒนธรรม รวมทั้งต้องเข้าใจพัฒนาการหรือการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม (งามพิศ สัตย์สงวน, 2537: 2-7)

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ กล่าวถึงละครชาตรีว่าเป็นละครที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่ละครชาตรีนี้ได้สูญหายไปด้วยสาเหตุของสงคราม ต่อมาละครชาตรีเชื้อสายนครศรีธรรมราชได้กลับเข้ามาแสดงแพร่หลายอยู่ในกรุงธนบุรี ในปี พ.ศ. 2312 เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีเสด็จยกกองทัพลงไปปราบจับตัวเจ้านคร และพาขึ้นมากรุงธนบุรีพร้อมด้วยพวกละครในปี พ.ศ. 2375 เป็นพวกละครชาตรีเชื้อสายพวกพัทลุงอพยพเข้ามาในรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลสนามควาย คือแถวนางเลิ้งในปัจจุบันและทรงกล่าวถึงคณะละครชาตรีที่มีชื่อเสียงมาก 2 คณะ ในรัชกาลที่ 4 คือละครชาตรีคณะนายหนูและละครชาตรีของหลวง นอกจากนี้ทรงให้ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับประเพณีของละครชาตรี ในเรื่องของการฝึกหัด การครอบครุ วิธีแสดง การแต่งกาย

เพลงหน้าพาทย์ และเพลงร้องในการแสดงละครชาตรี การหางานแสดงของพวกเขา ความเป็นคนเชื่อถือ และนิยมใช้ละครชาตรีเป็นละครแก้บน และทรงให้ข้อสังเกตว่าละครชาตรีมีการเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญของบ้านเมือง ละครชาตรีที่เล่นอยู่ในกรุงเทพมหานครทุกวันนี้ทั้งแบบอย่างละครโนห์รามาเล่นเป็นละครนอก (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ภาณุภาพ, 2507: 130)

มนตรี ตราโมท กล่าวถึงที่มาของการละเล่นละครชาตรี โดยขยายความจากข้อคิดเห็นของสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศร ภาณุภาพ ว่าละครชาตรีของเจ้านครศรีธรรมราชไม่ได้เข้ามาในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีครั้งเดียว แต่เข้ามาเผยแพร่อีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. 2323 ในงานฉลองพระแก้วมรกต และท่านได้ให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ละครชาตรีที่เข้ามาในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีคงมีเหลือตกค้างอยู่บ้าง แต่คงไม่มาก เพราะการแสดงละครชาตรีในช่วงนี้ไม่ค่อยแพร่หลาย และกล่าวถึงพวกละครชาตรีที่เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ไม่ได้มาเฉพาะชาวพม่าเท่านั้น ยังมีชาวนครศรีธรรมราชและชาวสงขลาอีกด้วย กลุ่มละครที่เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 นี้ได้แสดงละครชาตรีกันแพร่หลายมาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงวิธีการแสดงละครชาตรีสมัยปลายรัชกาลที่ 6 ว่ามีผู้คิดผสมวิธีการแสดงละครชาตรีกับละครนอกเข้ารวมกันเรียกว่า ละครชาตรีเข้าเครื่องบ้าง ละครชาตรีเครื่องใหญ่บ้าง และได้กล่าวถึงโรงสำหรับแสดงว่า บางทีก็มีฉากอย่างละครนอก บางทีก็ไม่มีฉากอย่างละครชาตรีดนตรีที่ประกอบมีทั้ง 2 อย่าง คือ มีดนตรีที่ประกอบด้วย ปี่ โทน ตามแบบละครชาตรีเดิม กับปี่พาทย์สามัญที่ใช้ประกอบละครนอกอีกวงหนึ่งด้วย ส่วนการแสดงเริ่มต้นด้วยรำชุดอย่างละครชาตรี แล้วลงโรงจับเรื่องด้วยเพลงวาทอย่างละครนอก เพลงร้องและวิธีการแสดงมีทั้งแบบละครชาตรีและละครนอกปนกัน เช่น ร่ายสำหรับดำเนินเรื่องก็มีทั้งร่ายชาตรีและร่ายนอก นับว่าเป็นละครอีกชนิดหนึ่งที่มีศิลปะ 2 แบบเข้าระคนกันและก็ยังนิยมแสดงอยู่จนบัดนี้ (มนตรี ตราโมท, 2526: 154-157)

มนตรี ตราโมท กล่าวถึงตำนานละครชาตรีเล่าโดยนายพูน เรื่องนันทว่า “พระเทพสิงหกับแม่ศรีคงคาเป็นสามีภรรยา เป็นผู้มีความสามารถแสดงละครชาตรีอย่างเลิศ แต่เป็นเชื่องใจต้องเที่ยวแสดงละครเร่ร้อนไปในที่ต่าง ๆ เพื่อหาเลี้ยงตัว การแสดงละครของพระเทพสิงหกับแม่ศรีคงคามีศิลปะถึงขนาดใครๆ ก็เลื่องลือไปทั้งเมืองตลอดจนนางฟ้าเทวดาก็พากันมาดูจนเพลิดเพลิดและลืมนั้นไปเฝ้าพระอิศวร พระอิศวรก็กริ้ว ตรัสว่าจะจัดละครโรงใหญ่ขึ้นแสดงเพื่อประชันและจะทำลายการแสดงของพระเทพสิงหและแม่ศรีคงคา พระวิสสุกรรมได้ทูลทัดทานอย่างไรก็ไม่ทรงเชื่อ พระวิสสุกรรมจึงไปบอกให้พระเทพสิงหและแม่ศรีคงคาว่าเวลาแสดงให้ทำที่ประทับของพระองค์ไว้ พระองค์จะเสด็จมาคุ้มครองไม่ให้แพ้พระอิศวร” จากตำนานนี้จึงเป็นธรรมเนียมของการเล่นโนราว่าต้องทำเสาผูกผ้าแดงปักไว้กลางโรง มิฉะนั้นต้องสมมุติเอาเสาอื่นขึ้นแทน (มนตรี ตราโมท, 2518: 3)

สมถวิล วิเศษสมบัติ อธิบายเกี่ยวกับกำเนิดละครชาตรีว่าละครที่เราเล่นมาแต่ก่อนมีลักษณะเป็นละครเร่ มีตัวละครน้อย ลักษณะคล้ายคลึงกับละครเร่ของอินเดียซึ่งเราเรียกว่าละคร

ยาดราหรือยาดระ หมายถึงละครที่เล่นได้ง่ายที่สุด มีที่ว่างก็เล่นได้โดยไม่ต้องอาศัยโรง ละครอย่างนี้มีพระเอกเป็นกษัตริย์ คำว่ากษัตริย์นี้พวกอินเดียตอนเหนือเรียกตามภาษาสันสกฤตว่า “กษัตริยะ” ภายหลังพวกอินเดียตอนใต้รับเอามาและออกเสียงเรียกว่า “ฉัตริยะ” ไทยเราได้ละครแบบนี้มาจากอินเดียตอนใต้แต่ออกเสียง “ฉัตริยะ” ไม่ถนัดจึงออกเสียงตามสะดวกปากว่า “ชาตรี” นั่นคือกำเนิดของละครที่มีพระเอกเป็นกษัตริย์คือละครชาตรี ลักษณะของละครชาตรีคือเป็นละครแบบดั้งเดิมยังไม่ประณีต แต่เป็นละครแบบแรกของไทยเรา มีกำเนิดมาแล้วนับพันปีปัจจุบันยังมีเล่นอยู่ในภาคกลาง (สมถวิล วิเศษสมบัติ, 2525: 24)

หลวงวิจิตรวาทการ อธิบายเกี่ยวกับละครชาตรีว่า ส่วนมากความเข้าใจของคนทั่วไปคิดว่า “โนรา” เป็นแบบแผนของละครปักข์ใต้ แต่ความจริง โนราเป็นแบบแผนของละครกรุงศรีอยุธยาแท้ๆ การละครทางกรุงศรีอยุธยาได้ก้าวหน้าเปลี่ยนแปลงรูปแบบไปมาก แต่ทางปักข์ใต้ ตั้งแต่ขุนศรีทธาได้นำเอาละครทางเมืองหลวงไปฝึกหัด และยังคงแสดงแบบเดิมอยู่จนทุกวันนี้ ถ้าจะดูละครชาตรีอันเป็นแบบกรุงศรีอยุธยาในสมัยต้น ๆ อย่างแท้จริงต้องดูโนราและได้กล่าวถึงการแสดงละครที่แสดงในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนต้นจะมีผู้แสดงเพียง 3 คน คือ นายโรง ตัวนางและจำอวด เป็นผู้ชายทั้งหมดและตัวละครต้องร้องกลอนตนเอง กล่าวถึงความสำคัญของตัวตลกหรือตัวจำอวดว่า นอกจากจะใช้แสดงความขบขันแล้วยังต้องใช้ทำบทอื่น ๆ เช่น เป็นฤๅษี เป็นยักษ์ เป็นนก เป็นอะไรก็ได้ทุกอย่าง ความสำคัญของจำอวดหรือตัวตลก ความคิดเห็นของหลวงวิจิตรวาทการถือเป็นตัวสำคัญที่การแสดงละครชาตรีจะขาดไม่ได้ ละครชาตรีที่แสดงในจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้น ความสำคัญในเรื่องของตัวตลกนี้มากเช่นกันเกือบทุกขณะที่แสดงจะใช้ตัวตลกทั้ง 2 คนเพื่อเล่นรับบทตลกซึ่งกันและกัน ตัวตลกที่มีความสามารถและประสบการณ์ในการแสดงสูง จะเป็นผู้ช่วยนายโรงได้อย่างดีทั้งในเรื่องของพิธีกรรมและการแสดง (หลวงวิจิตรวาทการ, 2526: 18-20)

วิชชุตา เนียรประดิษฐ์ ได้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ละครชาตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา : กรณีศึกษา คณะจเด็จดาวเด่น” เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมา พิธีกรรม ความเชื่อ รูปแบบการแสดง องค์ประกอบในการแสดงและวิเคราะห์เพลงประกอบการแสดงละครชาตรีคณะจเด็จดาวเด่น จากการวิจัยได้ทราบว่า ละครชาตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการแสดงมาประมาณ 90 ปีที่ผ่านมามีคณะละครแสดงกันอยู่หลายคณะ พวกที่แสดงละครชาตรีส่วนใหญ่เป็นพวกชาวนอกคือพวกละครที่มาจากภาคใต้จังหวัดนครศรีธรรมราชและเป็นต้นตระกูลสืบทอดเชื้อสายละครชาตรีที่แสดงอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจนปัจจุบัน แบบแผนของการแสดงละครชาตรีมีส่วนที่สำคัญคือพิธีกรรมก่อนการแสดงได้แก่การปลุกโรง การตั้งเครื่องสังเวย การร้องเพลง ประกาศหน้าบท การรำถวายมือ การแสดงเป็นเรื่องราวพิธีกรรมก่อนพักการแสดง คือ การลาเครื่องสังเวยและในส่วนพิธีกรรมหลังจากจบการแสดงคือการลาโรง ในการแสดงที่เป็นเรื่องราวจะมีลักษณะแสดงแบบชาตรีแท้ๆและมีลักษณะผสมทางของละครนอก ละครพันทางและลิเก ละครชาตรีแสดงได้ทั้งเป็น

มหรสพและแสดงเพื่อแก้บนจึงมีชื่อเรียกติดปากชาวบ้านว่าละครแก้บน จนกลายเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของท้องถิ่น

จากการศึกษาละครชาตรีคณะจเด็จดาวเด่นในปัจจุบันมีพิธีกรรมดังต่อไปนี้

1. การผูกโรง ด้วยการนำกิ่งมะยมมาผูกติดกับเสาด้วยเชือกฟาง (ในอดีตใช้ดอก) 3 เส้น เปรียบเสมือนการปลูกโรง ซึ่งเป็นการไหว้พระแม่ธรณีในบริเวณที่แสดง ไหว้เจ้าที่เจ้าทาง ไหว้แม่ย่านางเสา
2. การตั้งเครื่องสังเวย ต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เจ้าภาพได้บนบานศาลกล่าวไว้
3. การบูชาครูเป็นการกระทำเพื่อแสดงความเคารพและระลึกถึงคุณครูบาอาจารย์ หรือที่ผู้แสดงเรียกว่าพ่อแก่ และผู้ที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ทางการละครและดนตรีให้
4. การโหมโรง เป็นการบรรเลงดนตรีก่อนที่จะมีการแสดง เป็นการไหว้ครูทางด้านดนตรีด้วยวงปี่พาทย์ โหมโรงในการแสดงละครนั้นมี 2 ครั้ง คือในช่วงต่อจากพิธีบูชาครูและในช่วงบ่ายหลังจากพักการแสดงประมาณเวลา 13.30 น.
5. การร้องประกาศหน้าบท เป็นการร้องอัญเชิญสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อาจจะเป็นครูหรือเทพเจ้าผู้ศักดิ์สิทธิ์มารับเครื่องสังเวยและดูการแสดงที่ได้บนไว้ เพื่อให้มารับการบนในครั้งนั้นด้วย แต่หากมีข้อยกเว้น หากเป็นการแก้บนต่อพระพุทธรูปจะตัดพิธีกรรมในส่วนนี้ออกไป และเนื่องจากส่วนใหญ่การแสดงของละคร คณะจเด็จดาวเด่นนี้ จะแสดงเพื่อเป็นการแก้บนต่อพระพุทธรูป จึงตัดพิธีกรรมส่วนนี้ออกไป (วิชชุตา เนียร-ประดิษฐ์, 2550: 151-157)

การศึกษาวัฒนธรรมพื้นบ้านในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สมชาย วาสุกี ได้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาวัฒนธรรมดนตรีของละครเท่งตึก คณะ ส.บัวน้อย อำเภอแหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี” ซึ่งเป็นปริญญานิพนธ์ในสาขามานุษยวิทยาคีวิทยา ผลงานวิจัยมุ่งศึกษาประวัติความเป็นมา และวัฒนธรรมดนตรีที่เกี่ยวข้องกับละครเท่งตึก คณะ ส.บัวน้อย รวมถึงบันทึกโน้ตและวิเคราะห์ทำนองเพลงของละครเท่งตึก ทำนองเพลงของละครเท่งตึกประกอบด้วยการบรรเลงดนตรีล้วน ๆ ได้แก่ เพลงโหมโรงและเพลงรำสิบสองท่า ซึ่งเป็นการบรรเลงจังหวะหน้าทับแบบเวียน รูปแบบจังหวะส่วนใหญ่มีความเร็วคงที่สม่ำเสมอตลอดทั้งเพลง เพลงที่มีการขับร้องได้แก่ เพลงรำชาติชาติและเพลงที่ใช้ในการแสดงละคร ซึ่งโครงสร้างของคำประพันธ์เป็นกลอนดอกสร้อยและกลอนบทละคร ผู้แสดงร้องเป็นต้นเสียงและมีลูกคู่รับ บันไดเสียงที่ใช้เป็นบันไดเสียงแบบ 5 เสียง รูปแบบทำนองส่วนใหญ่ ทำนองเคลื่อนที่สูงขึ้นและต่ำลงสลับเป็นพื้นปลารูปแบบจังหวะส่วนใหญ่มีความเร็วคงที่สม่ำเสมอตลอดทั้งเพลง (สมชาย วาสุกี, 2546: 5-6)

โกเมศ จงเจริญ ได้ทำปริญญานิพนธ์เรื่อง “ดนตรีประกอบการแสดงละครชาตรี : กรณีศึกษา คณะทองใบ เรื่องนนท์ เพื่อศึกษาความเป็นมาในการก่อตั้งคณะ การสืบทอด การรับงาน สถานะในปัจจุบัน และดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงละครชาตรี จากการศึกษาวิจัยทราบว่า

ละครชาตรีคณะครูทองใบ เรืองนนท์ เป็นคณะละครที่มีชื่อเสียงและมีความสำคัญมีการสืบทอดกันมานาน และเป็นที่ยุ่จักกันดีในย่านถนนหลานหลวงว่าเป็นคณะละครที่ยังรักษาขนบธรรมเนียมพิธีกรรมของการแสดงละครชาตรีและการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงละครชาตรีในแบบดั้งเดิมและยังคงยึดรูปแบบขั้นตอนตามแบบฉบับโบราณที่ได้รับการสืบทอดต่อ ๆ กันมาจากบรรพบุรุษอย่างเคร่งครัด เช่น การโหมโรง การร้องประกาศหน้าบทและการรำชัดหน้าบท เป็นต้น แต่ที่มีเปลี่ยนแปลงบ้างคือในส่วนของวงดนตรีและเครื่องดนตรี ได้นำวงปี่พาทย์มาร่วมบรรเลงเพื่อให้เกิดความไพเราะเหมาะสมกับยุคสมัยมากขึ้น โดยเฉพาะปี่ ซึ่งเป็นเครื่องดำเนินทำนองหลักของการแสดงละครชาตรีมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยแรกเริ่มใช้ปี่นอกในการบรรเลงแต่ด้วยลักษณะเสียงของปี่นอกมีเสียงสูงทำให้เป็นอุปสรรคต่อการขับร้อง ภายหลังเมื่อนำวงปี่พาทย์เข้ามาบรรเลงจึงมีการปรับเปลี่ยนจากปี่นอกเป็นปี่ในซึ่งมีเสียงที่ต่ำกว่าและสะดวกต่อการขับร้องมากขึ้น ต่อมาเมื่อกรมศิลปากรคิดประดิษฐ์การรำชัดชาตรีขึ้น ได้กำหนดให้การรำชัดชาตรีนั้นใช้ปี่ชวาแทนในการบรรเลง จึงเป็นเหตุให้เริ่มมีการใช้ปี่ชวาเข้ามาใช้กับการบรรเลงดนตรีประกอบการแสดงละครชาตรี (โกเมศ จงเจริญ, 2555: 113)

มาลินี งามวงศ์วาน ได้ศึกษาถึงที่มาของละครแก๊บน ที่ศาลหลักเมืองกรุงเทพมหานคร กลวิธีและขั้นตอนในการแสดง ตลอดจนองค์ประกอบของละครแก๊บน อันมีรูปแบบที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวเพื่อธำรงรักษาไว้คุณค่าของศิลปะการแสดงละครแก๊บน อันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศชาติ การแสดงละครแก๊บนเป็นศิลปะการแสดงชนิดหนึ่งที่ผู้ขอใช้เป็นเครื่องตอบแทนบุญคุณสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่อำนวยการให้สัมฤทธิ์ผล หลังจากที่บ้านบานไว้ ละครแก๊บน ณ ศาลหลักเมืองนี้มีมาตั้งแต่ประมาณ พ.ศ. 2450 ในความดูแลของกรมวัง ต่อมาได้โอนมาอยู่ในความดูแลขององค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก ในปี พ.ศ.2503 ผลการวิจัยพบว่า ละครแก๊บนที่ศาลหลักเมืองนี้มี 2 ลักษณะคือแสดงเป็นรำถวายมือและแสดงเป็นละครรำ รำถวายมือเป็นการรำประกอบเพลงช้าเพลงเร็ว-ลา และเพลงรำเบ็ดเตล็ด การแสดงละครที่พบมี 3 แบบคือ ละครชาตรีแท้ ละครชาตรีปนละครนอก ละครชาตรีปนพันทางผสมลิเก ละครที่ศาลหลักเมืองมีแสดงเป็นประจำทุกวัน โดยหมุนเวียนกันแสดง 4 คณะ มีผู้แสดงรวมทั้งสิ้นประมาณ 84 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 12-75 ปี และมีแนวโน้มว่าผู้แสดงรุ่นใหม่ซึ่งมีอายุน้อย จะเข้ามาเป็นผู้แสดงมากขึ้นอันเนื่องจากกฎระเบียบใหม่ขององค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกที่กำลังแก้ไขในอนาคต (มาลินี งามวงศ์วาน, 2537: 20)

1.2 วัตถุประสงค์และขอบเขตของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของละครชาตรี กรรมศิลป์ปากร

1.2.2 เพื่อศึกษาทำนองเพลงที่เป็นลักษณะเฉพาะของการขับร้องละครชาตรี
กรรมศิลป์ปากร

1.2.3 เพื่อศึกษากลวิธีการขับร้องประกอบการแสดงละครชาตรีของ ครูมัณฑนา
อยู่ยั้งยืน ของกรรมศิลป์ปากร เรื่องรถเสน ซึ่งปรากฏในตอนรถเสนชนไก่ ตอนฤๅษีแปลงศาล ตอน
เมรีเมา จำนวน 10 เพลง

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “กลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครู มัณฑนา อยู่ยั้งยืน” ใช้ระเบียบ
วิธีวิจัยเชิงคุณภาพโดยผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษา จากการสัมภาษณ์ครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน และผู้ที่มีส่วน
เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังได้ทำการศึกษาค้นคว้าจากเอกสารตำรา และงานวิจัยต่าง ๆ โดยวางแนวทาง
ในการศึกษาไว้ดังนี้

1.3.1 ชั้นรวบรวมข้อมูล

1.3.1.1 ข้อมูลจากเอกสาร

- ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของละครชาตรี
- ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับดนตรีและการขับร้องละครชาตรี

1.3.1.2 ข้อมูลภาคสนาม

- ติดต่อขอสัมภาษณ์ครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน ข้าราชการบำนาญ สำนัก
การสังคีต กรรมศิลป์ปากร กระทรวงวัฒนธรรม

- ติดต่อขอสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

- นายไพฑูรย์ เฉยเจริญ ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สำนักการสังคีต
กรรมศิลป์ปากร กระทรวงวัฒนธรรม

- นายไชยยะ ทางมีศรี ผู้เชี่ยวชาญดนตรีไทย สำนักการสังคีต
กรรมศิลป์ปากร กระทรวงวัฒนธรรม

- นายฐิระพล น้อยนิตย์ ข้าราชการประจำสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์
กรรมศิลป์ปากร กระทรวงวัฒนธรรม

- นายบุญสร้าง เรืองนนท์ ดุริยางคศิลป์ สำนักการสังคีต
กรรมศิลป์ปากร กระทรวงวัฒนธรรม

- นางสาวภมรรัตน์ โพธิ์สัตย์ คีตศิลป์ สำนักรการสังคีต กรมศิลปากร
กระทรวงวัฒนธรรม

- เข้าร่วมเพื่อทำการสังเกตกลวิธีในการขับร้องละครชาตรี
- จัดบันทึกข้อมูล บันทึกเสียง และภาพนิ่ง

อุปกรณ์และเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมและบันทึกข้อมูล

- สมุดบันทึก
- เครื่องบันทึกเสียง
- กล้องถ่ายรูป

1.3.2 ชั้นศึกษาข้อมูล

1.3.2.1 นำข้อมูลที่สืบค้นได้จากเอกสารทางวิชาการ งานวิจัย บทความและเอกสารสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มาแยกแยะประเภทให้เป็นหมวดหมู่ แล้วเรียงลำดับตามความสำคัญของเนื้อหา

1.3.2.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาเรียบเรียงให้มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงและมีความต่อเนื่องกับเนื้อหา เพื่อนำเสนอข้อมูล “กลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน” และบันทึกทำนองร้องเป็นเอกสารตามหลักการบันทึกเพลงไทย

1.3.3 ชั้นวิเคราะห์ข้อมูล

1.3.3.1 ศึกษาประวัติความเป็นมาละครชาตรี กรมศิลปากร

1.3.3.2 ศึกษาบทเพลงที่เป็นเอกลักษณ์ของการขับร้องละครชาตรี ของกรมศิลปากร โดยนำข้อมูลจากเอกสาร งานวิจัย ตำราทางวิชาการและข้อมูลภาคสนามมาเรียบเรียงและวิเคราะห์

1.3.3.3 ศึกษาวิธีการขับร้องประกอบการแสดงละครชาตรีของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน โดยใช้บทละครชาตรี เรื่องรถเสน จำนวน 10 เพลง

1.3.4 ชั้นสรุปข้อมูล

1.3.4.1 นำเสนอผลการศึกษาค้นคว้าในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์

1.3.4.2 เรียบเรียงจัดทำบทสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล

1.3.4.3 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.4.1 ทราบประวัติความเป็นมาของละครชาตรีและองค์ความรู้เกี่ยวกับทำนองเพลงที่เกี่ยวข้องกับการขับร้องละครชาตรี กรมศิลปากร

1.4.2 ทราบกลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน กรมศิลปากร

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

ละครชาตรี หมายถึง ละครแบบดั้งเดิมชนิดหนึ่ง ซึ่งพัฒนามาจากการแสดงโนราชาตรีของภาคใต้ และแพร่หลายมาสู่ภาคกลาง

ทำนองเพลง หมายถึง ทำนองบทเพลงที่ดำเนินทำนองสำหรับละครชาตรี

ประโยค หมายถึง ทำนองเพลงช่วงหนึ่งๆ หรือบทเพลงตอนหนึ่งๆ ซึ่งมีความหมายของทำนองเพลงไม่ยาวมากนัก อาจครึ่งจังหวะหน้าทับ หรือ 1 จังหวะหน้าทับ

สินบน หมายถึง ทรัพย์สินหรือสิ่งของที่จะให้ เป็นเครื่องบูชาคุณหรือตอบแทนผู้ที่ช่วยให้สำเร็จตามประสงค์

กลองชาตรี หมายถึง กลองชนิดหนึ่ง มีรูปร่างลักษณะและการตั้งคล้ายตีกลองทัด ตีด้วยไม้ 2 อัน ขนาดเล็กกว่ากลองทัด วิธีการตีและเสียงจะแตกต่างจากกลองทัด ใช้บรรเลงร่วมในวงปี่พาทย์ในการแสดงละครชาตรีที่เรียกว่า “ปี่พาทย์ชาตรี” ใช้เล่นคู่กับโทนชาตรี มีชื่อเรียกตามเสียงอีกอย่างหนึ่งว่า “กลองตุ๊ก”

เนื้อร้อง หมายถึง บทประพันธ์ซึ่งเป็นถ้อยคำที่ใช้ขับร้อง

โหมโรง หมายถึง เพลงเริ่มต้นของการบรรเลงหรือการแสดง มีความมุ่งหมายเพื่อบอกให้ทราบว่ามีพิธีหรืองานนั้นๆ ได้เริ่มขึ้นแล้ว และเป็นการอัญเชิญเทวดาและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ทั้งหลายให้มาประชุมสโมสรในงานเพื่อจะได้เป็นสิริสวัสดิ์พิพัฒนามงคลแก่เจ้าภาพและผู้ร่วมงาน

ร้าย หมายถึง ทำนองร้องสำหรับดำเนินเรื่องของโขนละคร

เอื้อน หมายถึง วิธีการขับร้องโดยเปล่งเสียงเป็นทำนองดนตรีระหว่างคำร้อง เป็นเสียงออกมาจากลำคอ เช่น เออ อือ เอย ในลักษณะที่เลื่อนไหลติดต่อกันอย่างกลมกลืนสัมพันธ์กับจังหวะและวรรณยุกต์ของคำร้อง

บทที่ 2

บริบทที่เกี่ยวข้อง

องค์ความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการขับร้องเพลงไทย การละครไทยโดยเฉพาะละครชาตรีนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้นจากเอกสาร งานวิจัยต่าง ๆ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้อง และจะได้นำเสนอเรื่องราวบริบทที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- 2.1 ความหมายของการขับร้อง
- 2.2 ลักษณะและประเภทของการขับร้อง
- 2.3 ประเภทของละครไทย
- 2.4 ประวัติละครชาตรี
- 2.5 ประวัติและองค์ประกอบในการแสดงละครชาตรี ของกรมศิลปากร
- 2.6 ชีวิตประวัติครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน

2.1 ความหมายของการขับร้อง

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้กล่าวถึงความหมายของคำร้องคำว่า “ขับ” และ “ร้อง” ไว้ดังนี้

ขับ 2 ก. “ร้องเป็นทำนอง เช่น ขับกล่อม ขับเสภา. **ขับขาน ก.** ร้องเพลงอย่างไพเราะ. **ขับซอ (ถิ่น) ก.** ร้องเพลงโดยมีดนตรีประกอบ เช่น ขับซอทยอยคล้าย ฏลุ๊กกษัตริย์เจ้าช้าง ชื่นแท้ใครเทียมเทียบนา (ลอ). **ขับนก น.** ชื่อเพลงไทย อัตรา 2 ชั้น หน้าทับสองไม้. **ขับไม้ น.** ชื่อเรียกวงดนตรีไทย ประกอบด้วย คนขับร้องลำนำ คนสีซอสามสาย คนไกวบัณเฑาะว์ให้จังหวะ. **ขับไม้บัณเฑาะว์ น.** ชื่อเพลงไทย อัตรา 2 ชั้น; ชื่อเพลงไทยประเภทเพลงขับร้อง; ชื่อเพลงไทยประเภทเพลงโหมโรงอัตรา 3 ชั้น. **ขับร้อง ก.** ร้องเพลง” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 185)

ร้อง ก. “เปล่งเสียงดัง, โดยปริยายหมายถึงออกเสียงดังเช่นนั้น เช่น ทำร้อง จักจั่นร้อง, (ปาก) ใช้หมายความว่า ร้องเพลง ร้องให้ ก็มีแล้วแต่คำแวดล้อมบ่งให้รู้ เช่น เพลงนี้ร้องเป็นโหม อย่าร้องให้เสียน้ำตาเลย. **ร้องกระจอกแฉก ก.** อาการที่ได้กหลายๆคนร้องให้พร้อม ๆ กัน. **ร้องขอ ก.** ขอบเป็นทางการ. **ร้องงอแง ก.** ร้องอ้อน (ใช้แก่เด็กเล็กๆ). **ร้องฎีกา ก.** ทูลเกล้าฯถวายฎีการ้องทุกข์. **ร้องทุกข์ ก.** บอกความทุกข์เพื่อ

ขอให้ช่วยเหลือ. **ร้องบอก** ก. เปล่งเสียงบอกให้รู้. **ร้องเพลง** ก. ขับลำเป็นทำนองต่าง ๆ, บางทีก็ใช้ว่า ร้อง คำเดียว. **ร้องโยนยาว** ก. ออกเสียงร้องบอกลาก ๆ ซ้ำ ๆ และยาวอย่างพวกผีพายเรือพระที่นั่งบอกจังหวัด. **ร้องระเบ็งเซ็งแซ่** ก. ร้องดั่งอ้ออิงแซ่ไปหมด. **ร้องเรียก** ก. เปล่งเสียงเรียกเพื่อให้มาหรือเพื่อมุ่งหมายอย่างอื่น. **ร้องเรียกร้องหา** ก. ต้องการตัว. **ร้องเรียน** ก. เสนอเรื่องราว. **ร้องเรือ** (ถิ่น-ปักข์ใต้) ก. ขับหรือกล่อมเพลงให้เด็กฟัง. น. เรียกเพลงกล่อมเด็กว่า เพลงร้องเรือ. **ร้องแแรก, ร้องแแรกแหกกระเชอ** ก. ร้องเอ็ดตะโร, ส่งเสียงโวยวายให้ผู้อื่นรู้. **ร้องส่ง** ก. ขับร้องโดยไม่ต้องมีดนตรีนำ เมื่อขับร้องแล้วดนตรีจึงรับ. **ร้องสด** ก. ร้องโดยไม่มีดนตรีรับ, ร้องโดยคิดกลอนต้นหรือกลอนสด, ร้องออกอากาศทันที. **ร้องสอด** (กฎ) ก. การที่บุคคลภายนอกซึ่งมิใช่คู่ความยื่นคำร้องต่อศาลด้วยความสมัครใจของตนเองขอเข้ามาเป็นคู่ความ หรือบุคคลที่ถูกหมายเรียกให้เข้ามาในคดี. **ร้องห่ม** ก. ร้องรำไรอย่างน้อยยกน้อยใจ, มักใช้เข้าคู่กับคำ ร้องไห้ เป็น ร้องห่มร้องไห้ หรือ ร้องไห้ร้องห่ม. **ร้องห่ม-ร้องไห้** ก. ร้องรำไรอย่างน้อยยกน้อยใจ, ร้องไห้ร้องห่ม ก็ว่า. **ร้องไห้** ก. อาการที่น้ำตาไหลเพราะประสบอารมณ์อันแรงกล้า เช่น เจ็บปวด เศร้าโศก ดีใจ, บางทีใช้ว่า ร้อง คำเดียว หรือใช้เข้าคู่กับคำ ร้องห่ม เป็น ร้องห่มร้องไห้ หรือ ร้องไห้ร้องห่ม ก็ได้”. (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 974)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สุจิตต์ วงษ์เทศ ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการร้องไว้ว่า “ร้อง” หมายถึง การขับหรือลำคำโคลงกลอน การขับลำของมนุษย์ยุคแรกๆ เป็นอย่างไร ไม่อาจอธิบายได้ด้วย “เสียง” ที่เปล่งออกมาจากริมฝีปาก เพราะไม่มีหลักฐาน แต่ก็อาจรู้เรื่องราวของการร้องสมัยโบราณได้โดยการสังเกตพัฒนาการของคำขับและลำที่เรียกรวมๆ ว่า “กลอน” เพราะการร้องหรือขับลำทั้งหมดต้องต้นเป็นคำกลอน และคำกลอนยุคแรกๆ มีขึ้นมาเพื่อร้องหรือขับลำ ดังวรรณคดีโบราณ เช่น โองการแข่งน้ำใช้สวด มหาชาติคำหลวงใช้สวด สมุทรมะเข็ซไฟากย์หนึ่งใหญ่ เป็นต้น เพราะฉะนั้นกลอนทุกชนิดจะมี “เสียง” (ร้อง-ขับ-ลำ) และ “ทำนอง” อย่างเสรีกำกับอยู่ด้วยทั้งสิ้น ดังนั้น หากมองเห็นพัฒนาการของคำกลอนขับและลำตั้งแต่ยุคแรกๆ ก็อาจคาดคะเนลีลาหรือขับและลำยุคดั้งเดิมได้ด้วย (สุจิตต์ วงษ์เทศ, 2532: 47)

เรณู โกศินานนท์ ได้ให้ความหมายของคำว่า “ขับ” และ “ร้อง” ไว้ในหนังสือการขับร้องระดับมัธยมศึกษาสรุปได้ว่า

ขับ หมายถึง การเปล่งเสียงไปตามบทกวี โดยยึดลำนำเป็นบทสำคัญ มีทำนองตกแต่ข้างข้างเพียงเล็กน้อย ส่วนเสียงสูงต่ำอนุโลมไปกับเสียงแต่งแห่งถ้อยคำนั้น ๆ และไม่กำหนดกฎเกณฑ์ว่าจะสั้นยาวเพียงไร ส่วนจังหวะก็ไม่สู้จะแน่นอน เช่น การแห่ ขับซอ แอ่ว เป็นต้น

ร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงที่มีทำนองและจังหวะ การดำเนินเสียงสูงต่ำ ยึดถือเนื้อเพลงเป็นส่วนสำคัญ ถ้อยคำที่มีเสียงสูงต่ำต้องอนุโลมเสียงเข้าหาทำนองแห่งเนื้อเพลงนั้น ส่วนความสั้นยาวต้องอยู่ในความบังคับของเพลง เสียงที่ร้องนี้ดนตรีสามารถดำเนินทำนองตามได้อย่างสมบูรณ์ (เรณูโกศินานนท์, 2516: 12)

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ได้ให้ความเห็นในเรื่องความหมายของการขับร้องเพลงไทย ไว้ในหนังสือ “สารานุกรมดนตรีและเพลงไทย” ว่า การขับ หมายถึงการเปล่งเสียงให้เป็นทำนองที่มีทั้งเสียงสูงและเสียงต่ำ มักใช้ในทำนองที่มีความยาวไม่แน่นอน ที่สำคัญคือถ้อยคำต้องชัดเจน ส่วนการร้องเพลงไทย คือการเปล่งเสียงออกเป็นทำนองที่มีจังหวะแน่นอนสม่ำเสมอ มีทั้งทำนองและเนื้อร้อง การร้องจะยึดถือทำนองเป็นสิ่งสำคัญ คำร้องจะโน้มเข้าหาทำนองที่เป็นประโยค วรรคตอน และต้องอยู่ในกำหนดของจังหวะของเพลง (กาญจนา อินทรสุนานนท์, ม.ป.ป. : 63)

เจตชรินทร์ จิรสันติธรรม ได้กล่าวถึงความหมายของการขับร้องเพลงไทยในหนังสือ “ทฤษฎีการขับร้องเพลงไทย” ว่า การขับ หมายถึง การเปล่งเสียงออกมาเป็นทำนองที่ไม่มีการกำหนดความสั้นยาว มีจังหวะที่ไม่แน่นอน ขึ้นอยู่กับทำนองเป็นสำคัญ ส่วนการร้อง หมายถึง การเปล่งเสียงที่เป็นทำนอง จะมีเนื้อร้องหรือไม่ก็ได้ โดยยึดทำนองเป็นสำคัญ ถ้อยคำที่ร้องต้องมีส่วนของทำนองที่เป็นประโยค วรรคตอนครบถ้วน และมีจังหวะที่แน่นอน (เจตชรินทร์ จิรสันติธรรม, 2553: 20-21)

สมพงษ์ กาญจนะผลิน ได้ให้ความเห็นเรื่องความหมายของการขับร้องไว้ในหนังสือ “ทักษะการขับร้อง” ว่า การขับ หมายถึง การเปล่งเสียงไปตามบทร้องหรือเนื้อเรื่องโดยยึดลำนำเป็นสำคัญ ไม่กำหนดว่าจะสั้นยาวเพียงใด จังหวะก็ไม่แน่นอน ส่วนการร้อง หมายถึงการเปล่งเสียงไปตามบทร้อง โดยยึดทำนองและจังหวะเป็นสำคัญ ความสั้นยาวจะต้องอยู่ในความบังคับของบทเพลง (สมพงษ์ กาญจนะผลิน, 2539: 12-13) นอกจากนี้ สมพงษ์ กาญจนะผลิน ยังได้กล่าวถึงความหมายของการขับร้องไว้ในหนังสือ “ทักษะการขับร้องเพลงไทย” ว่า “ขับ” หมายถึง การเปล่งเสียงไปตามบทร้องหรือเนื้อเรื่อง มีตกแต่ข้างข้างเล็กน้อย เสียงสูงต่ำก็อนุโลมไปกับเสียงของถ้อยคำนั้น ๆ ไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ในเรื่องความสั้นยาว จังหวะไม่แน่นอน เช่น การขับเสภา การแห่ การขับซอ เป็นต้น ส่วนคำว่า “ร้อง” หมายถึงการเปล่งเสียงไปตามบทร้องหรือบทกวีที่ยึดเอาทำนองและจังหวะเป็นสิ่งสำคัญ ความสั้นยาวต้องเป็นไปตามทำนองของเพลง โดยเสียงร้องนั้น ดนตรีจะต้องสามารถดำเนินทำนองตามได้โดยสมบูรณ์แบบ (สมพงษ์ กาญจนะผลิน, 2552: 2)

สงบศึก ธรรมวิหาร ได้กล่าวถึงความหมายของการขับร้องในหนังสือ “ดุริยางค์ไทย” ว่า การขับคือ การเปล่งเสียงออกไปเช่นเดียวกับการร้อง ใช้ในทำนองที่มีความยาวไม่แน่นอน ใช้ทำนอง เป็นเพียงแนวทางเท่านั้น สำคัญที่ถ้อยคำ โดยทำนองต้องนุ่มเข้าหาถ้อยคำ ส่วนการร้อง คือ การ เปล่งเสียงออกไปให้เป็นทำนอง จะมีถ้อยคำหรือไม่ก็ได้ แต่ต้องถือทำนองเป็นสำคัญ โดยถ้อยคำต้อง นุ่มเข้าหาทำนอง การขับกับการร้องมีวิธีการที่คล้ายคลึงกันและมักจะปนกันอยู่ จึงมักเรียกรวม ๆ กันว่า “ขับร้อง” (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2545: 142 - 143)

กล่าวโดยสรุปได้ว่า การขับร้องเพลงไทยนั้น หมายถึง การเปล่งเสียง ที่มีทั้งเสียงสูงและ เสียงต่ำ ที่เป็นทำนองต่าง ๆ ดำเนินไปตามจังหวะที่มีทั้งแน่นอนและไม่แน่นอน ความสั้นยาวขึ้นอยู่กับ บทเพลงนั้น ๆ ถ้อยคำในการขับร้องต้องชัดเจนหรือมีสอหดแทรกเสียงสระ (การเอื้อน) เข้าไปด้วยก็ได้ แต่ต้องมีส่วนของทำนองที่เป็นประโยค วรรคตอน ที่ครบถ้วนตามทำนองเพลงที่มีผู้ประพันธ์ไว้

2.2 ลักษณะและประเภทของการขับร้อง

ลักษณะของการขับร้องเพลงไทยนั้น สมพงษ์ กาญจนะผลิน ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ทักษะ การขับร้องเพลงไทย” สรุปได้ว่าเป็นการเปล่งเสียงออกมามากจากการใช้ภาษาในการพูดของแต่ละ ชนชาติแล้วนั้น ยังมีการเปล่งเสียงอีกแบบหนึ่งที่มีท่วงทำลีลา มีทำนอง เสียงสูงเสียงต่ำ เสียงหนัก เสียงเบา ประกอบกับจังหวะของเสียงดนตรี ซึ่งรวมเรียกว่า “การขับร้อง” การขับร้องเป็นการออก เสียงที่มีท่วงทำนองที่สละสลวยกว่าการพูดแบบธรรมดา ดังนั้นการขับร้องจึงเท่ากับการเปล่งเสียงที่ ไพเราะ ใช้ศัพท์สำเนียงที่เหมาะสม ไม่ว่าจะแข็งกร้าวหรือหวานชื่น ทั้งถ้อยคำ ทำนอง บทร้อง และ จังหวะ ที่ประกอบเข้ากันเป็นบทเพลง ผู้ขับร้องต้องสอหดแทรกอารมณ์และความรู้สึกเข้าไปในถ้อยคำที่ เป็นทำนองนั้น ๆ เพื่อดึงดูดให้ผู้ฟังเกิดความรู้สึกต่าง ๆ และคล้อยตามไปกับเสียงเพลงนั้นได้ การขับร้องอาจแตกต่างกันออกไปตามลักษณะของประเพณีและวัฒนธรรมของชนแต่ละชาติ การขับร้องเพลงไทยนั้นมีคำที่มีความหมายที่ใกล้เคียงกันเกี่ยวกับการขับร้อง 3 คำ คือ ร้อง ขับ และ ลำ โดยหลักฐานการร้องเพลงไทยนั้นเกิดขึ้นในสมัยสุโขทัย เข้าใจว่าน่าจะมาจากการขับลำนำ และ ร้องเล่นกันอย่างพื้นเมืองมาก่อน การละเล่นในสมัยสุโขทัยคือ การร้องเทพทองที่ใช้กลอนหัวเดียวว่า ได้ต่อกันระหว่างผู้ชายกับผู้หญิง ต่อมาในสมัยอยุธยาได้เกิดการละเล่นขึ้นอีกหลายอย่าง เช่น ดอกสร้อยสัควา และมีการแสดงต่าง ๆ ได้แก่ โขน ละคร หนังใหญ่ ดังนั้นจึงมีเพลงร้องเกิดขึ้นมากมาย ส่วนมากจะเป็นเพลงในอัตราสองชั้น ชั้นเดียว และเพลงดับ ในสมัยรัตนโกสินทร์มีผู้นิยมเล่นสัควากัน มาก จึงมีผู้ประดิษฐ์เพลงสามชั้นขึ้นขึ้นเพื่อใช้โต้ตอบกันในลักษณะของการด้นสดระหว่างผู้ชายและ ผู้หญิง ในสมัยนี้ การดนตรีได้มีวิวัฒนาการขึ้นตามลำดับ ทั้งเครื่องดนตรี วงดนตรี การแสดงที่ได้คิด ขึ้นใหม่ การแสดงที่ได้รับการปรับปรุง เพลงร้องจึงเกิดขึ้นตามมาด้วย ในปัจจุบันมีเพลงดนตรีและ

เพลงร้องเกิดขึ้นมากมาย จึงมีการแบ่งเพลงเป็นประเภทต่าง ๆ หลายประเภทเพื่อความสะดวกในการนำไปใช้ขับร้องและบรรเลงในโอกาสต่าง ๆ (สมพงษ์ กาญจนะผลิน, 2552: 1-6)

ประเภทของการขับร้อง สมพงษ์ กาญจนะผลิน ได้อธิบายไว้ในหนังสือ “ทักษะการขับร้องเพลงไทย” ว่าการขับร้องเพลงไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ ร้องอิสระ ร้องประกอบดนตรี และร้องประกอบการแสดง การร้องอิสระนั้น คือการร้องโดยทั่วไป ไม่มีดนตรีบรรเลงประกอบ จะยึดตามเสียงของเครื่องดนตรีหรือไม่ก็ได้แต่ต้องรักษาระดับเสียงให้ถูกต้อง อาจมีเครื่องกำกับจังหวะ เช่น ฉิ่ง กรับ เท่านั้น ประเภทที่สองคือการร้องกับดนตรี เป็นการร้องที่มีดนตรีบรรเลงประกอบด้วย การร้องประเภทนี้จำเป็นจะต้องยึดระดับเสียงของเครื่องดนตรีเป็นสำคัญ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะ ลักษณะแรกคือการร้องรับ หรืออาจเรียกว่า การร้องส่ง เป็นการร้องที่สลับกับการบรรเลงดนตรี ผู้ขับร้องจะร้องไปจนกระทั่งท้ายท่อนเพลง ดนตรีก็จะบรรเลงสวมรับและบรรเลงทำนองไปจนจบท่อนเพลง ลักษณะที่สองคือ การร้องสอดเครื่องดนตรี เป็นการร้องที่มีดนตรีบรรเลงสอดแทรกในวรรคใดวรรคหนึ่งที่ยังไม่จบท่อน ดนตรีจะบรรเลงสอดรับเป็นช่วง ๆ และลักษณะสุดท้ายคือ การร้องพร้อมดนตรี เป็นการร้องที่ผู้ขับร้องร้องไปพร้อม ๆ กับการบรรเลงดนตรี สามารถจำแนกออกได้เป็น 4 ลักษณะ ลักษณะแรกคือการร้องคลอ เป็นการร้องที่ผู้ขับร้องร้องไปพร้อม ๆ กับการบรรเลงดนตรี และทั้งผู้ขับร้องและผู้บรรเลงดนตรีจะต้องดำเนินทำนองอย่างเดียวกัน ลักษณะที่สองคือการร้องเคล้า เป็นการขับร้องที่ผู้ขับร้องและผู้บรรเลงดนตรีต่างดำเนินทำนองไปคนละอย่าง แต่จังหวะและเสียงที่ตกท้ายจังหวะจะต้องเท่ากัน ลักษณะที่สามคือ การขับร้องลำลอง เป็นการขับร้องและบรรเลงที่ต่างมีอิสระด้วยกันทั้งผู้ขับร้องและผู้บรรเลงดนตรี การดำเนินทำนองทั้งทางร้องและทางดนตรีเป็นไปพร้อมกัน มีระดับเสียงตรงกัน ทางร้องและทำนองดนตรีมีความสัมพันธ์กัน ส่วนเสียงที่ลงจังหวะตกจะตกเสียงเดียวกันหรือไม่ได้คำนึงถึง ลักษณะสุดท้ายคือการร้องประสาน เป็นการร้องที่ผู้ขับร้องและผู้บรรเลงดนตรีบรรเลงในเพลงเดียวกัน แต่การดำเนินทำนองและระดับเสียงไปคนละอย่าง จะประสานกับเครื่องดนตรีด้วยกัน ประสานระหว่างร้องกับร้องด้วยกัน หรือระหว่างประสานระหว่างดนตรีกับการร้อง แต่เสียงที่ตกนั้นจะต้องเป็นคนละเสียง ประเภทสุดท้ายของการขับร้อง คือ การร้องประกอบการแสดง เป็นการร้องที่ประกอบกับท่ารำ จะเป็นชุดหรือเป็นละครก็ได้ การร้องประเภทนี้จะต้องเน้นหนักในเรื่องของการใช้อารมณ์ ซึ่งจะต้องพิจารณาจากบทประพันธ์ว่าคำประพันธ์นั้นสื่ออารมณ์และความรู้สึกไปแนวไหน การขับร้องทั้ง 3 ประเภทที่กล่าวมาข้างต้นนั้นยังสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 อย่างด้วยกัน คือ การขับร้องเดี่ยวและการขับร้องหมู่ ในการขับร้องเดี่ยวผู้ขับร้องต้องระวังและคำนึงถึงหลักการร้องอย่างเคร่งครัด เมื่อขึ้นต้นบทร้องจะต้องตั้งเสียงให้ถูกต้องเพื่อไม่ให้เกิดเสียงเพี้ยน ควรร้องให้เต็มเสียง มีความกล้า ไม่ประหม่า รู้จักตกแต่งทำนองให้มีความไพเราะมากขึ้น ตามความสามารถและความเหมาะสมของน้ำเสียงของตนเอง ส่วนการขับร้องหมู่หมายถึงการขับร้องตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ ความพร้อมเพรียง ในการหลบเสียงสูงต่ำ

การเอื้อน การแบ่งถ้อยคำวรรคตอนต้องเป็นไปเหมือนกันทุกคน และจะต้องมีความแม่นยำในทางร้องเป็นอย่างดี นอกจากนั้นผู้ขับร้องทุกคนควรใส่อารมณ์ตามบทร้องนั้น ให้ผู้ฟังเกิดอารมณ์คล้อยตามกันด้วย (สมพงษ์ กาญจนะผลิน, 2552: 11-13)

มนตรี ตราโมท ได้กล่าวไว้ในหนังสือ “ดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาการ” สรุปได้ว่าการร้องเพลงเกิดขึ้นก่อนเครื่องดนตรีเสียอีก เพลงร้องถูกจัดระเบียบด้วยการทำทำนอง โดยมากเป็นการสรรเสริญพระเจ้าหรือยอพระเกียรติพระเจ้าแผ่นดิน เพลงร้องของไทยเปลี่ยนแปลงมาเป็นลำดับคือขั้นแรกใช้เนื้อร้องเป็นทำนองไปในตัวโดยไม่มีเอื้อน เช่นเพลงแม่ศรี และเพลงอุยฉาย ขั้นที่สองเป็นการร้องไปกับดนตรี ใช้ดนตรีสอดบ้าง มีเสียงเอื้อนบ้าง บางเพลงก็ไม่มี เช่น เพลงเทพทอง ขั้นที่สามมีเสียงเอื้อนมากๆ เช่น เพลงสองชั้น เพลงสามชั้น เป็นต้น ในสมัยโบราณการร้องเพลงไม่มีสิ่งใดประกอบเลย ภายหลังจึงใช้ดนตรีบรรเลงคลอบ้าง รับเมื่อร้องจบแล้วบ้าง มาในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ การร้องส่งและรับ จึงค่อยมีมากขึ้นทุกที โดยเฉพาะเมื่อเกิดเพลงสามชั้น การร้องแล้วรับถือเป็นธรรมเนียมเลยทีเดียว (มนตรี ตราโมท, 2540: 28 - 29)

สงบศึก ธรรมวิหาร ได้กล่าวถึงประเภทของการขับร้องไว้ในหนังสือ “ดุริยางค์ไทย” ว่าการแบ่งประเภทของการขับร้องนั้น อ้างถึงกรมหมื่นสฤติธำรงสวัสดิ์ ได้แบ่งการขับร้องออกเป็น 11 ประเภท คือ

1. ร้องลำนำมโหรี หมายถึงการร้องที่มีดนตรีรับ ใช้บทร้องจากวรรณคดีต่าง ๆ ต่อมาดัดแปลงเนื้อร้องเพื่อใช้เฉพาะเหตุการณ์นั้น ๆ
2. ขับเสภา เป็นการร้องที่มีปี่พาทย์รับ ผู้ขับจะขยับรับข้างละคร
3. ร้องละคร เป็นการร้องตามเนื้อเรื่องของละคร ร้องรับลูกคู่บ้าง รับด้วยปี่พาทย์บ้าง แต่ต้องร้องให้ตรงกับบทนั้น ๆ
4. ร้องสัทวาและดอกสร้อย มีการรับทวนลูกคู่ มีจังหวะหน้าทับ ช้าบ้างเร็วบ้าง มีชายหญิงโต้ตอบกัน กลอนที่ใช้เป็นกลอนสด
5. ร้องโต้ตอบต่าง ๆ เรียกว่ากลอนเพลงดัน เช่นเพลงปรบไก่ เพลงฉ่อย เป็นต้น
6. เหม่กล่อมต่าง ๆ คือเพลงขับไม้ ร้องประสานกับซอสามสาย มีบัณเฑาะว์เป็นจังหวะ ใช้สำหรับพิธีกรรมของเจ้านายชั้นสูง
7. อ่านหนังสือเป็นทำนองต่าง ๆ คือการเทศน์มหาชาติเป็นทำนองต่าง ๆ หรืออ่านหนังสือเป็นทำนองเสนาะ
8. คำพากย์ คำเจรจา หนัง โขน หุ่น ที่แต่งเป็น ฉันท์ โคลง กลอน
9. สวดร้องในงานศพ เรียกว่าสวดมาลัย
10. เพลงทวาทะการร้องเล่น เป็นเพลงที่บิดามารดาสอนเด็กตอนเล็กๆ

11. เพลงขับร้องมาแต่ภาษาอื่น ๆ เช่น จีน ญวน พม่า มอญ เป็นต้น (สงบศึก ธรรมวิหาร, 2545: 143-144)

การร้องประกอบการแสดง เป็นการร้องประกอบกับท่ารำ จะช้าหรือเร็วขึ้นอยู่กับผู้แสดง เป็นสำคัญ การร้องประเภทนี้เน้นที่เรื่องของการใส่อารมณ์ ผู้ร้องจะต้องพิจารณาบทประพันธ์ว่าคำประพันธ์นั้นให้ความรู้สึกไปแนวทางใด แบ่งได้เป็น 3 ลักษณะ คือ บทชมธรรมชาติ บทที่เป็นการเล่าเรื่อง และบทที่เป็นคำพูดของตัวละคร (สมพงษ์ กาญจนะผลิน, 2539: 16-19) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นเรื่องประเภทการ ขับร้องเพลงไทยของเจตชรินทร์ จิรสันติธรรม ในหนังสือ “ทฤษฎีการขับร้องเพลงไทย” ว่า การขับร้องเพลงไทยแบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่

1. การขับร้องอิสระ คือการขับร้องตามลำพังไม่มีเครื่องดนตรีบรรเลงรับหรือบรรเลงประกอบ อาจมีเพียงเครื่องกำกับจังหวะเช่น ฉิ่ง หรือกรับ การร้องประเภทนี้ไม่บังคับเรื่องเสียงเพราะไม่มีเครื่องดนตรีกำหนดระดับเสียง นอกจากนี้การขับร้องอิสระยังมีความหมายถึง การขับร้องเดี่ยว ซึ่งเป็นการแสดงความสามารถของนักร้องอย่างเด่นชัด สามารถใส่กลเม็ดในการขับร้องให้ไพเราะยิ่งขึ้น

2. การขับร้องประกอบดนตรี การขับร้องที่มีวงดนตรีร่วมบรรเลง การขับร้องประเภทนี้ต้องคำนึงถึงระดับเสียงเป็นสำคัญ เสียงร้องต้องกลมกลืนกับเสียงดนตรี มีความขัดถ้อยขัดคำ บังคับเสียงสูง เสียงต่ำ เสียงดัง เสียงเบา ใส่อารมณ์ความรู้สึกเข้าไปกับบทเพลงและต้องรักษาจังหวะให้มั่นคง การขับร้องประกอบดนตรีสามารถจำแนกได้ 3 ชนิดคือ

2.1 การร้องส่งและการร้องรับ หมายถึงการขับร้องที่มีดนตรีบรรเลงรับเป็นท่อนๆ การร้องวรรคสุดท้ายให้ดนตรีรับเรียกว่า “สวม”

2.2 การร้องสอดดนตรี หมายถึงการร้องที่มีดนตรีบรรเลงสอดแทรกในวรรคใดวรรคหนึ่งที่ร้องไม่จบท่อน

2.3 การร้องพร้อมดนตรี หมายถึงการร้องที่ผู้ขับร้องร้องไปพร้อมกันกับการบรรเลงดนตรี สามารถจำแนกได้เป็น 4 ลักษณะ คือการร้องคลอ การร้องเค้า การร้องลำลอง และการร้องประสาน

3. การขับร้องประกอบการแสดง คือการขับร้องร่วมกับการบรรเลงดนตรีและการแสดง โดยมีเนื้อร้องที่เป็นตัวกำหนดเนื้อหาและอารมณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ชมเข้าใจเรื่องราวของการแสดงและเข้าถึงอารมณ์ของผู้แสดง การขับร้องประเภทนี้จึงถือว่าร้องยากที่สุด (เจตชรินทร์ จิรสันติธรรม, 2553: 57-60)

รองศาสตราจารย์ ดร.กาญจนา อินทรสุนานนท์ ได้กล่าวถึงประเภทของการขับร้องเพลงไทยในหนังสือ “สารานุกรมดนตรีและเพลงไทย” ว่าการร้องเพลงไทยแบ่งออกได้หลายประเภท ดังนี้

การร้องอิสระหรือร้องเดี่ยว หมายถึง การร้องคนเดียว มักใช้ร้องเวลาฝึกซ้อม และการประกวด ขับร้องที่ไม่ต้องมีเครื่องดนตรี

การร้องคลอ หมายถึง การร้องไปพร้อม ๆ กับการบรรเลงดนตรี โดยทางร้องและทางดนตรีเป็นทางที่เหมือนกัน มีจังหวะและลูกตกเหมือนกัน ควายยาวของเพลงเท่ากัน เพลงที่ใช้ต้องเป็นเพลงที่ฟังง่าย การเอื้อนทำนองร้องไม่ยุ่งยาก

การร้องเคล้า เป็นวิธีการร้องที่ค่อนข้างยาก ทางร้องกับทางบรรเลงไปกันคนละทาง ผู้ขับร้องร้องในทางของตนเอง ส่วนดนตรีก็บรรเลงไปในทางดนตรี วรรคเพลงลูกตกอาจไปด้วยกันบ้าง คล้ายเสียงประสานระหว่างคนร้องกับเสียงดนตรี การร้องแบบนี้สามารถเข้ากันได้ดี ฟังแล้วไพเราะซึ่งแตกต่างจากการร้องส่ง ที่การร้องจะไม่พร้อมกับการบรรเลงดนตรี ร้องก่อนแล้วดนตรีรับสลับกันไป (กาญจนา อินทรสุนานนท์, ม.ป.ป. : 64-66)

จากที่กล่าวมาข้างต้นพอสรุปได้ว่า ประเภทของการขับร้องเพลงไทยนั้นมีหลายประเภท จำแนกออกได้ตามองค์ประกอบและลักษณะของการนำไปใช้เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในด้านสุนทรียะกับผู้ฟัง ซึ่งแบ่งส่วนสำคัญออกเป็น 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ส่วนของเนื้อร้อง และส่วนของการเอื้อน โดยสามารถจำแนกลักษณะต่าง ๆ ของการขับร้องได้ดังนี้

การขับร้องเดี่ยว เป็นการขับร้องที่เป็นอิสระและร้องคนเดียว

การขับร้องประกอบดนตรี เป็นการขับร้องที่ยึดดนตรีเป็นหลัก เสียงร้องจะต้องกลมกลืนเข้ากันกับดนตรี

การร้องประกอบการฟ้อนรำ เป็นการขับร้องที่ต้องคำนึงถึงลีลา ทำนอง จังหวะ และการออกเสียงให้ถูกต้องตามอักขระวิธีของบทเพลงนั้น ๆ

การร้องประกอบการแสดงโขน ละคร เป็นการขับร้องที่ต้องคำนึงถึงอารมณ์ของตัวละคร และเนื้อเรื่องเป็นหลัก การร้องต้องกระชับ ไม่ยืดหรือหน่วงจังหวะ คำร้องกับท่าทางการแสดงจะต้องตรงกัน

ในแต่ละประเภทของการขับร้องนั้น มีกลวิธีที่เป็นลักษณะเฉพาะในการขับร้องที่ต่างกันไป ทั้งที่เป็นกลวิธีของทำนองเพลง กลวิธีที่สื่อทางอารมณ์เพลง รวมถึงกลวิธีของทางครุที่ได้ประดิษฐ์ขึ้นใหม่เพื่อแสดงความเป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง การขับร้องประกอบการแสดงละครของไทยนั้นมีประวัติความเป็นมาอย่างยาวนานและได้รับการพัฒนาเรื่อยมาตามยุคสมัยเพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงในสังคม ซึ่งการแสดงละครที่ถือได้ว่ามีความเก่าแก่และเป็นต้นแบบของละครไทยก็คือ “ละครชาตรี”

2.3 ประเภทของละครไทย

ประเภทของละครไทยนั้นสามารถจำแนกออกได้หลายประเภท โดยแยกออกตามลักษณะ และวิธีในการแสดง ซึ่ง นียดา สาริกภูติได้กล่าวถึงประเภทของละครไทยไว้ว่า ละครไทยจำแนกออกได้เป็น 3 ประเภทตามวิธีการแสดงคือ ละครที่ใช้ศิลปะการร่ายรำดำเนินเรื่องเรียกว่า “ละครรำ” ละครที่ใช้ศิลปะการร้องในการดำเนินเรื่องเรียกว่า “ละครร้อง” และละครที่ใช้ศิลปะการพูดดำเนินเรื่องเรียกว่า “ละครพูด” วิธีการจำแนกละครไทยยึดถือวิธีการแสดงเป็นสิ่งสำคัญ ในการแบ่งละครออกเป็น 3 ประเภทนั้นเพิ่งจะมากำหนดในราวปลายรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เมื่อละครแบบใหม่คือ ละครร้อง และละครพูด มีกำเนิดขึ้นและได้บัญญัติคำเพื่อเรียกละครที่มีมาแต่เดิมคือ ละครชาตรี ละครนอก และละครใน ซึ่งเรียกกันสั้นๆว่า ละครรำ (นียดา สาริกภูติ, 2515: 93-94)

ขณะเดียวกัน สุมนมาลย์ นิมเนตพันธ์ ก็ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับประเภทของละครไทยว่า วิธีจำแนกประเภทละครไทยนั้น ยึดวิธีการแสดงเป็นสิ่งสำคัญ โดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. ละครรำ หมายถึง ละครประเภทที่ใช้ศิลปะในการร่ายรำดำเนินเรื่อง
2. ละครร้อง หมายถึง ละครประเภทที่ใช้ศิลปะในการร้องดำเนินเรื่อง
3. ละครพูด หมายถึง ละครประเภทที่ใช้ศิลปะในการพูดดำเนินเรื่อง

(สุมนมาลย์ นิมเนตพันธ์, 2532: 112)

วิมลศรี อุปรมย์ ก็ให้ความเห็นในทำนองเดียวกันในการแบ่งประเภทของละครว่า การแบ่งประเภทของละครไทยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภท โดยอาศัยหลักการของกิริยาท่าทาง สีการแสดง รวมทั้งการใช้ดนตรีและภาษาพูด ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะใหญ่ 3 ลักษณะ แต่แต่ละประเภทของการแสดงอาจจะสังเกตดูได้ว่าละครชื่อใดให้ความสำคัญกับหลักการในด้านใดมากที่สุด 3 ประการคือ ด้านภาษา ได้แก่ ละครพูด ด้านท่าทาง ได้แก่ละครรำ ด้านดนตรี ได้แก่ละครร้อง ซึ่งทั้ง 3 ลักษณะนี้ยังมีรายละเอียดของ แต่ละประเภทของการแสดงอีกด้วย (วิมลศรี อุปรมย์, 2553: 109)

ประทีน พวงสำลี ได้ให้ความหมายของละครไว้ในหนังสือ “หลักนาฏศิลป์” ว่าละครคือ การแสดง ที่ผูกเป็นเรื่อง มีเนื้อความเหตุการณ์เกี่ยวโยงเป็นตอนๆตามลำดับเรื่อง ประกอบด้วยดนตรีและบทร้อง ตามลักษณะและชนิดของละครนั้น โดยแบ่งเป็นจำพวกดังนี้

1. ละครรำ หมายถึงละครที่ใช้ศิลปะการรำ ซึ่งมีมาแต่เดิมเป็นส่วนใหญ่ในการดำเนินเรื่อง ใช้ผู้แสดงที่ได้ฝึกหัดและสันทัดในเชิงนาฏศิลป์ไทย ประกอบด้วยเครื่องดนตรีไทยและเรื่องในวรรณคดีไทยแต่โบราณกาล ละครรำนี้จำแนกออกเป็น ละครใน ละครนอก ละครตีกตาบรรพ์ ละครโนห์รา ละครชาตรี ซึ่งสองพวกหลังนี้ถือกันว่าเป็นต้นเค้าของกระบวนการรำในนาฏศิลป์ไทย ภายหลังได้ดัดแปลงจนเกิดเป็นละครในและละครนอก

2. ละครร้องแบ่งออกได้ 2 ประเภทคือ ประเภทแรก ละครร้องแบบไทย พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระราชวินิจฉัยดำเนินเรื่องด้วยการร้อง มีศิลปะการรำแทรกอย่างเบาๆ ใช้ศัพท์พยางค์ไม่เน้น การแต่งกายแต่งอย่างเครื่องน้อยหรือพันทาง ประเภทที่สอง ละครร้องแบบปราโมทย์ เริ่มแพร่หลายในรัชกาลที่ 6 ผู้แสดงเป็นหญิงล้วน ผู้ชายเป็นตัวตลก แสดงเรื่องชีวิตธรรมดา มีฉากแสดงสถานที่ ดำเนินเรื่องด้วยเพลงร้องและเจรจาขึ้น แต่งกายแบบธรรมดาสามัญตามท้องเรื่อง ตัวละครร้องเองมีลูกคู่รับและตีกรับพวง

3. ละครพูด คือละครที่ดำเนินเรื่องด้วยคำเจรจาล้วน ๆ ใช้ท่าทางในชีวิตปกติตามสภาพเหตุการณ์ตามท้องเรื่อง แสดงเรื่องสามัญเรื่องชีวิต ประวัติศาสตร์ หรือมีนิยายแทรกบ้าง ใช้ดนตรีสากลประกอบการแสดง (ประทีน พวงสำลี, 2514: 38-42)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาณี สีสวย ก็ได้ให้ข้อคิดเห็นในเรื่องประเภทของละครไว้ในหนังสือ “ศิลปะการละครของไทย” ว่าการละครของไทยสมัยโบราณมีการแสดงที่ใช้ท่ารำประกอบการขับร้องทั้งสิ้นเพราะได้รับอิทธิพลมาจากประเทศต่าง ๆ และตำนานการละคร ดังจะเห็นได้ว่าการละเล่นเกือบทุกชนิด ทั้งโขน ละครและระบำ ล้วนแต่ใช้ท่ารำประกอบการขับร้องทั้งสิ้น ละครไทยในสมัยแรกเป็นละครรำแบบดั้งเดิมมีการปรับปรุงท่ารำบ้าง ต่อมาเมื่ออารยธรรมตะวันตกเข้ามาแพร่หลายในเมืองไทย จึงได้มีการประยุกต์ การแสดงละครให้เหมาะสมกับสมัยนิยม ละครไทยแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทคือ ละครรำ ละครร้อง และละครพูด (พาณี สีสวย, 2529: 22)

2.4 ประวัติละครชาตรี

ละครชาตรี พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ให้ความหมายไว้ว่า “ละครต้นแบบของละครรำ เดิมเล่นกันเป็นพื้นบ้านทั่วไปในภาคใต้ มีทำนองเพลงร้องเป็นการเฉพาะ ใช้ตัวละครน้อย เดิมเป็นชายล้วน ตัวนายโรงจะแต่งตัวยืนเครื่องเสมอ ตัวละครที่ไม่สำคัญไม่แต่งตัวยืนเครื่อง กระบวนรำไม่สู้ประณีตนัก” (ราชบัณฑิตยสถาน, 2554: 1043)

ละครชาตรี เป็นละครที่เป็นแบบฉบับของไทย มีผู้สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นต้นกำเนิดของละครไทย ไม่มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่แน่ชัด แต่ก็มีผู้ศึกษาที่มาในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งด้านภาษา ความเชื่อ ลักษณะการแสดง รวมถึงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง จึงมีความเห็นที่สอดคล้องกันบ้าง และแตกต่างกันบ้างทั้งด้านที่มาของละครชาตรี ชื่อที่ใช้เรียกการแสดงละครชาตรีและตำนานละครชาตรี

2.4.1 ที่มาของละครชาตรี

สำหรับที่มาของละครชาตรีนั้น อาจยังไม่มีคำอธิบายที่ชัดเจน คงมีแต่เพียงข้อสันนิษฐานซึ่งมีประเด็นที่แตกต่างกันออกไปทั้งต้นกำเนิด การย้ายถิ่นฐาน การรับใช้สังคม ซึ่งมีผู้ที่ทำการศึกษา ค้นคว้าข้อมูลด้านละครชาตรีหลายท่าน ได้ให้ความเห็นไว้ดังนี้

สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ได้กล่าวถึงละครชาตรีว่าเป็นละครที่มีมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี แต่ได้สูญหายไปด้วยเหตุของสงคราม ต่อมาละครชาตรีเชื้อสายนครศรีธรรมราชได้เข้ามาแสดงในกรุงธนบุรีในปี พ.ศ. 2312 เมื่อครั้งสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี เสด็จยกกองทัพลงไปปราบเจ้าเมืองนคร และพาขึ้นมากรุงธนบุรีพร้อมด้วยพวกละคร ต่อมาในปี พ.ศ. 2375 มีพวกละครชาตรีเชื้อสายพัทลุงอพยพเข้ามา ในสมัยรัชกาลที่ 3 พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลสนามควาย แถวนางเลิ้งในปัจจุบัน (สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2507: 1-130) ซึ่งภายหลัง มนตรี ตราโมท ยังได้กล่าวถึงที่มาของละครชาตรี โดยขยายความจากข้อคิดเห็นของสมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ ว่าละครชาตรีของเจ้านครศรีธรรมราชไม่ได้เข้ามาในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีครั้งเดียว แต่เข้ามาเผยแพร่อีกครั้งหนึ่งใน พ.ศ. 2323 ในงานฉลองพระแก้วมรกต และท่านได้ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมว่า ละครชาตรีที่เข้ามาในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีคงมีเหลือตกค้างอยู่บ้างแต่คงไม่มาก เพราะการแสดงละครชาตรีในช่วงนี้ไม่ค่อยแพร่หลาย และกล่าวถึงพวกละครชาตรีที่เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 ไม่ได้มาเฉพาะชาวพัทลุงเท่านั้น ยังมีชาวนครศรีธรรมราชและชาวสงขลาอีกด้วย กลุ่มละครที่เข้ามาในสมัยรัชกาลที่ 3 นี้ ได้แสดงละครชาตรีกันแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน (มนตรี ตราโมท, 2526: 154-157)

รานี ชัยสงคราม ได้กล่าวเกี่ยวกับละครชาตรีในหนังสืออนุศิลป์ไทยเบื้องต้นว่า ละครชาตรี เป็นรูปแบบละครที่เก่าแก่ของไทยที่ได้รับการฟื้นฟูจนถึงทุกวันนี้ เรื่องของชาตรีมีกำเนิดมาจากเรื่อง มโนห์รา การแสดงโนราเป็นที่นิยมอยู่ทางภาคใต้ ส่วนละครชาตรีมีความนิยมทางภาคกลาง ซึ่งจะหาดูได้ ในงานแก้บน แบบแผนการแสดงโนราชาตรีคล้ายคลึงกับละครของมลายูที่เรียกว่ามโหรี ต่างกันที่ภาษา และทำนองดนตรี ละครโนราชาตรีอาจจะมีผู้นำมาแสดงในภาคกลางตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา แต่ที่มีหลักฐานแน่ชัดคือในสมัยที่สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรียกทัพไปปราบก๊กเจ้านครศรีธรรมราชครั้งหนึ่งและต่อมาในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์อีก 2 ครั้ง ในครั้งหลังพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวโปรดให้ชาวภาคใต้ที่อพยพเข้ามา ในกรุงเทพมหานคร ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ตำบลสนามกระบือ ได้จัดตั้งคณะละครแสดงกันแพร่หลาย ละครชาตรีแต่เดิมผู้แสดงเป็นชายล้วนมีเพียง 3 คนเท่านั้น ได้แก่ นายโรง ซึ่งแสดงเป็นตัวพระ อีก 2 คนคือ ตัวนางและตัวจำเริญ ซึ่งแสดงตกและเป็นตัวเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ เช่น ฤๅษี พราวน สัตว์ อีกคนหนึ่ง แต่เดิมนิยมแสดง ไม่กี่เรื่อง เช่น เรื่องมโนห์รา นายโรงจะแสดงเป็นตัวพระสุณ ตัวนางเป็นนางมโนห์รา และตัวจำเริญเป็นพราวนบุญ

อีกเรื่องที่น่าสนใจคือ เรื่องพระรถเสน นายโรงเป็นตัวรถเสน ตัวนางเป็นเมรี และตัวจำอวดเป็นม้าพระรถเสน ในสมัยหลังละครชาตรีเพิ่มผู้แสดงให้มากขึ้นและใช้ผู้หญิงร่วมแสดงด้วย (รานี ชัยสงคราม , 2544: 55)

เต็มสิริ บุญยสิงห์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับกำเนิดละครชาตรีไว้ในหนังสือ “วิชานาฏศิลป์” (การละครเพื่อการศึกษา) ว่าเป็นละครที่มีลักษณะเป็นละครเร่ มีตัวละครน้อยคล้ายกับละครเร่ของอินเดีย ซึ่งเรียกว่าละครยาตราหรือยาตระ เป็นละครที่มีกม็พระเอกเป็นกษัตริย์ พวกอินเดียตอนเหนือเรียกค้ำว่ากษัตริย์ว่า “กษัตริยะ” พวกอินเดียตอนใต้เรียกค้ำว่า “ฉัตริยะ” เมื่อไทยรับมาจากอินเดียตอนใต้ แต่ออกเสียง ฉัตริยะไม่ถนัด จึงออกเสียงตามสะดวกปากว่า “ชาตรี” นี่ค้ำกำเนิดของละครที่มีพระเอกเป็นกษัตริย์ คือ ละครชาตรี (เต็มสิริ บุญยสิงห์, 2514: 23) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบละครชาตรีเมืองเพชรและละครชาตรีกรมศิลปากร” ของโสภา กิมวังตะโกว่า ละครชาตรีเป็นละครรำเก่าแก่ชนิดแรก หลวงวิจิตรวาทการได้อ้างว่าเราได้รับแบบอย่างมาจากอินเดียในสมัยกรุงศรีอยุธยา ละครของอินเดียนั้น พระเอกต้องเป็นกษัตริย์ เดิมชาวอินเดียชั้นสูงเรียกว่า “กษัตริย์” แต่อินเดียทางใต้เรียกค้ำว่า “ฉัตริยะ” เมื่อเรารับวัฒนธรรมมาจากอินเดียได้ เราออกเสียงไม่ถนัดจึงออกเสียงว่า “ชาตรี” หมายถึงตัวละครที่มีพระเอกเป็นกษัตริย์ และยังมีค้ำอีกค้ำหนึ่งที่ใช้เรียกละครของอินเดียคือ “ยาตรา” หรือ “ยาตระ” ที่มีตัวละครเพียง 3 ตัว เป็นละครที่เดินทางเร่ร้อนไปเรื่อยๆ ไม่ต้องมีโรง เล่นกลางแจ้ง มีเครื่องใช้อย่างหนึ่งชื่อว่า “ซองคลี” สำหรับเก็บอาวุธ (โสภา กิมวังตะโก, 2527: 8)

สุนันทา โสรัจจ์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับละครชาตรีไว้ในหนังสือ “โฉน ละครพ่อนรำ และการเล่นพื้นเมือง” ว่า ละครชาตรีเป็นละครประเภทหนึ่งของไทย สันนิษฐานว่าเกิดจากการนำเอาการขับร้องและระบำรำพ้อนประกอบดนตรีไทยมาผสมกับการแสดงละครเป็นเรื่องราวของละครอินเดีย คือ มีตัวละคร 3 ตัว ได้แก่ตัวนายโรง ตัวนาง และตัวตลก ในสมัยโบราณละครชาตรีเป็นที่นิยมแพร่หลายทางภาคใต้ เรื่องที่แสดงเข้าใจว่าคงจะนิยมแสดงเรื่องพระสุธนและนางมโนห์ราจึงเรียกการแสดงนี้ว่า “โนราห์ราชาตรี” เพราะชาวภาคใต้นิยมชอบพูดตัดพยางค์หน้า ต่อมาละครชาตรีได้เข้ามาแสดงในเมืองหลวงสมัยสมเด็จพระเจ้ากรุง-ธนบุรี ใน พ.ศ. 2312 พระองค์เสด็จไปปราบเจ้านครศรีธรรมราชและกวาดต้อนผู้คนมาเมืองหลวงพร้อมด้วย พวกละคร ต่อมาก็ให้เจ้าเมืองนครกลับเมืองนครศรีธรรมราชตามเดิม ในปี พ.ศ. 2323 คณะละครของ เจ้าเมืองนครได้เข้าร่วมการแสดงในงานฉลองพระแก้วมรกต และได้ประชันกับละครผู้หญิงของหลวงด้วย หลังจากนั้นในปี พ.ศ. 2375 สมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว สมเด็จพระยาบรมมหาประยูรวงศ์ (ดิศ บุนนาค) สมัยที่ยังเป็นเจ้าพระยาพระคลัง ได้ลงไปปราบและระงับเหตุการณ์ร้ายทางหัวเมืองภาคใต้ คนทางใต้จึงอพยพติดตามมารวมทั้งพวกที่มีความสามารถในการแสดงละครชาตรีและมาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่ตำบลสนามควาย รวมตัวกันตั้งคณะรับเหมาแสดงตามงานต่าง ๆ จนแพร่หลาย และฝึกหัดกันต่อมาจนถึงปัจจุบัน

(สุนันทา โสรัจจ์, 2518: 15) ซึ่งมีความคิดเห็นคล้ายกับ ผอบ โปษะกฤษณะ ที่ได้กล่าวถึงเรื่องราวความเป็นมาของละครชาตรีไว้ในหนังสือ “วรรณกรรมประกอบการละเล่นละครชาตรี” ว่าละครชาตรีเป็นละครที่เก่าแก่ของไทย มีตัวละคร 3 ตัวคือ ตัวนายโรง ตัวนางและตัวตลก นิยมเล่นทางภาคใต้ นิยมแสดงเรื่องพระสุธนนางมโนรา ต่อมาละครชาตรีเข้ามาสู่ภาคกลางในสมัยพระเจ้ากรุงธนบุรีและสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ทำให้เกิดความนิยมแพร่หลายสืบมา (ผอบ โปษะกฤษณะ, 2523: 18-19)

สมถวิล วิเศษสมบัติ ได้กล่าวถึงกำเนิดละครชาตรีในหนังสือ “วรรณคดีการละคร” ว่า ละครที่เราเล่นมาแต่ก่อนมีลักษณะเป็นละครเร่ มีตัวละครน้อย มีลักษณะคล้ายคลึงกับละครเร่ของอินเดีย ซึ่งเราเรียกว่า “ละครยาตรา” หรือ “ยาตระ” หมายถึงละครที่เล่นได้ง่ายที่สุด มีที่ว่างก็เล่นได้ ไม่ต้องอาศัยโรง ละครอย่างนี้ มีพระเอกเป็นกษัตริย์ คำว่ากษัตริย์นี้พวกอินเดียตอนเหนือเรียกตามภาษาสันสกฤตว่า “กษัตริยะ” ภายหลังพวกอินเดียตอนใต้รับเอามาและออกเสียงเรียกว่า “ฉัตริยะ” ไทยเราได้ละครแบบนี้มาจากอินเดียตอนใต้แต่ออกเสียง “ฉัตริยะ” ไม่ถนัด จึงออกเสียงตามสะดวกปากว่า “ชาตรี” นั่นคือกำเนิดของละครที่มีพระเอกเป็นกษัตริย์ คือ “ละครชาตรี” (สมถวิล วิเศษสมบัติ, 2525: 24)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์พาดิ สีสวย ได้กล่าวถึงเรื่องราวของละครชาตรีไว้ในหนังสือ ศิลปะการละครของไทยว่า ละครชาตรีเป็นการแสดงที่เกิดก่อนละครชนิดอื่น เป็นต้นเค้าของละครนอก ละครใน และละครที่ปรับปรุงขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 5 เช่นละครตีกำบรพ ละครพันทาง และละครเสภา เนื่องจากละครชาตรีมีลักษณะคล้ายกับการแสดงโนห์รา และเป็นการแสดงที่นิยมแพร่หลายของจังหวัดภาคใต้ จึงมักเรียกรวมๆว่า ละครโนห์ราชาตรี แต่ถ้ามีการแสดงละครแบบนี้ในภาคกลาง จะเรียกว่าละครชาตรี อย่างไรก็ตามตำนานเชื่อกันว่าละครชนิดนี้เกิดขึ้นในจังหวัดภาคใต้ (พาดิ สีสวย, 2529: 26)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล ก็ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับละครชาตรีในหนังสือ “การละครไทย” ว่าละครชาตรีคือละครพื้นบ้านพื้นเมืองของไทยที่เก่าแก่มาก ละครชนิดนี้เรียกกันเป็น 2 ชื่อคือ คนภาคใต้เรียกว่า “โนห์รา” คนภาคกลางเรียกว่า “ชาตรี” บ้างเรียกรวมกันว่า “ละครโนห์ราชาตรี” ความเป็นมาของละครโนห์ราชาตรีนี้ยังเป็นปัญหาอยู่ ผู้รู้ต่างก็สันนิษฐานกันไปหลายอย่าง แต่ก็ยอมรับกันเป็นส่วนใหญ่ว่าละครชนิดนี้เป็นละครเก่าแก่ที่สุด ในระยะแรกทั้งโนห์ราและชาตรีก็คือละครแบบเดียวกัน แต่ต่อมาเมื่อได้เล่นแพร่หลายในท้องถิ่นซึ่งมีวัฒนธรรมแตกต่างกัน ทำให้อิทธิพลของวัฒนธรรมแต่ละท้องถิ่นตลอดจนอิทธิพลของการแสดงชนิดอื่นเข้าไปมีบทบาททำให้การแสดงนี้มีรายละเอียดแตกต่างกัน แต่ก็ยังมีแบบแผนที่คล้ายคลึงกันและเชื่อกันว่าละครโนห์ราชาตรีนี้คือต้นแบบของละครรำชนิดอื่น ๆ ของไทย (ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล, 2534: 103)

วิมลศรี อุปรมัย ได้กล่าวถึงละครชาตรีไว้ในหนังสือนาฏกรรมและการละครว่า ละครชาตรี เป็นแบบอย่างของละครดั้งเดิมของไทย เป็นละครที่เก่าแก่ที่สุด ซึ่งละครแบบอื่นนำมาแก้ไขดัดแปลงให้มีลักษณะเป็นละครอื่น ๆ คือ ละครที่เรียกว่า มโนราห์ หรือ โนราชาตรี นั้นเอง ละครชาตรีนี้ ปัจจุบันแสดงอยู่ทั่วไปทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด ความเชื่อและการนับถือในเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์เป็นที่พึงทางใจโดยวิธีการแก้บนยังคงมีจำนวนไม่น้อย แม้สังคมจะเปลี่ยนไปตามยุคสมัยแต่ความศรัทธาของคนเราไม่เคยเปลี่ยน (วิมลศรี อุปรมัย, 2553: 110-111)

เรณู โกศินานนท์ ได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับละครชาตรีไว้ในหนังสือนาฏศิลป์ไทยว่าเป็นการละเล่นพื้นเมืองที่สืบทอดกันมานาน นิยมเล่นกันอย่างแพร่หลายในภาคใต้ เป็นการละเล่นที่มีทั้งการร้องและการรำ บางส่วนเล่นเป็นเรื่องและมีบางโอกาสแสดงตามความเชื่อที่เป็นพิธีกรรมหลังจากที่ชาตรี ได้แพร่หลายสู่ภาคกลางแล้ว ชาวภาคกลางเห็นว่ามึลักษณะคล้ายละครจึงเรียกกันว่า “ละครชาตรี” ซึ่งต่อมาได้มีการค้นพบหลักฐานว่ามีการเรียกชาตรีว่าเป็นมโนห์ราชาตรี ในวรรณกรรมท้องถิ่นเรื่องมโนห์รานิบาดคำภย ฌบับวัดมัจฉิมาวาส อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ได้ระบุไว้ว่าเขียนเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2411 ในตอนที่กล่าวถึงการมหรสพในพิธีสมโภชพระสุธนมโนห์ราว่า “มโนห์ราชาตรีร้องบทเมรีชมสวนชวนสมร รำเมื่อกินเหล้า เคล้าคลอชวนนอน รักยาพاجر เมรีมัวเมา” ซึ่งระบุได้อย่างชัดเจนว่าแม้จะเล่นเรื่องอื่นที่ไม่เกี่ยวกับ นางมโนห์รา ก็ยังคงเรียกการละเล่นชนิดนี้ว่า “มโนห์ราชาตรี” (เรณู โกศินานนท์, 2543: 32 - 33)

จากความคิดเห็นในข้างต้น อาจเห็นได้ว่าละครชาตรีมีที่มาจากทางภาคใต้ และได้อพยพถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร แต่ยังมีข้อมูลที่ทำให้พบว่าละครชาตรีที่มาจากภาคใต้ได้มีการย้ายถิ่นฐานไปยังภูมิภาคอื่น ๆ อีกดังที่ วิชชุดา เนียรประดิษฐ์ ได้ทำวิทยานิพนธ์เสนอต่อบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เรื่องละครชาตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา : กรณีศึกษา คณะเจ็ดจดาวเด่น ว่าละครชาตรีในจังหวัดพระนครศรีอยุธยามีการแสดงมาแล้วประมาณ 90 ปีที่ผ่านมา มีคณะละครแสดงกันอยู่หลายคณะ พวกที่แสดงละครละครชาตรี ส่วนใหญ่เป็นพวกชาวนอก คือพวกละครที่มาจากภาคใต้จังหวัดนครศรีธรรมราช และเป็นต้นตระกูลสืบทอดเชื้อสายละครชาตรีที่แสดงอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาจนปัจจุบัน มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นในเรื่องของการนำละครชาตรีมาใช้ในการแก้บน เพราะมีความเชื่อกันว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะคอยช่วยเหลือให้สมความปรารถนาทุกประการ ละครชาตรีที่ใช้แก้บนมีอิทธิพลต่อความเชื่อที่ทำให้พันทุกข์ และได้รับความสุขความสบายใจ (วิชชุดา เนียรประดิษฐ์, 2550: 50)

2.4.2 ตำนานละครชาตรี

ตำนานละครชาตรีในหนังสือ “การละครไทย” โดยสุมนมาลย์ นิมนดิพันธ์ กล่าวไว้ว่ามีพระมหากษัตริย์พระองค์หนึ่งทรงพระนามว่า ท้าวทศวงศ์ ครองนครกรุงศรีอยุธยา อัครมเหสี

ทรงพระนามว่า สุวรรณดารา มีพระราชธิดาองค์หนึ่งทรงพระนามว่า นางนวลสำลี ครั้นพระราชธิดา เจริญวัยขึ้น เทพก็จุติลงมาปฏิสนธิในครรภ์นางนวลสำลี เมื่อครรภ์เจริญใหญ่ขึ้น ทรงทราบถึง พระราชบิดา ก็ทรงสงสัยจึงโปรดให้หาโหรมาทำนาย โหรได้ทำนายว่ามนุษย์ในชมพูทวีปนี้ไม่มีใครจะ มาต้องพระราชธิดาเลย แต่ชะตาบ้านเมืองจะเกิดเป็นนักเลงชาติตรี เมื่อพระเจ้าทศวงศ์ทรงทราบเหตุ ดังนั้น ก็ทรงพระราชดำริว่าจะให้พระราชธิดาอยู่ในพระราชวังต่อไปก็จะอับอายแก่ชาวเมือง จึงคิด จะลอยแพไปเสียให้พ้นบ้านพ้นเมือง ดำริดังนั้นแล้วก็ตรัสสั่งให้เสนาข้าราชการทำแพลอยนางนวลสำลี ไป ครั้นถึงมหาสมุทร เทพดาก็บันดาลให้เกิดพายุพัดแพไปติดอยู่ที่เกาะกะชัง แล้วเทพดาก็บังเกิด เป็นศาลาขึ้นที่เกาะให้นางนวลสำลีได้อาศัย นางนวลสำลีอาศัยอยู่ที่เกาะกะชังต่อมาจนครรภ์นาง ครบถ้วนกำหนดทศมาส ก็ร้อนถึงเทพดาลลงมาประทับประคองนาง ครั้นถึง ณ วันพฤหัสบดี เดือนห้า ขึ้น 15 ค่ำ ปีชวด นางก็ประสูติกุมาร แล้วเทพดาก็นำเอาดอกมณฑาสุวรรณมาชุบให้เป็นนางนม ชื่อว่า แม่สีมาลา แล้วชุบเป็นนางพี่เลี้ยงสองคนชื่อว่าแม่เพ็ญ แม่เภา บำรุงรักษากุมารนั้น อยู่วันหนึ่ง นางสีมาลาและนางพี่เลี้ยงพาพระกุมารไปเที่ยวป่าพบสระน้ำชื่อ สระอนนต์นที ที่สระนั้นมีนางกนิษฐ 500 มารำเล่นน้ำอยู่ทุกวัน ในวันที่พระกุมารไปนั้น ก็ประจวบกับวันที่นางกนิษฐมารำอยู่ นางสีมาลา กับพระกุมารก็จำทำที่นางกนิษฐรำนั้นมาได้

ครั้นพระกุมารชันษาได้ 9 ปี เทพดาก็ลงมาให้ชื่อว่า พระเทพสิงหะ แล้วเทพดาก็เอา ศิลา หนึ่งก้อนมาชุบให้เป็นพรานบุญ แล้วชุบหน้าพรานทองคำให้พรานบุญด้วย พรานบุญก็เล่นรำทำ เพลงอยู่ด้วยพระเทพสิงหะได้ 1 ปี มาวันหนึ่งพรานบุญกับพระเทพสิงหะชวนกันไปเที่ยวในป่า แล้วทั้งสองคนก็นอนหลับไปที่ใต้ต้นรัง เทพดาก็ลงมาอุทิศฝันบอกทำเพลงรำ พระเทพสิงหะกับพรานบุญก็ จำได้อย่างแม่นยำทั้ง 12 ท่า ได้แก่ ท่าแม่ลาย ท่าเขาควายหรือราหูจับจันทร์ ท่ากนิษฐ ท่าจับระบำ ท่าลงฉาก ท่าฉากน้อย ท่าผาลา ท่าบัวตูม ท่าบัวบาน ท่าบัวคลี่ ท่าบัวแย้ม และท่าแมงมุมชักใย

จากนั้นเทพดาก็บังเกิดทับให้ 2 ใบ ชื่อว่า “น้ำตาดก” ใบหนึ่ง ชื่อว่า “นกเขาขัน” ใบหนึ่ง แล้วนฤมิตกลอง 1 ใบ ชื่อว่า “เกรสิสุวรรณโลก” แล้วเทพดาก็ลูบสัมผัสในองค์มาชุบเป็นขุนสัทธา ครุมนรินทร์ ไว้แทนองค์ เมื่อพระเทพสิงหะกับพรานบุญตื่นขึ้น เห็นขุนสัทธา ทับ และกลองก็มีความ ชื่นชมยินดี ยกมือขึ้นไหว้ขุนสัทธายกไว้เป็นครู แล้วพากันกลับไปยังศาลาที่อาศัย เทพदानฤมิตเรือให้ อีก 1 ลำ นางนวลสำลีก็พาพระเทพสิงหะกับพี่เลี้ยง และนางนมพร้อมด้วยพวกชาติตรีลงเรือ เทพดาก็ บันดาลให้ลมพายุพัดเรือขึ้นไปที่พระนครศรีอยุธยา พระเทพสิงหะก็เที่ยวรำชาติตรีไปตามบ้าน ชาวเมืองก็เลื่องลือว่ารำชาติตรีดีนัก มีผู้คนแตกตื่นไปดูกันมาก ความทราบถึงท้าวทศวงศ์ จึงรับสั่งให้หา ชาติตรีไปรำหน้าพระที่นั่ง ท้าวทศวงศ์ทอดพระเนตรเห็นนางนวลสำลีก็ทรงจำได้ ตรัสเรียกมาใต้ถาม นางก็เล่าความถวายแต่หนหลัง ท้าวทศวงศ์ทรงโปรดปรานมาก พระราชทานเครื่องต้นให้พระเทพ- สิงหะทรงเล่นชาติตรี ละครชาติตรีจึงได้แต่งเครื่องทรง เทริด และสังวาลแต่นั้นมา แล้วยกพระเทพสิงหะ พระราชทานให้เป็นศิษย์แก่ขุนสัทธาต่อไป ภายหลังพวกเสนาข้าราชการสมัครจะเล่นกับพระเทพ-

สิงห์ ท้าวทศวงศ์ก็พระราชทานให้ จึงปรากฏนามมาภายหลังว่า ขุนพราน พระยาพราน แล้วโปรด
ส่วยสัตพัตถยาให้แก่พวกชาติของพระเทพสิงห์ทั่วทุกคน (สุมนมัลย์ นิรมิตพันธุ์, 2532: 117-118)

เรณู โกศินานนท์ ได้กล่าวถึงตำนานละครชาตรีไว้ในหนังสือ “นาฏศิลป์ไทย” ว่า
นางนวลสำลี ธิดาพระยาสายฟ้าพาด ฝันไปว่ามีเทวดามารำให้ดู นางตื่นขึ้นมาจึงได้หัดจนชำนาญ นาง
จึงรำให้นางกำนัลดู ท่ารำทั้งหมดมี 12 บท ตำนานโนราฎกไว้เป็นคำกลอนดังนี้

นางนวลทองสำลี	เป็นบุตรีท้าวพระยา
นรลักษณ์งามหนักหนา	จะแจ่มดังนางอัปสร
เทวาเข้าไปดลจิต	ให้เนรมิตเทพสิงห์
รูปร่างอย่างซี้หนอน (กินนร)	ร่อนร่างท่าต่างกัน
แม่ลายพันเพื่อน	ตระหนกถ้วนแต่เครื่องวัลย์
บทบาทกล่าวพาดพัน	ยอมจำแทนหนักหนา
จำได้สิบสองบท	ตามกำหนดในวิญญูณ์

ต่อมานางทรงครรภ์เพราะกินเกสรบัว พระบิดาพิโรธจึงจับนางลอยแพไปเกาะ “กะซัง”
หรือ “สะซัง” จนประสูติโอรสชื่อว่า “พระกุมาร” นางฝึกสอนโนราให้โอรส โดยนางรำให้ดูริมฝั่งน้ำ
ให้โอรสดูเงา ในน้ำจนพระกุมารจำได้ พระอินทร์เนรมิตคนให้สิบสองคน ออกเดินทางรำรำไป
จนกระทั่งถึงเมืองสายฟ้า-พาด พระยาสายฟ้าพาดสนพระทัย ได้รำถวายให้ทอดพระเนตรจนเป็นที่พอ
พระทัย จึงพระราชทานนามว่า “ขุนศรีสัทธา” บางแห่งว่า “ขุนศรีธธา” ดังคำประพันธ์ว่า

แล้วให้รำสองบาท	ไทยธิดาชสมจิตหวัง
สมพระทัยหทัยัง	ท้าวยลเนตรเห็นความดี
กำไลใส่กรศรี	สร้อยทับทรวงแพรภูษา
แล้วประทานซึ่งเครื่องทรง	คล้ายขององค์พระราช
แล้วจดคำจำนรรจา	ให้ชื่อว่า “ขุนศรีสัทธา

(เรณู โกศินานนท์, 2543: 34 - 35)

จากการอภิปรายข้างต้นจะเห็นได้ว่าตำนานละครชาตรีมีความเกี่ยวข้องกับเรื่องราวที่เป็น
วรรณกรรมพื้นบ้าน มีความเชื่อเรื่องของการเนรมิตเครื่องดนตรีจากเทวดา และไม่มีตำนานที่มีความ
หลากหลายนัก โดยเนื้อหาเป็นเรื่องราวแนวทางเดียวกันทั้ง 2 หลักฐานที่สืบค้นได้

2.5 ประวัติและองค์ประกอบในการแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากร

2.5.1 ความเป็นมา

การแสดงละครชาตรีของไทยเริ่มมีหลักฐานที่แน่ชัดเมื่อราวสมัยรัชกาลที่ 3 เมื่อชาวละครทางภาคใต้ได้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยตั้งบ้านเรือนอยู่ในย่านนางเลิ้งในปัจจุบัน และจับกลุ่มตั้งคณะละครชาตรีรับงานการแสดงเรื่อยมา ในภายหลังละครชาตรีจึงได้เข้ามามีบทบาทในกรมศิลปากร เมื่อนายธนิต อยุธยาโพธิ์ ในขณะนั้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร ต้องการที่จะอนุรักษ์การแสดงละครชาตรีแบบดั้งเดิมไว้ จึงได้ติดต่อนายพูน เรืองนนท์ ซึ่งเป็นเจ้าของคณะละครชาตรีที่ได้ชื่อว่าเป็นคณะละครชาตรีที่มีความเก่าแก่และสืบทอดการแสดงละครชาตรีมาอย่างครบถ้วนถูกต้อง ให้เข้ามาถ่ายทอดการแสดง ละครชาตรีรวมถึงดนตรีประกอบการแสดงละครชาตรีในกรมศิลปากร แต่เนื่องจากนายพูน มีอายุมาก ไม่สามารถเดินทางมาถ่ายทอดการแสดงละครชาตรีได้อย่างต่อเนื่องจึงได้มอบหมายให้ นายทองใบ เรืองนนท์ บุตรชายที่ได้รับการถ่ายทอดวิชาความรู้ด้านการแสดงละครชาตรี และดนตรีประกอบการแสดงละครชาตรีไว้อย่างครบถ้วน เป็นผู้ถ่ายทอดให้กับกรมศิลปากร (บุญสร้าง เรืองนนท์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559)

ละครชาตรีของกรมศิลปากรนั้น โสภา กิมวังตะโก ได้ทำการศึกษาวิจัยในเรื่อง “ศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบละครชาตรีเมืองเพชรและละครชาตรีกรมศิลปากร” โดยกล่าวไว้ว่าละครชาตรี กรมศิลปากรได้มีการพัฒนาปรับปรุง 2 เรื่อง คือเรื่อง มโนราห์ ซึ่งปรับปรุงขึ้นเมื่อ พ.ศ.2498 และเรื่องรถเสน ปรับปรุงขึ้นเมื่อ พ.ศ.2500 โดยเนื้อเรื่องยังคงเดิมเรื่องแบบกลอนเก่า แต่เขียนบทใหม่ และปรับปรุงทำรำเป็นแบบชาตรีทรงเครื่อง ละครนอกเป็นละครชาตรี มีฉากประกอบแบบละครดึกดำบรรพ์ เป็นการปรับปรุงที่มีความงดงามและน่านิยมอย่างยิ่ง เป็นการก้าวไปในทิศทางที่ดีในการที่จะอนุรักษ์ศิลปะอันงดงามของละครชาตรีไว้อย่างครบถ้วน และยิ่งเสริมให้น่าดูน่าชมยิ่งขึ้น หากกรมศิลปากรจะได้จัดแสดงเรื่องอื่น ๆ ต่อไป และจัดพิมพ์บทละครเหล่านั้นออกเผยแพร่อีกก็จะเป็นการอนุรักษ์ศิลปะหลายแขนง รวมทั้งวรรณกรรมให้เป็นสมบัติอันมีค่าของชาติสืบไป (โสภา กิมวังตะโก, 2527: 76)

ในขณะที่นายทองใบ เรืองนนท์เข้าไปถ่ายทอดการแสดงละครชาตรีให้กับกรมศิลปากรนั้น ได้ถ่ายทอดทั้งกระบวนการโหมโรงชาตรี การประกาศหน้าบท การรำซัด และการจับเรื่อง โดยได้จับเรื่องไว้ 2 เรื่องคือมโนราห์และรถเสน แต่นายมนตรี ตราโมท ได้นำรูปแบบของการแสดงละครนอกเข้ามาผสมกับการแสดงละครชาตรี โดยตัดการโหมโรงชาตรี การประกาศหน้าบท และการรำซัดออก มีเพียงการจับเรื่องเท่านั้น เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงละครชาตรีนั้นแต่เดิมมีเพียงปี่ขลุ่ยที่ใช้ในการดำเนินทำนอง มีเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับคือ โทนชาตรี กลองชาตรี เครื่องกำกับจังหวะอื่น ๆ คือ ฉิ่ง และกรับไม้ (สำหรับลูกคู่) แต่เนื่องจากนายทองใบเป็นผู้ที่มีความสามารถในการบรรเลง

เครื่องดนตรีในวงปี่พาทย์จึงได้นำเครื่องดนตรีวงปี่พาทย์เข้ามาร่วมบรรเลงด้วย ภายหลัมนายมนตรี ตราโมทจึงนำวงปี่พาทย์มาบรรเลงประกอบการแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากรด้วยเช่นกัน และเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ละครชาตรีเข้าเครื่อง” หรือ “ละครชาตรีทรงเครื่อง” ในส่วนของบทเพลง นายมนตรี ตราโมท ยังได้คิดประดิษฐ์และปรับปรุงทำนองเพลง ทำนองร้อง รวมถึงหน้าทับเพิ่มเติม จากเดิม เพื่อใช้กับการแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากร โดยปรับปรุงเรื่องมนโรรักษ์ ในปี พ.ศ. 2498 และเรื่องรถเสน ปรับปรุงในปี พ.ศ. 2500 ในการร้องการเจรจาละครชาตรีแบบดั้งเดิมนั้น จะมีผู้บอกบทให้ ผู้แสดงจะขับร้องเอง เจรจาเอง แล้วมีลูกคู่ร้องรับ แต่ละครชาตรีของกรมศิลปากรนั้น จะมีผู้ขับร้องให้ การเจรจาผู้แสดงจะเจรจาเองเป็นคำพูดธรรมดาบ้างเป็นบทกลอนบ้าง ตัวละคร จะพูดไปตามบทที่เขียนไว้และไม่มีการบอกบท (บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559)

ละครชาตรีที่ทำการแสดงในกรมศิลปากรนั้นมีที่มาจากกรณีที่นายธนิต อยู่โพธิ์ ขณะดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร เห็นความสำคัญของละครชาตรีแบบพื้นบ้านดั้งเดิม ซึ่งในขณะนั้น คณะละครชาตรีของนายพูน เรืองนนท์ เป็นคณะละครที่มีชื่อเสียงและได้รับการยกย่องว่าเล่นละครชาตรีแบบดั้งเดิมได้ถูกต้องสมบูรณ์ จึงได้เชิญนายพูน เรืองนนท์ มาถ่ายทอดการแสดงละครชาตรี รวมถึงดนตรีและการขับร้องละครชาตรีให้ที่กรมศิลปากร โดยมีนายมนตรี ตราโมท เป็นผู้ควบคุม ในเวลาต่อมา นายมนตรี ตราโมท ได้ทำการปรับปรุงการแสดงละครแบบนี้ให้เป็นแบบฉบับของกรมศิลปากร เช่น ไม่มีการบรรเลงโหมโรงชาตรี มีเพียงการร่ำกลองชาตรีขึ้นมาเพื่อเป็นสัญญาณเท่านั้น ไม่มีการร้องประกาศ หน้าบทและการรำซัดหน้าเตียงเหมือนกับแบบดั้งเดิม เริ่มลงวาแล้วจับเข้าเรื่องที่จะแสดงนั้น ๆ เลย และปรับปรุงบทละครใหม่ บรรจุเพลงที่ใช้ในการแสดง ประพันธ์ทำนองร้อง รวมทั้งประดิษฐ์หน้าทับขึ้นใหม่ด้วย และไม่ใช้ชื่อเรียกว่าละครชาตรี แต่เรียกว่า “ละครที่ปรับปรุงขึ้นใหม่” (ไพฑูริย์ เฉยเจริญ, สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2559)

ภาพที่ 1 ครูไพฑูรย์ เฉยเจริญ

ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ

2.5.2 ละครชาตรีทรงเครื่อง

ละครชาตรีทรงเครื่อง หรือละครชาตรีเข้าเครื่อง นายไพฑูรย์ เฉยเจริญได้อธิบาย ละครแบบนี้เรียกว่าละครที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ เรื่องที่แสดงคือเรื่องพระสุธนมโนห์ราและเรื่องพระรถเสน เหมือนกับละครชาตรีดั้งเดิม แต่ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงคือวงปี่พาทย์ ดำเนินเรื่องแบบละครนอก โดยบรรจุเพลงที่มีทั้งเพลงเก่าและเพลงที่แต่งขึ้นใหม่ (ไพฑูรย์ เฉยเจริญ, สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2559) โดยมีรายละเอียดการบรรเลงดนตรีและขั้นตอนการแสดงดังนี้

โหมโรง

นายบุญสร้าง เรื่องนท้อธิบายว่าละครชาตรีกรมศิลปากร ไม่มีการโหมโรง เมื่อจะเริ่มแสดงจะรัวกลองชาตรีแล้วจะเปิดฉากเริ่มเรื่องกันเลยทีเดียว (บุญสร้าง เรื่องนท, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559)นอกจากนี้ สุริระพล น้อยนิตย์ก็อธิบายว่าการโหมโรงละครชาตรีของกรมศิลปากรนั้น ไม่มีการบรรเลง เมื่อก่อนที่จะเริ่มทำการแสดงจะใช้เพียงกลองชาตรีและโทนชาตรีรัวนำขึ้นมาเป็นสัญญาณบอกถึงกำลังจะเริ่มแสดง จากนั้นวงปี่พาทย์จะบรรเลงเพลงวาแล้วจับเข้าเรื่องเลย (สุริระพล น้อยนิตย์, สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2559) ซึ่งตรงกับคำพูดของนายไพฑูรย์ เฉยเจริญ เรื่องการโหมโรงชาตรีของกรมศิลปากร ที่ได้อธิบายไว้ว่า “ไม่มีการโหมโรงหรอก รัวชดไหว้ครูก็ไม่มี

ถึงเวลาจะเล่นละครดนตรีก็ทำเพลงวา แล้วก็เข้าเนื้อเรื่องเลย เหมือนการแสดงละครนอก ” (ไพฑูริย์
เฉยเจริญ, สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2559)

การรำถวายมือ

การแสดงละครแบบปรับปรุงของกรมศิลปากรนั้น ก่อนการแสดงจะไม่มีกรรำถวายมือ
ไม่มีการร้องประกาศหน้าบทและไม่มีการรำซัดหน้าเตียงเนื่องจากการร้องประกาศหน้าบทของละคร
ชาตรีแบบดั้งเดิม ผู้ที่เป็นเจ้าของคณะจะต้องเป็นผู้ขับร้องเอง และในการรำซัดหน้าเตียงนั้น ผู้ที่รำ
จะต้องรำและขับร้องบท ไหว้ครูด้วย ดังนั้นกรมศิลปากรจึงตัดขั้นตอนนี้ออกไปแล้วจับเข้าเรื่องเลย
(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559)

การร้องการเจรจา

การแสดงละครชาตรีแบบดั้งเดิมนั้น ในการขับร้องและเจรจา ผู้แสดงจะต้องเจรจาและ
ขับร้องเอง โดยมีผู้บอกบทและมีลูกคู่ร้องรับ ส่วนละครชาตรีกรมศิลปากรจะมีคนขับร้องให้ ส่วนการ
เจรจานั้นจะเจรจาเอง เป็นคำพูดธรรมดาบ้าง เป็นบทกลอนบ้าง ตัวละครจะพูดไปตามบทที่เขียนไว้
ไม่มีการบอกบท ซึ่งก่อนแสดงแต่ละครั้งตัวละครจะต้องท่องจำบท ของตนให้แม่นยำก่อนที่จะแสดงจริง
(บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559) สอดคล้องกับความคิดเห็นของนายไพฑูริย์
เฉยเจริญ ว่าการขับร้องละคร แบบปรับปรุงนั้น นักแสดงไม่ต้องร้องเอง เพราะจะมีผู้ขับร้องและเป็น
ลูกคู่ให้ แต่การเจรจาจะเจรจาเอง (ไพฑูริย์ เฉยเจริญ, สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2559)

2.5.3 บทละครที่ใช้ประกอบการแสดง

ละครชาตรีทรงเครื่องของกรมศิลปากรนั้นนิยมแสดงเพียง 2 เรื่อง คือ เรื่องมโนราห์ และ
เรื่องรถเสน โดยทางกรมศิลปากรได้ปรับปรุงบทละครของเก่าให้ดีขึ้นและมีแบบแผน จัดพิมพ์บท
จำหน่าย ลักษณะของบทละครเป็นแบบลักษณะของบทละครทั่วไป คือแบ่งเป็นองก์เป็นฉาก
ดังบทละครที่จะยกตัวอย่างดังต่อไปนี้

บทละครเรื่องมโนราห์ แบ่งเป็น 5 ฉากคือ

ฉากที่ 1 สระโบกขรณีกลางป่า ผู้แต่งคือ นายมนตรี ตราโมท

ฉากที่ 2 ตำหนักนางมโนราห์ นครปัญญาล ผู้แต่งคือ หม่อมแก้ว สนิทวงศ์เสนีย์

ฉากที่ 3 หน้าพระลาน นครปัญญาล ผู้แต่งคือ พันเอกกมลธรรณสิทธิ์พิชัย

ฉากที่ 4 ป่าลึก ผู้แต่งคือ นายธนิต อยู่โพธิ์

ฉากที่ 5 ท้องพระโรงนครไกรลาส ผู้แต่งคือ นายมนตรี ปราโมท

บทละครเรื่องรถเสน แบ่งเป็น 6 ฉากคือ

ฉากที่ 1 กุฎาลนคร

ฉากที่ 2 ภายในอุโมงค์ใหญ่

ฉากที่ 3 สนามชนไก่

ฉากที่ 4 ตามรักนางสนธิ์

ฉากที่ 5 ป่าไถล้อาศรม

ฉากที่ 6 เมืองคบุรี

ทั้ง 6 ฉากไม่ปรากฏนามผู้แต่ง (โสภา กิมวังตะโก, 2529: 78)

2.5.4 เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง

เพลงที่ใช้ประกอบการแสดงละครชาตรีทรงเครื่องของกรมศิลปากรนั้น จะมีปะปนกันกับละครประเภทอื่น ๆ คือมีทั้งละครนอก ละครชาตรี ละครเสภา ละครพันทาง แล้วแต่ว่าเพลงชนิดนั้นจะใช้ได้กับอารมณ์ชนิดใด ละครชาตรีกรมศิลปากรจะยึดถืออารมณ์เพลงที่เป็นแบบฉบับมาก เช่นตัวละครอยู่ในอารมณ์ชนิดใดก็จะใช้ทำนองเพลงให้มีความเข้ากับอารมณ์ชนิดนั้น ก็จะมีเจรจาแทรกในบทร้องไปด้วย

รายชื่อเพลงสำหรับการแสดงละครชาตรีเรื่องมโนราห์ มีดังนี้

1. เพลงบ้องตัน	2. เพลงร่ายนอก
3. เพลงตระนอน	4. เพลงลงสรหมอลอ
5. เพลงมุล่ง ชั้นเดียว	6. เพลงชาตรีกรับ
7. เพลงอาเฮีย	8. เพลงเชิดฉิ่ง
9. เพลงร่ายชาตรี 1, 2, 3	10. เพลงบังใบ
11. เพลงเข้ย	12. เพลงเข้ย
13. เพลงสาธิตาเขมร	14. เพลงร่ายมโนห์รา
15. เพลงสิงโลดชาตรี	16. เพลงจิ้นแส
17. เพลงฝรั่งคู่	18. เพลงนกกจาก
19. เพลงไอ้โลม	20. เพลงทยอยดง
21. เพลงทยอยเขมร	22. เพลงทะแยหงสา
23. เพลงกราวกลาง	24. เพลงกราวดง
25. เพลงทะแยกลองโยน	26. เพลงสาริกาแก้ว
27. เพลงสร้อยเพลง	28. เพลงแขกลพบุรี
29. เพลงตะลุ่มโปง ชั้นเดียว	30. เพลงกระบอก
31. เพลงจำปาทองเทศ	32. เพลงจิ้นชั้นเดียว

33. เพลงสามไม้กลาง	34. เพลงกราวรำ
35. เพลงลำซาดรี	36. เพลงอนงค์สุชาดาตัด
37. เพลงกินนรรำ	38. เพลงชาตรีบางช้าง
39. เพลงยานี	40. เพลงกระบอกทอง
41. เพลงแขกต๋อยหม้อ	42. เพลงกาเรียนทอง
43. เพลงพม่าฉ่อย	44. เพลงสองไม้
45. เพลงโยนดาบ ชั้นเดียว	46. เพลงตะนาว
47. เพลงแขกอะหวัง	48. เพลงแขกไทร ชั้นเดียว
49. ขับเสภา	50. เพลงต่อยรูป
51. เพลงม้าย่อง	52. เพลงตะนาวแปลง
53. เพลงสารถี	54. เพลงกล่อมนารี
55. เพลงหุ่นกระบอก (สังขาร)	56. เพลงลิงโลด
57. เพลงลมหวน	58. เพลงการะเวก
59. เพลงขอมกล่อมลูก	60. เพลงขวัญอ่อน
61. เพลงเวสสุกรรม	62. เพลงชาตรีตลุง
63. เพลงไกรลาศสำเร็จ	64. เพลงโอด

(โสภา กิมวังตะโก, 2527: 79 - 80)

รายชื่อเพลงสำหรับการแสดงละครชาตรีเรื่องรถเสน มีดังนี้

1. เพลงสร้อยไฉ่ลาว (รำดอกบัว)	2. เพลงปิ่นตี่งนอก
3. เพลงร่ายนอก	4. เพลงขอมใหญ่
5. เพลงเขมรเหลืออง	6. เพลงโยนดาบ
7. เพลงสุดใจ	8. เพลงเขมรปากท่อ
9. เพลงต๋อยหม้อ	10. เพลงสะสม
11. เพลงวิลันดา	12. เพลงทาสระทม
13. เพลงลิงโลดชาตรี	14. เพลงกระบอกทอง
15. เพลงร่ายชาตรี	16. เพลงขวัญอ่อน
17. เพลงเชิด	18. เพลงเขมรไล่ควาย
19. เพลงเทพทอง	20. เพลงแปดบท
21. เพลงฝรั่งควง	22. เพลงแทงวิสัย
23. เพลงชาตรีตลุง	24. เพลงชาตรีกรับ

25. เพลงขึ้นพลับพลา	26. เพลงอนงค์สุชาดาตัด
27. เพลงสี่บท	28. เพลงจรระเข้ขวางคลอง
29. เพลงกำปอ	30. เพลงญวนขึ้นเขา
31. เพลงแขกอะหวัง	32. เพลงหนีเสือ
33. เพลงทูปมะพร้าว	34. เพลงโอด
35. เพลงแป๊ะ	36. เพลงกระบอกเงิน
37. เพลงสามเส้า	38. เพลงกล่อมพญา
39. เพลงต้นเพลงฉิ่ง ชั้นเดียว	40. เพลงม้าโยก
41. เพลงบรเทศ	42. เพลงม้าวิ่ง
43. เพลงแขกไท่ร ชั้นเดียว	44. เพลงกาเรียนทอง
45. เพลงร้ายชาติตรี 3	46. เพลงการะเวก ชั้นเดียว
47. เพลงสองไม้	48. เพลงเหรา
49. เพลงร้ายชาติตรี 2	50. เพลงขอมกล่อมลูก
51. เพลงม้าห่อ	52. เพลงสร้อยสนตัด
53. เพลงมหาชัย	54. เพลงทองย่อน
55. เพลงไ้คั้ง	56. เพลงแขกครวญ
57. เพลงตระนอน	58. เพลงสาริกาเขมร
59. เพลงเขมรพายเรือ	60. เพลงพญาสี่เส้า
61. เพลงพราหมณ์ตีตีน้ำเต้า	62. เพลงเช่นเหล่า
63. เพลงชาติรีบางช้าง	64. เพลงแขกลพบุรี
65. เพลงกราวใน	66. เพลงแขกมอญบางขุนพรหม
67. เพลงพม่าฉ่อย	68. เพลงพญาโศกตัด
69. เพลงเชื้อ	70. เพลงรั้วประลองเสภา
71. เพลงรั้วท้ายปลูกต้นไม้	72. เพลงต้นคูกพาทย์
73. เพลงคูกพาทย์ ลา 3	74. เพลงคูกพาทย์ ลา 2
75. เพลงโ้ป่นอก	76. เพลงลำชาติตรี
77. เพลงทยอยดง	78. เพลงโ้บางช้าง

(บทละครกรรมศิลป์ากร มัณฑนา อยู่ยั้งยืน, สัมภาษณ์ 15 มีนาคม 2558)

2.5.5 ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง

วงดนตรีที่กรมศิลปากรใช้สำหรับบรรเลงประกอบการแสดงละครชาตรี หรือละครที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นั้น ใช้วงดนตรีเหมือนกับการแสดงละครนอกทั่วไปไม่มีเครื่องดนตรี ดังนี้ ปี่ชวา (ใช้สำหรับการรัวก่อนเริ่มการแสดง และใช้ในเพลงชัดชาตรี) ขลุ่ยเพียงออ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม ฆ้องวงใหญ่ ฆ้องวงเล็ก ตะโพน กลองทัด (หรืออาจใช้กลองตะโพน) โทนชาตรี กลองชาตรี กลองแขก ฆ้องคู่ (ใช้สำหรับเพลงที่มีสำเนียงชาตรี) ฉิ่ง และกรับพวง สาเหตุที่ใช้ปี่ชวาเพราะละครชาตรี กรมศิลปากรเป็นแบบปรับปรุงขึ้นใหม่ เครื่องดนตรีใช้แบบละครนอก และใช้เครื่องดนตรีแบบดั้งเดิม ผสมอยู่ด้วย ใช้เพลงละครประเภทต่าง ๆ ปะปนอยู่ (ไชยยะ ทางมีศรี, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2559)

ภาพที่ 2 ปี่ชวา

ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ

บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 3 ขลุ่ยเพียงออ
ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 4 ระนาดเอก
ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 5 ระนาดทุ้ม
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานส่งเสริมศิลปากร

ภาพที่ 6 ฆ้องวงใหญ่
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานส่งเสริมศิลปากร

ภาพที่ 7 ซ้องวงเล็ก
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 8 ตะโพน
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 9 กลองตะโพน
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 10 โทนชาตรี
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 11 กลองชาตรี
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 12 กลองแขก
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 13 ฆ้องคู่
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 14 ฆ้อง
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักงานการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 15 กระบอง
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 16 วงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบการแสดงละครชาตรี กรมศิลปากร
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

ภาพที่ 17 ครูไชยยะ ทางมีศรี
 ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ
 บันทึกภาพ ณ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร

2.5.6 ลักษณะการแต่งกาย

การแต่งกายของละครชาตรีกรมศิลปากรจะแต่งแบบเดียวกับละครนอก ละครใน คือ แต่งแบบยืนเครื่องตัวพระสวมเทริดแทนชฎา ส่วนของตัวนางในเรื่องมโนราห์จะแต่งแปลกออกไป คือ ข้างบนห่มผ้าห่มนาง ข้างล่างนุ่งผ้าจีบภพ 2 ข้าง และมีรับสะเอว สวมศีรษะด้วยมงกุฏนางมโนราห์ แทนมงกุฏนาง และเมื่อถึงตอนออกนอกเมืองจะต้องสวมปีกสวมหาง ก็จะใส่เสื้อในนางตัดแบบ เสื้อยกทรง มีกรองคอสวม และเอาผ้าห่มนางออก ใส่กระดิ่งที่ข้อเท้า สวมเล็บมือ 8 นิ้ว คือแต่งเป็น นางกินรีนั่นเอง แสดงให้เห็นว่าเมื่ออยู่ในเมืองจะทรงเครื่องใหญ่เป็นนางกษัตริย์ แต่เมื่อออกนอกเมือง ก็จะเป็นนางกินรีโฉบบินไปอย่างคล่องตัว

เครื่องแต่งกายของละครชาตรีทรงเครื่องของกรมศิลปากร มีดังนี้

ตัวพระทุกตัวประดับดังต่อไปนี้

1. กำไลเท้า
2. สนับเพลลา
3. ผ้านุ่ง ในวรรณคดีเรียกว่า ภูษา หรือพระภูษา
4. ห้อยข้าง หรือ เจียรบาด หรือชายแครง

5. เสื้อ ในวรรณคดีเรียกว่า ฉลองพระองค์
6. รัตตะเภา หรือ รัตองค์ หรือ รัตพัศตร์
7. ห้อยหน้า หรือชายไหว
8. สุวรรณกระถอบ
9. เข็มขัด หรือปั้นเหน่ง
10. กรองคอ หรือนวมคอ ในวรรณคดีเรียกว่า กรองศอ
11. ตาบหน้า หรือตาบทับ ในวรรณคดีเรียกว่า ทับทรวง
12. อินทนู
13. พาทูร์ดี
14. สังวาล
15. ตาบทิศ
16. เทร็ด (ถ้าเป็นละครนอก - ใน ใช้ชฎา)
17. ดอกไม้เพชร ซ้าย
18. จอนหู ในวรรณคดีเรียกว่า กรรเจี๊ยกจร กรรเจี๊ยก
19. อัมรงค์
20. แหวนรอบ
21. ปะวะหล่ำ
22. กำไลแฝง ในวรรณคดีเรียก ทองกร

หมายเหตุ บางครั้งไม่จำเป็นต้องแต่งครบทุกชิ้นตามนี้ก็ได้

การแต่งกายของนางมโนราห์อยู่ในเมือง UNIVERSITY

1. กำไลเท้า (มีกระดิ่งติดไว้)
2. เสื้อในนาง (ตัดแบบเสื้อมกพร่งเต็มหลัง และมีปีกเลื่อม)
3. ผ้านุ่งนาง (นุ่งมีจีบ 2 ชาย)
4. รัตตะเภา
5. เข็มขัด
6. สะอั้ง
7. ผ้าห่มนาง
8. นวมนาง (ตรงไหล่บนอก)
9. จี๊นาง หรือตาบทับ ในวรรณคดีเรียกว่า ทับทรวง
10. พาทูร์ดี
11. แหวนรอบ

12. ปะวะหล่ำ
13. กำไลตะขาบ
14. กำไลสวม ในวรรณคดีเรียก ทองกร
15. อัมรงค์
16. รัตขน
17. มงกุฏนางมโนราห์ (ถ้าเป็นละครนอก - ใน ใสมงกุฏนาง)
18. ดอกไม้ทัด
19. อุบะ หรือพวงดอกไม้ (ช้าย)

สำหรับการแต่งกายของนางมโนราห์ตอนออกนอกเมืองเพื่อจะไปเล่นน้ำที่สระโบกขรณีนั้น จะแต่งเหมือนตอนอยู่ในเมือง เพียงแต่เอาผ้าห่มนางออกเท่านั้น แล้วใส่ปีกใส่หาง แต่ปีกกับหางนั้น ถอดออกได้ เมื่อต้องการจะถอด เช่น ตอนลงเล่นน้ำก็ถอดปีกออก และจะใส่เมื่อต้องการบิน เช่น บินหนี (โสภา กิมวังตะโก, 2527: 81 - 83)

2.5.7 ฉาก

ละครชาตรีหรือละครที่ปรับปรุงขึ้นใหม่กรมศิลปากรนั้นคำนึงถึงการใช้ฉากมาก ฉากการแสดงจะต้องสมจริงตามเนื้อเรื่องทุกตอน โดยส่วนมากนายมนตรี ตราโมท จะเป็นผู้คิดและวางแผนให้ฉาก ในแต่ละเรื่องแต่ละตอนมีความงดงาม สามารถสื่อให้ผู้ชมเกิดสุนทรียะในการชมมากที่สุด (ฐิระพล น้อยนิตย์, สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2559)

2.5.8 วิธีการแสดง

วิธีการแสดงของกรมศิลปากร ก่อนจะเริ่มการแสดงมีการบูชาครู โดยเพียงแต่จุดธูปเทียน และดอกไม้บูชาศิระษะฤๅษีซึ่งถือว่าเป็นครู หรืออาจจะมีเครื่องบูชา เช่นขนมหรือผลไม้ก็ได้ เพื่อเป็นการบอกกล่าวแก่ครู เพื่อเป็นกำลังใจที่จะทำการแสดงได้ตลอดโดยไม่มีอุปสรรคหรือปัญหาใด ๆ ถึงแม้จะมีปัญหาเกิดขึ้นก็สามารถแก้ปัญหาได้

เรื่องที่น่ามาแสดงก็มีอยู่ 2 เรื่องเท่านั้น คือมโนราห์ และรถเสน ซึ่งเป็นเรื่องที่ต่อเนื่องกันมา ในการแสดงจะแบ่งเรื่องออกเป็นฉาก จัดอย่างประณีตสวยงามและสมจริงตามเนื้อเรื่อง เครื่องดนตรีจะวางไว้มุมหนึ่งทางด้านขวามือพร้อมด้วยผู้ขับร้อง ก่อนแสดงก็มีการโหมโรงสั้น ๆ ด้วยการร่ำกลองชาตรี เพื่อให้รู้ว่าเป็นละครประเภทใดแล้วจึงเปิดฉากแสดง การแสดงจะแสดงทั้งเรื่องโดยแบ่งเป็นองก์เป็นฉาก บางครั้งเพื่อให้ตรงกับเวลาที่กำหนดก็ต้องตัดตอนที่ไม่มีสำคัญออกไปและใช้บรรยายเนื้อเรื่องตอนที่ตัดออกไปนั้นแทน ไม่มีการบอกบท ผู้แสดงจะต้องจำบทของตัวเองให้ได้ ผู้ขับร้องและผู้แสดงจะต้องสัมพันธ์กันทั้งคำร้องและท่าทาง การเจรจานั้นผู้แสดงต้องเจรจาเองมีทั้งเจรจาคำกลอนและเจรจาคำพูด การแสดงนั้นเป็นไปอย่างมีแบบแผน มุ่งความสวยทั้งท่ารำและ

การตีบท จึงทำให้การแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากรมีลีลาที่อ่อนช้อยงดงาม (โสภา กิมวังตะโก, 2527: 91 - 92)

การแสดงละครแบบปรับปรุงของกรมศิลปากรนั้น นำแบบอย่างมาจากละครชาตรีแบบดั้งเดิม แต่ตัดขั้นตอนของการโหมโรง การร้องบูชาครู และการรำชัตออก โดยในขั้นต้นจะมีเพียงกลองรัวขึ้นมา จากนั้นวงปี่พาทย์ก็จะบรรเลงเพลงวา แล้วจึงเริ่มเรื่องที่จะทำการแสดง ซึ่งการแสดงจะมีความคล้ายคลึงกับละครนอก เช่น ในการขับร้องละครแบบนี้ตัวแสดงจะไม่ขับร้องเองแต่มีผู้ขับร้องแทน การเจรจาผู้แสดงจะเจรจาเอง ในส่วนของเพลงก็จะมีเพลงเพิ่มเข้ามาทั้งที่เป็นเพลงเก่าและเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ โดยนายมนตรี ตราโมท เป็นผู้ประพันธ์ทั้งหมด ทั้งทำนองเพลง ทำนองร้อง เนื้อร้อง และการตีกลอง เพลงต่าง ๆ ที่ปรับปรุงขึ้นใหม่นี้มักมีชื่อเรียกตามละครชาตรี เช่น ชาตรีบางช้าง ชาตรีกรับ ร่ายชาตรี 1,2,3, ทอยยอด เป็นต้น (ฐิระพล น้อยนิตย์, สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2559)

ภาพที่ 18 ครูฐิระพล น้อยนิตย์

ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ

การศึกษาและค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับที่มาของละครชาตรีกรมศิลปากร พบว่าละครชาตรีกรมศิลปากรได้รับอิทธิพลในด้านการแสดงมาจากการละเล่นละครชาตรีแบบชาวบ้าน โดยนิยมเล่นเพียง 2 เรื่องคือเรื่องมโนราห์และเรื่องรถเสน จากนั้นนำมาพัฒนาปรับปรุงโดยใช้ชุดการแสดง

วิธีการแสดงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงรวมถึงกลวิธีการขับร้องแบบละครนอก และยึดถือเป็นเอกลักษณ์ของกรมศิลปากรมาโดยตลอด

2.6 ชีวิตประวัติครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน

ภาพที่ 19 ครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน

ที่มาภาพ: สาวิตรี แจ่มใจ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน มีชื่อเล่นว่า ม้วน เกิดวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ.2491 ณ จังหวัดเพชรบุรี ปัจจุบันอยู่บ้านเลขที่ 437/652 ซอยจรัญสนิทวงศ์ 35 ถนนจรัญสนิทวงศ์ แขวงบางขุนศรี เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร 10700 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาที่โรงเรียนบ้านเหมืองกลาง จังหวัดเพชรบุรี สำเร็จการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ที่โรงเรียนประถมทวีธาภิเศก และมัธยมศึกษาตอนปลายที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร ได้รับปริญญาครุศาสตรบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาวิชาครุศาสตร์ โปแกรมวิชาดนตรีศึกษา แขนงดนตรีไทย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร และรับพระราชทานศิลปศาสตรมหาบัณฑิตกิตติมศักดิ์ สาขาดนตรีไทย จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ปัจจุบันเป็นข้าราชการบำนาญในตำแหน่งคีตศิลปิน สำนัก-การสังคีต กรมศิลปากร ครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน มีความสามารถเชี่ยวชาญด้านการขับร้องเพลงไทย ตั้งแต่เพลงพื้นฐาน เพลงโขน เพลงละคร เพลงตับ เพลงเถา และเพลงเดี่ยว

การศึกษาด้านการขับร้องเพลงไทยของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน ในสำนักการสังคีต

กรมศิลปากร

ครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน เริ่มเข้าทำงานที่กรมศิลปากรในวันจันทร์ที่ 2 กันยายน พ.ศ. 2517 ในตำแหน่งคีตศิลปินจัตวา ได้รับเงินเดือน 750 บาท

เมื่อเริ่มต้นเข้าทำงานในกรมศิลปากร งานแรกๆที่ไปขับร้องคือขับร้องเพลงเถาออกกวีത്യที่กรมประชาสัมพันธ์ เนื่องจากผู้ที่อยู่ในกรมศิลปากรส่วนใหญ่มักจะทราบว่าครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน มีความถนัดทางด้านเพลงเถา และเมื่อถึงวันเสาร์และวันอาทิตย์หัวหน้าแผนกก็จะให้มาคอยดูการแสดงโขน ละคร เป็นประจำทุกสัปดาห์ เพื่อที่จะได้สามารถร้องเป็นลูกคู่ได้ และต่อจากนั้นก็เริ่มมีโอกาสได้อัดเสียงออกกวีത്യ โดยส่วนมากจะใช้เพลงเถาและเพลงที่จะใช้ในการอัดเสียงทุกเพลงจะต้องมีการปรับทางก่อนที่จะไปอัดทุกครั้ง โดยครูจิรัส อัจฉรงค์ (ศิลปินแห่งชาติ) จะเป็นผู้ควบคุมการฝึกซ้อมทุกครั้งเช่นกัน ส่วนมากเพลงประเภทเพลงเถาที่ครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน ร้องได้อยู่แล้วนั้นจะถูกปรับทางไม่มากนัก เนื่องจากในสมัยก่อนคุณแม่จะเลือกอัดเพลงที่ผู้ขับร้องอยู่ในสถาบันที่ดีให้อยู่แล้ว จึงทำให้ทางร้องที่ใช้ร้องอยู่ไม่ผิดเพี้ยนมากนัก

ในสมัยนั้นนักร้องที่มีอยู่ก่อนคือ ครูสุดา เขียววิจิตร ครูแซมซ้อย ดุริยพันธ์ ครูพัฒน์พร้อมสมบัติ ครูสุพัชรินทร์ วัฒนพันธ์ ครูศรีนวล เจริญทอง ครูศิริญาณิ กิมเปี่ยม ครูแจ้งคล้ายสีทอง ครูลอย รัตนทัศนีย์ และครูสมชาย ทับพร และเมื่อมีนักร้องมาเข้าใหม่ นักร้องที่อยู่มาก่อนก็มักจะเปิดโอกาสให้นักร้องที่เข้าใหม่ได้ร้องในโอกาสต่าง ๆ เช่น การร้องออกกวีത്യแห่งประเทศไทยและวิทยุศึกษา เป็นต้น โดยในสมัยก่อนนั้นครุภัณฑ์นายังร้องเพลงประเภทประกอบละครไม่ได้ แต่จะร้องได้ประเภทเพลงตับ เช่น ตับนางลอย ตับพรหมมาศ ตับลาวเจริญศรี เป็นต้น และเมื่อจะต้องร้องประกอบละครก็จะใช้ไหวพริบโดยดูว่าเพลงที่ใช้ประกอบละครเป็นเพลงเดียวกับเพลงในตับหรือไม่ ถ้าเป็นเพลงเดียวกันก็จะนำมาเทียบกันและก็สามารถร้องได้ แต่ในขณะเดียวกันในช่วงแรกของการร้องประกอบละครก็จะได้เพียงแค่อัดเพลงร้าย เนื่องจากยังไม่ได้รับการไว้วางใจให้ร้องเป็นต้นบท เพราะจะต้องฝึกการร้องร้ายให้ดีเสียก่อน เนื่องจากการร้องร้ายที่ดีจะต้องร้องให้มีสำเนียงเหนือ ไม่ควรร้องเสียงตรง ในสมัยนั้นครูผู้ใหญ่หรือผู้นำนักร้องคือครูสุดา เขียววิจิตร และครูแซมซ้อย ดุริยพันธ์ โดยท่านจะให้ร้องร้ายเพียงอย่างเดียวประมาณ 1 เดือน จากนั้นจึงอนุญาตให้ร้องเป็นต้นบทได้

ต่อมาครูผู้ใหญ่จึงอนุญาตให้ครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน ได้ร้องเป็นต้นบทในเพลงต่าง ๆ ที่นอกเหนือจากเพลงร้าย เนื่องจากใน 1 ปีจะมีละครเข้ามาใหม่ 1 เรื่อง ครูผู้ใหญ่ก็จะทำการฝึกซ้อมและจัดให้ลงในครั้งนี้ด้วย โดยใช้เรื่องเดิมแสดงในทุก ๆ เดือน เพลงที่ใช้ร้องประกอบการแสดงต่าง ๆ ก็จะไม่ค่อยคล่องแคล่วและแม่นยำมาก ต่อมาครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ เกิดความเมตตาช่วยต่อเพลงประกอบการแสดงละครและเพลงระบำรำฟ้อน รวมทั้งเพลงอื่น ๆ อีกหลายเพลง

นอกจากครูปัทมณี พร้อมสมบัติ แล้วผู้ที่ช่วยต่อเพลงให้ก็มีอีกหลายท่าน เช่น ครูสุดา เขียววิจิตร ส่วนครูจิรัส อาจณรงค์ นั้นท่านเป็นผู้ต่อเพลงเก่า ประเภทเพลงสามชั้นให้ เช่น เพลง เทพไสยาสน์ เพลงเทพนิมิตร เป็นต้น

ครั้งหนึ่งครูจิรัส อาจณรงค์ ท่านต้องการให้อัดเสียงออกวิทยุโดยให้ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ร้องเพลงเขมรปี่แก้วสัทวา ซึ่งในขณะนั้นครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ยังร้องไม่ได้ จึงได้ขอต่อเพลงเขมรปี่แก้ว ทางสัทวาจากครูเข้มซ้อย ดุริยพันธ์ แล้วจึงนำมาอัดเสียงออกวิทยุ

ส่วนครูลอย รัตนทัศนีย์ ท่านจะช่วยต่อเพลงแขกสาหร่ายทางฝั่งพระนครให้ รวมทั้ง ครูแจ้ง คล้ายสีทอง ท่านก็จะเมตตาให้เทพที่ท่านร้องอัดไว้มาให้ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ต่อร้อง และเมื่อร้องได้แล้วก็ต้องมาร้องให้ท่านฟัง ท่านก็จะช่วยแก้ไขแต่งเติมให้

ที่กรมศิลปากรนี้ ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน มีโอกาสได้เรียนกับครูมนตรี ตราโมท ท่านต่อเพลงให้หลายเพลง เพลงแรกคือ เพลงพม่าห้าท่อนต่อคู่กับครูสมชาย ทับพร และใช้ขับร้องครั้งแรกในการบันทึกเทปโทรทัศน์ช่อง 9 บางลำพู เพลงที่ต่อกับครูมนตรี ตราโมท ส่วนใหญ่จะได้ต่อที่วิทยุศึกษา เนื่องจากมีการอัดเสียงบ่อยครั้ง และเพลงที่ได้จึงต้องต่อกับครูมนตรีก่อนอัดเสียงทุกครั้ง วิธีต่อเพลงของครูมนตรี ตราโมท คือ ท่านจะร้องออกเสียงแบบไม่ค่อยชัดตามทำนองด้วยความรวดเร็วให้ฟัง ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ก็ต้องจดใส่สมุดด้วยความรวดเร็วไปก่อน จากนั้นก็ขอร้องทบทวนให้ครูฟังอีกครั้ง ครั้งใดที่ร้องไม่ถูกต้องหรือไม่ได้ตามที่ต้องการ ครูมนตรี ตราโมท ท่านจะแสดงความไม่พอใจโดยการใช้มือเกาท้ายทอยแรง ๆ ทุกครั้ง และเมื่อท่านมีปฏิริยาเช่นนี้ ทุกคนก็จะรู้สึกกลัวมาก และเมื่อต่อเพลงจบก็จะต้องจำให้ได้และอัดเสียงในขณะนั้นทุกครั้ง

ภายหลังเมื่อถึงเวลาที่ต้องอัดเสียงออกวิทยุ ครูมนตรี ตราโมท ท่านจะเป็นผู้นัดและบอกวัน เวลาให้ทุกคนทราบก่อนทุกครั้ง และเมื่อก่อนถึงวันนัด 1 วัน ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ก็จะเข้าไปถามว่าวันพรุ่งนี้จะใช้เพลงอะไรอัดเสียง ท่านก็จะไม่ตอบพร้อมกับยิ้มให้ ซึ่งท่านต้องการสื่อให้รู้ว่า เพลงที่จะใช้ในการอัดเสียงนั้นเป็นเพลงง่าย ๆ แต่เมื่อถึงวันอัดเสียงจริงๆ ทุกคนก็เข้าห้องอัดเรียบร้อย แล้ว ครูมนตรี ตราโมท ท่านก็จะบอกชื่อเพลง ซึ่งนางมณฑนา อยู่ยั้งยืน ก็ต้องตกใจทุกครั้งเนื่องจากยังร้องเพลงที่ท่านบอกไม่ได้ จึงทำให้ต้องต่อเพลงก่อนอัดเสียงบ่อยครั้ง

ด้านการร้องเพลงประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ เมื่อปี พ.ศ. 2518 ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน มีโอกาสร้องเป็นครั้งแรกที่วังปลายเนิน ซึ่งครูมนตรี ตราโมท มอบหมายให้ครูจิรัส อาจณรงค์ จัดนักดนตรีไป โดยมีนักร้องคือครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ครูแจ้ง คล้ายสีทองและครูเข้มซ้อย ดุริยพันธ์ ที่วังปลายเนินนี้ครู เจริญใจ สุนทรวาทีนซึ่งร้องประจำอยู่แล้ว ในระยะต่อมาครูเข้มซ้อย ดุริยพันธ์ และครูเจริญใจ สุนทรวาทีน ท่านอายุมากขึ้นจึงไม่ได้มาร้องอย่างเช่นเคย ครูมนตรี ตราโมท จึงจัดให้ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน มาต่อเพลงและฝึกเพิ่มเติมเพื่อไปร้องแทน ทุกครั้งที่ครูมนตรี ตราโมท ต่อเพลงประกอบการแสดงละครดึกดำบรรพ์ ท่านจะใช้วิธีเอื้อนเพียงเล็กน้อยเพื่อเป็นแนวทางให้ และผู้ที่มาช่วยเพิ่มเติม

และคอยร้องเป็นต้นแบบให้คือ ครูพูนทรัพย์ ตราโมท (แม่ทรัพย์) โดยท่านจะช่วยบอกหลังจากที่ต่อเพลงกับครูมนตรี ตราโมทแล้ว เนื่องจากครูพูนทรัพย์ ตราโมท ท่านเคยเล่นละครตีก๋อมาก่อน จึงมีประสบการณ์ด้านนี้มาก

ส่วนมากแล้วเพลงประกอบการแสดงละครต่าง ๆ ครูมนตรี ตราโมท จะเป็นผู้ต่อให้ นอกจากในบางเพลงหรือบางตอนที่ท่านลืมเลือน ท่านก็จะส่งตัวไปให้แม่จาง (ศรีนาฏ เสริมศิริ) ซึ่งเป็นครูอยู่ในวิทยาลัยนาฏศิลป์เป็นผู้ต่อให้

ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ได้ต่อเพลงเขมรใหญ่จากครูทับ (อุษา สุกันธมาลัย) เนื่องจากครูแซมซ้อย ดุริยพันธ์ ท่านได้เดินทางไปเที่ยวที่ประเทศญี่ปุ่นและซื้อกระเป๋ามาฝากครูทับ (อุษา สุกันธมาลัย) ครูแซมซ้อย ดุริยพันธ์ ท่านจึงวานให้ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน นำกระเป๋ามาฝากครูทับ (อุษา สุกันธมาลัย) ที่โรงเรียน และเมื่อนำกระเป๋ามาให้เรียบร้อยแล้ว ท่านยังไม่ให้กลับ โดยบอกว่าจะต่อเพลงเขมรใหญ่ให้เป็นค่าเดิน

ส่วนครูอีกท่านหนึ่งที่นับได้ว่าเป็นครูแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกันคือครูอนงค์ ศรีไทยพันธ์ ซึ่งโดยส่วนมากจะเน้นในเรื่องของประเภทเพลงระบำเป็นส่วนใหญ่

นอกจากเพลงไทยประเภทเพลงเถา เพลงประกอบการแสดงละครแล้ว ในด้านเพลงพื้นเมืองครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ได้เริ่มต่ออย่างจริงจังหลังจากที่เข้ามาอยู่ในกรุงเทพมหานครแล้ว เนื่องจากครูปัญญา นิตยสุวรรณ ให้ไปอัดเพลงพื้นเมืองกับคณะครูอาคม สายาคม โดยเฉพาะในครั้งที่ครูเชิด ทรงศรี ได้จ้างให้ไปอัดเพลงอีแซวประกอบการแสดงหนึ่ง เนื่องจากครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ยังไม่มีความถนัดทางด้านการร้องเพลงพื้นเมือง จึงได้เข้าไปขอต่อเพลงพื้นเมืองกับครูอาคม สายาคม เมื่อสามารถร้องได้แล้วก็นำไปใช้ร้องประกอบการแสดงหลายเรื่อง หลังจากที่ครูอาคม สายาคม ได้เสียชีวิตลงแล้วเมื่อครูปัญญา นิตยสุวรรณ มีงานครั้งใดก็ยังคงบอกให้ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ไปช่วยร้องอยู่เช่นเคย

ด้านการพากย์เจรจานั้นครูปัญญา นิตยสุวรรณ ท่านก็เป็นผู้สอนให้ และเมื่อมีงานร้องประกอบการแสดงชิ้นครั้งใด เมื่อถึงบทพากย์ของผู้หญิงท่านก็จะมอบหมายให้ครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน พากย์ทุกครั้ง เพราะฉะนั้นจึงนับได้ว่าครูอาคม สายาคม เป็นครูผู้สอนด้านการขับร้องเพลงพื้นเมือง และครูปัญญา นิตยสุวรรณ เป็นครูผู้สอนด้านการพากย์ - เจรจา (มณฑนา อยู่ยั้งยืน, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559)

จากการสัมภาษณ์คุณครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน เกี่ยวกับการศึกษาทางด้านคีตศิลป์ในสำนัก- การสังคีต กรมศิลปากรที่ได้กล่าวมา สามารถสรุปได้ดังนี้

- เรียนขับร้องเพลงไทยประกอบการแสดงโขน - ละคร ละครตีก๋อคำบรรพ์และการแสดงเบ็ดเตล็ดต่าง ๆ กับครูมนตรี ตราโมท (ศิลปินแห่งชาติ) ครูจิรัส อัจฉรงค์ (ศิลปินแห่งชาติ)

ครูสุดา เขียววิจิตร ครูเข้มซ้อย ดุริยพันธ์ ครูศรีนาฏ เสริมศิริ ครูพัฒน์ พร้อมสมบัติ ครูอุษา
สุคันธมาลัย ครูแจ้ คล้ายสีทอง ครูพูนทรัพย์ ตราโมท และครูอนงค์ ศรีไทยพันธ์

- เรียนขับร้องเพลงพื้นเมืองกับครูอาคม สายาคม

- เรียนขับร้องเพลงพื้นเมือง พากย์ - เจริญ โชน กับครูปัญญา นิตยสุวรรณ

ปัจจุบันครุภัณฑ์ อยู่นิ่งยืน เป็นข้าราชการบำนาญ คีตศิลป์ สำนักการสังคีต
กรมศิลปากร

การถ่ายทอดการขับร้องของครุภัณฑ์ อยู่นิ่งยืน

จากการสัมภาษณ์คุณครุภัณฑ์ โปธิสัต์ย์ คีตศิลป์ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร
กล่าวว่า

คุณครุภัณฑ์ อยู่นิ่งยืน ท่านเป็นคุณครูที่เป็นที่ยอมรับในสังคมนักร้อง
- นักดนตรี และเป็นนักร้องที่เป็นต้นแบบของสำนักการสังคีต กรมศิลปากรท่าน
หนึ่ง ที่มีชื่อเสียงทั้งในด้านการขับร้องประกอบการแสดงโขน - ละคร
การขับร้องเพลงเถา และอีกมากมายที่เกี่ยวกับการขับร้อง ซึ่งนอกจากท่านจะ
เป็นนักร้องในสำนักการสังคีต กรมศิลปากรแล้ว ก่อนเกษียณอายุราชการ ถ้า
พูดถึงเรื่องการถ่ายทอดการขับร้อง คุณครุภัณฑ์ยังเป็นคุณครูที่คอยฝึกหัด
ชี้แนะการขับร้องให้กับคีตศิลป์รุ่นน้องและคีตศิลป์ที่ฝึกหัดในขณะนั้น ฝึกหัด
การขับร้องละครชาตรี เพลงโขน รวมไปถึงเพลงละครต่าง ๆ และเพลง-
เบ็ดเตล็ด ถึงแม้ปัจจุบันคุณครูจะเกษียณอายุราชการไปแล้ว เมื่อใดที่ลูกศิษย์มี
ข้อสงสัยในการขับร้องคุณครุภัณฑ์ก็ยังยินดีที่ให้ความรู้และคำแนะนำเสมอมา
(ภมรรัตน์ โปธิสัต์ย์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559)

ภาพที่ 20 ครูภมรรัตน์ โพธิ์สัตย์
ที่มาภาพ : สาวิตรี แจ่มใจ

นอกจากนี้คุณครูมัณฑนา อู่ยั้งยี่นยังได้รับเชิญให้เป็นวิทยากร อาจารย์พิเศษ ถ่ายทอด การขับร้องเพลงไทยให้กับสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ดังนี้ เช่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ชมรม ดนตรีไทยและนาฏศิลป์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มหาวิทยาลัยราชภัฏ- สวนสุนันทา มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยขอนแก่น สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วัฒนธรรมพิพิธภัณฑ์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วัฒนธรรม มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์ โรงเรียนจิตรลดา โรงเรียนพระตำหนักสวนกุหลาบ โรงเรียนศึกษานารี โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย เป็นต้น (มัณฑนา อู่ยั้งยี่น, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2559)

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องราวของการละครไทยในแง่มุมต่าง ๆ ทั้งในด้านประเภทของ ละครไทย ประวัติความเป็นมาของละครชาตรี และประวัติละครชาตรีของกรมศิลปากรสามารถสรุป ได้ว่า การละเล่นละครของไทยมีความเป็นมาที่ยาวนานหลายยุคหลายสมัยทั้งที่มีหลักฐานปรากฏ ชัดเจนเช่น หนังสือ ศิลาจารึก ชาดกต่าง ๆ และคำบอกเล่าสืบต่อกันมา หลักฐานที่ปรากฏแสดงให้เห็นว่า การละครมีพัฒนาการมาจากการฟ้อนรำ โดยการนำนิทานพื้นบ้าน หรือชาดกมาเล่าเรื่องผ่าน การแสดงท่าทางต่าง ๆ ปรับปรุงดนตรีและเพลงที่ใช้ประกอบการแสดงให้มีความเหมาะสม พัฒนา ปรับปรุงให้ทัน ยุคสมัยของสังคมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต ซึ่งปัจจัยสำคัญของการเปลี่ยนแปลงของ

การละครอาจมีด้วยกันหลายประการเช่น การติดต่อสื่อสารกับต่างชาติ ทั้งในด้านการค้า การเผยแพร่ศาสนา รวมไปถึงการศึกษาสงคราม ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลให้การละครได้รับการพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน

ยุคสมัยการละครที่ถือได้ว่าเป็นยุคที่เฟื่องฟูและเป็นที่ยอมรับมาก เริ่มตั้งแต่ในสมัยอยุธยา เนื่องจากปรากฏหลักฐานหลายอย่างที่ชี้ให้เห็นถึงการพัฒนาการด้านการละคร โดยพบว่ามีการละครชาตรีที่เล่นกันอย่างแพร่หลาย และกลายเป็นต้นแบบของละครแบบอื่น ๆ เช่น ละครนอก และละครใน ต่อมาเมื่อเข้าสู่สมัยรัตนโกสินทร์ การละครยังคงได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดมีละครขึ้นอีกหลายแบบโดยบางคณะมีโรงละครเป็นของตนเอง มีการเก็บค่าเข้าชม ซึ่งในขณะนั้นเป็นที่นิยมมาก จึงทำให้มีการแบ่งประเภทของละครออกเป็นลักษณะต่าง ๆ ตามวิธีการแสดงนั้น ๆ สามารถแบ่งเป็นประเภทต่าง ๆ ได้ดังนี้

ละครรำ ได้แก่ละครที่เน้นการร่ายรำ และท่วงท่าที่งดงามในการดำเนินเรื่อง แบ่งออกเป็น 2 แบบคือละครรำแบบดั้งเดิม ได้แก่ ละครชาตรี ละครนอก ละครใน และละครแบบปรับปรุงได้แก่ ละครตีกคำ-บรรพ์

ละครร้อง ได้แก่ละครที่เน้นเรื่องการขับร้องเป็นสำคัญในการดำเนินเรื่อง เริ่มมีในสมัยรัชกาลที่ 6 โดยผู้แสดงจะต้องขับร้องเอง มีเจรจาสั้น มีการร่ายรำสอดแทรก แต่งกายตามท้องเรื่องที่แสดง

ละครพูด ได้แก่ละครที่เน้นการพูดการเจรจาเป็นสำคัญ ใช้ท่าทางแบบการดำเนินชีวิตปกติ เนื้อเรื่องเป็นแบบสามัญชนทั่วไป หรืออาจเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ และมีเรื่องนิยายบ้าง ดนตรีใช้ดนตรีสากลเป็นหลัก

ละครประเภทต่าง ๆ นี้ ได้รับการปรับปรุงและพัฒนาหลายยุคหลายสมัย โดยถือกันว่าละครที่เป็นต้นกำเนิดและเป็นรากฐานของละครประเภทอื่น ๆ ได้แก่ ละครชาตรี

ละครชาตรี เป็นละครที่เก่าแก่และมีความเป็นมาที่ยาวนานไม่ปรากฏแน่ชัดว่ามาจากที่ใด มีเพียงคำบอกเล่าที่เป็นตำนาน และข้อสันนิษฐานจากนักวิชาการว่ามีที่มาจากละครชนิดหนึ่งของชาวอินเดีย ตอนใต้ ซึ่งหลักฐานที่พบนั้น พบว่านิยมเล่นละครชนิดนี้ทางภาคใต้ของไทยและเดินทางเข้ามาเผยแพร่ในภาคกลาง แต่บางท่านก็ได้กล่าวว่าเป็นละครที่มีอยู่เดิมในสมัยอยุธยาและมีผู้นำไปเผยแพร่ทางภาคใต้ อย่างไรก็ตามแม้ความเป็นมาของละครชาตรีจะยังไม่ชัดเจนแต่ก็มีผู้ให้ทัศนะและความเห็นที่ตรงกันคือ ละครชาตรีเป็นละครต้นแบบและเป็นรากฐานของละครไทย ต่อมา นายธนิต อยู่โพธิ์ อธิบดีอธิบดี กรมศิลปากร ได้เล็งเห็นความสำคัญของละครชาตรีและต้องการสืบสานวัฒนธรรมการละเล่นละครชาตรีไว้ ซึ่งในขณะนั้นละครชาตรีคณะนายพูน เรื่องนนท์ เป็นคณะละครที่ได้รับความนิยมและมีชื่อเสียงว่าเป็นละครชาตรีที่ยังคงรักษาระเบียบประเพณีในการเล่นละครชาตรีแบบดั้งเดิมไว้อย่างครบถ้วน จึงเชิญนายพูน เรื่องนนท์มาเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

การเล่นละครชาตรี โดยมอบหมายให้ นายมนตรี ตราโมท เป็นผู้ดูแลและควบคุมในครั้งนั้น ภายหลัง นายพูน อายุมากขึ้นจึงได้ให้นายทองใบ เรืองนนท์ บุตรชาย เป็นผู้ถ่ายทอดการแสดงละครชาตรีแทน

อาจกล่าวสรุปได้ว่านายทองใบ เรืองนนท์ เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้และกระบวนการเล่น ละครชาตรีให้กรมศิลปากรทั้งในเรื่องของดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง การขับร้องและการรำรำ แต่ เนื่องด้วยละครชาตรีแบบดั้งเดิมนั้นก่อนการแสดงจะต้องมีการบรรเลงโหมโรงก่อน เรียกว่า “โหมโรง ชาตรี” การโหมโรงชาตรีจะมีเพียงปีเลาเดียวที่ใช้ในการบรรเลงดำเนินทำนอง โดยมีโหมและกลอง ชาตรี เป็นเครื่องกำกับจังหวะหน้าทับ ซึ่งนักดนตรีที่เป่าปีจะต้องมีความชำนาญและเข้าใจ กระบวนการของการโหมโรงชาตรีอย่างลึกซึ้ง ดังนั้นนายมนตรี ตราโมท จึงตัดกระบวนการโหมโรง ชาตรีของกรมศิลปากรออก มีเพียงการรำกลองขึ้นมาก่อนทำการแสดงเท่านั้น ในส่วนของการแสดง ละครชาตรีแบบดั้งเดิม ผู้ที่แสดงจะต้องเป็นผู้ขับร้องเอง คุณครูมนตรี ตราโมทจึงเป็นผู้มีบทบาท สำคัญอีกท่านหนึ่งที่ได้ปรับปรุงให้ผู้แสดงใช้การรำรำในการดำเนินเรื่องและเจรจาเท่านั้น ส่วนใน การขับร้องจะมีผู้ขับร้องแทน เรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือ พระสุธนมโนห์ราและพระรถเสน แต่มีได้ เรียกการแสดงละครแบบนี้ว่าละครชาตรี ซึ่งนายมนตรี ตราโมทเรียกละครแบบนี้ว่า “ละครแบบ ปรับปรุง”

นับได้ว่าคณะละครชาตรีนายพูน เรืองนนท์ และคุณครูมนตรี ตราโมทเป็นผู้มีบทบาทและ ถือเป็นพัฒนาการอีกขั้นหนึ่งของละครชาตรี ทำให้ละครชาตรีของกรมศิลปากรมีลักษณะเฉพาะไม่ เหมือนกับละครชาตรีตามพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยเฉพาะบทเพลงที่มีการกำหนดไว้เป็นการ เฉพาะ ซึ่งจะได้อธิบายในบทที่ 3 ต่อไป

บทที่ 3

ลักษณะเฉพาะทำนองเพลงประกอบการแสดงละครชาตรีกรมศิลปากร

ลักษณะเฉพาะของทำนองเพลงและการขับร้องละครชาตรีประกอบการแสดงของกรมศิลปากร จากการสัมภาษณ์ครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน ข้าราชการบำนาญ คีตศิลป์ สังกัดสถาบันนาฏดุริยางคศิลป์ กรมศิลปากร พบว่าการขับร้องเพลงประกอบการแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากร มีการแสดงละครชาตรีเพียง 2 เรื่อง คือเรื่องมโนราห์และรถเสน โดยใน 2 เรื่องนี้มีเพลงที่นายมนตรี ตราโมทได้ประดิษฐ์และปรับปรุงทำนองร้องขึ้นใหม่ซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของกรมศิลปากร จำนวนทั้งหมด 10 เพลง ได้บรรจุไว้ในบทละครชาตรีเรื่องมโนราห์ 8 เพลงและบรรจุไว้ในบทละครชาตรีเรื่องรถเสน 10 เพลงดังนี้

1. เพลงถึงโลดชาตรี
2. เพลงชาตรีตะลุง
3. เพลงชาตรีกรับ
4. เพลงร้ายชาตรี 3
5. เพลงร้ายชาตรี 2
6. เพลงร้ายชาตรี
7. เพลงชาตรีบางช้าง
8. เพลงลำชาตรี
9. เพลงทยอยดง
10. เพลงโอบางช้าง (มัณฑนา อยู่ยั้งยืน, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2559)

นอกจากนี้นายบุญสร้าง เรื่องนนท์ ยังได้กล่าวเพิ่มเติมในความเห็นเดียวกันว่า บทเพลงทั้ง 10 เพลงที่กล่าวมาข้างต้นเป็นเพลงที่ปรากฏอยู่ในบทละครเรื่องรถเสน และเป็นเพลงที่ประพันธ์และปรับปรุงขึ้นโดยนายมนตรี ตราโมททั้งสิ้น ใช้เล่นกับละครชาตรีของกรมศิลปากรเท่านั้น ซึ่งถือได้ว่าเป็นบทเพลงที่เป็นลักษณะเฉพาะของกรมศิลปากรโดยแท้ (บุญสร้าง เรื่องนนท์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559)

ลักษณะของทำนองเพลงสำหรับการแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากรทั้ง 10 เพลง มีรายชื่อ บทเพลง ประวัติความเป็นมาและทำนองเพลงโดย ทำนองเพลงทั้ง 10 เพลงมีเพลงที่มีทำนองหลักจำนวน 2 เพลงคือ

1. เพลงชาตรีตะลุง
2. เพลงชาตรีบางช้าง

ทำนองเพลงที่ไม่มีทำนองหลักอีก 8 เพลงมีดังนี้

1. เพลงสิงโลดชาตรี
2. เพลงชาตรีกรับ
3. เพลงร้ายชาตรี 3
4. เพลงร้ายชาตรี 2
5. เพลงร้ายชาตรี
6. เพลงลำชาตรี
7. เพลงทยอยดง
8. เพลงโอบ่างซ่าง

ทำนองเพลงที่ไม่มีทำนองหลัก ผู้วิจัยจะได้ทำการถอดเป็นทำนองสารัตถะจาว ๆ จากทาง
ขับร้องเพื่อเป็นแนวทางในการอธิบายทำนองหลักของเพลง โดยแต่ละบทเพลงจะทำการอธิบาย
เนื้อหาต่อไปนี้

1. การใช้กลุ่มเสียง
2. การเคลื่อนที่ของทำนองและสำนวนเพลง

ส่วนทำนองที่คุณครูมนตรี ตราโมทประพันธ์ขึ้นใหม่ สำหรับกรมศิลปากร จนกลายเป็น
ลักษณะเฉพาะดังจะอธิบายรายละเอียดต่อไป

สำหรับการบันทึกโน้ต ใช้ระบบโน้ตตัวอักษรไทย มีรายละเอียดดังนี้

ด	=	เสียงโด
ร	=	เสียงเร
ม	=	เสียงมี
ฟ	=	เสียงฟา
ซ	=	เสียงซอล
ล	=	เสียงลา
ท	=	เสียงที

ส่วนการกำหนดระดับเสียง ผู้วิจัยกำหนดให้ลูกยอตฆ้องวงใหญ่เท่ากับเสียง ฟา โดยมีกลุ่ม
เสียงปัญญาจุมล ในแต่ละทางดังนี้

ทางเพียงออล่าง	กลุ่มเสียงปัญญาจุมล	ซลท×รม×
ทางใน	กลุ่มเสียงปัญญาจุมล	ลทด×มฟ×

ทางกลาง	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	ทตรxฟซx
ทางเพ็ญออบน	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	ตรมxซลx
ทางนอก	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	รมฟxลทx
ทางกลางแหบ	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	มฟซxทดx
ทางขวา	กลุ่มเสียงปัญญาจมูล	ฟซลxตรx

ดังรายละเอียดการวิเคราะห์และสรุปผลวิจัยดังนี้

เพลงที่ 1 ทำนองสารถะของเพลงลึงโลดชาตรี

เพลงลึงโลดชาตรี เป็นเพลงท่อนเดียวที่ไม่มีทำนองหลัก มีเพียงทำนองร้อง ที่บรรจุในบทละครเรื่องรถเสน ทำนองอัตราสองชั้นตีฉิ่งแบบพิเศษคือ | - - - -| - ฉิ่ง - ฉับ| - - - -| - ฉิ่ง - ฉับ| เมื่อแบ่งตามทำนองร้องแล้ว จะร้องทั้งหมด 4 เที้ยว จึงได้ทำการถอดทำนองร้องเป็นทำนองสารถะ เพื่อแสดงโครงสร้างของทำนองเพลงดังนี้

เที้ยวที่ 1

----	----	----	----	----	----	--- ท	--- รั
- - - ท	- ล - -	- รั - ท	- ล - ล	----	----	--- ล	- ล - ล
----	----	- ท - ล	- ซ - ซ	----	- ม - ท	--- ม	--- ซ
--- ล	--- ท	----	- ล - ซ	- รั - ท	- ล - ซ	--- ซ	--- ซ

(บุญสร้าง เรืองนนท์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559)

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารถะเพลงลึงโลดชาตรี เที้ยวที่ 1 สามารถจำแนกวิเคราะห์ ทีละ 1 ประโยคดังนี้

ประโยคที่ 1

----	----	----	----	----	----	--- ท	--- (รั)
------	------	------	------	------	------	-------	----------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงเพียง 2 เสียงคือ เสียง ที และเสียง เร โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพ็ญออล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ซลทxรมx เมื่อพิจารณาจากทำนองในประโยคถัดไปจะเห็นได้ว่ากลุ่มเสียงนั้นปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเดิม ส่วนลูกตกคือเสียง เร อยู่ในตำแหน่งที่ 5 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 2

- - - ท	- ล - -	- รื - ท	- ล - ล	- - - -	- - - -	- - - ล	- ล - (ล)
---------	---------	----------	---------	---------	---------	---------	-----------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 3 เสียงคือ เสียงที่ เสียงลา และเสียงเร มาเรียงร้อยเป็นทำนอง โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูล ชลท×รม× เช่นเดียวกัน ส่วนลูกตกคือเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 3

- - - -	- - - -	- ท - ล	- ช - ช	- - - -	- ม - ท	- - - ม	- - - (ช)
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	-----------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงมากขึ้นโดยปรากฏทั้งหมด 4 เสียงคือ เสียงที่ เสียงลา เสียงซอล และเสียงมี โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์

ประโยคที่ 4

- - - ล	- - - ท	- - - -	- ล - ช	- รื - ท	- ล - ช	- - - ช	- - - (ช)
---------	---------	---------	---------	----------	---------	---------	-----------

ประโยคที่ 4 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียงและมีการเพิ่มความถี่ของทำนองเพลงมากกว่าประโยคอื่น ๆ เสียงที่ใช้คือ เสียงเร เสียงที่ เสียงลา และเสียงซอล โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารถะเพลงสิงโลดชาตรี เทียวที่ 1 เป็นทำนองที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูล ชลท×รม× ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยลูกตกในห้องสุดท้ายของทำนองเพลงคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์

เที่ยวที่ 2

----	----	----	----	----	----	---ล	---ท
---ท	-ท--	-รื-ท	-ล-ล	----	----	---ช	---ล
----	----	-ท-ล	-ช-ช	----	-ม-ท	---ล	---ช
---ช	---ล	---ช	---ล	-รื-ท	-ล-ช	---ช	---ช

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารถะเพลงลึงโลดชาตรี เที่ยวที่ 2 สามารถจำแนกวิเคราะห์ ทีละ 1 ประโยคดังนี้

ประโยคที่ 1

----	----	----	----	----	----	---ล	---(ท)
------	------	------	------	------	------	------	--------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงเพียง 2 เสียงเช่นเดียวกับการขึ้นต้นของเที่ยวที่ 1 แต่เปลี่ยนเสียงคือ เสียง ที และเสียง ลา โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปญจมูล ซลทขรมข เมื่อพิจารณาจากทำนองในประโยคถัดไปจะเห็นว่ากลุ่มเสียงนั้นปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเดิม ส่วนลูกตกคือเสียง ที อยู่ในตำแหน่งที่ 3 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 2

---ท	-ท--	-รื-ท	-ล-ล	----	----	---ช	---(ล)
------	------	-------	------	------	------	------	--------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียงคือ เสียงที เสียงลา เสียงซอล และเสียงเร โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง ทำให้การดำเนินทำนองยังต้องการทำนองมาต่อไปอีก

ประโยคที่ 3

----	----	-ท-ล	-ช-ช	----	-ม-ท	---ล	---(ช)
------	------	------	------	------	------	------	--------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียงคือ เสียงที เสียงลา เสียงซอล และเสียงมี โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของ

บันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบบนอย่างสมบูรณ์ จะสังเกตได้ว่าทำนองประโยคนี้นี้สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม

ประโยคที่ 4

--- ซ	--- ล	--- ซ	--- ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ซ	--- (ซ)
-------	-------	-------	-------	-----------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 4 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียงคือ เสียงเร เสียงที เสียงลา และเสียงซอล โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่างทั้งหมด ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบบนอย่างสมบูรณ์

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสาร์ตละเพลงถึงโลดชาตรี เที้ยวที่ 2 เป็นทำนองที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยลูกตกในห้องสุดท้ายของทำนองเพลงคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบบนอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับทำนองเที้ยวที่ 1

เที้ยวที่ 3

----	----	-----	-----	-----	-----	--- ท	--- รี่
--- ท	- ท - -	- รี่ - ท	- ล - ล	-----	-----	- ล - ซ	--- ซ
--- ล	----	- ท - ล	- ซ - ซ	-----	- ม - ท	--- ล	--- ซ
- ล - ซ	--- ซ	--- ล	--- ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ม	--- ซ

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสาร์ตละเพลงถึงโลดชาตรี เที้ยวที่ 3 สามารถจำแนกวิเคราะห์ ทีละ 1 ประโยคดังนี้

ประโยคที่ 1

----	----	-----	-----	-----	-----	--- ท	--- (รี่)
------	------	-------	-------	-------	-------	-------	-----------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงเพียง 2 เสียงเช่นเดียวกับเที้ยวที่ 1 และ 2 คือเสียง ที และเสียง เร โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ได้แก่กลุ่มเสียงปัญญามูล ซลทขรมข ส่วนลูกตกคือเสียง เร อยู่ในตำแหน่งที่ 5 ของบันไดเสียงทางเพียงออล่าง การขึ้นต้นเที้ยวที่ 3 เป็นทำนองเดียวกับเที้ยวที่ 1 และเที้ยวที่ 2

ประโยคที่ 2

--- ท	- ท - -	- รื - ท	- ล - ล	----	----	- ล - ซ	--- (ซ)
-------	---------	----------	---------	------	------	---------	---------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียงคือ เสียงเร เสียงที เสียงลา และเสียงซอล โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของ บันไดเสียง หรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจอบอย่างสมบูรณ์ และจะสังเกตได้ว่าลูกตกท้ายห้องที่ 4 และ 8 เป็นการเรียงเสียงซิดกันเป็นคู่ 2 ทำให้ทำนองเพลงมีความกลมกลืนกัน

ประโยคที่ 3

--- ล	----	- ท - ล	- ซ - ซ	----	- ม - ท	--- ล	--- (ซ)
-------	------	---------	---------	------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียงคือ เสียงที เสียงลา เสียงซอล และเสียงมี โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตก คือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของ บันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจอบอย่างสมบูรณ์ ปรากฏทั้งลูกตกท้ายห้องที่ 4 และ 8

ประโยคที่ 4

- ล - ซ	--- ซ	--- ล	--- ล	- รื - ท	- ล - ซ	--- ม	--- (ซ)
---------	-------	-------	-------	----------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 4 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียงคือ เสียงเร เสียงที เสียงลา เสียงซอล และเสียงมี โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจอบอย่างสมบูรณ์ เช่นเดียวกัน และสังเกตได้ว่าลูกตกท้ายห้องที่ 4 และ 8 เป็นเสียง ลา และ ซอล เรียงซิดกันเป็นคู่ 2 รูปแบบเดียวกับทำนองประโยคที่ 2 ในเที่ยวเดียวกันนี้

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสาร์ตอะเพลงลิงโลดชาตรี เที่ยวที่ 3 เป็นทำนองที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยลูกตกในห้องสุดท้ายของทำนองเพลงคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจอบอย่างสมบูรณ์ เช่นเดียวกับทำนองเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 และทำนองประโยคคู่ ได้แก่ ประโยคที่ 2 และ 4 พบว่ามีการกำหนดเสียงลูกตกจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล ทำให้ทำนองมีน้ำหนักที่ดี

เที่ยวที่ 4

----	----	----	----	----	----	--- ล	--- ท
--- ท	- ท --	- รี่ - ท	- ล - ล	----	----	- ล - ล	--- ล
----	----	- ท - ล	- ซ - ซ	----	- ม - ท	--- ล	--- ซ
- ล - ท	--- ท	--- ล	--- ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ซ	--- ซ

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารัตถะเพลงถึงโลดชาตรี เที่ยวที่ 4 สามารถจำแนก

วิเคราะห์ ทีละ 1 ประโยคดังนี้

ประโยคที่ 1

----	----	----	----	----	----	--- ล	--- (ท)
------	------	------	------	------	------	-------	---------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงเพียง 2 เสียงคือ เสียง ที และเสียง ลา โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ได้แก่กลุ่มเสียงปญจมูล ซลทขรมx ส่วนลูกตกคือเสียง ที อยู่ในตำแหน่งที่ 3 ของบันไดเสียง และเป็นการกำหนดเสียงลูกตกขึ้นต้นทำนองเดียวกับเที่ยวที่ 2

ประโยคที่ 2

--- ท	- ท --	- รี่ - ท	- ล - ล	----	----	- ล - ล	--- (ล)
-------	--------	-----------	---------	------	------	---------	---------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 3 เสียงคือ เสียงที เสียงลา และเสียงเร โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง และพิจารณาได้ว่าเสียงลูกตกหลักท้ายห้องที่ 4 และห้องที่ 8 คือเสียงเดียวกัน ได้แก่เสียง ลา ลักษณะเช่นนี้แสดงการย้ำทำนองให้มีความหนักแน่นชัดเจน

ประโยคที่ 3

----	----	- ท - ล	- ซ - ซ	----	- ม - ท	--- ล	--- (ซ)
------	------	---------	---------	------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียงคือ เสียงที เสียงลา เสียงซอล และเสียงมี โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตก คือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของ

บันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง โดยกำหนดเสียงลูกตกเป็นเสียงเดียวกันทั้งท้ายห้องเพลงที่ 4 และ 8 ทำให้ทำนองเพลงมีความหนักแน่นชัดเจน รูปแบบเดียวกับทำนองประโยคที่ 2

ประโยคที่ 4

- ล - ท	--- ท	--- ล	--- ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ซ	--- (ซ)
---------	-------	-------	-------	-----------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 4 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียงคือ เสียงเร เสียงที เสียงลา และเสียงซอล โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนมีลูกตกคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง และกำหนดเสียงลูกตกท้ายห้องที่ 4 และ 8 เป็นเสียงเรียงชิดกันคือ เสียงลาไปสู่เสียง ซอล

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารัตถะเพลงสิงโลดชาตรี เที้ยวที่ 4 เป็นทำนองที่อยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยลูกตกในห้องสุดท้ายของทำนองเพลงอยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์

จากทำนองสารัตถะพบดังนี้

การใช้กลุ่มเสียงของเพลงสิงโลดชาตรี พบว่า ในการบรรเลงทั้ง 4 เที้ยว มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียงคือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที เสียงเร และเสียงมี ทุกเสียงเป็นเสียงหลักที่ปรากฏอยู่ในกลุ่มเสียงของบันไดเสียงทางเพียงออล่าง โดยลูกตกในห้องสุดท้ายของทำนองเพลงทุกประโยคอยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์

การเคลื่อนที่ของทำนอง

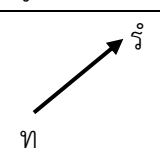
การเคลื่อนที่ของทำนอง หรือกระสวนทำนอง คือทิศทาง การเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองเพลงสิงโลดชาตรีมีหลายรูปแบบ สามารถอธิบายที่ละ 2 ห้องเพลง (วลี) และสรุปการเคลื่อนที่ของทำนองในประโยคเพลงได้ดังนี้

เที่ยวที่ 1

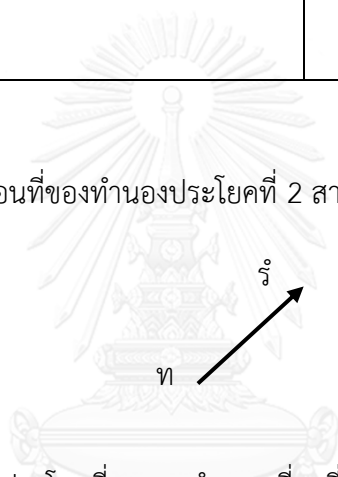
ประโยคที่ 1

----	----	----	----	----	----	--- ท	--- รี่
------	------	------	------	------	------	-------	---------

ทำนองเพลงในประโยคที่ 1 เริ่มต้นในท่อนที่ 7 ของประโยคเพลง มีรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองที่เป็นแนววิถีสั้น (จากเสียงที่ ขึ้นไปที่เสียง เร) เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
4	---- ท --- รี่	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

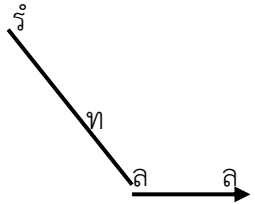
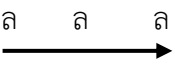

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีสั้นของเสียง คือ “สั้น”

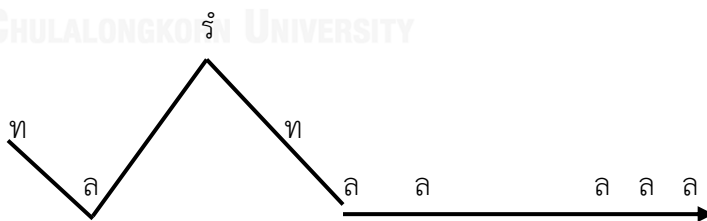
ประโยคที่ 2

- - - ท	- ล - -	- รี่ - ท	- ล - ล	----	----	--- ล	- ล - ล
---------	---------	-----------	---------	------	------	-------	---------

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เริ่มด้วยเสียง ที เคลื่อนที่ต่ำลงมา ที่เสียง ลา เป็นแนววิถีสั้นเพื่อเข้าสู่ในวลีที่ 2 ที่เริ่มด้วยเสียง เร เคลื่อนที่ในแนววิถีสั้นเช่นเดียวกัน วลีที่ 3 และ 4 เป็นการยืมเสียงที่เสียง ลา เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วิธี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- - - ท - ล - -	
2	- รี่ - ท - ล - ล	
3	- - - - - - - -	ไม่พบการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง
4	- - - ล - ล - ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

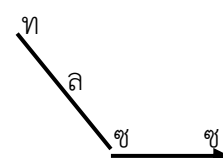
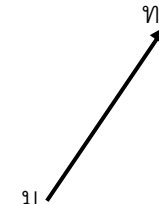
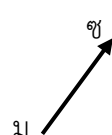

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียง คือ “ลง-ลง-ขึ้น”

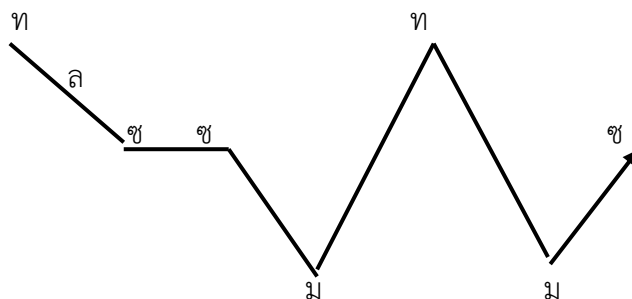
ประโยคที่ 3

----	----	- ท - ล	- ช - ช	----	- ม - ท	--- ม	--- ช
------	------	---------	---------	------	---------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วลีที่ 1 ไม่แสดงการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 2 เริ่มด้วยเสียง ที เคลื่อนที่ในแนววิถึลง มาที่เสียง ลา และเคลื่อนที่ในแนววิถึลงเช่นเดียวกันมาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 ทำนองเพลงเริ่มที่เสียง มี เคลื่อนที่ในแนววิถึขึ้นมาที่เสียง ที วลีที่ 4 เริ่มที่เสียง มี เคลื่อนที่ในแนววิถึสูงขึ้น 1 มาที่เสียง ซอล เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- ----	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ท - ล - ช - ช	
3	---- - ม - ท	
4	--- ม --- ช	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถึของเสียงคือ “ลง-ขึ้น-ขึ้น”

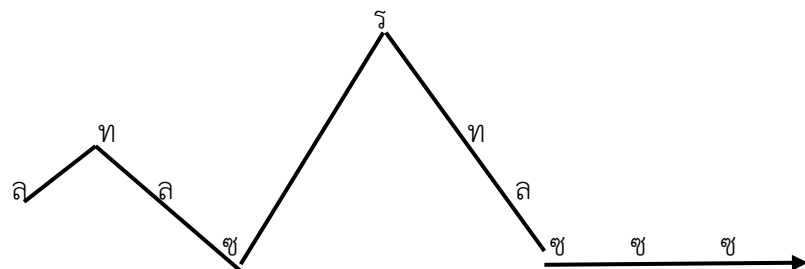
ประโยคที่ 4

--- ล	--- ท	----	- ล - ซ	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ซ	--- ซ
-------	-------	------	---------	-----------	---------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วลีที่ 1 ทำนองเริ่มต้นด้วยเสียง ลา แล้วเคลื่อนที่ในแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที แล้วจึงเคลื่อนที่มาในทิศทางเสียงที่ต่ำลง เข้าสู่วลีที่ 2 ที่เสียงลา จากนั้นเคลื่อนที่มาในแนววิถีเดิมมาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เริ่มจากเสียง เร เคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เป็นการยื่นเสียงที่เสียง ซอล เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ล --- ท	ล ↗ ท
2	---- - ล - ซ	ล ↘ ซ
3	- รี่ - ท - ล - ซ	รี่ ↘ ท ท ↘ ล ล ↘ ซ
4	--- ซ --- ซ	ซ → ซ

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 4 สามารถเขียนได้ดังนี้

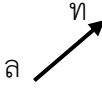
สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 4 ของทำนองเที๊วยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ขึ้น-ลง-ลง-ยื่น”

เที่ยวที่ 2

ประโยคที่ 1

----	----	----	----	----	----	---ล	---ท
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 เริ่มต้นที่เสียงลา แล้วเคลื่อนที่ในแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที่เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
4	----ล ---ท	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

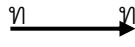
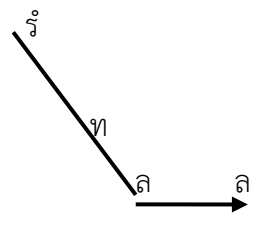
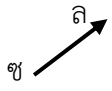
สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น ”

ประโยคที่ 2

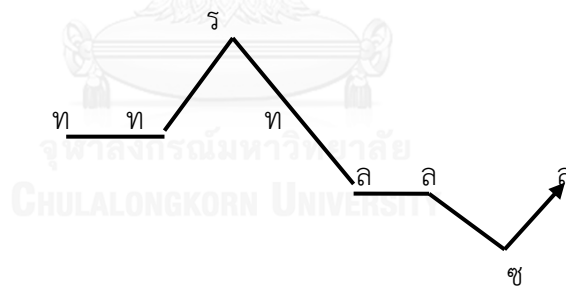
---ท	-ท--	-ริ-ท	-ล-ล	----	----	---ซ	---ล
------	------	-------	------	------	------	------	------

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เริ่มต้นด้วยเสียง ที่ เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ที่ วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของ ทำนองเพลง วลีที่ 4 เริ่มที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็น รูปแบบการเคลื่อนที่ได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- - - ท - ท - -	
2	- รื - ท - ล - ล	
3	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
4	- - - ช - - - ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

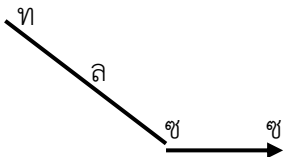
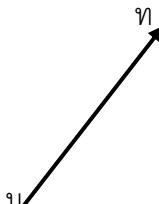
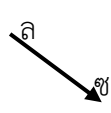
สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ลง-ขึ้น

ประโยคที่ 3

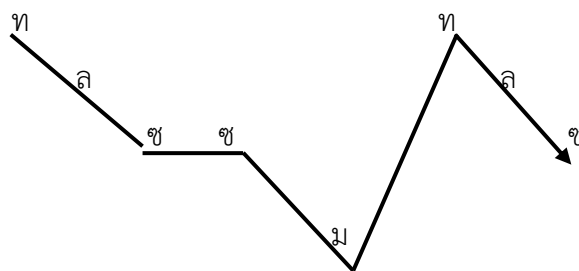
- - - -	- - - -	- ท - ล	- ช - ช	- - - -	- ม - ท	- - - ล	- - - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 2 เริ่มต้นด้วยเสียง ที แล้วเคลื่อนเป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง มี แล้วเคลื่อนที่

เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล เขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของท่านองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของท่านอง
2	- ท - ล - ซ - ซ	
3	- - - - - ม - ท	
4	- - - - ล - - - - ซ	

การเคลื่อนที่ของท่านองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

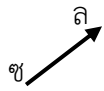
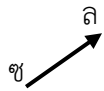
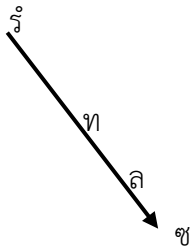
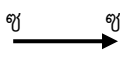

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ขึ้น-ลง ”

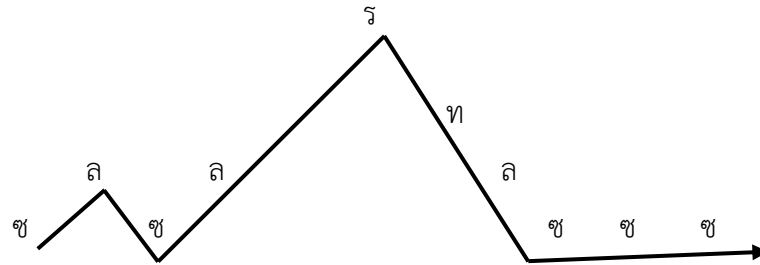
ประโยคที่ 4

--- ซ	--- ล	--- ซ	--- ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ซ	--- ซ
-------	-------	-------	-------	-----------	---------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วลีที่ 1 เริ่มต้นด้วยเสียง ซอล เคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 2 เริ่มที่เสียง ซอล เคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้นเช่นเดียวกันมาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เป็นการยืนเสียงที่เสียง ซอล เขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ซ --- ล	
2	--- ซ --- ล	
3	- รี่ - ท - ล - ซ	
4	--- ซ --- ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 4 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 4 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

เที่ยวที่ 3

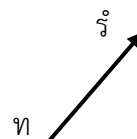
ประโยคที่ 1

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ที เคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง เร เขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
4	---- ท ---- ริ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 4 สามารถเขียนได้ดังนี้

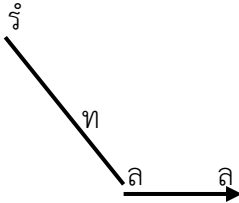
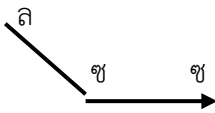

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองเที่ยวที่ 3 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น ”

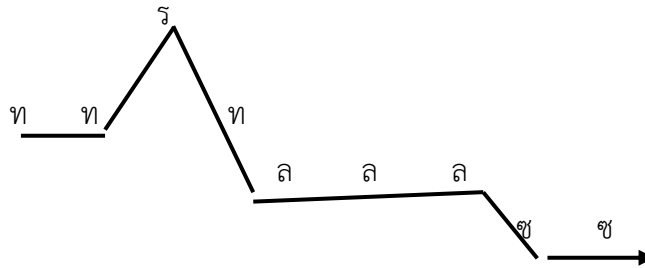
ประโยคที่ 2

--- ท	- ท --	- รี่ - ท	- ล - ล	----	----	- ล - ซ	--- ซ
-------	--------	-----------	---------	------	------	---------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 เริ่มต้นด้วยเสียง ที และเป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ที วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ท - ท --	
2	- รี่ - ท - ล - ล	
3	---- ----	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
4	- ล - ซ --- ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 3 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ลง-ลง ”

ประโยคที่ 3

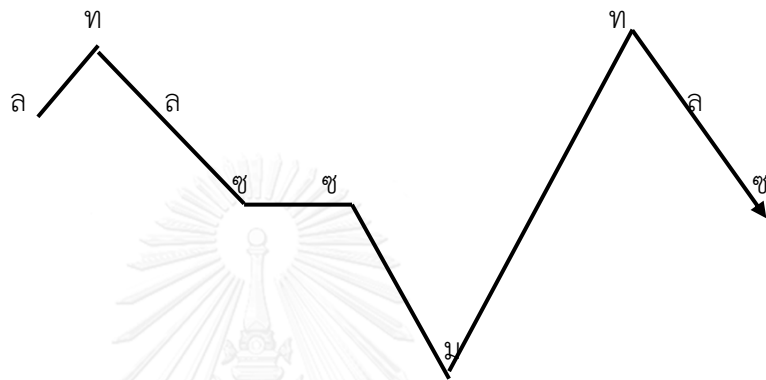
--- ล	----	- ท - ล	- ซ - ซ	----	- ม - ท	--- ล	--- ซ
-------	------	---------	---------	------	---------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ลา และดำเนินยืนเสียงต่อเนื่องเข้าสู่ วลีที่ 2 ที่เสียง ที โดยเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง มี แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล เขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ล ----	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ท - ล - ซ - ซ	
3	---- - ม - ท	

4	--- ล --- ซ	
---	---------------	---

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

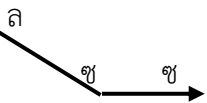

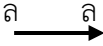
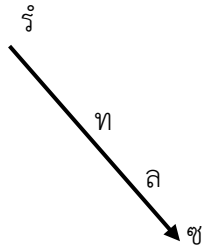
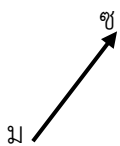
สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 ของทำนองเที่ยวที่ 3 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ขึ้น-ลง ”

ประโยคที่ 4

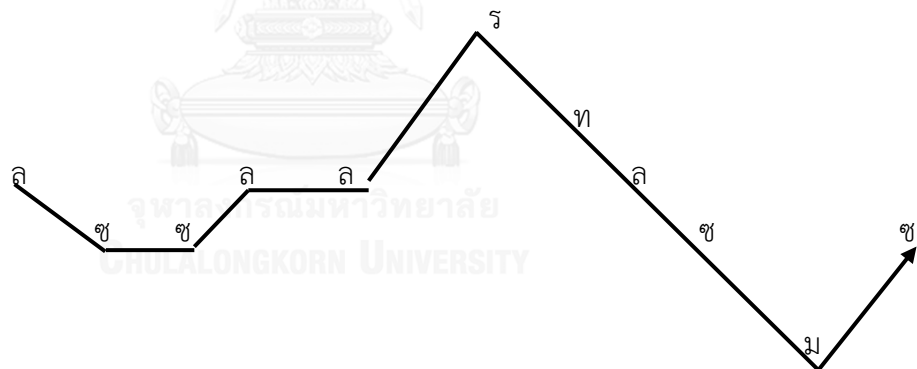
- ล - ซ	--- ซ	--- ล	--- ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ม	--- ซ
---------	-------	-------	-------	-----------	---------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วลีที่ 1 เริ่มต้นด้วยเสียง ลา เคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 2 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เริ่มที่เสียง มี แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล เขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- ล - ซ --- ซ	

2	--- ล --- ล	
3	- รื - ท - ล - ซ	
4	--- ม --- ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 4 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 4 ของทำนองเที่ยวที่ 3 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

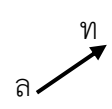

ทฤษฎีที่ 4

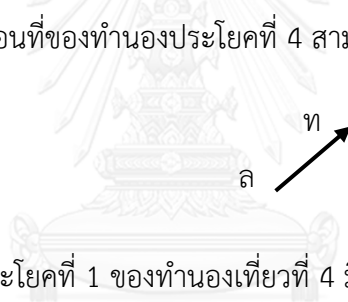
ประโยคที่ 1

----	----	----	----	----	----	--- ล	--- ท
------	------	------	------	------	------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ลา เคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที เขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
4	---- ล --- ท	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 4 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองทฤษฎีที่ 4 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น ”

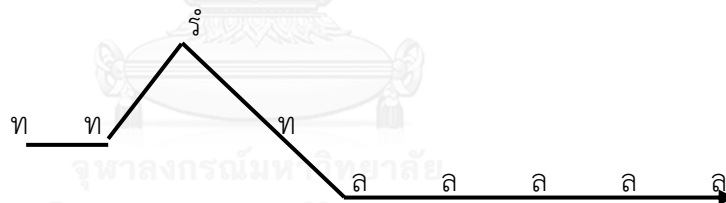
ประโยคที่ 2

--- ท	- ท --	- รี่ - ท	- ล - ล	----	----	- ล - ล	--- ล
-------	--------	-----------	---------	------	------	---------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วดำเนินแบบย่นเสียงที่เสียง ที วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง เพลง วลีที่ 4 เป็นการย่นเสียงที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- - - ท - ท - -	ท → ท
2	- รี่ - ท - ล - ล	
3	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
4	- ล - ล - - - ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

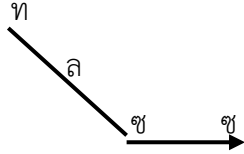
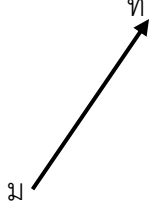

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 4 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ลง-ยืน ”

ประโยคที่ 3

- - - -	- - - -	- ท - ล	- ซ - ซ	- - - -	- ม - ท	- - - ล	- - - ซ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 2 เริ่มต้นด้วยเสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง มี และเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล เขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ท - ล - ซ - ซ	
3	- - - - - ม - ท	
4	- - - - ล - - - - ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

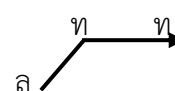

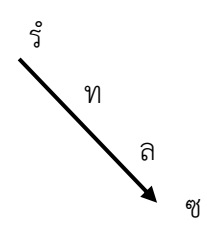
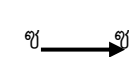

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 4 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ขึ้น-ลง ”

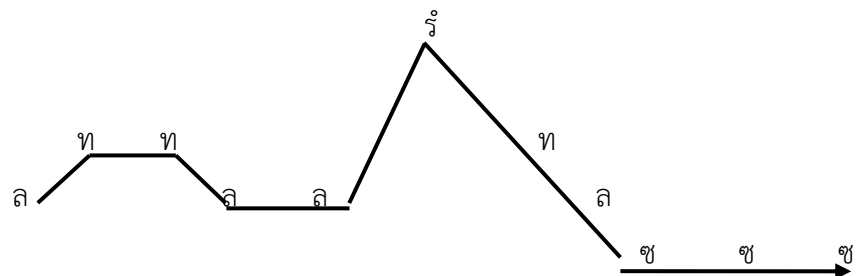
ประโยคที่ 4

- ล - ท	--- ท	--- ล	--- ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ซ	--- ซ
---------	-------	-------	-------	-----------	---------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วลีที่ 1 เริ่มต้นด้วยเสียง ลา เคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 2 เป็นการยืนเสียงทีเสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เป็นการยืนเสียงทีเสียง ซอล เขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- ล - ท --- ท	
2	--- ล --- ล	
3	- รี่ - ท - ล - ซ	
4	--- ซ --- ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 4 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 4 ของทำนองเที่ยวที่ 4 มีแนววิถึของเสียงคือ “ ขึ้น-ยืน-ลง-ยืน

เสียงของเส้นแนววิถีของเสียงเพลงสิงโสดชาตรี มีรายละเอียดดังนี้

เที่ยวที่ 1

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ลง - ลง - ขึ้น ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง - ขึ้น - ขึ้น ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น - ลง - ลง - ขึ้น ”

เที่ยวที่ 2

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ขึ้น - ลง - ขึ้น ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง - ขึ้น - ลง ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น - ขึ้น - ลง - ขึ้น ”

เที่ยวที่ 3

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ขึ้น - ลง - ลง ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง - ขึ้น - ลง ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น - ขึ้น - ลง - ขึ้น ”

เที่ยวที่ 4

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ขึ้น - ลง - ขึ้น ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง - ขึ้น - ลง ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น - ขึ้น - ลง - ขึ้น ”

ตารางที่ 1 สรุปการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงลึงโลดชาตรี

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
1. “ ลง - ลง - ยืน ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 2	1. “ ลง - ขึ้น - ลง ” พบ 3 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 3 ของเที่ยวที่ 2 เที่ยวที่ 3 และเที่ยวที่ 4	1. “ ขึ้น ” พบ 4 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 1 ของทุกเที่ยว
2. “ ลง - ขึ้น - ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 3		
3. “ ขึ้น - ลง - ลง - ยืน ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 4		
4. “ ยืน - ลง - ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 2		
5. “ ขึ้น - ขึ้น - ลง - ยืน ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 4		
6. “ ยืน - ลง - ลง ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 3 ประโยคที่ 2		
7. “ ลง - ยืน - ลง - ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 3 ประโยคที่ 4		
8. “ ยืน - ลง - ยืน ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 4 ประโยคที่ 2		
9. “ ขึ้น - ยืน - ลง - ยืน ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 4 ประโยคที่ 4		

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ “ ขึ้น ” จะเห็นได้ว่า จะปรากฏใน 2 ห้องสุดท้ายของประโยคที่ 1 ของทำนองทุกเที่ยว ได้แก่ เที่ยวที่ 1 เที่ยวที่ 2 เที่ยวที่ 3 และเที่ยวที่ 4 นั้นเอง

นอกจากนี้ยังมีแนวเสียงอีก 9 รูปแบบที่ใช้เพียงรูปแบบละ 1 ครั้งเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงลึงโลดชาตรี มีความหลากหลาย ซับซ้อน จึงน่าจะเป็นเหตุผลที่ทำให้ทำนองเพลงมีความคึกคัก สนุกสนาน

เพลงที่ 2 ทำนองหลักเพลงชาตรีตะลุง

เพลงชาตรีตะลุง เป็นทำนองเพลงที่มีมาแต่เดิม มี 2 ท่อน ทำนองควบคุมหน้าทับด้วยอัตราจังหวะชั้นเดียว ปรากฏพบในเพลงชุดสิบสองภาษา นายมนตรี ตราโมท ได้นำเข้ามาบรรจไว้ในบทละครชาตรีเรื่องรถเสน เพื่อใช้แสดงละครชาตรีของกรมศิลปากร ทำนองหลักปรากฏดังนี้

ท่อน 1

- ช ช ช	- ช ช ช	- ล ท ล	ช ม - ช	- ท ร ม	- ช - ล	- ท - ล	- ช - ม
- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ช ม - ช	- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ช ม - ช

ท่อน 2

----	----	- ช - ล	- ท - รี่	----	----	- ท - รี่	- มี่ - ชี่
----	----	- ร - ช	- ล - ท	- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ช ม - ช
- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ช ม - ช	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	--- ล	--- ช

จากทำนองหลักเพลงชาตรีตะลุง มีรายละเอียดดังนี้

ท่อนที่ 1

ประโยคที่ 1

- ซ ซ ซ	- ซ ซ ซ	- ล ท ล	ซ ม - (ซ)	- ท ร ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - (ม)
---------	---------	---------	-----------	---------	---------	---------	-----------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที เสียงเร และเสียงมี โดยทำนองเพลงนี้ปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลทขรมx ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล ซึ่งปรากฏทำยห้องที่ 4 และเสียง มี ซึ่งปรากฏทำยห้องที่ 8 สำหรับลูกตกเสียง ซอล เป็นย้าเสียงที่ 1 ของทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกห้องที่ 8 เสียง มี เป็นเสียงที่ 6 ของระดับเสียง เป็นการเปิดทำนองไปประโยคต่อไป

ประโยคที่ 2

- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ซ ม - (ซ)	- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ซ ม - (ซ)
---------	---------	---------	-----------	---------	---------	---------	-----------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง ได้แก่ เสียงที เสียงลา เสียงซอล และเสียงมี โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล เป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียง หรือเสียงหลักของบันไดเสียง ปรากฏทั้งทำยห้องเพลงที่ 4 และ 8 เป็นเสียงเดียวกัน

ท่อนที่ 2

ประโยคที่ 1

----	----	- ซ - ล	- ท (ริ)	----	----	- ท - ริ	- มี - (ซ)
------	------	---------	----------	------	------	----------	------------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที เสียงเร และเสียง มี โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง มี และเสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 6 และ 1 ของบันไดเสียงทางเพียงออล่างตามลำดับ

ประโยคที่ 2

----	----	- ร - ซ	- ล - (ท)	- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ซ ม - (ซ)
------	------	---------	-----------	---------	---------	---------	-----------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง ครอบคลุมเสียงปัญญามูลทางเพียงออกลาง คือ เสียงเร เสียงซอล เสียงลา เสียงที และเสียงมี ส่วนลูกตกคือเสียงที และเสียงซอล เป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 3 และ 1 ของบันไดเสียงทางเพียงออกลาง

ประโยคที่ 3

- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ซ ม - (ซ)	- ร - มี	- ร - ท	--- ล	--- (ซ)
---------	---------	---------	-----------	----------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียงครอบคลุมเสียงปัญญามูล เช่นเดียวกับประโยคที่ 2 คือ เสียงที เสียงลา เสียงซอล เสียงเร และเสียงมี โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออกลาง ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล ทั้งห้องที่ 4 และ 8 เป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียงทั้ง 2 ตำแหน่ง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์

การใช้กลุ่มเสียงของเพลงชาตรีตะลุง พบว่า มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือเสียงซอล เสียงลา เสียงที เสียงเร และเสียงมี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออกลาง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยลูกตกในห้องสุดท้ายของทำนองเพลงคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียง หรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์เกือบทุกจังหวะหน้าทับ โดยเฉพาะทำนองจังหวะหน้าทับท้ายท่อนทั้ง 2 ท่อน

การเคลื่อนที่ของทำนอง

การเคลื่อนที่ของทำนอง หรือกระสวนทำนอง คือทิศทางทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองเพลงชาตรีตะลุง สามารถอธิบายทีละ 2 ห้องเพลง (วลี) และสรุปการเคลื่อนที่ของทำนองในประโยคเพลง ได้ดังนี้

ท่อนที่ 1

ประโยคที่ 1

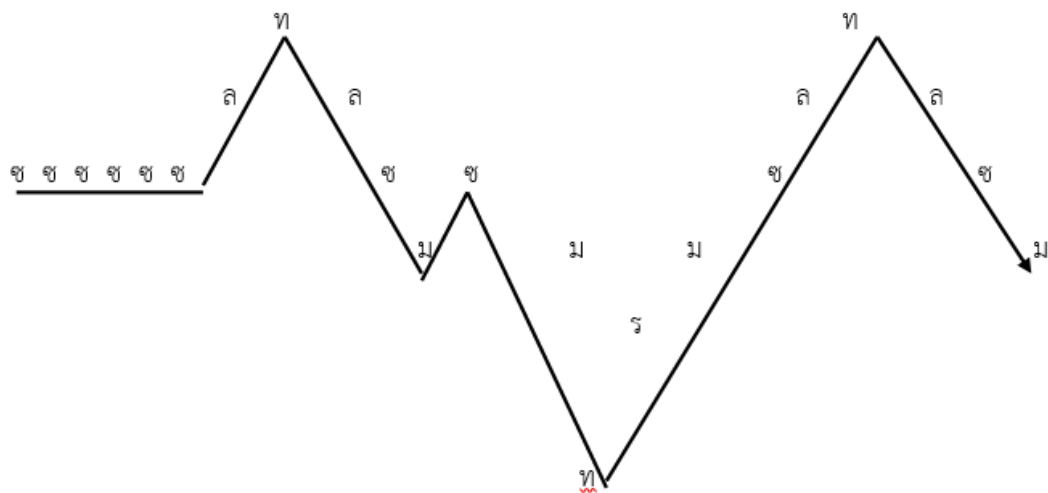
- ซ ซ ซ	- ซ ซ ซ	- ล ท ล	ซ ม - ซ	- ท ร ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองเพลงในประโยคที่ 1 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ซอล และเป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ซอล วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถี่ขึ้น มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถี่ลง มาที่เสียง มี และเคลื่อนที่เป็นแนววิถี่ลง อีกครั้ง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถี่ขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 4 เริ่มที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถี่ลง มาที่เสียง มี สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- ซ ซ ซ - ซ ซ ซ	
2	- ล ท ล ซ ม - ซ	
3	- ท ร ม - ซ - ล	

4	- ท - ล - ช - ม	
---	-------------------	--

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

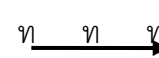
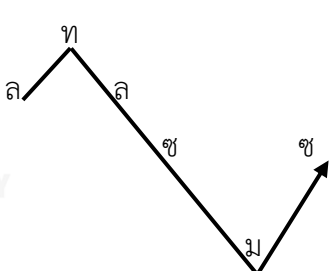
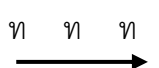
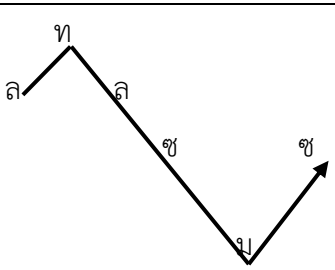

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองท่อนที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง ”

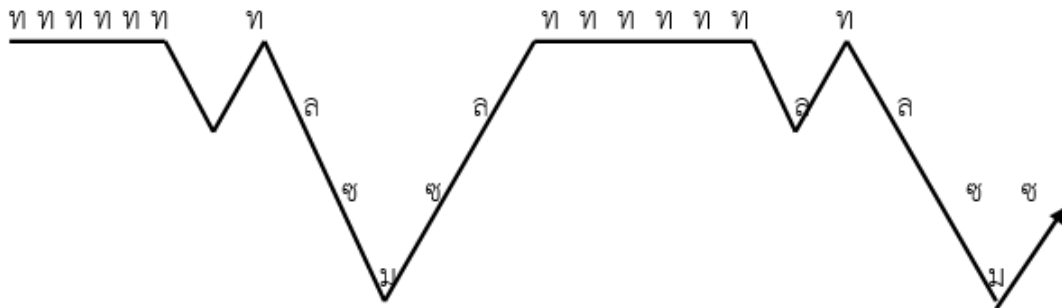
ประโยคที่ 2

- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ช ม - ช	- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ช ม - ช
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ที และเป็นการขึ้นเสียงทีเสียง ที วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง มี และเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง อีกครั้ง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เป็นการขึ้นเสียงทีเสียง ที วลีที่ 4 นั้น เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง มี และเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง อีกครั้ง มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- ท ท ท - ท ท ท	
2	- ล ท ล ช ม - ช	
3	- ท ท ท - ท ท ท	
4	- ล ท ล ช ม - ช	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองท่อนที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ
 “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

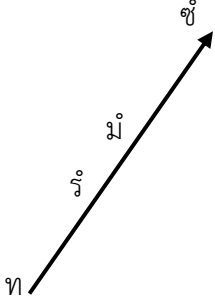
ท่อนที่ 2

ประโยคที่ 1

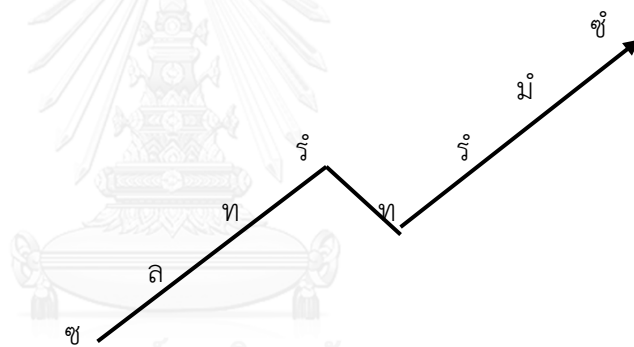
----	----	- ช - ล	- ท - รี่	----	----	- ท - รี่	- มี่ - ชี่
------	------	---------	-----------	------	------	-----------	-------------

ทำนองประโยคที่ 1 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียงซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง เร วลีที่ 3 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- ----	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ช - ล - ท - รี่	

3	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
4	- ท - รั้ - มี่ - ซี่	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

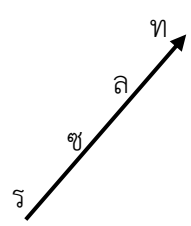
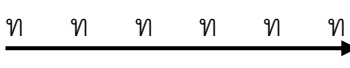
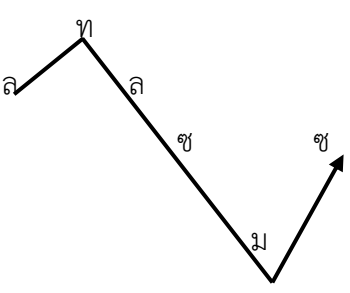

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองท่อนที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น - ขึ้น ” โดยอาจสังเกตได้ว่า ทำนอง 2 กลุ่ม (กลุ่มละ 2 วลี) เป็นลักษณะทำนองลูกลั่นนั่นเอง

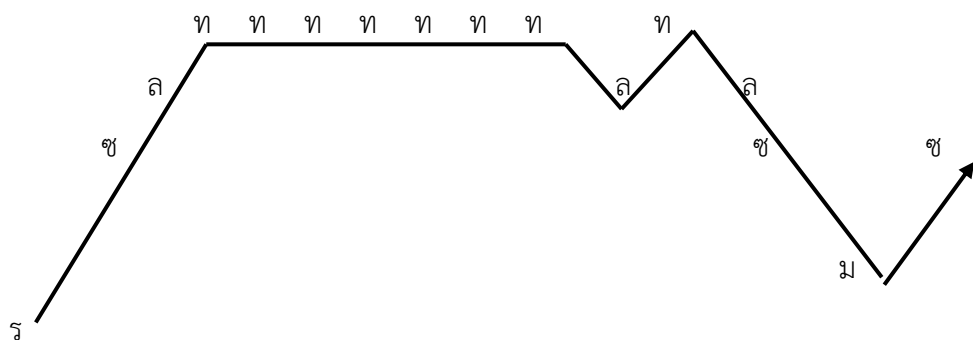
ประโยคที่ 2

- - - -	- - - -	- ร - ซ	- ล - ท	- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ซ ม - ซ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองประโยคที่ 2 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง วลีที่ 2 เริ่มต้นจากเสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 3 เป็นการย่นเสียงที่เสียง ที วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี และเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้นอีกครั้ง มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ร - ซ - ล - ท	
3	- ท ท ท - ท ท ท	
4	- ล ท ล ซ ม - ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองท่อนที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ” โดยทำนองวลีที่ 1-2 เป็นการเคลื่อนที่ของทำนองรูปแบบลูกล้อ ติดต่อมาจากทำนองประโยคที่ 1 นั่นเอง

ประโยคที่ 3

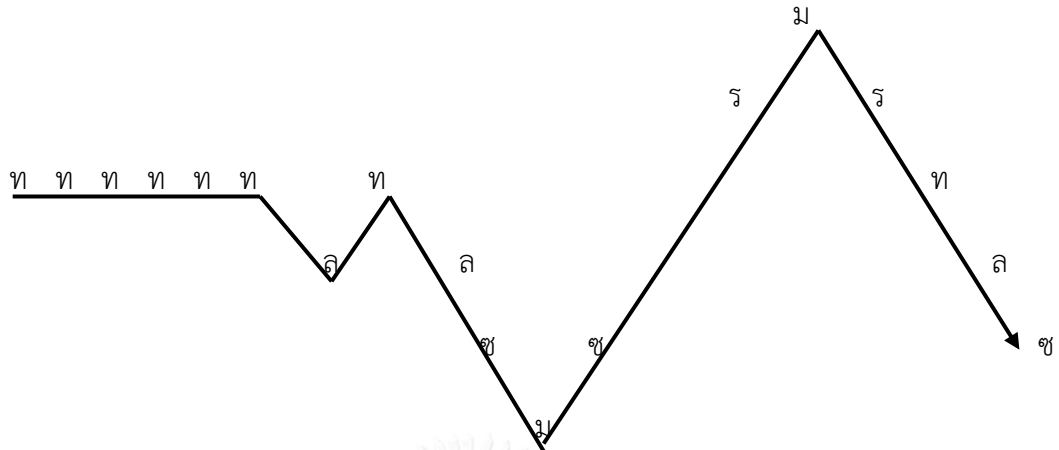
- ท ท ท	- ท ท ท	- ล ท ล	ซ ม - ซ	- รี่ - มี่	- รี่ - ท	--- ล	--- ซ
---------	---------	---------	---------	-------------	-----------	-------	-------

ทำนองประโยคที่ 3 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ที และเป็นการขึ้นเสียงทีเสียง ที วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี และเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้นอีกครั้ง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง มี จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ลา และเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- ท ท ท - ท ท ท	
2	- ล ท ล ซ ม - ซ	
3	- รี่ - มี่ - รี่ - ท	
4	--- ล --- ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 ของทำนองท่อนที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ลง ” โดยเป็นที่สังเกตว่า ทำนองท้ายท่อน 1 และท่อน 2 เป็นทำนองเดียวกัน

เสียงของเส้นแนววิถีของเสียงเพลงชาตรีตะลุง มีรายละเอียดดังนี้

ท่อนที่ 1

รูปแบบที่ 1 “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง ”

รูปแบบที่ 2 “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

ท่อนที่ 2

รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น - ขึ้น ”

รูปแบบที่ 2 “ ขึ้น-ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 3 “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ลง ”

ตารางที่ 2 สรุปการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงชาติรีตะลุง

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
1. “ ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 1 ประโยคที่ 1		
2. “ ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ยีน-ขึ้น-ลง- ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 1 ประโยคที่ 2		
3. “ ขึ้น - ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 ประโยคที่ 1		
4. “ ขึ้น-ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น ” พบ 1 ครั้งในทำนองเพลง ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 2		
5. “ ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ลง ” พบ 1 ครั้งในทำนองเพลง ท่อนที่ 2 ประโยคที่ 3		

จากรายละเอียดแนววิถีของทำนองเพลงชาติรีตะลุงข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองมีความแตกต่างกัน ไม่ปรากฏการซ้ำกัน แต่เมื่อพิจารณาจากวลีย่อยแล้วจะพบว่ามีซ้ำกัน 2 รูปแบบคือ

รูปแบบที่ 1	- - - ซ	- - - ล	- - - ท	- - - ร
	- - - ท	- - - ร	- - - ม	- - - ซ
	- - - ร	- - - ซ	- - - ล	- - - ท
รูปแบบที่ 2	- ซซซ	- ซซซ	- ลทล	ซม - ซ
	- ททท	- ททท	- ลทล	ซม - ซ

เพลงที่ 3 ทำนองสารัตถะเพลงชาตรีกรับ

เพลงชาตรีกรับ เป็นเพลงที่ไม่มีทำนองดนตรี ไม่มีหน้าทับ มีแต่ทำนองร้อง ซึ่งประพันธ์ขึ้นใหม่ โดย นายมนตรี ตราโมท ทำนองมีอัตราสองชั้น ตีฉิ่งแบบพิเศษคือ

| - - - | - ฉิ่ง - ฉับ | - - - | - ฉิ่ง - ฉับ |

ลักษณะของการขับร้อง ใช้กรับและฉิ่งเป็นเครื่องประกอบจังหวะในขณะที่ขับร้อง (จังหวะพิเศษ)

พодиไ่พระกุมารทะยานตี	ขยิกขยี้ขาวซ่ายเป็นหลายแผล
ไ่ต่างแดนแล่นกลาท่าท้อแท้	ลงลี้มแผ่ซัดดินแทบสิ้นปราณ
พวกชาวเมืองสรวลเสเฮสนั้น	พระทรงธรรมดับหัตถ์อยู่ฉาดฉาน
เสด็จเข้าสรวลสอดคอกอตุกumar	พระภูบาลรับขวัญจ้านรรจา

สำหรับเพลงชาตรีกรับ ไม่ปรากฏทำนองหลัก ผู้วิจัยทำการถอดเป็นทำนองสารัตถะพร้อมทำการอธิบายดังนี้

- - - ซุ	- - - ล	- ท - ล	- ซุ - ซุ	- - - -	- ซุ - ล	- ท - ล	- ซุ - -
- - - ซุ	- - - ซุ	- - - ซุ	- - - ล	- - - -	- ท - ล	- ซุ - ล	- - - -
- - - รี่	- - - รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล	- - - -	- ท - ล	- ซุ - ล	- - - -

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารัตถะเพลงชาตรีกรับ สามารถจำแนกวิเคราะห์ทีละ 1 ประโยคดังนี้

ประโยคที่ 1

- - - ซุ	- - - ล	- ท - ล	- ซุ - ซุ	- - - -	- ซุ - ล	- ท - ล	(ซุ) - -
----------	---------	---------	-----------	---------	----------	---------	----------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียง 3 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา และเสียงที โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลท×รวม× ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ซึ่งเป็นเสียงหลักของบันไดเสียง เป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์ซึ่งโดยปกติมักจะอยู่ประโยคท้ายเพลง แต่เพลงชาตรีกรับนี้ กลับนำเสียงแรกของทางเพียงออล่างมาเป็นลูกตกในส่วนของ การขึ้นต้น

ประโยคที่ 2

--- ซ	--- ซ	--- ซ	--- ล	----	- ท - ล	- ซ - (ล)	----
-------	-------	-------	-------	------	---------	-----------	------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียง 3 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา และเสียงที โดยทำนองเพลงปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง และมีการย้ำเสียงลูกตกเสียง ลา ทั้งห้องเพลงที่ 4 และ 8

ประโยคที่ 3

--- รี่	--- รี่	- มี่ - รี่	- ท - ล	----	- ท - ล	- ซ - (ล)	----
---------	---------	-------------	---------	------	---------	-----------	------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือเสียงซอล เสียงลา เสียงที เสียงเร และเสียงมี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียงปรากฏทั้งท้ายห้องเพลงที่ 4 และ 8 รูปแบบเดียวกับทำนองประโยคที่ 2

การใช้กลุ่มเสียงของเพลงชาติกริบ พบว่า มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที เสียงเร และเสียงมี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ส่วนลูกตกในห้องสุดท้ายของทำนองเพลง คือเสียง ลา ซึ่งเป็นเสียงในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง หากแต่ทำนองมีความสัมพันธ์ ไม่ขัดแย้ง ด้วยทำนองประโยคสุดท้ายห้องที่ 1-4 มีการตกแต่งทำนองฉีกไปทางเสียงสูง แล้วทำนองมาที่ลูกตกเสียง ลา ลักษณะเช่นนี้ทำให้ทำนองเพลงมีความคลี่คลายและด้วยทำนองประโยคที่ 2 และ 3 จบด้วยการลักจังหวะ ทำให้เกิดการซ้ำ มีการใช้น้ำหนักทำนองที่ดี ทำให้เพลงมีความไพเราะรูปแบบหนึ่ง

การเคลื่อนที่ของทำนอง

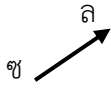
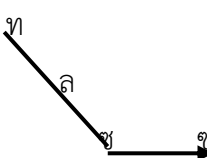

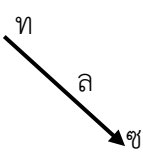
การเคลื่อนที่ของทำนอง หรือกระสวนทำนอง คือทิศทางของการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองเพลงชาติกริบ สามารถอธิบายทีละ 2 ห้องเพลง (วลี) และสรุปการเคลื่อนที่ของทำนองในประโยคเพลง ได้ดังนี้

ประโยคที่ 1

--- ซ	--- ล	- ท - ล	- ซ - ซ	----	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - -
-------	-------	---------	---------	------	---------	---------	---------

ทำนองประโยคที่ 1 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง

ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ลา วิถีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วิถี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ซ --- ล	
2	- ท - ล - ซ - ซ	
3	- - - - - ซ - ล	
4	- ท - ล - ซ - -	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”

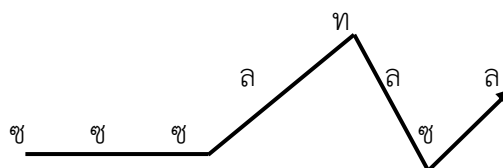
ประโยคที่ 2

--- ซ	--- ซ	--- ซ	--- ล	----	- ท - ล	- ซ - ล	----
-------	-------	-------	-------	------	---------	---------	------

ทำนองประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ซอล และเป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ซอล วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ซ --- ซ	ซ → ซ
2	--- ซ --- ล	ซ ↗ ล
3	---- - ท - ล	ท ↘ ล
4	- ซ - ล ----	ซ ↗ ล

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 มีแนววิถึของเสียงคือ “ ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

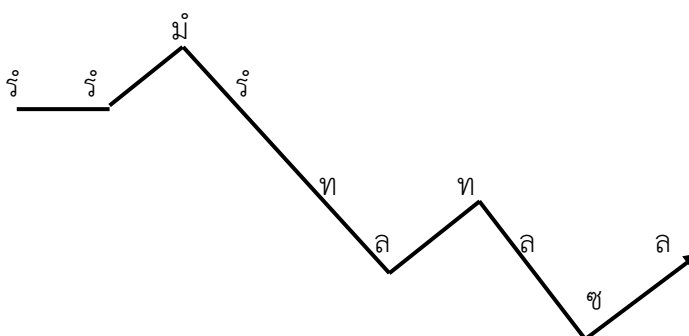
ประโยคที่ 3

--- รั	--- รั	- มี - รั	- ท - ล	----	- ท - ล	- ช - ล	----
--------	--------	-----------	---------	------	---------	---------	------

ทำนองประโยคที่ 3 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง เร และเป็นการยืมเสียงที่เสียง เร วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง มี แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- รั --- รั	
2	- มี - รั - ท - ล	
3	---- - ท - ล	
4	- ช - ล ----	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ลง-ลง-ขึ้น ”

เสียงของเส้นแนววิถีของเสียงเพลงชาติกรับ มีรายละเอียดดังนี้

- รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”
 รูปแบบที่ 2 “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”
 รูปแบบที่ 3 “ ยืน-ลง-ลง-ขึ้น ”

ตารางที่ 3 สรุปการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงชาติกรับ

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
1. “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 1		
2. “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 2		
3. “ ยืน-ลง-ลง-ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 3		

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิธีการใช้เสียงในการเคลื่อนที่ของทำนองเพลงชาติกรับ มี 3 รูปแบบ และมีความแตกต่างกัน ไม่ปรากฏการซ้ำกันของแนววิถี การกำหนดเสียงที่นำมาเรียงร้อยเป็นทำนองเพลง

เพลงที่ 4 ทำนองสารัตถะเพลงร้ายชาติรี 3

เพลงร้ายชาติรี 3 เป็นเพลงที่ไม่มีทำนองดนตรี มีเพียงจังหวะหน้าทับของโทนและทำนองร้อง ซึ่งนายมนตรี ตราโมท เป็นผู้ปรับปรุงขึ้นจากร้ายชาติรีเดิม ทำนองอัตราสองชั้น ดีฉิ่งแบบพิเศษคือ

| - - - - | - ฉิ่ง - ฉับ | - - - - | - ฉิ่ง - ฉับ |

ใช้กับบทละครที่มีอารมณ์โศกเศร้า ลักษณะของการขับร้อง สอดประสานกันกับหน้าทับของโทนและฉิ่งในลักษณะของจังหวะพิเศษ

รุดเสนคิตคณิงถึงมารดร   ให้อวรณ์ทุกข์ทนม่นไหม้
ทรวงสะท้อนอ่อนเพลียเสียใจ   ถอนฤทัยทอดองค์ลงนิทรา

สำหรับเพลงร้ายชาติรี 3 ไม่ปรากฏทำนองหลัก ผู้วิจัยทำการถอดเป็นทำนองสารัตถะพร้อมทำการอธิบายดังนี้

ท่อนที่ 1

- - - ตี	- รี่ - ตี	- รี่ ฟี่ ตี	- ท - ท	- - - ซ	- - ท รี่	- รี่ - ตี	- ตี - -
- - - รี่	- - - รี่	- - - -	- - - ตี	- - - -	- - - ท	- - - ท	- - - ตี
- - - -	- ท - รี่	- - - รี่	ตี ท - ตี	- - - ซ	- ท - รี่	- - - ตี	- ท - ท

ท่อนที่ 2

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - รี่	- - - รี่
- - - ท	- ตี - -	- - - ตี	- - - ท	- - - ตี	- - - ท	- - - ฟี่	- ตี - -
- - - ฟี่	- - - รี่	- - ฟี่ รี่	- - - ตี	- - - รี่	- ตี - ท	- - - ท	- - - ตี
- - -	- - - รี่	- - - รี่	- - - ตี	- - - ซ	- ท - รี่	- - - ตี	- ท - ท

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารัตถะเพลงร้ายชาติรี 3 สามารถจำแนกวิเคราะห์ทีละ 1 ประโยคดังนี้

ท่อนที่ 1

ประโยคที่ 1

--- ตั	- รื - ตั	- รื ฟั ตั	- ท - ท	--- ซ	-- ท รื	- รื - ตั	(ตั) - -
--------	-----------	------------	---------	-------	---------	-----------	------------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงโด เสียงเร เสียงฟา เสียงที และเสียงซอล โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ได้แก่กลุ่มเสียงปัญญามูล ทดรอฟซอ ส่วนลูกตกคือเสียง โด เป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง เป็นที่น่าสังเกตว่า เพลงรายชาติตรี 3 มีการใช้กลุ่มเสียงแตกต่างไปจากเพลงสิงโลดชาติตรี เพลงชาติตรีตะลุง และเพลงชาติตรีกรับ

ประโยคที่ 2

--- รื	--- รื	----	--- ตั	----	--- ท	--- ท	--- (ตั)
--------	--------	------	--------	------	-------	-------	------------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 3 เสียง คือ เสียง เร เสียงโด และเสียงที โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง เช่นเดียวกับทำนองประโยคที่ 1 ลูกตกคือเสียงโด เป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง เช่นเดียวกับประโยคที่ 1

ประโยคที่ 3

----	- ท - รื	--- รื	ตั ท - ตั	--- ซ	- ท - รื	--- ตั	- ท - (ตั)
------	----------	--------	-----------	-------	----------	--------	--------------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงที เสียงเร เสียงโด และเสียงซอล โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง และกลุ่มเสียงปัญญามูล ทดรอฟซอ เช่นเดียวกัน ส่วนลูกตกคือเสียง ที เป็นเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์' นอกจากนี้ลูกตกท้ายห้องที่ 4 ก็เป็นการเรียงจากเสียง โด ลงมาสู่เสียง ที โดยลูกตกห้องเพลงที่ 4 สอดคล้องกับลูกตกท้ายประโยคทั้ง 1 และ 2 ทำให้ทำนองเพลงเกิดการซ้ำเสียงลูกตกทำให้ทำนองมีความชัดเจนมั่นคง

ท่อนที่ 2

ประโยคที่ 1

----	----	----	----	----	----	--- รื	--- (รื)
------	------	------	------	------	------	--------	------------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงเพียงเสียงเดียว คือเสียง เร แต่เมื่อพิจารณาจากกลุ่มเสียงทำนองถัดไป เป็นกลุ่มเสียงที่ปรากฏในบันไดเสียงทางกลาง ลูกตกคือเสียง เร อยู่ในตำแหน่งที่ 3

ของบันไดเสียงทางกลาง นับได้ว่าเป็นการกำหนดเสียงลูกตกที่เป็นการเปิดทำนองเพื่อนำไปสู่ทำนองประโยคต่อไป

ประโยคที่ 2

--- ท	- ตี --	--- ตี	--- ท	--- ตี	--- ท	--- ฟิ	- ตี - -
-------	---------	--------	-------	--------	-------	--------	----------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 3 เสียง คือ เสียง ที เสียงโด และเสียงฟา โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ลูกตกคือเสียง ที และเสียง โด ท้ายห้องที่ 4 และ 8 และเป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 1 และ 2 ของบันไดเสียงทางกลาง

ประโยคที่ 3

--- ฟิ	--- ริ	-- ฟิ ริ	--- ตี	--- ริ	- ตี - ท	--- ท	--- ตี
--------	--------	----------	--------	--------	----------	-------	--------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงที เสียงเร เสียงโด และเสียงฟา โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ลูกตกคือเสียง โด ทั้งท้ายห้องที่ 4 และ 8 เป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียงทางกลาง ถือเป็นการซ้ำเสียงลูกตกย่อยและลูกตกหลัก

ประโยคที่ 4

---	--- ริ	--- ริ	--- ตี	--- ซ	- ท - ริ	--- ตี	- ท - ตี
-----	--------	--------	--------	-------	----------	--------	----------

ประโยคที่ 4 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงที เสียงเร เสียงโด และเสียงซอล โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ลูกตกคือเสียง โด และเสียง ที เป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 2 และ 1 ของระดับเสียงทางกลาง

กลุ่มเสียงของเพลงรายชาติ 3 เมื่อแยกวิเคราะห์ทีละประโยคอาจพบว่าในบางประโยคมีโน้ตที่ปรากฏอยู่ในหลายกลุ่มเสียง แต่เมื่อพิจารณาทำนองโดยรวมปรากฏพบทั้งหมด 5 เสียง ซึ่งทั้ง 5 คือเสียงที เสียงโด เสียงเร เสียงฟา และเสียงซอล โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางกลาง ได้แก่กลุ่มเสียงปัญญามูล ทดร×ฟซ× ส่วนลูกตกในห้องสุดท้ายของทำนองเพลง อยู่ในตำแหน่งที่ 1 ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์ของทำนองทั้ง 2 บันไดเสียง

การเคลื่อนที่ของทำนอง

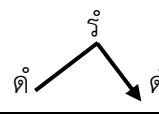
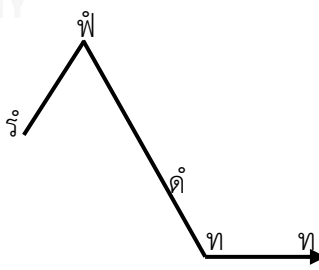
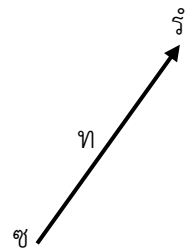
การเคลื่อนที่ของทำนอง หรือกระสวนทำนอง คือทิศทางของการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองเพลงรายชาติรี 3 สามารถอธิบายที่ละ 2 ห้องเพลง (วลี) และสรุปการเคลื่อนที่ของทำนองในประโยคเพลง ได้ดังนี้

ท่อนที่ 1

ประโยคที่ 1

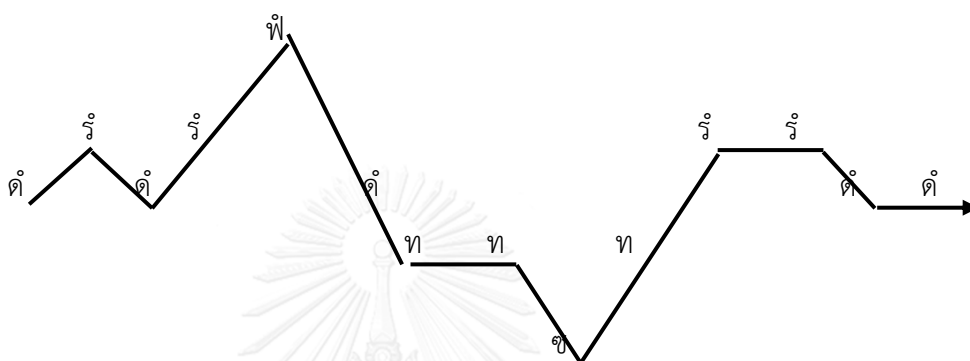
--- ตั	- รุ - ตั	- รุ ฟั ตั	- ท - ท	--- ซ	-- ท รุ	- รุ - ตั	(ตั) --
--------	-----------	------------	---------	-------	---------	-----------	---------

ทำนองเพลงในประโยคที่ 1 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง โด แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง เร จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง โด วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ฟา จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ที วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง เร วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง โด เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ตั - รุ - ตั	
2	- รุ ฟั ตั - ท - ท	
3	--- ซ -- ท รุ	

4	- รี่ - ตี่ - ตี่ - -	
---	-------------------------	--

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

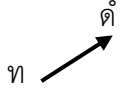
สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ในทำนองเพลงท่อนที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ

“ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น”

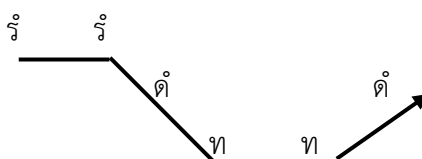
ประโยคที่ 2

- - - รี่	- - - รี่	- - - - -	- - - ตี่	- - - - -	- - - ท	- - - ท	- - - (ตี่)
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	---------	---------	-------------

ทำนองเพลงในประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง เร วลีที่ 2 เมื่อพิจารณาในรูปโน้ตจะไม่พบการเคลื่อนที่ของเสียง แต่เมื่อพิจารณาการเคลื่อนที่ของทำนองโดยรวมแล้วจะเป็นการเคลื่อนที่อย่างต่อเนื่องจากทำนองก่อนหน้านี้ โดยเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง โด วลีที่ 3 เป็นการเคลื่อนที่อย่างต่อเนื่องรูปแบบเดียวกัน โดยเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง โด เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- รั --- รั	
2	---- --- ต	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง มีเพียงการดำเนินทำนองในลักษณะต่อเนื่องจากทำนองก่อนหน้า ซึ่งเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง
3	---- --- ท	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง มีเพียงการดำเนินทำนองในลักษณะต่อเนื่องจากทำนองก่อนหน้า ซึ่งเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง
4	--- ท --- ต	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

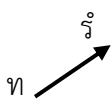
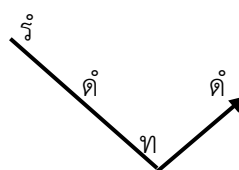
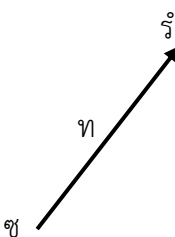
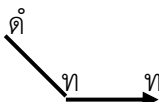

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ในทำนองเพลงท่อนที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ลง-ลง-ขึ้น ”

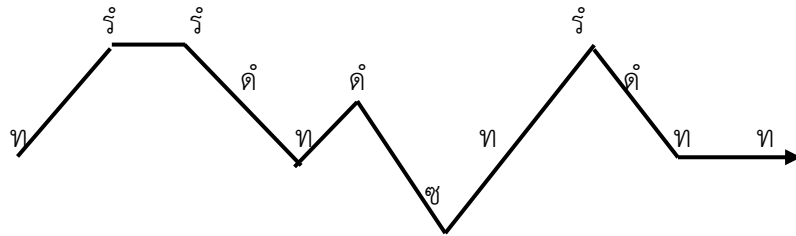
ประโยคที่ 3

----	- ท - รั	--- รั	ดํ ท - ดํ	--- ซ	- ท - รั	--- ดํ	- ท - (ท)
------	----------	--------	-----------	-------	----------	--------	-----------

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง เร วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง โด วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง เร วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง โด แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ที เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- - ท - รั	
2	--- รั ดํ ท - ดํ	
3	--- ซ - ท - รั	
4	--- ดํ - ท - ท	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 ในทำนองเพลงท่อนที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ
“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

ท่อนที่ 2

ประโยคที่ 1

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 เริ่มต้นในวลีที่ 4 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง เร เขียนเป็นรูปแบบ
ได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
4	--- ริ --- ริ	ริ → ริ

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

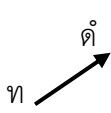

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น ”

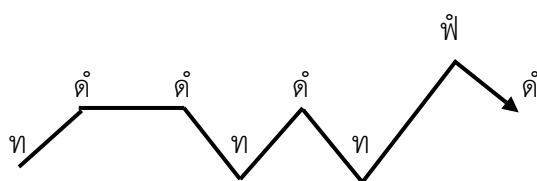
ประโยคที่ 2

--- ท	- ดิ --	--- ดิ	--- ท	--- ดิ	--- ท	--- ฟิ	- ดิ --
-------	---------	--------	-------	--------	-------	--------	---------

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง โด วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง โด แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ที วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง โด แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ฟา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง โด เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ท - ดิ --	
2	--- ดิ --- ท	
3	--- ดิ --- ท	
4	--- ฟิ - ดิ --	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 มีแนววิถึของเสียงคือ “ ขึ้น-ลง-ลง-ลง ”

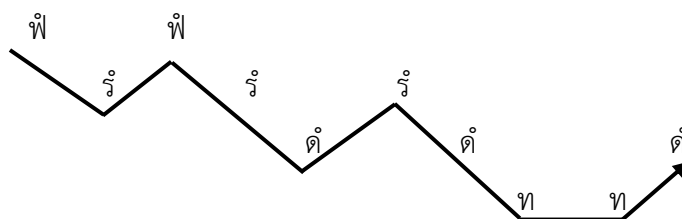
ประโยคที่ 3

--- ฟิ	--- ริ	-- ฟิ ริ	--- ดิ	--- ริ	- ดิ - ท	--- ท	--- ดิ
--------	--------	----------	--------	--------	----------	-------	--------

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ฟา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง เร วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ฟา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง โด วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เริ่มที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง โด เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ฟิ --- ริ	
2	-- ฟิ ริ --- ดิ	
3	--- ริ - ดิ - ท	
4	--- ท --- ดิ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

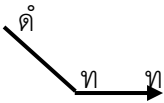
สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ลง-ลง-ขึ้น ”

ประโยคที่ 4

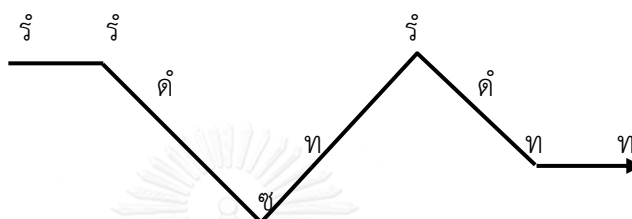
---	--- ริ	--- ริ	--- ติ	--- ซ	- ท - ริ	--- ติ	- ท - (ท)
-----	--------	--------	--------	-------	----------	--------	-----------

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง มีเพียงเสียง เร ที่ปรากฏในลักษณะของการเริ่มต้นทำนองเพลง แล้วยืนเสียงต่อเนื่องเข้าสู่วลีที่ 2 ที่เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง โด วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง เร วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง โด แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ที เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- --- ริ	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง เป็นลักษณะการยืนเสียงต่อเนื่องเข้าสู่วลีที่ 2
2	--- ริ --- ติ	
3	--- ซ - ท - ริ	

4	--- ดิ่ง - ท - ท	
---	--------------------	---

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 4 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 4 ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ลง-ขึ้น-ลง-ยืน ”

เสียงของเส้นแนววิถีของเสียงเพลงร่ายชาตรี 3 มีรายละเอียดดังนี้

ท่อนที่ 1

- รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ยืน ”
- รูปแบบที่ 2 “ ยืน-ลง-ลง-ขึ้น ”
- รูปแบบที่ 3 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ยืน ”

ท่อนที่ 2

- รูปแบบที่ 1 “ ยืน ”
- รูปแบบที่ 2 “ ขึ้น-ลง-ลง-ลง ”
- รูปแบบที่ 3 “ ลง-ลง-ลง-ขึ้น ”
- รูปแบบที่ 4 “ ยืน-ลง-ขึ้น-ลง-ยืน ”

ตารางที่ 4 สรุปการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงร่ายชาติตรี 3

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
1. “ ชื้น-ลง-ชื้น-ลง-ชื้น-ลง-ยีน ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 1 ประโยคที่ 1		
2. “ ยีน-ลง-ลง-ชื้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 1 ประโยคที่ 2		
3. “ ชื้น-ลง-ชื้น-ชื้น-ลง-ยีน ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 1 ประโยคที่ 3		
4. “ ยีน ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 ประโยคที่ 1		
5. “ ชื้น-ลง-ลง-ลง ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 ประโยคที่ 2		
6. “ ลง-ลง-ลง-ชื้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 ประโยคที่ 3		
7. “ ยีน-ลง-ชื้น-ลง-ยีน ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลงท่อนที่ 2 ประโยคที่ 4		

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงร่ายชาติตรี 3 มี 7 รูปแบบ และมีความแตกต่างกัน ไม่ปรากฏการซ้ำกันของแนววิถีของเสียง

เพลงที่ 5 ทำนองสารัตถะเพลงร่ายชาติรี 2

เพลงร่ายชาติรี 2 เป็นเพลงที่ไม่มีทำนองดนตรี มีเพียงจังหวะหน้าทับของโทนและทำนอง ร้องอัตราสองชั้น ตีฉิ่งแบบพิเศษคือ | - - - - | - ฉิ่ง - ฉับ | - - - - | - ฉิ่ง - ฉับ | ซึ่ง นายมนตรี ตราโมท เป็นผู้ปรับปรุงขึ้นจากร่ายชาติรีเดิม ลักษณะของการขับร้อง สอดประสานกันกับ หน้าทับของโทนและฉิ่งในลักษณะของจังหวะพิเศษ

เมื่อนั้น	พระมหากบิลทรงศรี
จึงถามกุมาราด้วยปราณี	ดูราเจ้านี้มีนามใด
เป็นลูกเต้าเหล่าใครน้ำใจกล้า	บุกป่ามาถึงที่นี่ได้
อันแนวป่าแถบนี้มีแต่ภัย	ช่างกระไรไม่กลัวมัวหลับนอน

สำหรับเพลงร่ายชาติรี 2 ไม่ปรากฏทำนองหลัก ผู้วิจัยทำการถอดเป็นทำนองสารัตถะพร้อม ทำการอธิบายดังนี้

----	--- ล	- รี่ - -	- ล - รี่	--- ล	----	--- ซ	- ล - -
- ซ - ล	--- ดี่	--- รี่	- รี่ - -	----	----	- ดี่ - ล	- ล - -
- ซ - ล	--- ดี่	--- รี่	- รี่ - -				

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารัตถะเพลงร่ายชาติรี 2 สามารถจำแนกวิเคราะห์ ที่ ละ 1 ประโยคดังนี้

ประโยคที่ 1

----	--- ล	- รี่ - -	- ล - รี่	--- ล	----	--- ซ	- (ล) - -
------	-------	-----------	-----------	-------	------	-------	-----------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 3 เสียง คือ เสียงลา เสียงเร และเสียงซอล โดย ทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ได้แก่กลุ่มเสียงปัญญามูล ตรมฯซลx ส่วนลูกตกคือเสียง เร และเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 2 และ 6 ของบันไดเสียงทางเพียงออบน

ประโยคที่ 2

- ซ - ล	--- ดี่	--- รี่	- รี่ - -	----	----	- ดี่ - ล	- (ล) - -
---------	---------	---------	-----------	------	------	-----------	-----------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือเสียงซอล เสียงลา เสียงโด และ เสียงเร โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบนเช่นเดียวกัน ลูกตกคือเสียง เร และเสียง

ลา เป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 2 และ 6 ของบันไดเสียงทางเพียงออบนรูปแบบเดียวกับทำนอง
ประโยคที่ 1

ประโยคที่ 3

----	---ล	- รื --	- ล - รื	----	----	----	----
------	------	---------	----------	------	------	------	------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 2 เสียง คือเสียงลา และเสียงเร ทั้ง 2 เสียงนี้
ปรากฏอยู่ในกลุ่มเสียงของบันไดเสียงทางเพียงออบน ลูกตกคือเสียง เร เป็นเสียงที่อยู่ในตำแหน่งที่ 2
ของบันไดเสียง

สรุปได้ว่าบันไดเสียงเพลงรายชาติ 2 นั้นเป็นเพลงใช้บันไดเสียงทางเพียงออบน
ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูล ตรม×ชล× ไม่พบทำนองที่มีการเปลี่ยนบันไดเสียงเป็นระดับเสียงทางอื่น

การเคลื่อนที่ของทำนอง

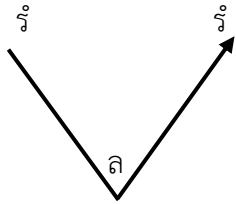

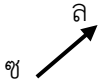
การเคลื่อนที่ของทำนอง หรือกระสวนทำนอง คือทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง
เพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองเพลงรายชาติ 2 สามารถอธิบายทีละ 2 ห้องเพลง (วลี)
และสรุปการเคลื่อนที่ของทำนองในประโยคเพลง ได้ดังนี้

ท่อนที่ 1

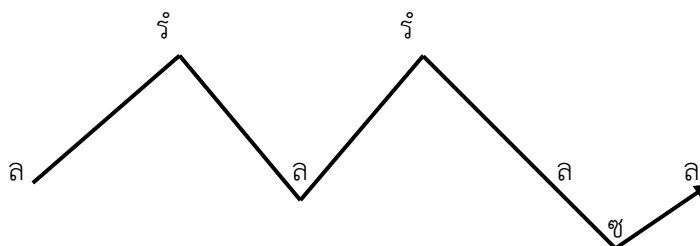
ประโยคที่ 1

----	---ล	- รื --	- ล - รื	---ล	----	---ช	- (ล) -
------	------	---------	----------	------	------	------	---------

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 วลีที่ 1 มีการใช้โน้ตเพียงเสียงเดียวคือ เสียงลา เป็นลักษณะ
ของการเริ่มทำนอง แล้วเชื่อมต่อเข้าสู่วลีที่ 2 วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มา
ที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง เร วลีที่ 3 ปรากฏเพียงเสียงเดียวคือ เสียงลา
เป็นลักษณะการยืนเสียง แล้วเชื่อมต่อเข้าสู่วลีที่ 4 วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนว
วิถึขึ้น มาที่เสียง ลา เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- --- ล	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง มีเพียงการดำเนินทำนองในลักษณะการขึ้นเสียงที่เสียง ลา ต่อเนื่องเข้าสู่ทำนองต่อไป
2	- รี่ - - - ล - รี่	
3	--- ล ----	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง มีเพียงการดำเนินทำนองในลักษณะการขึ้นเสียงที่เสียง ลา
4	--- ซ - ล - -	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

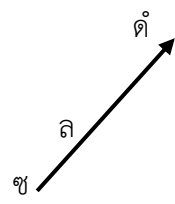

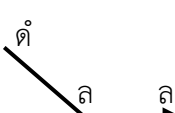
สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

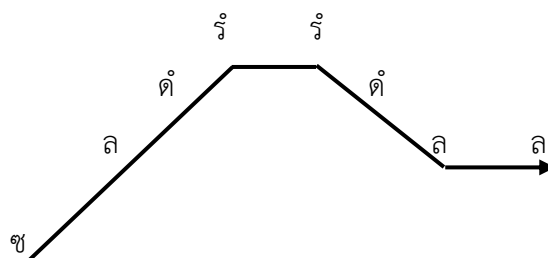
ประโยคที่ 2

- ซ - ล	--- ตั	--- รุ	- รุ ---	----	----	- ตั - ล	(ล)---
---------	--------	--------	----------	------	------	----------	--------

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง โด วลีที่ 2 เป็นการยืนเสียงที่เสียง เร วลีที่ 3 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง โด แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ลา เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- ซ - ล --- ตั	
2	--- รุ - รุ ---	
3	---- ----	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
4	--- ตั - ล - ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

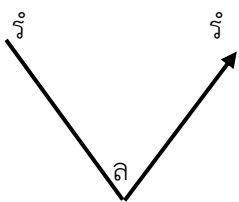

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 มีแนววิถึของเสียงคือ “ ขึ้น-ยืน-ลง ”

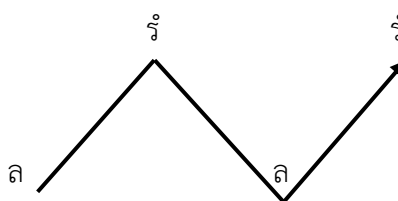
ประโยคที่ 3

----	---ล	- รื --	- ล - รื
------	------	---------	----------

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วลีที่ 1 มีการใช้โน้ตเพียงเสียงเดียวคือ เสียงลา เป็นลักษณะของการเริ่มทำนอง แล้วเชื่อมต่อเข้าสู่วลีที่ 2 วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง เร เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- ---ล	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง มีเพียงการดำเนินทำนองในลักษณะการยืนเสียงที่เสียง ลา ต่อเนื่องเข้าสู่ทำนองต่อไป
2	- รื -- - ล - รื	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 มีแนววิถึของเสียงคือ “ ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

เสียงของเส้นแนววิถีของเสียงเพลงร่ายชาติรี 3 มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ขึ้น-ขึ้น-ลง ”
รูปแบบที่ 3	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

ตารางที่ 5 สรุปการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงร่ายชาติรี 2

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
1. “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 1		
2. “ ขึ้น-ขึ้น-ลง ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 2		
3. “ ขึ้น-ลง-ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 3		

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงร่ายชาติรี 2 มี 2 รูปแบบ และมีความแตกต่างกัน ไม่ปรากฏการซ้ำกันของแนววิถีของเสียง

เพลงที่ 6 ทำนองสารัตถะเพลงร่ายชาติรี

เพลงร่ายชาติรี เป็นทำนองเพลงเก่าที่มีมาแต่เดิม ไม่มีทำนองดนตรี มีเพียงทำนองร้อง และจังหวะหน้าทับ นายมนตรี ตราโมท ได้นำมาบรรจุในการแสดงละครชาติรีของกรมศิลปากร และได้ปรับปรุงลักษณะของการตีฉิ่ง ให้วรรคหน้าของบทร้องเป็นจังหวะพิเศษ ส่วนวรรคหลังเป็นอัตราจังหวะชั้นเดียว

โฉมนางเมรีมีศักดิ์	ความรักภูษาโนยจนไหลหลง
มีรู้จักมารยาพระโฉมยง	นวลอนงค์สั้ววิเสททันที
จงช่วยกันจัดโภชนาหาร	สุราบานหวานควาถ้วนถึ
กับแกลัมเครื่องทองของดีดี	เพื่อถวายภูมิภัสดา

สำหรับเพลงร่ายชาตรี ไม่ปรากฏทำนองหลัก ผู้วิจัยทำการถอดเป็นทำนองสรวัดละพร้อมทำการอธิบายดังนี้

----	--- รุ	--- รุ	- รุ - -	--- ตั	--- รุ	--- ตั	----
--- รุ	--- รุ	--- รุ	--- รุ	----	--- รุ	--- มั	--- รุ
- รุ - รุ	- รุ - รุ	- รุ - -	- มั - รุ	--- รุ	--- รุ	--- รุ	--- รุ
----	- รุ - มั	--- รุ	--- รุ	----	----	----	----

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสรวัดละเพลงร่ายชาตรี สามารถจำแนกวิเคราะห์ที่ละ 1 ประโยคดังนี้

ประโยคที่ 1

----	--- รุ	--- รุ	- รุ - -	--- ตั	--- รุ	--- (ตั)	----
------	--------	--------	----------	--------	--------	----------	------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 2 เสียง คือ เสียงเร และเสียงโต เมื่อพิจารณาจากทำนองถัดไปแล้ว ทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูล ๓๓x๓๓x ส่วนลูกตกคือเสียง เร และเสียง โต อยู่ในตำแหน่งที่ 2 และ 1 ของบันไดเสียงทางเพียงออบน

ประโยคที่ 2

--- รุ	--- รุ	--- รุ	--- รุ	----	--- รุ	--- มั	--- (รุ)
--------	--------	--------	--------	------	--------	--------	----------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 2 เสียง คือ เสียงเร และเสียงมี ทั้ง 2 เมื่อพิจารณาจากทำนองก่อนหน้าแล้ว ทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูล ๓๓x๓๓x ส่วนลูกตกคือเสียง เร ทั้งท้ายห้องเพลงที่ 4 และ 8 นอกจากนี้สามารถพิจารณาได้ว่าทำนองประโยคที่ 2 เป็นการย้ำเสียง เร ตลอดทั้งประโยค อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียงทางเพียงออบน

ประโยคที่ 3

- รุ - รุ	- รุ - รุ	- รุ - -	- มั - รุ	--- รุ	--- รุ	--- รุ	--- (รุ)
-----------	-----------	----------	-----------	--------	--------	--------	----------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 2 เสียง คือ เสียงเร และเสียงมี เมื่อพิจารณาจากทำนอง ปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ส่วนลูกตกคือเสียง เร อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง ทั้งท้ายห้องที่ 4 และ 8 ลักษณะทำนองเพลงเป็นการย้ำเสียง เร ตลอดทั้งประโยค

ประโยคที่ 4

----	- รื - มี	--- รื	--- รื	----	-----	-----	-----
------	-----------	--------	--------	------	-------	-------	-------

ประโยคที่ 4 มีการใช้เสียงทั้งหมด 2 เสียง คือ เสียงเร และเสียงมี ปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ส่วนลูกตกคือเสียง เร อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง และทำนองประโยคที่ 4 เป็นทำนองที่เรียงร้อยต่อเนื่องมาจากประโยคที่ 3

บันไดเสียงของเพลงรายชาติรีนั้น มีการใช้เสียงทั้งหมด 3 เสียง คือ เสียงโด เสียงเร และเสียงมี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูล ธรรมxชลx ไม่พบการเปลี่ยนบันไดเสียง

การเคลื่อนที่ของทำนอง

การเคลื่อนที่ของทำนอง หรือกระสวนทำนอง คือทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางการทำนองเพลงรายชาติรี ผู้วิจัยทำการอธิบายที่ละ 2 ห้องเพลง (วลี) และสรุปการเคลื่อนที่ของทำนองในประโยคเพลง ได้ดังนี้

ท่อนที่ 1

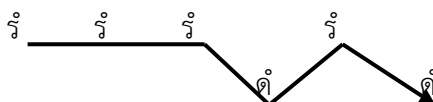
ประโยคที่ 1

----	--- รื	--- รื	- รื --	--- ดื	--- รื	--- ดื	----
------	--------	--------	---------	--------	--------	--------	------

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 วลีที่ 1 มีการใช้โน้ตเพียงเสียงเดียวคือ เสียงเร เป็นลักษณะของการเริ่มทำนอง แล้วเชื่อมต่อเข้าสู่วลีที่ 2 วลีที่ 2 เป็นการยืมเสียงที่เสียง เร วลีที่ 3 เริ่มที่เสียง โด แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง เร วลีที่ 4 มีการใช้เสียงเพียงเสียงเดียว คือเสียง โด เป็นเสียงที่เคลื่อนที่ต่อเนื่องจากทำนองก่อนหน้า เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- --- รั	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง มีเพียง การดำเนินทำนองในลักษณะการขึ้น เสียงที่เสียง ลา ต่อเนื่องเข้าสู่ทำนอง ต่อไป รั →
2	--- รั - รั ---	รั → รั
3	--- ดิ --- รั	ดิ ↗ รั
4	--- ดิ ----	เป็นการเคลื่อนที่ของเสียง มีต่อเนื่อง จากทำนองก่อนหน้า ที่มีลักษณะการ เคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง ↘ ดิ

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

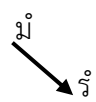

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง”

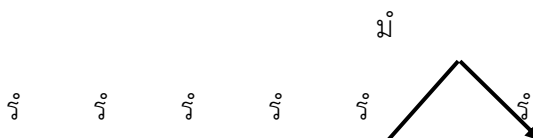
ประโยคที่ 2

--- ร้	--- ร้	--- ร้	--- ร้	----	--- ร้	--- มี่	--- ร้
--------	--------	--------	--------	------	--------	---------	--------

ทำนองประโยคที่ 2 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง เร วลีที่ 2 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง เร วลีที่ 3 มีการใช้เสียงเพียงเสียงเดียว คือเสียง เร วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง มี แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลงมาที่เสียง เร เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ร้ --- ร้	
2	--- ร้ --- ร้	
3	---- --- ร้	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของเสียง มีเพียงการดำเนินทำนองในลักษณะการขึ้นเสียงที่เสียง เร
4	--- มี่ --- ร้	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 มีแนววิถึของเสียงคือ “ขึ้น-ขึ้น-ลง”

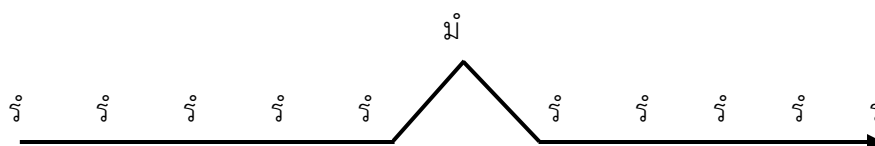
ประโยคที่ 3

- รุ่ง - รุ่ง	- รุ่ง - รุ่ง	- รุ่ง - -	- มี - รุ่ง	- - - รุ่ง	- - - รุ่ง	- - - รุ่ง	- - - รุ่ง
---------------	---------------	------------	-------------	------------	------------	------------	------------

ทำนองประโยคที่ 3 วลีที่ 1 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง เร วลีที่ 2 เริ่มที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง มี จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง เร วลีที่ 3 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง เร วลีที่ 4 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง เร เขียนเป็นรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- รุ่ง - รุ่ง - รุ่ง - รุ่ง	
2	- รุ่ง - - - มี - รุ่ง	
3	- - - รุ่ง - - - รุ่ง	
4	- - - รุ่ง - - - รุ่ง	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 มีแนววิถึของเสียงคือ “ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น”

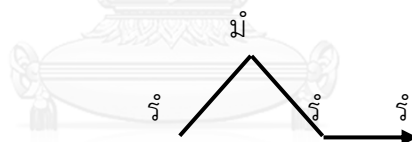
ประโยคที่ 4

----	- ร้ - มี่	--- ร้	--- ร้
------	------------	--------	--------

ทำนองเพลงประโยคที่ 4 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง มี วลีที่ 2 เป็นการย่นเสียงที่เสียง เร เขียนรูปแบบได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- - ร้ - มี่	
2	--- ร้ --- ร้	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 4 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 4 มีแนววิถึของเสียงคือ “ขึ้น-ลง-ย่น”

เสียงของเส้นแนววิถึของเสียงเพลงร่ายชาตรี มีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบที่ 1	“ ย่น-ลง-ขึ้น-ลง ”
รูปแบบที่ 2	“ ย่น-ขึ้น-ลง ”
รูปแบบที่ 3	“ ย่น-ขึ้น-ลง-ย่น ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น-ลง-ย่น ”

ตารางที่ 6 สรุปการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงร่ายชาตรี

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
1. “ ยีน-ลง-ขึ้น-ลง” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 1		
2. “ ยีน-ขึ้น-ลง” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 2		
3. “ ยีน-ขึ้น-ลง-ยีน” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 3		
4. “ ขึ้น-ลง-ยีน” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 4		

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงร่ายชาตรี มี 4 รูปแบบ และมีความแตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาวิถีต่าง ๆ จะพบว่ามีลักษณะการยีนเสียงปรากฏอยู่จำนวน 9 วิถี ซึ่งอาจถือเป็นจุดเด่นของทำนองเพลงนี้ได้

เพลงที่ 7 ทำนองหลักเพลงชาตรีบางช้าง

เพลงชาตรีบางช้าง เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ทั้งทำนองดนตรี ทำนองร้องและจังหวะหน้าทับ อัตราจังหวะชั้นเดียว โดยนายมนตรี ตราโมท เป็นผู้ประพันธ์ขึ้นใหม่ทั้งหมดเพื่อใช้ประกอบการแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากร ทำนองหลักปรากฏดังนี้

ส่งร้อง

- - - ซ	- ซ - ซ	- ท - ล	- ซ - ม
---------	---------	---------	---------

- - - ท	- ท - ท	- ล - ท	- รี่ - ล	- - ทรม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม
- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ซ	ซ ซ - ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	- ล ท ล	ซ ม - ซ

(บุญสร้าง เรืองนนท์, สัมภาษณ์ 18 มีนาคม 2559)

จากทำนองหลักเพลงชาติริบวงช้าง มีรายละเอียดดังนี้

ส่งร้อง

- - - ซ	- ซ - ซ	- ท - ล	- ซ - (ม)
---------	---------	---------	-----------

ทำนองส่งร้องเพลงชาติริบวงช้าง มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที และเสียง มี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูลซอลท×รรม× ส่วนลูกตกคือเสียง มี อยู่ในตำแหน่งที่ 6 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 1

- - - ท	- ท - ท	- ล - ท	- รี่ - (ล)	- - ทรม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - (ม)
---------	---------	---------	-------------	---------	---------	---------	-----------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงที เสียงลา เสียงเร เสียงมี และเสียงซอล โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง การใช้เสียงครบ 5 เสียงตามกลุ่มเสียงปัญจมูล ส่วนลูกตกคือเสียง มี เป็นเสียงในตำแหน่งที่ 2 และ 6 ของบันไดเสียงเพียงออล่าง

ประโยคที่ 2

- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ซ	ซ ซ - ล	- รี่ - ท	- ล - ซ	- ล ท ล	ซ ม - (ซ)
---------	---------	---------	---------	-----------	---------	---------	-----------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงมี เสียงเร เสียงซอล เสียงลา และเสียงที โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ซอล เป็นเสียงในตำแหน่งที่ 1 และเป็นเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์

การใช้กลุ่มเสียงของเพลงชาติรับข้าง พบว่า มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียง ซอล เสียงลา เสียงที เสียงเร และเสียง มี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยลูกตกห้องท้ายของทำนองเพลง คือเสียง ซอล เป็นเสียงในตำแหน่งที่ 1 และเป็นเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์

จากการวิเคราะห์กลุ่มเสียงและระดับเสียงเพื่อพิจารณาทำนอง พบว่าแม้ทำนองจะควบคุมด้วยอัตราชั้นเดียวแต่ลักษณะของเพลง ฉายรูปสองชั้น อาจกล่าวได้ว่าทำนองเพลงนี้มีการฉายรูปนั่นเอง

การเคลื่อนที่ของทำนอง

การเคลื่อนที่ของทำนอง หรือกระสวนทำนอง คือทิศทางของการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองเพลงชาติรับข้าง สามารถอธิบายทีละ 2 ห้องเพลง (วลี) และสรุปการเคลื่อนที่ของทำนองในประโยคเพลง ได้ดังนี้

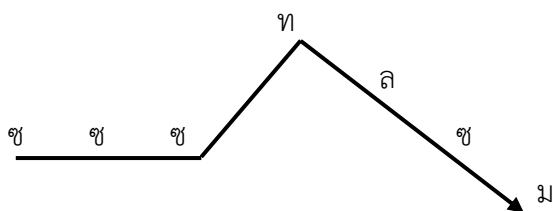
ทำนองส่งร้อง

--- ซ	- ซ - ซ	- ท - ล	- ซ - ม
-------	---------	---------	---------

ทำนองส่งร้อง มีความยาวของทำนอง 4 ห้อง หรือ 2 วลี โดยเริ่มต้นทำนองในวลีที่ 1 ที่เสียง ซอล และเป็นการยืมเสียงที่เสียง ซอล วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลงมาที่เสียง มี สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ซ - ซ - ซ	
2	- ท - ล - ซ - ม	

การเคลื่อนที่ของทำนองส่งร้อง สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองส่งร้อง ของทำนองเพลงชาติริบางช้าง มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ลง ”

ประโยคที่ 1

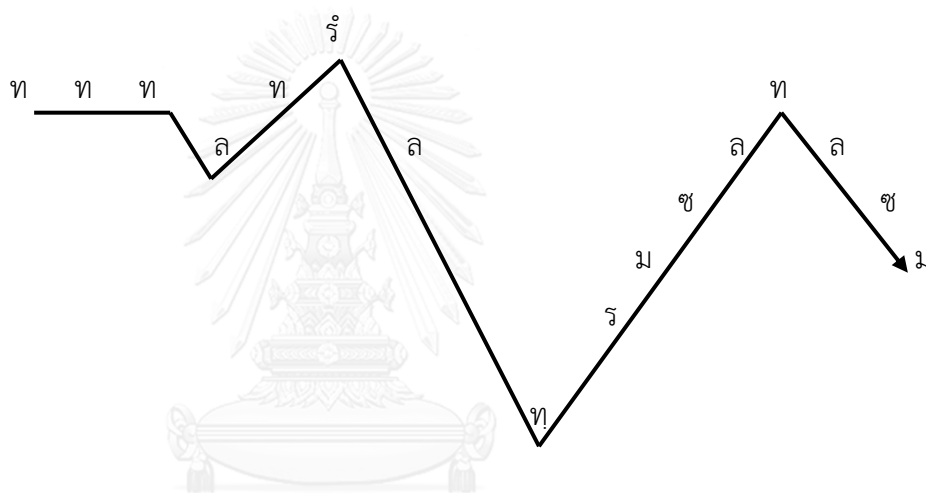
--- ท	- ท - ท	- ล - ท	- รี่ - ล	- ท ร ม	- ซ - ล	- ท - ล	- ซ - ม
-------	---------	---------	-----------	---------	---------	---------	---------

ทำนองประโยคที่ 1 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ที และเป็นการยืนเสียงที่เสียง ที วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง เร จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ท - ท - ท	
2	- ล - ท - รี่ - ล	
3	- ท ร ม - ซ - ล	

4	- ท - ล - ช - ม	
---	-------------------	--

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

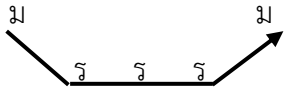
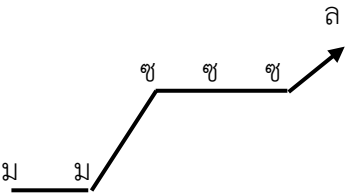
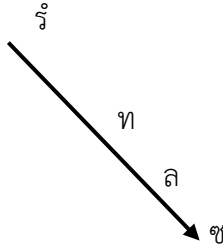
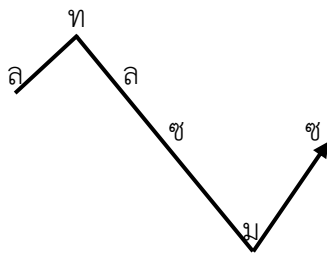

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”

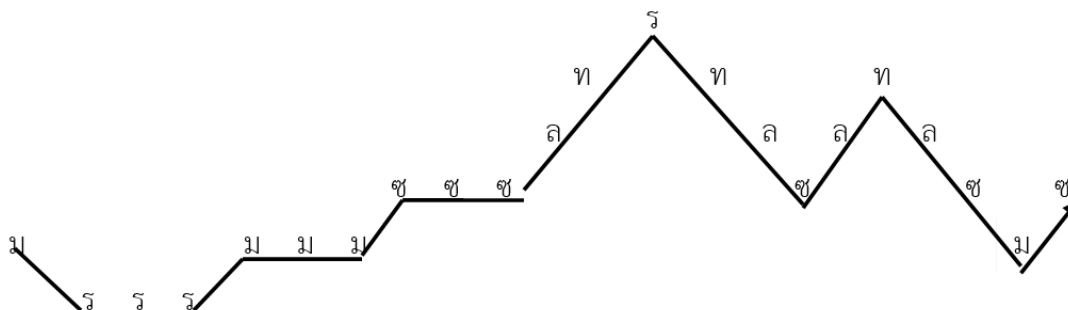
ประโยคที่ 2

- ม - ร	ร ร - ม	ม ม - ช	ช ช - ล	- ริ - ท	- ล - ช	- ล ท ล	ช ม - ช
---------	---------	---------	---------	----------	---------	---------	---------

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง มี เคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง เร จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้นมาที่เสียง มี วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง มี แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี และเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้นอีกครั้ง มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- ม - ร ร ร - ม	
2	ม ม - ซ ซ ซ - ล	
3	- รี่ - ท - ล - ซ	
4	- ล ท ล ซ ม - ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

เสียงของเส้นแนววิถีของเสียงเพลงชาติรีบางช้าง มีรายละเอียดดังนี้

- รูปแบบที่ 1 “ ยืน-ลง ”
 รูปแบบที่ 2 “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”
 รูปแบบที่ 3 “ ลง-ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

ตารางที่ 7 การใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงชาติรีบางช้าง

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
1. “ ยืน-ลง ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองร้อง		
2. “ ยืน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 1		
3. “ ลง-ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง- ขึ้น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง ประโยคที่ 2		

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงชาติรีบางช้าง มี 3 รูปแบบ และมีความแตกต่างกัน แต่การจบทำนองประโยคจะมีการจบแนวลง 1 แบบ แนววิถีขึ้น 2 แบบ

เพลงที่ 8 ทำนองสารัตถะเพลงลำชาตรี

เพลงลำชาตรี เป็นเพลงท่อนเดียวที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ ไม่มีทำนองดนตรี มีเพียงทำนองร้อง และจังหวะหน้าทับ โดยนายมนตรี ตราโมท เป็นผู้ประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการแสดงละครชาตรี ของกรมศิลปากร ในอัตราจังหวะชั้นเดียว

เมื่อนั้น	รถเสนำสรดสลดศรี
หักพระทัยปราศรัยด้วยไมตรี	น้องเมรีจะคืนเข้าเวียงชัย
ความจริงที่ใครข้ามไปหา	แต่หวังกิจพระบิดาเป็นข้อใหญ่
แม้เสรีจกักราชการในวันใด	จะกลับไปรับขวัญกัลยา

สำหรับเพลงลำชาตรี เป็นเพลงท่อนเดียว ไม่ปรากฏทำนองหลัก ร้องทั้งหมด 4 เที้ยว การร้องในเที้ยวแรก ตำแหน่งของโน้ตหรือเสียงตกมีความแตกต่างจากเที้ยวอื่น ผู้วิจัยจึงทำการถอดเป็นทำนองสารัตถะพร้อมทำการอธิบายดังนี้

เที้ยวที่ 1

----	----	--- ม	- ช - -	--- ช	-- ล ท	--- ล	--- ล
--- ท	--- ล	--- ช	--- ม	----	- ร - ช	--- ล	--- ล
--- ท	--- ล	--- ช	--- ม	----	- ร - ช	--- ล	--- ล

เที้ยวที่ 2

--- ช	--- ล	--- ช	--- ช	--- ช	-- ล ท	--- ล	--- ล
--- ท	--- ล	--- ช	--- ม	----	- ร - ช	--- ล	--- ล
--- ท	--- ล	--- ช	--- ม	----	- ร - ช	--- ล	--- ล

หมายเหตุ เที้ยวที่ 2, 3 และ 4 มีทำนองเหมือนกัน

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารัตถะเพลงลำชาตรี สามารถจำแนกวิเคราะห์ ทีละ 1 ประโยคดังนี้

เที่ยวที่ 1

ประโยคที่ 1

----	----	--- ม	(ช) --	--- ซ	-- ล ท	--- ล	-- (ล)
------	------	-------	--------	-------	--------	-------	--------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงมี เสียงซอล เสียงลา และเสียงที โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลท×รม× ส่วนลูกตกคือ เสียงซอลและ ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 1 และ 2 ของบันไดเสียงทางเพียงออล่าง

ประโยคที่ 2

--- ท	--- ล	--- ซ	--- (ม)	----	- ร - ซ	--- ล	--- (ล)
-------	-------	-------	---------	------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงที เสียงลา เสียงซอล เสียงมี และเสียงเร โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลท×รม× ส่วนลูกตกคือเสียง มี และเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 6 และ 2 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 3

--- ท	--- ล	--- ซ	--- ม	----	- ร - ซ	--- ล	--- (ล)
-------	-------	-------	-------	------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงที เสียงลา เสียงซอล เสียงมี และเสียงเร โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลท×รม× ส่วนลูกตกคือเสียง มี และเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 6 และ 2 ของบันไดเสียง

เที่ยวที่ 2

ประโยคที่ 1

--- ซ	--- ล	--- ซ	--- ซ	--- ซ	-- ล ท	--- ล	--- (ล)
-------	-------	-------	-------	-------	--------	-------	---------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 3 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา และเสียงที โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 2

--- ท	--- ล	--- ซ	--- ม	----	- ร - ซ	--- ล	--- (ล)
-------	-------	-------	-------	------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงที เสียงลา เสียงซอล เสียงมี และเสียงเร โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง โดยตกแต่งทำนองครบ 5 เสียงได้แก่ กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลท×รม× ส่วนลูกตกคือเสียง มี และ ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 6 และ 2 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 3

--- ท	--- ล	--- ซ	--- ม	----	- ร - ซ	--- ล	--- (ล)
-------	-------	-------	-------	------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงที เสียงลา เสียงซอล เสียงมี และเสียงเร โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่างรูปแบบเดียวกัน ส่วนลูกตกคือเสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง

การใช้กลุ่มเสียงของเพลงลำชาตรี พบว่า มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที เสียงเร และเสียงมี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลท×รม× ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง โดยลูกตกในห้องสุดท้ายของทำนองเพลง คือ เสียง ลา อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียงทั้งหมด

การเคลื่อนที่ของทำนอง

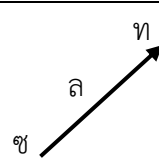

การเคลื่อนที่ของทำนอง หรือกระสวนทำนอง คือทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนอง เพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองเพลงลำชาตรี สามารถอธิบายทีละ 2 ห้องเพลง (วลี) และสรุปการเคลื่อนที่ของทำนองในประโยคเพลง ได้ดังนี้

เที่ยวที่ 1

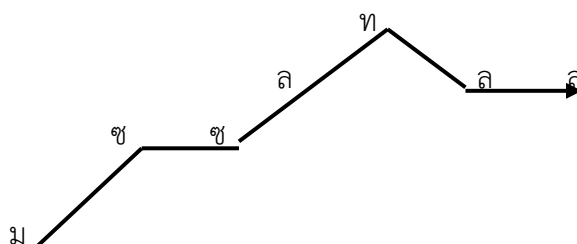
ประโยคที่ 1

----	----	---ม	-ช--	---ช	--ลท	---ล	---ล
------	------	------	------	------	------	------	------

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง มี แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เป็นการขึ้นเสียงทีเสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- ----	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	---ม -ช--	
3	---ช --ลท	
4	---ล ---ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

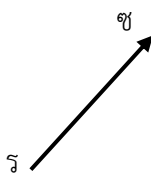

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น ”

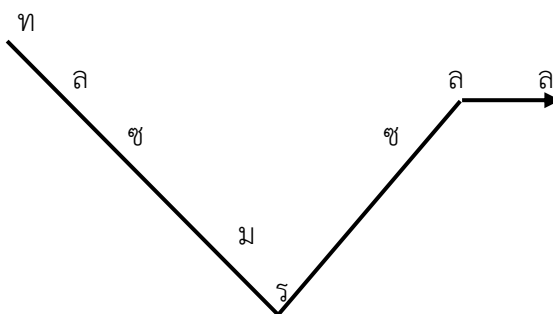
ประโยคที่ 2

--- ท	--- ล	--- ซ	--- ม	----	- ร - ซ	--- ล	--- ล
-------	-------	-------	-------	------	---------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เป็นการยืนเสียงที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ท --- ล	
2	--- ซ --- ม	
3	---- - ร - ซ	
4	--- ล --- ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ลง-ขึ้น-ยืน ”

ประโยคที่ 3

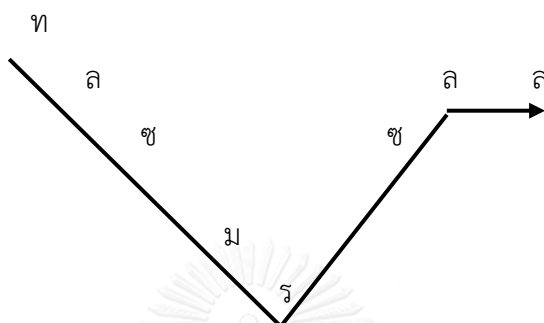
--- ท	--- ล	--- ซ	--- ม	----	- ร - ซ	--- ล	--- ล
-------	-------	-------	-------	------	---------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ท แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เป็นการยืมเสียงที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ท --- ล	
2	--- ซ --- ม	
3	---- - ร - ซ	

4	--- ล --- ล	
---	---------------	---

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

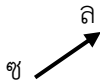

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

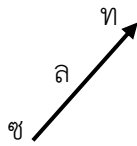

เที่ยวที่ 2

ประโยคที่ 1

--- ซ	--- ล	--- ซ	--- ซ	--- ซ	-- ล ท	--- ล	--- ล
-------	-------	-------	-------	-------	--------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 1 วลีที่ 1 เริ่มที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 2 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ซอล วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ซ --- ล	
2	--- ซ --- ซ	

3	--- ซ -- ล ท	
4	--- ล --- ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

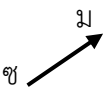

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น ”

ประโยคที่ 2

--- ท	--- ล	--- ซ	--- ม	---	- ร - ซ	--- ล	--- ล
-------	-------	-------	-------	-----	---------	-------	-------

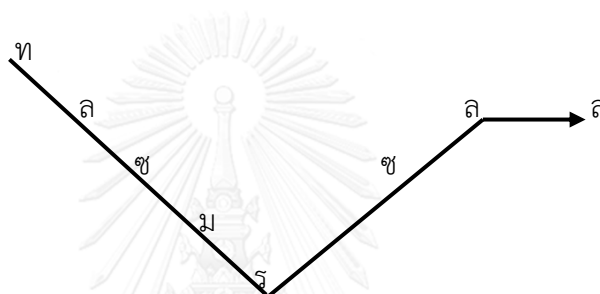
ทำนองเพลงประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ท แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ท --- ล	
2	--- ซ --- ม	

3	---- - ร - ช	
4	--- ล --- ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ลง-ขึ้น-ยืน ”

ประโยคที่ 3

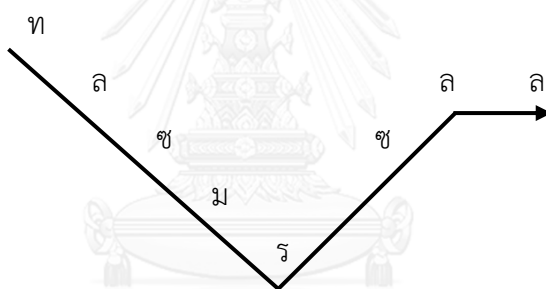
--- ท	--- ล	--- ช	--- ม	----	- ร - ช	--- ล	--- ล
-------	-------	-------	-------	------	---------	-------	-------

ทำนองเพลงประโยคที่ 3 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เป็นการยืมเสียงที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ท --- ล	

2	--- ซ --- ม	ซ ↗ ม
3	---- - ร - ซ	ร ↗ ซ
4	--- ล --- ล	ล → ล

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 ของทำนองเทียวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

เสียงของเส้นแนววิถีของเสียงเพลงลำซาดรี มีรายละเอียดดังนี้

เทียวที่ 1

รูปแบบที่ 1

“ ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 2

“ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 3

“ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

เทียวที่ 2

รูปแบบที่ 1

“ ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 2

“ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 3

“ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

ตารางที่ 8 สรุปการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงลำชาตรี

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
1. “ ชื้น-ชื้น-เย็น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 1		1. “ ลง-ลง-ชื้น-เย็น ” พบทั้งหมด 4 ครั้ง ในทำนอง เพลงเที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 2 ประโยคที่ 3 และทำนองเพลง เที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 2 ประโยคที่ 3
2. “ ชื้น-เย็น-ชื้น-เย็น ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 1		

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงลำชาตรี มี 3 รูปแบบ ที่ใช้มากที่สุด 4 ครั้ง ได้แก่ “ ลง - ลง - ชื้น - เย็น ” ในเที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 2 ประโยคที่ 3 และในเที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 2 ประโยคที่ 3 เช่นเดียวกัน

เพลงที่ 9 ทำนองสารัตถะเพลงทยอยดง

เพลงทยอยดง เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ ไม่มีทำนองดนตรี มีเพียงทำนองร้องและจังหวะหน้าทับ โดยนายมนตรี ตราโมท เป็นผู้ประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากร การกำหนดจังหวะฉิ่ง เป็นอัตราสองชั้น ฉิ่งแบบพิเศษคือ

| - - - - | - ฉิ่ง - ฉับ | - - - - | - ฉิ่ง - ฉับ |

เกิดชาติใดได้เป็นคู่กับภูมิ

ร่วมฤดีสมสนทเส่นหา

ชาตินี้น้องพยายามตามพี่มา

ในชาติหน้าพี่ต้องตามน้องไป

สำหรับเพลงทยอยดง ไม่ปรากฏทำนองหลัก ผู้วิจัยทำการถอดเป็นทำนองสารัตถะพร้อมทำการอธิบายดังนี้

เที่ยวที่ 1

- ช - ล	- ล - ช	-- ช ล	--- ล	-- ช ล	- ท --	----	--- ล
----	----	- ท - ล	- ช - ช	----	----	- ท - ล	- ช - ม
----	----	- ช ล ท	- ท - ล	-- ช ม	----	--- ช	- ม - ช
----	----	- ช ล ท	- ท - ล	-- ช ม	----	--- ช	- ม - ช

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารถระเพลงทยอยดง เที่ยวที่ 1 สามารถจำแนกวิเคราะห์
ทีละ 1 ประโยคดังนี้

เที่ยวที่ 1

ประโยคที่ 1

- ช - ล	- ล - ช	-- ช ล	--- ล	-- ช ล	- ท --	----	--- (ล)
---------	---------	--------	-------	--------	--------	------	---------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 3 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา และเสียงที โดยทำนอง
ปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงอล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปัญญามูล ชลทขรมx โดยลูกตกคือเสียง ลา
ทั้งท้ายห้องเพลงที่ 8 และ 8 อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียงทางเพียงอล่างนั่นเอง

ประโยคที่ 2

----	----	- ท - ล	- ช - ช	----	----	- ท - ล	- ช - (ม)
------	------	---------	---------	------	------	---------	-----------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที และเสียงมี โดย
ทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงอล่าง โดยลูกตกได้แก่เสียง มี และเสียง ซอล ในท้ายห้องที่
4 และ 8 อยู่ในตำแหน่งที่ 1 และ 6 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 3

----	----	- ช ล ท	- ท - ล	-- ช ม	----	--- ช	- ม - (ช)
------	------	---------	---------	--------	------	-------	-----------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที และเสียงมี โดย
ทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงอล่าง ส่วนลูกตกได้แก่เสียง มี และเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 6
และ 1 หรือเสียงหลักของบันไดเสียง

ประโยคที่ 4

----	----	- ช ล ท	- ท - ล	-- ช ม	----	--- ช	- ม - (ช)
------	------	---------	---------	--------	------	-------	-----------

ประโยคที่ 4 เป็นการซ้ำทำนองประโยคที่ 3

เที่ยวที่ 2

ช ท - ท	- ท - ล	-- ล ท	- รี่ - ล	-- ช ล	- ท --	----	--- ล
----	----	- ท - ล	- ช - ช	----	----	- ท - ล	- ช - ม
----	----	ช ล - ล	- ล - ล	-- ช ม	----	--- ช	- ล - ช
----	----	ช ล - ล	- ล - ล	-- ช ม	----	--- ช	- ล - ช

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสาร์ตละเพลงทยอยดง เที่ยวที่ 2 สามารถจำแนกวิเคราะห์ ทีละ 1 ประโยคดังนี้

เที่ยวที่ 2

ประโยคที่ 1

ช ท - ท	- ท - ล	-- ล ท	- รี่ - ล	-- ช ล	- ท --	----	--- (ล)
---------	---------	--------	-----------	--------	--------	------	---------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที และเสียงเร โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปัญญามูล ชลทขรมx ส่วนลูกตกได้แก่เสียง ลา ในท้ายห้องที่ 4 และ 8 อยู่ในตำแหน่งที่ 2 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 2

----	----	- ท - ล	- ช - ช	----	----	- ท - ล	- ช - (ม)
------	------	---------	---------	------	------	---------	-----------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที และเสียงมี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ส่วนลูกตกได้แก่เสียง ซอล และเสียง มี อยู่ในตำแหน่งที่ 1 และ 6 ของบันไดเสียง

ประโยคที่ 3

----	----	ช ล - ล	- ล - ล	-- ช ม	----	--- ช	- ล - (ช)
------	------	---------	---------	--------	------	-------	-----------

ประโยคที่ 3 มีการใช้เสียงทั้งหมด 3 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา และเสียงมี ส่วนลูกตกคือเสียง ลา และเสียง ซอล ในท้ายห้องที่ 4 และ 8 เป็นเสียงในตำแหน่งที่ 2 และ 1 หรือเสียงหลักของบันไดเสียง

ประโยคที่ 4

----	----	ช ล - ล	- ล - ล	-- ช ม	----	--- ช	- ล - (ช)
------	------	---------	---------	--------	------	-------	-----------

ประโยคที่ 4 เป็นการซ้ำทำนองประโยคที่ 3

การเคลื่อนที่ของทำนอง

การเคลื่อนที่ของทำนอง คือทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองเพลงทยอยตง สามารถอธิบายที่ละ 1 ประโยคเพลงได้ดังนี้

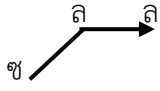
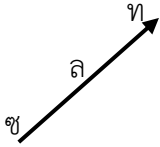

เที่ยวที่ 1

ประโยคที่ 1

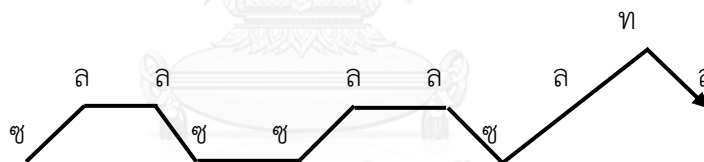
- ช - ล	- ล - ช	-- ช ล	--- ล	-- ช ล	- ท --	----	--- ล
---------	---------	--------	-------	--------	--------	------	-------

ทำนองประโยคที่ 1 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เคลื่อนที่ต่อเนื่องจากทำนองก่อนหน้าที่จบด้วยเสียง ที เคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- ช - ล - ล - ช	

2	-- ซ ล --- ล	
3	-- ซ ล - ท --	
4	---- --- ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

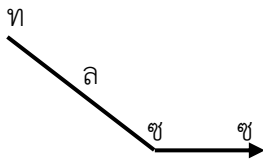
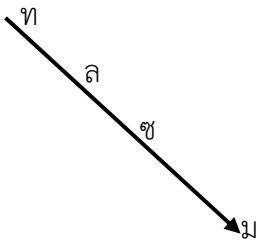

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง ”

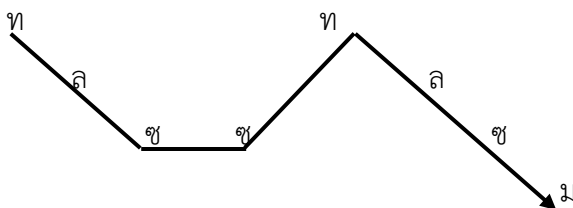
ประโยคที่ 2

----	----	- ท - ล	- ซ - ซ	----	----	- ท - ล	- ซ - ม
------	------	---------	---------	------	------	---------	---------

ทำนองประโยคที่ 2 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ท - ล - ซ - ซ	
3	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
4	- ท - ล - ซ - ม	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ลง ”

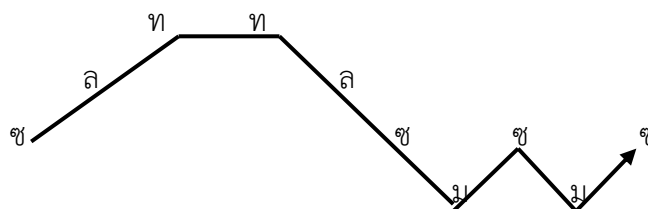
ประโยคที่ 3

----	----	- ซ ล ท	- ท - ล	-- ซ ม	----	--- ซ	- ม - ซ
------	------	---------	---------	--------	------	-------	---------

ทำนองประโยคที่ 3 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- ----	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ซ ล ท - ท - ล	
3	-- ซ ม ----	
4	--- ซ - ม - ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ขึ้น-ลง-ลง-ขึ้น ”

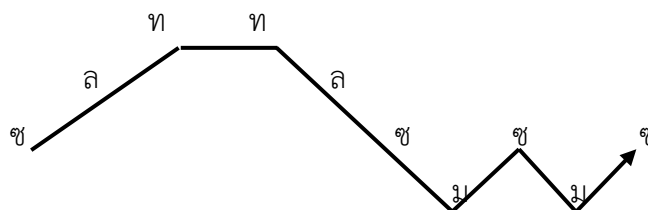
ประโยคที่ 4

----	----	- ซ ล ท	- ท - ล	-- ซ ม	----	--- ซ	- ม - ซ
------	------	---------	---------	--------	------	-------	---------

ทำนองประโยคที่ 3 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	---- ----	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ซ ล ท - ท - ล	
3	-- ซ ม ----	
4	--- ซ - ม - ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 4 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 4 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ขึ้น-ลง-ลง-ขึ้น ”

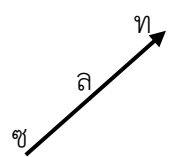
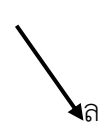
เที่ยวที่ 2

ประโยคที่ 1

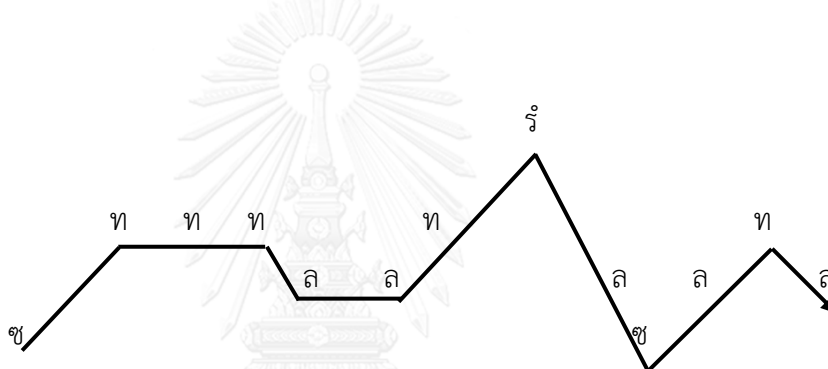
ซ ท - ท	- ท - ล	-- ล ท	- รี่ - ล	-- ซ ล	- ท --	-----	--- ล
---------	---------	--------	-----------	--------	--------	-------	-------

ทำนองประโยคที่ 1 วลีที่ 1 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง เร จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เคลื่อนที่ต่อเนื่องจากทำนองก่อนหน้า คือเสียง ที โดยเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ลา สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	ซ ท - ท - ท - ล	
2	-- ล ท - รี่ - ล	

3	- - ซ ล - ท - -	
4	- - - - - - - - ล	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”

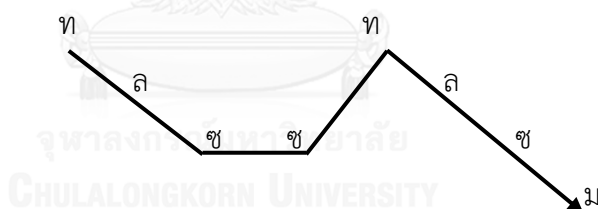
ประโยคที่ 2

- - - -	- - - -	- ท - ล	- ซ - ซ	- - - -	- - - -	- ท - ล	- ซ - ม
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองประโยคที่ 2 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 3 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง มี สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ท - ล - ซ - ซ	
3	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
4	- ท - ล - ซ - ม	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

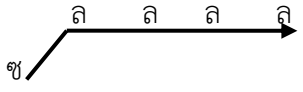
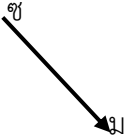
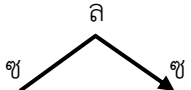

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ลง ”

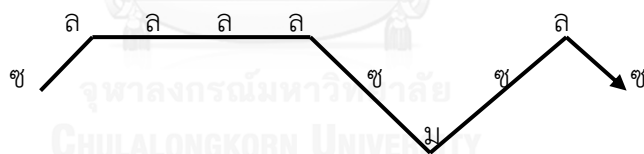
ประโยคที่ 3

- - - -	- - - -	ซ ล - ล	- ล - ล	-- ซ ม	- - - -	- - - ซ	- ล - ซ
---------	---------	---------	---------	--------	---------	---------	---------

ทำนองประโยคที่ 3 วลีที่ 1 ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลงมาที่เสียง มี วลีที่ 4 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	- - - - - - - -	ไม่ปรากฏการเคลื่อนที่ของทำนอง
2	- ซ ล ล - ล - ล	
3	- - ซ ม - - - -	
4	- - - ซ - ล - ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 3 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 3 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”

ประโยคที่ 4

- - - -	- - - -	ซ ล - ล	- ล - ล	- - ซ ม	- - - -	- - - ซ	- ล - ซ
---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------	---------

ทำนองประโยคที่ 4 มีแนวเสียงการเคลื่อนที่ของทำนองเหมือนกับประโยคที่ 3

เสียงของเส้นแนววิถีของเสียงเพลงทยอยดัง มีรายละเอียดดังนี้

เที่ยวที่ 1

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง ”
รูปแบบที่ 2	“ ลง-ลง ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง-ขึ้น-ลง-ลง-ขึ้น ”
รูปแบบที่ 4	“ ลง-ขึ้น-ลง-ลง-ขึ้น ”

เที่ยวที่ 2

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”
รูปแบบที่ 2	“ ลง-ลง ”
รูปแบบที่ 3	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”

ตารางที่ 9 สรุปการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงทยอยดัง

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
1. “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 1	1. “ ลง-ลง ” พบ 2 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 2 และใน ทำนองเพลงเที่ยวที่ 2 ประโยค ที่ 2	
2. “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ” พบ 1 ครั้ง ในทำนองเพลง เที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 1	2. “ ลง-ขึ้น-ลง-ลง-ขึ้น ” พบ 2 ครั้ง ในทำนองเพลงเที่ยว ที่ 1 ประโยคที่ 3 และ ประโยค ที่ 4	
	3. “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ” พบ 2 ครั้ง ในทำนองเพลงเที่ยว ที่ 2 ประโยคที่ 3 และประโยค ที่ 4	

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงทยอยคง มี 5 รูปแบบ มี 2 รูปแบบที่ปรากฏมีการใช้เพียงครั้งเดียว คือ ทำนองในประโยคที่ 1 ของทำนองเพลงเที่ยว 1 และเที่ยวที่ 2 ส่วนรูปแบบอื่นปรากฏพบการใช้รูปแบบละ 2 ครั้ง คือ ทำนองในประโยคที่ 2 ของทำนองเพลงเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 ทำนองในประโยคที่ 3 ประโยคที่ 4 ของทำนองเที่ยวที่ 1 และทำนองประโยคที่ 3 ประโยค ที่ 4 ในทำนองเพลงเที่ยวที่ 2

เพลงที่ 10 ทำนองสารัตถะเพลงไอ้บางช้าง

เพลงไอ้บางช้าง เป็นเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่ ไม่มีทำนองดนตรี มีเพียงทำนองร้องและจังหวะหน้าทับ โดยนายมนตรี ตราโมท เป็นผู้ประพันธ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการแสดงละครชาติกรกรมศิลปากรในอัตราจังหวะชั้นเดียว

พอสืบปกาสิตอริชฐาน   นางจิ้งก้านลมปราณสิ้นกษัย
ล้มลงแทบฝังคองคาลัย   ดวงใจแตกดับลับชีวา

สำหรับเพลงไอ้บางช้าง ไม่ปรากฏทำนองหลัก ผู้วิจัยทำการถอดเป็นทำนองสารัตถะพร้อมทำการอธิบายดังนี้

เที่ยวที่ 1

--- ซ	--- ม	- ซ - ม	- ล - -	- ท - ซ	- ล - ท	--- ซ	--- ซ
--- ท	--- ท	--- ล	- ล - -	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ม	--- ซ

เที่ยวที่ 2

--- ล	--- ซ	- ซ - ม	- ล - -	- ท - ซ	- ล - ท	--- ซ	--- ซ
--- ท	--- ท	--- ล	- ล - -	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ม	--- ซ

ลูกตกและบันไดเสียงของทำนองสารัตถะเพลงไอ้บางช้าง เที่ยวที่ 1 สามารถจำแนกวิเคราะห์ ทีละ 1 ประโยคดังนี้

เที่ยวที่ 1

ประโยคที่ 1

--- ซ	--- ม	- ซ - ม	- ล - -	- ท - ซ	- ล - ท	--- ซ	--- (ซ)
-------	-------	---------	---------	---------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที และเสียงมี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลท×รม× ส่วนลูกตกคือ เสียงลา และเสียง ซอล อยู่ในตำแหน่งที่ 2 และ 1 ของบันไดเสียงทางเพียงออล่าง

ประโยคที่ 2

--- ท	--- ท	--- ล	- ล - -	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ม	--- (ซ)
-------	-------	-------	---------	-----------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที เสียงเร และเสียงมี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ส่วนลูกตกคือเสียง ลา และเสียง ซอล ในรูปแบบเดียวกับการกำหนดเสียงลูกตกในประโยคที่ 1

เที่ยวที่ 2

ประโยคที่ 1

--- ล	--- ซ	- ซ - ม	- ล - -	- ท - ซ	- ล - ท	--- ซ	--- (ซ)
-------	-------	---------	---------	---------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 1 มีการใช้เสียงทั้งหมด 4 เสียง คือ เสียงซอล เสียงลา เสียงที และเสียงมี โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ลูกตกได้แก่ เสียง ลา ในทำยห้องที่ 4 และเสียง ซอล ในทำยห้องที่ 8 อยู่ในตำแหน่งที่ 1 หรือเสียงหลักของบันไดเสียง ซึ่งเป็นการลงจบอย่างสมบูรณ์

ประโยคที่ 2

--- ท	--- ท	--- ล	- ล - -	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ม	--- (ซ)
-------	-------	-------	---------	-----------	---------	-------	---------

ประโยคที่ 2 ทำนองซ้ำกับเที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 2

การเคลื่อนที่ของทำนอง

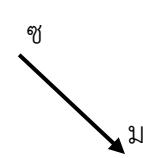
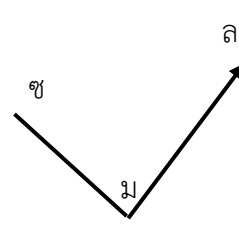
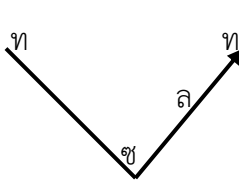

การเคลื่อนที่ของทำนอง คือทิศทางการเคลื่อนที่ของทำนองเพลง ซึ่งรูปแบบหรือ ทิศทางของทำนองเพลงโอบางข้าง สามารถอธิบายทีละ 1 ประโยคเพลงได้ดังนี้

เที่ยวที่ 1

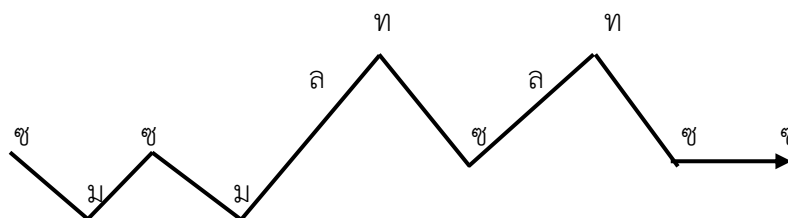
ประโยคที่ 1

--- ซ	--- ม	- ซ - ม	- ล - -	- ท - ซ	- ล - ท	--- ซ	--- ซ
-------	-------	---------	---------	---------	---------	-------	-------

ทำนองประโยคที่ 1 วลีที่ 1 เริ่มที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง มี วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง มี จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถึลง มาที่เสียง ซอล จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถึขึ้น มาที่เสียง ที วลีที่ 4 เป็นการยืนเสียงที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ซ --- ม	
2	- ซ - ม - ล - -	
3	- ท - ซ - ล - ท	
4	--- ซ --- ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ ลง-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

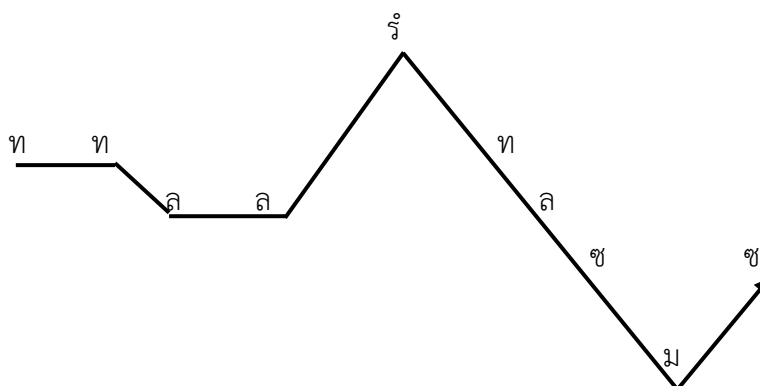
ประโยคที่ 2

--- ท	--- ท	--- ล	- ล - -	- รี่ - ท	- ล - ซ	--- ม	--- ซ
-------	-------	-------	---------	-----------	---------	-------	-------

ทำนองประโยคที่ 2 วลีที่ 1 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ที วลีที่ 2 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง เร แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 4 เริ่มที่เสียง มี แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ท --- ท	
2	--- ล - ล - -	
3	- รี่ - ท - ล - ซ	
4	--- ม --- ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 2 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 2 ของทำนองเที่ยวที่ 1 มีแนววิถีของเสียงคือ “ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

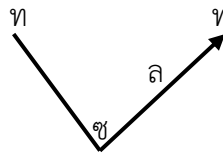

เที่ยวที่ 2

ประโยคที่ 1

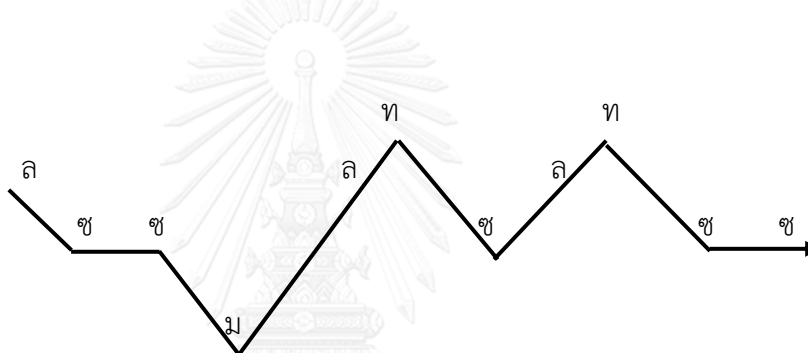
--- ล	--- ช	- ช - ม	- ล - -	- ท - ช	- ล - ท	--- ช	--- ช
-------	-------	---------	---------	---------	---------	-------	-------

ทำนองประโยคที่ 1 วลีที่ 1 เริ่มที่เสียง ลา แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล วลีที่ 2 เริ่มต้นที่เสียง ซอล แล้วเคลื่อนที่ลง มาที่เสียง มี จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้น มาที่เสียง ลา วลีที่ 3 เริ่มต้นที่เสียง ที แล้วเคลื่อนที่เป็นแนววิถีลง มาที่เสียง ซอล จากนั้นเคลื่อนที่เป็นแนววิถีขึ้นมาที่เสียง ที วลีที่ 4 เป็นการขึ้นเสียงที่เสียง ซอล สามารถเขียนเป็นรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองได้ดังนี้

วลี	ทำนองเพลง	รูปแบบการเคลื่อนที่
1	--- ล --- ช	
2	- ช - ม - ล - -	

3	- ท - ซ - ล - ท	
4	- - - ซ - - - ซ	

การเคลื่อนที่ของทำนองประโยคที่ 1 สามารถเขียนได้ดังนี้

สรุปได้ว่า ทำนองประโยคที่ 1 ของทำนองเที่ยวที่ 2 มีแนววิถีของเสียงคือ “ลง-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น”

ประโยคที่ 2

- - - ท	- - - ท	- - - ล	- ล - -	- รี่ - ท	- ล - ซ	- - - ม	- - - ซ
---------	---------	---------	---------	-----------	---------	---------	---------

ทำนองประโยคที่ 2 มีการเคลื่อนที่ของเสียงเหมือนกับทำนองเที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 1 เสียงของเส้นแนววิถีของเสียงเพลงโอบางข้าง มีรายละเอียดดังนี้

เที่ยวที่ 1

รูปแบบที่ 1

“ ลง-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 2

“ ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

เที่ยวที่ 2

รูปแบบที่ 1

“ ลง-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 2

“ ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

ตารางที่ 10 สรุปการใช้เสียงของแนววิถีของเสียงเพลงโอบางข้าง

ใช้น้อย	ใช้กลาง	ใช้มาก
	1. “ ลง-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น ” พบ 2 ครั้ง ในทำนองเพลงเที่ยว ที่ 1 ประโยคที่ 1 และใน ทำนองเพลงเที่ยวที่ 2 ประโยค ที่ 1	
	2. “ ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ” พบ 2 ครั้ง ในทำนองเพลงเที่ยว ที่ 1 ประโยคที่ 2 และ ทำนอง เพลงเที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 2	

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงโอบางข้าง มี 2 รูปแบบ ปรากฏมีการใช้รูปแบบละ 2 ครั้ง โดยรูปแบบที่ 1 พบมีการใช้ในประโยคที่ 1 ของทำนองเพลงเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 ส่วนรูปแบบที่ 2 พบมีการใช้ในทำนองเพลงประโยคที่ 2 ของทำนองเพลงในเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2

สรุปผลการวิเคราะห์

จากการศึกษาลักษณะเฉพาะของทำนองเพลงและการขับร้องละครชาตรี ประกอบการแสดงของกรมศิลปากรจากบทเพลงจำนวนทั้งหมด 10 เพลงที่เป็นลักษณะเฉพาะของการบรรเลงดนตรีสำหรับละครชาตรีของกรมศิลปากร ทำนองเพลงโดยคุณครูมนตรี ตราโมทได้แก่ เพลงสิงโลดชาตรี เพลงชาตรีตะลุม เพลงชาตรีกรับ เพลงร้ายชาตรี 3 เพลงร้ายชาตรี 2 เพลงร้ายชาตรี เพลงชาตรีบางข้าง เพลงลำชาตรี เพลงทยอยดงและเพลงโอบางข้าง ข้อมูลได้จากการสัมภาษณ์ครูบุญสร้าง เรื่องนนท์และครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน โดยดำเนินการดังนี้

ทำนองชุดแรก ทำนองเพลงที่ไม่มีทำนองหลักจำนวน 8 เพลง ทำการถอดทำนองร้องเป็นทำนองสารถะเพื่อศึกษาโครงสร้างเพลง

ทำนองชุดที่ 2 เป็นทำนองเพลงที่มีทำนองหลักจำนวน 2 เพลง ได้ทำการศึกษาจากทำนองหลัก

การศึกษาโครงสร้างทำนองเพลงทั้ง 10 เพลง มีประเด็นศึกษาดังนี้

ลักษณะการกำหนดโครงสร้างบันไดเสียง
 วิธีการกำหนดเสียงลูกตก
 แนววิถีของเสียง (ขึ้นและลง)

ผลการศึกษาเรื่องโครงสร้างบันไดเสียงและเสียงลูกตก

เพลงที่ 1 เพลงสิงโลดชาตรี ศึกษาจากทำนองสารัตถะ

ทำนองเที่ยวที่ 1 – 4 ทำนองอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ได้แก่กลุ่มเสียงปัญจมูล ซลทขรมx ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง และเสียงของลูกตกในท้องสุดท้ายของทำนองเพลงคือเสียง ซอล **อยู่ในตำแหน่งที่ 1** ของบันไดเสียงหรือเสียงหลักของบันไดเสียงทั้ง 4 เที่ยว

เพลงที่ 2 เพลงชาตรีตะลุง ศึกษาจากทำนองหลัก

ทำนองเพลงทั้ง 2 ท่อน พบการใช้กลุ่มเสียงปัญจมูลทั้ง 5 เสียงมาเรียงร้อยเป็นทำนองเพลง โดยทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออล่างเช่นเดียวกัน ส่วนการกำหนดลูกตกยังคงเป็น เสียงซอล **อยู่ในตำแหน่งที่ 1** ทางเพียงออล่าง

เพลงที่ 3 เพลงชาตรีกรับ ศึกษาจากทำนองสารัตถะ

ทำนองเพลงกำหนดการใช้กลุ่มเสียงทั้งหมด 5 เสียงในบันไดเสียงทางกลาง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ลูกตกท้ายทำนองเพลง คือเสียง ลา ซึ่งเป็นเสียง**ในตำแหน่งที่ 1** ของบันไดเสียงทางกลาง

เพลงที่ 4 เพลงร่ายชาตรี 3 ศึกษาจากทำนองสารัตถะ

ทำนองมีการใช้กลุ่มเสียงภายใต้เสียง 5 เสียงของทางเพียงออล่างมาเรียงร้อยเป็นทำนองเพลง เช่นเดียวกับเพลงชาตรีกรับ และเสียงลูกตก จบด้วยเสียงที่ **ซึ่งเป็นเสียงที่ 3** ของทางเพียงออล่างทั้ง 2 ท่อน

เพลงที่ 5 เพลงร่ายชาตรี 2 ศึกษาจากทำนองสารัตถะ

การใช้กลุ่มเสียงมาเรียงร้อยเพื่อดำเนินทำนองใช้เสียงภายใต้กลุ่มเสียงปัญจมูลทางเพียงออบน และลูกตกกำหนดตก เสียงเร **ซึ่งเป็นเสียงที่ 2** ของบันไดเสียงทางเพียงออบน

เพลงที่ 6 เพลงร้ายชาติรี ศึกษาจากทำนองสารัตถะ

การใช้กลุ่มเสียงเพื่อทำนองปรากฏอยู่ในบันไดเสียงทางเพียงออบน ลูกตก กำหนดตก เสียงเร **ซึ่งเป็นเสียงที่ 2** ของบันไดเสียงทางเพียงออบน เช่นเดียวกับเพลงร้ายชาติรี 2

เพลงที่ 7 เพลงชาติรีบางซ่าง ศึกษาจากทำนองหลัก

การใช้กลุ่มเสียงของเพลงชาติรีกรับ มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียงในบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ลูกตกท้ายทำนองเพลง คือเสียงซอล **ซึ่งเป็นเสียงในตำแหน่งที่ 1** ของบันไดเสียงทางเพียงออล่าง ลักษณะทำนองเพลงเป็นลักษณะ “อัตลักษณ์เข้าแบบ” คือเป็นทำนองหลักที่มีสำนวนในอัตราจังหวะสองชั้นนั่นเอง

เพลงที่ 8 เพลงลำชาติรี ศึกษาจากทำนองสารัตถะ

การใช้กลุ่มเสียงของเพลงชาติรีกรับ มีการใช้เสียงของกลุ่มเสียงปัญญาจุมลทางเพียงออล่าง ไม่มีการเปลี่ยนบันไดเสียง ลูกตกท้ายทำนองเพลง คือเสียงลา **ซึ่งเป็นเสียงในตำแหน่งที่ 2** ของบันไดเสียงทางเพียงออล่าง

เพลงที่ 9 เพลงทยอยดง ศึกษาจากทำนองสารัตถะ

ทำนองเพลงทยอยดง เที้ยวที่ 2 มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง ปรากฏอยู่ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ได้แก่ กลุ่มเสียงปัญญาจุมล ซลทขรมข ไม่พบการเปลี่ยนบันไดเสียง ส่วนลูกตกในท้องสุดท้ายของทำนองเพลงคือเสียง ซอล **ซึ่งเป็นเสียงในตำแหน่งที่ 1** ของทางเพียงออล่าง

เพลงที่ 10 เพลงไ้อ่างซ่าง ศึกษาจากทำนองสารัตถะ

ทำนองเพลงไ้อ่างซ่าง มีการใช้เสียงทั้งหมด 5 เสียง ในบันไดเสียงเพียงออล่าง ไม่พบการเปลี่ยนบันไดเสียง ลูกตกในท้องสุดท้ายของทำนองเพลงคือ เสียงซอล **ซึ่งเป็นเสียงในตำแหน่งที่ 1** ของทางเพียงออล่าง

ผลการศึกษาเรื่องการเคลื่อนที่ของทำนองโดยศึกษาจากแนววิถีของเสียง

เพลงที่ 1 เพลงสิงโสดชาตรี

เที่ยวที่ 1

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ลง - ลง - ขึ้น ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง - ขึ้น - ขึ้น ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น - ลง - ลง - ขึ้น ”

เที่ยวที่ 2

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ขึ้น - ลง - ขึ้น ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง - ขึ้น - ลง ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น - ขึ้น - ลง - ขึ้น ”

เที่ยวที่ 3

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ขึ้น - ลง - ลง ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง - ขึ้น - ลง ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น - ขึ้น - ลง - ขึ้น ”

เที่ยวที่ 4

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ขึ้น - ลง - ขึ้น ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง - ขึ้น - ลง ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น - ขึ้น - ลง - ขึ้น ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองที่ใช้มากที่สุด ได้แก่ “ ขึ้น ” โดยแนวเสียงดังกล่าวมักจะอยู่ใน 2 ห้องสุดท้ายของประโยคที่ 1 ทุกเที่ยว

เพลงที่ 2 เพลงชาติรีตะลุง

ท่อนที่ 1

รูปแบบที่ 1 “ ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง ”

รูปแบบที่ 2 “ ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

ท่อนที่ 2

รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น - ขึ้น ”

รูปแบบที่ 2 “ ขึ้น-ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 3 “ ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ลง ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองมีความแตกต่างกัน ไม่ปรากฏการซ้ำกัน

เพลงที่ 3 เพลงชาติกรับ

รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”

รูปแบบที่ 2 “ ยีน-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 3 “ ยีน-ลง-ลง-ขึ้น ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงชาติกรับ มี 3 รูปแบบ และมีความแตกต่างกัน

เพลงที่ 4 เพลงรำชาติรี 3

ท่อนที่ 1

รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง- ”

รูปแบบที่ 2 “ ยีน-ลง-ลง-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 3 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง ”

ท่อนที่ 2

รูปแบบที่ 1 “ ยีน ”

รูปแบบที่ 2 “ ขึ้น-ลง-ลง-ลง ”

รูปแบบที่ 3 “ ลง-ลง-ลง-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 4 “ ยีน-ลง-ขึ้น-ลง ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงร่ายชาติตรี 3 มี 7 รูปแบบ และมีความแตกต่างกัน ไม่ปรากฏการซ้ำกันของแนววิถีของเสียง

เพลงที่ 5 เพลงร่ายชาติตรี 2

รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 2 “ ขึ้น-ขึ้น-ลง ”

รูปแบบที่ 3 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงร่ายชาติตรี 2 มี 2 รูปแบบ และมีความแตกต่างกัน

เพลงที่ 6 เพลงร่ายชาติตรี

รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”

รูปแบบที่ 2 “ ขึ้น-ขึ้น-ลง ”

รูปแบบที่ 3 “ ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 4 “ ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงร่ายชาติตรี มี 4 รูปแบบที่แตกต่างกัน

เพลงที่ 7 เพลงชาติตรีบางช้าง

รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น-ลง ”

รูปแบบที่ 2 “ ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”

รูปแบบที่ 3 “ ลง-ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงชาติตรีบางช้าง มี 3 รูปแบบ และมีความแตกต่างกัน

เพลงที่ 8 เพลงลำชาติตรี

เที่ยวที่ 1

รูปแบบที่ 1 “ ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 2 “ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

รูปแบบที่ 3 “ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

เที่ยวที่ 2

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น-ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงลำซาดรี มี 3 รูปแบบ ที่ใช้มากที่สุด 4 ครั้ง ได้แก่ “ ลง - ลง - ขึ้น - ขึ้น ”

เพลงที่ 9 เพลงทยอยดง

เที่ยวที่ 1

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น-ลง ”
รูปแบบที่ 2	“ ลง-ลง ”
รูปแบบที่ 3	“ ลง-ขึ้น-ลง-ลง-ขึ้น ”
รูปแบบที่ 4	“ ลง-ขึ้น-ลง-ลง-ขึ้น ”

เที่ยวที่ 2

รูปแบบที่ 1	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”
รูปแบบที่ 2	“ ลง-ลง ”
รูปแบบที่ 3	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”
รูปแบบที่ 4	“ ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่า แนววิถีของทำนองเพลงทยอยดง มี 5 รูปแบบ มี 2 รูปแบบที่ปรากฏมีการใช้เพียงครั้งเดียว คือทำนองในประโยคที่ 1 ของทำนองเพลงเที่ยว 1 และเที่ยวที่ 2 ส่วนรูปแบบอื่นปรากฏพบการใช้รูปแบบละ 2 ครั้ง คือ ทำนองในประโยคที่ 2 ของทำนองเพลงเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 ทำนองในประโยคที่ 3 ประโยคที่ 4 ของทำนองเที่ยวที่ 1 และทำนองประโยคที่ 3 ประโยค ที่ 4 ในทำนองเพลงเที่ยวที่ 2 พบว่าการใช้แนววิถีเสียงของเพลงทยอยดง มีความหลากหลายและซับซ้อน ทั้งนี้อาจทำให้เกิดความสนุกสนานสำหรับนำมาใช้บรรเลงประกอบการแสดงละครชาตรีนั่นเอง

เพลงที่ 10 เพลงโอบ่างซ่าง ศึกษาจากทำนองสารัตถะ

เที่ยวที่ 1

รูปแบบที่ 1	“ ลง-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

เที่ยวที่ 2

รูปแบบที่ 1	“ ลง-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”
รูปแบบที่ 2	“ ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น ”

จากรายละเอียดข้างต้นพบว่าแนววิถีของทำนองเพลงโอบ่างซ่าง มี 2 รูปแบบ ปรากฏมีการใช้รูปแบบละ 2 ครั้ง โดยรูปแบบที่ 1 พบมีการใช้ในประโยคที่ 1 ของทำนองเพลงเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 ส่วนรูปแบบที่ 2 พบมีการใช้ในทำนองเพลงประโยคที่ 2 ของทำนองเพลงในเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 จะเห็นได้ว่ารูปแบบการกำหนดแนวเสียงข้างต้นมีความหลากหลายเช่นกัน

สรุปผลการวิจัยท้ายบทที่ 3

จากการจำแนกรายละเอียดข้างต้น สรุปผลการศึกษาได้ว่า ทำนองเพลงที่นำมาร้องละครชาตรีของกรมศิลปากร โดยศึกษาจากทำนองเพลงที่เป็นลักษณะเฉพาะ 10 เพลง ปรากฏดังนี้

ประการแรก พบว่ามีการใช้ระดับเสียงทางเพียงออล่างเป็นส่วนใหญ่ ปรากฏการใช้ระดับเสียงทางเพียงอบนและทางกลางด้วย

ประการที่สอง พบว่ามีการใช้ลูกตกซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของระดับเสียงหลักที่กำกับอยู่มากที่สุด และการกำหนดลูกตกเป็นเสียงที่ 2 ของระดับเสียงที่เป็นทางหลักปรากฏเป็นลำดับรอง และมีเพียง 1 เพลงเท่านั้นที่จับที่เสียงที่ 3 ของทางหลักที่กำกับอยู่ได้แก่เพลงร้ายชาตรี 3

ประการที่สาม เรื่องการกำหนดแนววิถีเสียงสำหรับบทเพลงทั้ง 10 เพลงจำแนกได้ 2 กลุ่ม

กลุ่มแรก เป็นกลุ่มที่มีการใช้แนวเสียงซ้ำกัน ปรากฏ 4 เพลงได้แก่ เพลงสิงโลตชาตรี เพลงลำชาตรี เพลงทยอยดงและเพลงโอบ่างซ่าง โดยปรากฏแนวเสียงที่ซ้ำกันดังนี้

แนวที่ 1	“ ขึ้น ”
แนวที่ 2	“ ลง-ลง-ขึ้น-ขึ้น ”

แนวที่ 3	“ลง-ลง”
แนวที่ 4	“ลง-ขึ้น-ลง-ลง-ขึ้น”
แนวที่ 5	“ขึ้น-ลง-ขึ้น-ลง”
แนวที่ 6	“ลง-ลง-ขึ้น-ลง-ขึ้น-ขึ้น”
แนวที่ 7	“ขึ้น-ขึ้น-ลง-ขึ้น”

กลุ่มที่สอง เป็นกลุ่มที่มีการใช้แนวเสียงปรากฏไม่ซ้ำกันเลย ปรากฏทั้งสิ้น 6 เพลง โดยมีรายละเอียดดังนี้

รูปแบบที่ 1	ปรากฏ 5 รูปแบบไม่ซ้ำกัน
รูปแบบที่ 2	ปรากฏ 3 รูปแบบไม่ซ้ำกัน (จำนวน 2 เพลง)
รูปแบบที่ 3	ปรากฏ 7 รูปแบบไม่ซ้ำกัน
รูปแบบที่ 4	ปรากฏ 2 รูปแบบไม่ซ้ำกัน
รูปแบบที่ 5	ปรากฏ 4 รูปแบบไม่ซ้ำกัน

บทที่ 4

วิเคราะห์กลวิธีการขับร้องสำหรับการแสดงละครชาตรีของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน

ครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน ข้าราชการบำนาญ คีตศิลป์ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร เป็นผู้มึบทบาทในการขับร้องละครชาตรีของกรมศิลปากร ซึ่งทำนองเพลงร้องและทำนองเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่โดยคุณครุมนตรี ตราโมท โดยครุมนตรี ตราโมทได้ประดิษฐ์และปรับปรุงทำนองร้องขึ้นใหม่เป็นจำนวนทั้งหมด 10 เพลง แล้วนำบรรจุไว้ในบทละครชาตรีเรื่องมโนราห์ 8 และบรรจุไว้ในบทละครชาตรีเรื่อง รถมเสน 10 เพลง ดังกล่าวอภิปรายไว้แล้วในบทที่ 3 สำหรับบทนี้จะเป็นการวิเคราะห์การขับร้องละครชาตรี โดยศึกษาจากบุคคลข้อมูลคือครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน เพื่อเป็นประโยชน์ทางการศึกษาการขับร้องสืบไป

รายละเอียดของการวิเคราะห์

การวิเคราะห์ทำนองร้องละครชาตรี 10 เพลง โดยได้รับการถ่ายทอดทางขับร้องมาจากคุณครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืนจะได้ทำการวิเคราะห์ดังนี้

1. การใช้ระดับเสียง
2. การบรรจุคำร้อง
3. การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง
4. กลวิธีในการขับร้อง

สัญลักษณ์ในการบันทึกโน้ต

การบันทึกทำนองร้องจะได้บันทึกบนตาราง 2 ชั้น ชั้นบนเป็นทำนองร้องโดยบันทึกด้วยโน้ตตัวอักษร ชั้นล่างเป็นคำร้องและคำเอื้อน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

----	----	----	----	----	----	ท ล - ท	- ท ^ล - ท
----	----	----	----	----	----	จนผิด - รูป	- ชูบ - ผอม

- - - ท	- ^ล ท - ท	-- รท	-- ล ล	----	----	--- ล	-- ล ^ท ล
--- ตром	- จิต - อื้อ	-- ฮือเออ	-- เอิงเอย	----	----	--- เพียง	-- ซี วิต

การกำหนดระดับเสียงหรือทางทั้ง 7 กำหนดให้ลูกยอดคือเสียง ฟา โดยมีกลุ่มเสียงปัญจมูลดังที่ได้อธิบายไว้ในบทที่ 3

นิยามศัพท์เฉพาะ

สำหรับการขับร้องละครชาตรีของครุภัณฑ์ อพยุงยืน มีกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องที่ใช้ 6 ชนิด โดยแต่ละชนิดมีความหมายดังนี้

การใช้หางเสียง

หางเสียง หมายถึง การขับร้องพยางค์สุดท้ายของทำนองเอื้อน โดยการใช้เสียงนาสิกด้วย เสียง “ฮือ” ต่อจากคำว่า เอ้ยหรือเอ๋ย หรือคำที่เป็นเสียงจัตวา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

----	----	----	----	----	----	ท ท ^ล - ท ^ล	ท ^ล - ท ^ล - ท ^ล
----	----	----	----	----	----	จนผิต - รูป	- ชูป - ผอม

การซ้อนเสียง

ซ้อนเสียง หมายถึง การออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง เช่น คำว่า “เออ” เมื่อใช้เทคนิคการซ้อนเสียงจะดัง “เอ้ย” (ท^ล) นิยมใช้เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความหวานยิ่งขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ร ด ท ^ล	- ร ด ด	ร ด ฟ ด	- ริด ^ล ท - ท	--- ซ	- - ท ^ล ตรี	- ร ^ล - ฟ ^ล - ตรี	- ร ^ล - -
- รดเสนา	- คิคคินัง	ฮือเออฮือเออ	เอื้อเออเอื้อเออ	--- เอื้อ	- เอื้อเอื้อ	- ถึง - มาร	- ดร - -

การหวนเสียง

หวนเสียง หมายถึง การออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำอย่างรวดเร็ว โดยใช้คำว่า “ฮือ อือ ฮือ” ทำเสียงเสมอ ส่วนใหญ่ใช้ร้องในคำเอื้อนสุดท้ายก่อนลงคำร้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- ล - -	----	- ท ^ล รล	ทลซซ	----	- ม ^ล ซ ท ^ล	--- ล ^ล ซ	--- ซ ^ล ม
- อือ - -	----	- ฮือเอื้อฮือเอื้อ	เอื้อเออเอื้อเออ	----	- เอื้อเฮอเอื้อฮือ	--- จะ	--- ดับ

การกดเสียงต่ำ

กดเสียงต่ำ หมายถึง การร้องเสียงต่ำกว่าปกติครึ่งเสียง เป็นเทคนิคที่ต้องใช้ปฏิบัติร่วมกับ การครั้น ใช้เฉพาะในคำว่า “เอื้อ” หรือ “เอ๋ย” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

----	-- ร ร	-- ร ร	- ร --	--- ด	--- ร	--- ด	----
----	- โฉมนาง	-- เมรี	- เออ --	--- อี	--- มี	--- ศักดิ์	----

การปั้นคำ

ปั้นคำ หมายถึง เทคนิคที่ใช้ในการเน้นคำ โดยมีเจตนาเพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ และยังเป็นการแสดงสำเนียงของเพลง จากการร้องเสียงแรกไปเสียงที่สอง ที่สูงหรือต่ำกว่า 1 เสียงอย่างต่อเนื่องในลมหายใจเดียวกัน แล้ว หยุดเสียงทันที ดังตัวอย่างต่อไปนี้

----	----	----	----	----	----	ท ท ^{ลิ} - ท ^{ลิ}	ท ^{ลิ} - ท ^{ริ}
----	----	----	----	----	----	จน ผิด - รูป	ซูป - ผอม

การผันทางเสียง

ผันทางเสียง หมายถึง การออกเสียงเอื้อน โดยการนำเสียงเอื้อนและการร้องทางเสียง มาปฏิบัติร่วมกัน และใช้ลมหายใจเดียวกัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

--- ซู	-- ซู ^{ลิ}	- ซู --	-- ลซ ^{ลิ}	-- รท	ลทลซ	--- ซู	-- ซู ซู ^{ลิ}
--- เพียง	-- ซีวิต	- อือ --	-- จะดับ	-- อือเออ	เอ็งเอือเออเอ่ย	--- ลง	-- เป็น ฝี่ สืออือ

(มณฑนา อยู่ยั้งยืน, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2559)

ดังรายละเอียดวิเคราะห์การขับร้องละครชาตรี 10 เพลง ดังนี้

เพลงที่ 1 ทำนองร้องเพลงสิงโตชาติตรี

เที่ยวที่ 1

----	----	----	----	----	----	ท ล - ท	ท ^ล - ท ^{รี}
----	----	----	----	----	----	จนผิด - รูป	- ชูบ - ผอม

- - - ท	- ^ล ท - ท	-- รท	-- ล ล	----	----	--- ล	-- ล ^ท ล
--- ตรวม	- จิต - อ้อ	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอย	----	----	--- เพียง	-- ซี้ วิต

- ล --	----	- ^ล ล รล	ทลชช	----	- ม ^ล ช ท ^{รี}	--- ล ^ช	--- ช่ม
- อ้อ --	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเออ	เฮ้อเออเอ็งเออ	----	- เอ้อเฮอเอ้ยฮื่อ	--- จะ	--- ดับ

--- ช	-- ชล ^ช	- ช --	-- ลช ^ล	-- รท	ลทลช	--- ช	-- ช ^ล ช ^ช
--- เพียง	-- ซีวิต	- อ้อ --	-- จะดับ	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอ้อเออเอ้ย	--- ลง	-- เป็นผี ^{ฮื่อฮื่อ}

เที่ยวที่ 2

----	----	----	----	----	----	- รทล	- รทท
----	----	----	----	----	----	- รลล ^ท ล ^{รี}	- รัสดา

- ช - ^ล ท	- ท --	-- รท	-- ลล	----	----	--- ล ^ช	-- ชล
- ไม่ - ปรา	- ณี --	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอย	----	----	--- ลูก	-- ก็มี

----	----	- ^ล ล รล	ทลชช	----	- ม ^ล ช ท ^{รี}	--- ช่ม	ช ช --
----	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเออ	เฮ้อเออเอ็งเออ	----	- เอ้อเฮอเอ้ยฮื่อ	--- ช่าง	กระไร --

--- ล ^ช	-- ลล	--- ล ^ช	ลล --	-- รท	ลทลช	- ช่ม ^ล - ช่ม ^ล	- ม - ช
--- ลูก	-- ก็มี	--- ช่าง	กระไร --	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอ้อเออเอ้ย	- ไม่ - เมต	- เอด - ตา

เที่ยวที่ 3

----	----	----	----	----	----	- ชทท	-- ทร
----	----	----	----	----	----	- นี้เวรกรรม	-- ทำไว้

-- ท ^{รี}	- ท ^{รี} -	-- รท	-- ลล	----	----	-- ลช	--- ช
-- ไฉน	- หนอ -	-- ฮื่อเออ	-- เอิงเอย	----	----	-- มากอบ	--- ก่อ

- ล - -	----	- ทร ^ล	ทลชช	----	- ม ^ช ท ^{รี}	--- ล ^ช	- ล ^ช - -
- อื่อ - -	----	- ฮื่อเอิงฮื่อเออ	เฮื่อเออเอิงเออ	----	- เอื่อเฮื่อเฮื่อ	--- ได้	- รับ - -

-- ชม	--- ม	--- ล ^ช	- ล ^ช - -	-- รท	ลทลช	-- มช	--- ชม ^{ลช}
-- มากอบ	--- ก่อ	--- ได้	- รับ - -	-- ฮื่อเออ	เอิงเอื่อเออเอ่ย	-- กับตัว	--- ฆ่า ^{ฮื่อฮื่อ}

เที่ยวที่ 4

----	----	----	----	----	----	ร ^ช ท - ล	- ท ^ช - ท
----	----	----	----	----	----	ต้องล่า - บาก	- ยาก - เชิญ

-- ท ^{รี}	- ท - -	-- รท	-- ลล	----	----	- ล - ล ^ท	--- ล ^ท
-- เสมอ	- มา - -	-- ฮื่อเออ	-- เอิงเอย	----	----	- นาง - ชบ	--- พักตร์

- ล - -	----	- ทร ^ล	ทลชช	----	- ม ^ช ท ^{รี}	--- ช ^ช	- ช - -
- อื่อ - -	----	- ฮื่อเอิงฮื่อเออ	เฮื่อเออเอิงเออ	----	- เอื่อเฮื่อเฮื่อ	--- โศ	- กา - -

-- ชล	--- ล ^ช	--- ท ^{รี}	--- ล	-- รท	ลทลช	--- ช	--- ช
-- นางชบ	--- พักตร์	--- โศ	--- กา	-- ฮื่อเออ	เอิงเอื่อเออเอ่ย	--- จา	--- บัลย์

(คุณครูมณฑนา อยู่ยั้งยืน ตรวจสอบทางข้อร้อง วันที่ 10 เมษายน 2559)

การใช้ระดับเสียง

บันไดเสียงที่พบในเพลงสิงโลดชาตรี ได้แก่ ทางเพียงออล่าง โดยมีกลุ่มเสียงปัญจมูล

ชลทขรมx

การบรรจุคำร้อง

คำร้องเป็นบทประพันธ์ร้อยกรอง ประเภทกลอนแปด จากบทละครเรื่องรถเสน ดังนี้

จนผิตรูปชুবผอมตรอมจิต	เพียงชีวิตจะดับลงเป็นผี
รถสิทธิ์ภัสดาไม่ปราณี	ลูกก็มีช่างกระไรไม่เมตตา
นี้เวรกรรมทำไวเอนหนอ	มากอบก่อได้รับกับตัวข้า
ต้องลำบากยากเข็ญเสมอมา	นางชบพักตร์โสกาจาบัลย์

การบรรจุคำร้องสามารถแบ่งได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

เที่ยวที่ 1

----	----	----	----	----	----	จนผิต - รูป	- ชুব - ผอม
--- ตรอม	- จิต --	----	----	----	----	--- เพียง	-- ชี วิต
----	----	----	----	----	----	--- จะ	--- ดับ
--- เพียง	-- ชีวิต	----	-- จะดับ	----	----	--- ลง	-- เป็นผี

เมื่อใส่เนื้อร้องตามตำแหน่งที่ร้องในเที่ยวที่ 1 จะเห็นว่า จะเริ่มใส่เนื้อร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 และตามด้วยห้องที่ 8 จากนั้นจะใส่เนื้อร้องในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ส่วนในประโยคที่ 3 บรรจุคำร้องเพียง 2 ห้อง คือห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 4 นั้น ได้ใส่เนื้อร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และในห้องที่ 8 มีคำร้องตกในจังหวะยกในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2

เที่ยวที่ 2

----	----	----	----	----	----	- รถสิทธิ์	- ภัสดา
- ไม่ - ปรา	- ณี --	----	----	----	----	--- ลูก	-- ก็มี
----	----	----	----	----	----	--- ช่าง	กระไร --
--- ลูก	-- ก็มี	--- ช่าง	กระไร --	----	----	- ไม่ - เมต	--- ตา

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 2 เริ่มใส่คำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 และ ห้องที่ 8 ตามด้วยประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในประโยคที่ 3 ใส่คำร้องในห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ส่วนการใส่คำร้องในประโยคที่ 4 จะใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 และมีคำร้องตกในจังหวะยกในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2

จากการบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 2 นี้ พบว่า รูปแบบการบรรจุคำร้องเหมือนกับเที่ยวที่

เที่ยวที่ 3

----	----	----	----	----	----	- นี้เวรกรรม	-- ทำไว้
-- ไฉน	- หนอ --	----	----	----	----	-- มากอบ	--- ก่อ
----	----	----	----	----	----	--- ได้	- รับ --
-- มากอบ	--- ก่อ	--- ได้	- รับ --	----	----	-- กับตัว	--- ข้า

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 3 นี้ ในประโยคที่ 1 เริ่มบรรจุคำร้องในห้องที่ 7 และตามด้วยห้องที่ 8 จากนั้นตามด้วยประโยคที่ 2 ในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ส่วนในประโยคที่ 3 บรรจุคำร้องในห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในประโยคที่ 4 มีการใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และในห้องที่ 8 มีคำร้องตกในจังหวะยกในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2

จากการบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 3 นี้ พบว่า การบรรจุคำร้องร้องในเที่ยวนี้เหมือนกับในเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2

เที่ยวที่ 4

----	----	----	----	----	----	ต้องล่า - บาก	- ยาก - เชิญ
-- เสมอ	- มา --	----	----	----	----	- นาง - ชบ	--- พักตร์
----	----	----	----	----	----	--- ไศ	- กา --
-- นางชบ	--- พักตร์	--- ไศ	--- กา	----	----	--- จา	--- บัลย์

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 4 นี้ เริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ต่อเนื่องไปจนประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 จากนั้นในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 และในประโยคที่ 4 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และในห้องที่ 7 ห้องที่ 8 และยังมีคำร้องตกในจังหวะยกในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2

จากการศึกษาพบว่า การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 4 นี้ เหมือนกันกับรูปแบบการบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 1 เที่ยวที่ 2 และในเที่ยวที่ 3

การบรรจุคำร้องของเพลงสิงโลดชาตรี สรุปได้ว่า มีการแบ่งคำร้องลงในห้องเพลงอย่างเป็นระบบ สืบเนื่องจาก ในทุกเที่ยวของเพลง คือ เที่ยวที่ 1 - 4 มีรูปแบบการบรรจุคำร้องที่เหมือนกันทุกเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นจังหวะตก และจังหวะยก ดังนั้นเพลงสิงโลดชาตรี มีรูปแบบการบรรจุคำร้องดังนี้

- ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8
- ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8
- ประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8
- ประโยคที่ 4 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และในห้องที่ 7 ห้องที่ 8

จากการศึกษาพบคำร้องจะตกในจังหวะยกในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2

จะเห็นได้ว่าการบรรจุคำร้องเพลงสิงโลดชาตรีเป็นไปตามระบบการบรรจุคำร้องของทำนองเพลงไทยโดยทั่วไป ด้วยเพลงสิงโลดชาตรีแม้จะใช้หน้าทับพิเศษแต่ทำนองมีลักษณะคล้ายและสอดคล้องกับทำนองการขับร้องเพลงที่ควบคุมด้วยจังหวะหน้าทับปรบไ้

การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง

การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง คือทิศทางของการเคลื่อนที่ของทำนอง ซึ่งรูปแบบหรือทิศทางของทำนองร้องเพลงสิงโลดชาตรี สามารถอธิบายได้ดังนี้

ทำนองร้องในประโยคที่ 1 เริ่มต้นในห้องที่ 7 ของประโยคเพลง มีรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองที่เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นของบันไดเสียง จากเสียงที่ ขึ้นไปที่เสียง เร เมื่อเข้าประโยคที่ 2 เริ่มที่เสียง ที เคลื่อนที่ต่ำลงมา 1 ชั้นของบันไดเสียง คือเสียง ลา เคลื่อนที่ต่อไปที่เสียง เร จากนั้นเคลื่อนที่ในทิศทางต่ำลงมาที่ละชั้นของบันไดเสียง (จากเสียง เร มาที่เสียง ที และเสียง ลา) และยืนที่เสียง ลา จนจบทำนองเพลงและคำร้อง

กลวิธีในการขับร้อง

เที่ยวที่ 1

----	----	----	----	----	----	ท ^{ลิ} - ท ^{ลิ}	ท ^{ลิ} - ท ^{ริ}
----	----	----	----	----	----	จนผิด - รูป	- ชูบ - ผอม

- - - ท	- ^{ลิ} ท - ท	- - รท	- - ล ล	----	----	- - - ล	- - ล ^{ลิ}
- - - ตром	- จิต - อือ	- - ฮือเออ	- - เอิงเอย	----	----	- - - เพียง	- - ซี วิต

- ล --	----	- ทั ^ล รล	ทั ^ล ชช	----	- ม ^ล ช ทุ ^ร	---- ติ ^ช	---- ทุ ^ม
- อื่อ --	----	- อื่อเอ็งอื่อเออ	เอื่อเออเอ็งเออ	----	- เอื่อเฮอเอัยอื่อ	---- จะ	---- ด้บ

---- ช	-- ชล ^ช	- ช --	-- ลช ^ล	-- รท	ลทั ^ล ช	---- ช	-- ชช ^ล ติ ^ช
---- เพียง	-- ชีวิต	- อื่อ --	-- จะด้บ	-- อื่อเออ	เอ็งเอื่อเออเอัย	---- ลง	-- เป็นผี อื่ออื่อ

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏกลวิธีการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “ผอม” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

----	----	----	----	----	----	ท ทั ^ล - ทั ^ล - ทั ^ล ทุ ^ร
----	----	----	----	----	----	จนผิต - รูป - ชูป - ผอม

นอกจากนี้ยังพบอีกในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 เป็นการต่อเนื่องของการดำเนินทำนองเอื้อน และกำลังจะสิ้นสุดการเอื้อนในห้องนี้ ด้วยเสียงเอื้อนคำว่า “เอ๋ย” และใช้หางเสียงปิดเอื้อนด้วยการออกเสียงคำว่า “อื่อ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

- ล --	----	- ทั ^ล รล	ทั ^ล ชช	----	- ม ^ล ช ทุ ^ร	---- ติ ^ช	---- ทุ ^ม
- อื่อ --	----	- อื่อเอ็งอื่อเออ	เอื่อเออเอ็งเออ	----	- เอื่อเฮอเอัยอื่อ	---- จะ	---- ด้บ

การซ้อนเสียง พบกลวิธีการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที่ ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง เร และกลับมาที่เสียง ลา ดังเดิม ในคำเอื้อนที่ว่า “อื่อเอ็งอื่อเออ” เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความอ่อนหวานยิ่งขึ้น

- ล --	----	- ทั ^ล รล	ทั ^ล ชช	----	- ม ^ล ช ทุ ^ร	---- ติ ^ช	---- ทุ ^ม
- อื่อ --	----	- อื่อเอ็งอื่อเออ	เอื่อเออเอ็งเออ	----	- เอื่อเฮอเอัยอื่อ	---- จะ	---- ด้บ

การทวนเสียง ปรากฏกลวิธีการทวนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 โดยคือการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที่ ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

- ล - -	- - - -	- ทั ^ล รล	ทลซซ	- - - -	- ม ^ล ช ท ^ร	- - - ติ ^ช	- - - ช ^ม
- อื้อ - -	- - - -	- อื้อเอื้ออื้อเอื้อ	เอื้อเอื้อเอื้อเอื้อ	- - - -	- เอื้อเฮื้อเอื้อย ^{อื้อ}	- - - จะ	- - - ดับ

ทำนองนี้ยังพบในประโยคที่ 4 ห้องที่ 6 จากคำเอื้อน คำว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” จากการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที่ ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

- - - ช	- - ชล ^ช	- ช - -	- - ลช ^ล	- - รท	ลทลช	- - - ช	- - ชช ^ล ดช
- - - เพียง	- - ชีวิต	- อื้อ - -	- - จะดับ	- - อื้อเอื้อ	เอื้อเอื้อเอื้อเอื้อ	- - - ลง	- - เป็นผี ^{อื้ออื้อ}

การปั้นคำ ปรากฏกลวิธีการปั้นคำ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ และยังเป็นการแสดงสำเนียงของเพลง จากการร้องเสียงแรกไปเสียงที่สอง อย่างต่อเนื่องในลมหายใจเดียวกัน พบในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ผิด” ออกเสียงจากเสียง ที่ มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ท ท ^ล - ท ^ล	ท ^ล - ท ^ร
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	จน ผิด - รูป	ชูป - ผอม

ในห้องเดียวกันนี้ยังมีอีก 1 คำ คือคำว่า “รูป” ออกเสียงจากเสียง ที่ มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) เช่นเดียวกัน

- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	ท ท ^ล - ท ^ล	ท ^ล - ท ^ร
- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	- - - -	จนผิด - รูป	ชูป - ผอม

นอกจากนี้พบในห้องที่ 8 คำว่า “ซูป” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

----	----	----	----	----	----	ท ท ^ล - ท ^ล	ท ^ล - ท ^ร
----	----	----	----	----	----	จนผิด - รูป	ซูป - ผอม

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “จิต” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

- - - ท	ท ^ล - ท	-- รท	-- ล ล	----	----	--- ล	-- ล ^ท ล
--- ตรวม	- จิต - อือ	-- ฮือเออ	-- เอิงเอย	----	----	--- เพียง	-- ซี วิต

สำหรับทำนองห้องที่ 8 ปรากฏคำว่า “วิต” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

- - - ท	ท ^ล - ท	-- รท	-- ล ล	----	----	--- ล	-- ล ^ท ล
--- ตรวม	- จิต - อือ	-- ฮือเออ	-- เอิงเอย	----	----	--- เพียง	-- ซี วิต

นอกจากนี้พบในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “จะ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ล - -	----	ท ^ล รล	ทลซซ	----	ม ^ล ช ^ท	--- ล ^ช	--- ช ^ม
- อือ - -	----	- ฮือเอิงฮือเออ	เอ้อเออเอิงเออ	----	- เอ้อเฮอเอย ^{ฮือ}	--- จะ	--- ดับ

ห้องที่ 8 คำว่า “ดับ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

- ล - -	----	ท ^ล รล	ทลซซ	----	ม ^ล ช ^ท	--- ล ^ช	--- ช ^ม
- อือ - -	----	- ฮือเอิงฮือเออ	เอ้อเออเอิงเออ	----	- เอ้อเฮอเอย ^{ฮือ}	--- จะ	--- ดับ

ประโยคที่ 4 พบการป้อนคำในท้องที่ 2 คำว่า “วิต” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ป้อนคำที่เสียง ซอล)

--- ซุ	-- ซล ^ช	- ซ - -	-- ลช ^ล	-- รท	ลทลช	--- ซุ	-- ซุช ^ล ดช
--- เพียง	-- ชีวิต	- อือ - -	-- จะดับ	-- ฮือเออ	เอ็งเอือเออเอ่ย	--- ลง	-- เป็นผี ฮือฮือ

ท้องที่ 4 คำว่า “ดับ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ป้อนคำที่เสียง ลา)

--- ซุ	-- ซล ^ช	- ซ - -	-- ลช ^ล	-- รท	ลทลช	--- ซุ	-- ซุช ^ล ดช
--- เพียง	-- ชีวิต	- อือ - -	-- จะดับ	-- ฮือเออ	เอ็งเอือเออเอ่ย	--- ลง	-- เป็นผี ฮือฮือ

ท้องที่ 8 คำว่า “ผี” พบออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ป้อนคำที่เสียง ลา)

--- ซุ	-- ซล ^ช	- ซ - -	-- ลช ^ล	-- รท	ลทลช	--- ซุ	-- ซุช ^ล ดช
--- เพียง	-- ชีวิต	- อือ - -	-- จะดับ	-- ฮือเออ	เอ็งเอือเออเอ่ย	--- ลง	-- เป็นผี ฮือฮือ

การผันทางเสียง ปรากฏกลวิธีการผันทางเสียงในประโยคที่ 4 ท้องที่ 8 โดยการออกเสียงเอื้อน โดยการนำการร้องกระทบและการร้องทางเสียง มาปฏิบัติร่วมกัน และใช้ลมหายใจเดียวกัน คำเอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง โด ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

--- ซุ	-- ซล ^ช	- ซ - -	-- ลช ^ล	-- รท	ลทลช	--- ซุ	-- ซุช ^ล ดช
--- เพียง	-- ชีวิต	- อือ - -	-- จะดับ	-- ฮือเออ	เอ็งเอือเออเอ่ย	--- ลง	-- เป็นผี ฮือฮือ

จากการวิเคราะห์กลวิธีพิเศษที่พบในเที่ยวที่ 1 พบว่ามีการใช้กลวิธีดังนี้

การใช้ทางเสียง ซึ่งปรากฏกลวิธีการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ท้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “ผอม” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) และพบอีกในประโยคที่ 3 ท้องที่ 6 เป็นการต่อเนื่องของการดำเนินทำนองเอื้อนและกำลังจะสิ้นสุดการเอื้อนในท้องนี้ ด้วยเสียงเอื้อนคำว่า “เอ่ย” และใช้ทางเสียงปิดเอื้อนด้วยการออกเสียงคำว่า “ฮือ” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

การซ้อนเสียง พบกลวิธีการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง เร และกลับมาที่เสียง ลา ดังเดิม ในคำเอื้อนที่ว่า “ฮือเอื้อนฮือเอื้อน” เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความหวานยิ่งขึ้น

การทวนเสียง ปรากฏกลวิธีการทวนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 โดยคือการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “ฮือเอื้อนเอื้อน” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล นอกจากนี้ยังพบในประโยคที่ 4 ห้องที่ 6 จากคำเอื้อน คำว่า “ฮือเอื้อนเอื้อน” จากการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏกลวิธีการปั้นคำ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ และยังเป็นการแสดงสำเนียงของเพลง จากการร้องเสียงแรกไปเสียงที่สอง อย่างต่อเนื่องในลมหายใจเดียวกัน พบในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ผิต” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) และในห้องเดียวกันนี้ยังมีอีก 1 คำ คือคำว่า “รูป” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) เช่นเดียวกัน และพบในห้องที่ 8 คำว่า “ซูป” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “จิต” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที) และพบในห้องที่ 8 คำว่า “วิต” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) นอกจากนี้พบในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “จะ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และในห้องที่ 8 คำว่า “ดับ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) ประโยคที่ 4 พบการกุดคำในห้องที่ 2 คำว่า “วิต” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และพบในห้องที่ 4 คำว่า “ดับ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) จากนั้นพบในห้องที่ 8 คำว่า “ผี” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

การผันทางเสียง ปรากฏกลวิธีการผันทางเสียงในประโยคที่ 4 ห้องที่ 8 โดยการออกเสียงเอื้อน โดยการนำการร้องกระทบและการร้องทางเสียง มาปฏิบัติร่วมกัน และใช้ลมหายใจเดียวกัน คำเอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง โด ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงลิเกดชาตรีในเที่ยวที่ 1 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 1 ครั้ง ปรากฏการทวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 10 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เที่ยวที่ 2

----	----	----	----	----	----	- รทล	- รทท
----	----	----	----	----	----	- รทลธิ์	- รัสตา

- ช - ธิ์	- ท --	-- รท	-- ลล	----	----	--- ธิ์	-- ชล
- ไม่ - ปรา	- ณี --	-- อ้อเออ	-- เอิงเอย	----	----	--- ลูก	-- ก็มี

----	----	- ธิ์ รล	ทลชช	----	- มธิ์ ธิ์	--- ล	ช ช --
----	----	- อ้อเอิงอ้อเออ	เอ้อเออเอิงเออ	----	- เอ้อเฮอเอ้ยอ้อ	--- ช่าง	กระไร --

--- ชม	-- มช	--- ธิ์	ชล --	-- รท	ทลชช	- ช - ชม	- ม - ช
--- ลูก	-- ก็มี	--- ช่าง	กระไร --	-- อ้อเออ	เอิงเอ้อเออเอย	- ไม่ - เมต	- เอด - ตา

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 เป็นการต่อเนื่องของการดำเนินทำนองเอื้อนและกำลังจะสิ้นสุดการเอื้อนในห้องนี้ ด้วยเสียงเอื้อนคำว่า “เอ้ย” และใช้หางเสียงปิดเอื้อนด้วยการออกเสียงคำว่า “อ้อ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

----	----	- ธิ์ รล	ทลชช	----	- มธิ์ ธิ์	--- ล	ช ช --
----	----	- อ้อเอิงอ้อเออ	เอ้อเออเอิงเออ	----	- เอ้อเฮอ เอ้ยอ้อ	--- ช่าง	กระไร --

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เป็นทำนองของการเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที่ ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง เร และกลับมาที่เสียง ลา ดังเดิม ในคำเอื้อนที่ว่า “อ้อเอิงอ้อเออ” เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความหวานยิ่งขึ้น

----	----	- ธิ์ รล	ทลชช	----	- มธิ์ ธิ์	--- ล	ช ช --
----	----	- อ้อเอิงอ้อเออ	เอ้อเออเอิงเออ	----	- เอ้อเฮอเอ้ยอ้อ	--- ช่าง	กระไร --

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอ็นแบบ รวบรวมต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอ็นว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

----	----	- ๓ ^ล รล	๓ลช ช	----	- ม ^ล ช ๓ ^ร	--- ล	ช ช --
----	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเออ	เฮ้อเออเอ็งอ	----	- เอ้อเฮอเอ้ยฮื่อ	--- ช่าง	กระไร --

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 6 เอ็นแบบรวบรวมต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอ็นว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

--- ช ^ม	-- มช	--- ล ^ช	ชล --	-- รท	ล ๓ลช	- ช - ช ^ม	- ม - ช
--- ลุก	-- ก็มี	--- ช่าง	กระไร --	-- ฮื่อเออ	เอ็ง เอ้อเออเอ้ย	- ไม่ - เมต	- เอต - ตา

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำว่า “ปรา” ออกเสียงจาก เสียง ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

- ช - ๓ ^ท	- ท --	-- รท	-- ลล	----	----	--- ล ^ช	-- ชล
- ไม่ - ปรา	- ณี --	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอย	----	----	--- ลุก	-- ก็มี

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “ลูก” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ช - ๓ ^ท	- ท --	-- รท	-- ลล	----	----	--- ล ^ช	-- ชล
- ไม่ - ปรา	- ณี --	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอย	----	----	--- ลุก	-- ก็มี

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 1 คำว่า “ลูก” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (บั้นคำที่เสียง มี)

--- ^{ลู^{มี}}	-- มช	--- ^{ล^ช}	ซล --	-- รท	ลทลช	- ^{ช - ล^{มี}}	- ม - ช
--- ลูก	-- ก็มี	--- ช่าง	กระไร --	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอือเออเอ่ย	- ไม่ - เมต	- เอด - ตา

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 คำว่า “ช่าง” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (บั้นคำที่เสียง ซอล)

--- ^{ลู^{มี}}	-- มช	--- ^{ล^ช}	ซล --	-- รท	ลทลช	- ^{ช - ล^{มี}}	- ม - ช
--- ลูก	-- ก็มี	--- ช่าง	กระไร --	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอือเออเอ่ย	- ไม่ - เมต	- เอด - ตา

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 7 คำว่า “เมต” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (บั้นคำที่เสียง มี)

--- ^{ลู^{มี}}	-- มช	--- ^{ล^ช}	ซล --	-- รท	ลทลช	- ^{ช - ล^{มี}}	- ม - ช
--- ลูก	-- ก็มี	--- ช่าง	กระไร --	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอือเออเอ่ย	- ไม่ - เมต	- เอด - ตา

จากการวิเคราะห์หลักวิธีพิเศษที่พบในเที่ยวที่ 2 สรุปได้ว่าการใช้กลวิธีดังนี้

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ คือ

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 เป็นการต่อเนื่องของการดำเนินทำนองเอื้อนและกำลังจะสิ้นสุดการเอื้อนในห้องนี้ ด้วยเสียงเอื้อนคำว่า “เอ่ย” และใช้หางเสียงปิดเอื้อนด้วยการออกเสียงคำว่า “ฮื่อ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เป็นทำนองของการเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง เร และกลับมาที่เสียง ลา ดังเดิม ในคำเอื้อนที่ว่า “ฮื่อเอ็งฮื่อเออ” เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความหวานยิ่งขึ้น

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “ฮื่อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ ในประโยคที่ 4 ห้องที่ 6 เอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3

เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และ ไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำว่า “ปรา” ออกเสียงจาก เสียง ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “ลูก” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ประโยคที่ 4 ห้องที่ 1 คำว่า “ลูก” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) ประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 คำว่า “ช่าง” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และ ประโยคที่ 4 ห้องที่ 7 คำว่า “เมต” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงลึงโลดชาตรีในเที่ยวที่ 2 พบการใช้หางเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 1 ครั้ง ปรากฏการทวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง และพบการปั้น คำ จำนวน 5 ครั้ง

เที่ยวที่ 3

----	----	----	----	----	----	- ชทท	-- ทร
----	----	----	----	----	----	- นีเวยกรรม	-- ทำไว้

-- ท ^ร	- ท -- ^ร	-- รท	-- ลล	----	----	-- ลช	--- ช
-- ไฉน	- หนอ -- ^{ฮือ}	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอย	----	----	-- มากอบ	--- ก่อ

- ล --	----	- ^ล ลล	ทลชช	----	- ^ล ชท ^ร	--- ^ล ช	- ^ล ช --
- อื่อ --	----	- ^{ฮือ} เอ็งฮือเออ	เอ้อเออเอ็งเออ	----	- ^{เอ้อ} เออเอ้อ ^{ฮือ}	--- ได้	- รับ --

-- ชม	--- ม	--- ^ล ช	- ^ล ช --	-- รท	ลทลช	-- มช	--- ^ช ม ^ล ช
-- มากอบ	--- ก่อ	--- ได้	- รับ --	-- ฮือเออ	เอ็งเอ้อเออเอย	-- กับตัว	--- ^{ฮือ} ฮือเออ

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “ไฉน” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

-- ท ^ว	- ท ^ร --	-- รท	-- ลล	----	----	-- ลช	--- ช
-- ไฉน	- หนอ --	-- ฮื่อเออ	-- เอิงเอย	----	----	-- มากอบ	--- ก่อ

ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำร้องที่ว่า “หนอ” เป็นการใช้นางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้นางเสียงที่เสียง เร)

-- ท ^ว	- ท ^ร --	-- รท	-- ลล	----	----	-- ลช	--- ช
-- ไฉน	- หนอ --	-- ฮื่อเออ	-- เอิงเอย	----	----	-- มากอบ	--- ก่อ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 พบการต่อเนื่องของการดำเนินทำนองเอื้อนและกำลังจะสิ้นสุดการเอื้อนในห้องนี้ ด้วยเสียงเอื้อนคำว่า “เอย” และใช้นางเสียงปิดเอื้อนด้วยการออกเสียงคำว่า “ฮื่อ” ด้วยเป็นการใช้นางเสียงที่เสียง ที ไปสู่เสียง เร (ใช้นางเสียงที่เสียง เร)

- ล --	----	- ทรล	ทลชช	----	- ม ^ว ช ^ว	--- ล ^ช	- ล ^ช --
- อื่อ --	----	- ฮื่อเอิงฮื่อเออ	เอื่อเออเอิงเออ	----	- เอื่อเออเอัย ^{ฮื่อ}	--- ได้	- รับ --

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง เร และกลับมาที่เสียง ลา ดังเดิม ในคำเอื้อนที่ว่า “ฮื่อเอิงฮื่อเออ” เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความหวานยิ่งขึ้น

- ล --	----	- ทรล	ทลชช	----	- ม ^ว ช ^ว	--- ล ^ช	- ล ^ช --
- อื่อ --	----	- ฮื่อเอิงฮื่อเออ	เอื่อเออเอิงเออ	----	- เอื่อเออเอัย ^{ฮื่อ}	--- ได้	- รับ --

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 การออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอิง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

- ล --	----	- ทรล	ทลซซ	----	- ม ^{ริ} ซท ^{ริ}	--- ล ^ช	- ล ^ช --
- อือ --	----	- ฮือเอิงฮือเออ	เฮ้อเออเอิงเออ	----	- เอ้อเฮอเอ้ยฮือ	--- ได้	- รับ --

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ้ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

-- ซม	--- ม	--- ล ^ช	- ท ^{ริ} --	-- รท	ลทลซ	-- มซ	--- ซ ^ม ลซ
-- มากอบ	--- ก่อ	--- ได้	- รับ --	-- ฮือเออ	เอิงเฮ้อเออเอ้ย	- กับตัว	--- ซ้ำ ^{ฮือฮือ}

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “กอบ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

-- ทท ^{ริ}	- ท -- ร์	-- รท	-- ลล	----	----	-- ล ^ช ล ^ช	--- ซ
-- ไฉน	- หนอ -- ฮือ	-- ฮือเออ	-- เอิงเอย	----	----	-- มา กอบ	--- ก่อ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ล --	----	- ทรล	ทลซซ	----	- ม ^{ริ} ซท ^{ริ}	-- ล ^ช	- ล ^ช --
- อือ --	----	- ฮือเอิงฮือเออ	เฮ้อเออเอิงเออ	----	- เอ้อเฮอเอ้ยฮือ	-- ได้	- รับ --

ประโยคเดียวกันนี้ยังพบกลวิธีการปั้นคำในห้องที่ 8 คำว่า “รับ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ล --	----	- ทรล	ทลซซ	----	- ม ^{ริ} ซท ^{ริ}	--- ล ^ช	- ล ^ช --
- อือ --	----	- ฮือเอิงฮือเออ	เฮ้อเออเอิงเออ	----	- เอ้อเฮอเอ้ยฮือ	--- ได้	- รับ --

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 พบการขึ้นคำ คำว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล
(ขึ้นคำที่เสียง ซอล)

-- ซม	--- ม	--- ล ^ซ	- ท ^ล - -	-- รท	ลทลซ	-- มซ	--- ซ ^ม ลซ
-- มากอบ	--- ก่อ	--- ได้	- รับ - -	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอื่อเออเอ่ย	-- กับตัว	--- ซ้ำ ^{ฮื่อฮื่อ}

การขึ้นคำในประโยคที่ 4 ห้องที่ 4 คำว่า “รับ” พบออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา
(ขึ้นคำที่เสียง ลา)

-- ซม	--- ม	--- ล ^ซ	- ท ^ล - -	-- รท	ลทลซ	-- มซ	--- ซ ^ม ลซ
-- มากอบ	--- ก่อ	--- ได้	- รับ - -	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอื่อเออเอ่ย	-- กับตัว	--- ซ้ำ ^{ฮื่อฮื่อ}

การขึ้นคำในประโยคที่ 4 ห้องที่ 8 คำว่า “ซ้ำ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี
(ขึ้นคำที่เสียง มี)

-- ซม	--- ม	--- ล ^ซ	- ท ^ล - -	-- รท	ลทลซ	-- มซ	--- ซ ^ม ลซ
-- มากอบ	--- ก่อ	--- ได้	- รับ - -	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอื่อเออเอ่ย	-- กับตัว	--- ซ้ำ ^{ฮื่อฮื่อ}

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 4 ห้องที่ 8 โดยการออกเสียง
เอื้อน โดยการนำการร้องกระทบและการร้องทางเสียง มาปฏิบัติร่วมกัน และใช้ลมหายใจเดียวกัน คำ
เอื้อนที่ว่า “ฮื่อฮื่อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

-- ซม	--- ม	--- ล ^ซ	- ท ^ล - -	-- รท	ลทลซ	-- มซ	--- ซ ^ม ลซ
-- มากอบ	--- ก่อ	--- ได้	- รับ - -	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอื่อเออเอ่ย	-- กับตัว	--- ซ้ำ ^{ฮื่อฮื่อ}

จากการวิเคราะห์กลวิธีพิเศษที่พบในเที่ยวที่ 3 สรุปได้ว่าการใช้กลวิธีดังนี้

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “ไหน” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) และปรากฏการใช้หางเสียง ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำร้องที่ว่า “หนอ” เป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หาง เสียงที่เสียง เร) และได้ปรากฏในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 เป็นการต่อเนื่องของการดำเนินทำนองเอื้อน และกำลังจะสิ้นสุดการเอื้อนในห้องนี้ ด้วยเสียงเอื้อนคำว่า “เอ๋ย” และใช้หางเสียงปิดเอื้อนด้วยการ ออกเสียงคำว่า “ฮือ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 ซึ่งเป็นทำนองของการ เอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที่ ไปเสียง ลา และ เคลื่อนไปเสียง เร และกลับมาที่เสียง ลา ดังเดิม ในคำเอื้อนที่ว่า “ฮือเอื้อนฮือเอื้อน” เพื่อให้ทำนองเอื้อน เกิดความหวานยิ่งขึ้น

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 การออกเสียงเอื้อน แบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเอื้อนเอื้อน” โดยการไล่เรียงเสียงจาก เสียง ที่ ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ ในประโยคที่ 4 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบ ต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเอื้อนเอื้อน” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที่ ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “กอบ” ออกเสียงจาก เสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “ได้” ออกเสียงจาก เสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ในประโยคเดียวกันนี้ยังพบกลวิธีการปั้นคำในห้องที่ 8 คำว่า “รับ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 พบการ ปั้นคำ คำว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และยังพบการปั้นคำใน ประโยคที่ 4 ห้องที่ 4 คำว่า “รับ” ออกเสียงจากเสียง ที่ มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) พบการปั้น คำในประโยคที่ 4 ห้องที่ 8 คำว่า “ข้า” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

การผันหางเสียง ปรากฏการผันหางเสียงในประโยคที่ 4 ห้องที่ 8 โดยการออกเสียง เอื้อน โดยการนำการร้องกระทบและการร้องหางเสียง มาปฏิบัติร่วมกัน และใช้ลมหายใจเดียวกัน คำ เอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผันหางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงลิขิตชาตรีในเที่ยวที่ 3 พบการใช้หางเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 1 ครั้ง ปรากฏการหวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 6 ครั้ง และพบการผันหางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เที่ยวที่ 4

----	----	----	----	----	----	ร ^ข ท - ล	- ท ^ล - ท ^{รี}
----	----	----	----	----	----	ต้องล่า - บาก	- ยาก - เชิญ

-- ทท ^{รี}	- ท --	-- รท	-- ลล	----	----	- ล - ล ^ท	---- ล ^ท
-- เสมอ	- มา --	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอย	----	----	- นาง - ชบ	---- พักตร์

- ล --	----	- ^ท ลรล	ทลชช	----	- มช ^ล ^ท ร	---- ช ^ล	- ช --
- อื่อ --	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเออ	ฮื่อเออเอ็งเออ	----	- เออเฮอเอ๋ฮื่อ	---- โศ	- กา --

-- ชล	---- ล ^ช	---- ท ^{รี}	---- ล	-- รท	ลทลช	---- ช	---- ช
-- นางชบ	---- พักตร์	---- โศ	---- กา	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอื่อเออเอ๋	---- จา	---- บัลย์

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “เชิญ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

----	----	----	----	----	----	ร ^ข ท - ล	- ท ^ล - ท ^{รี}
----	----	----	----	----	----	ต้องล่า - บาก	- ยาก - <u>เชิญ</u>

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เสมอ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

-- ทท ^{รี}	- ท --	-- รท	-- ลล	----	----	- ล - ล ^ท	---- ล ^ท
-- <u>เสมอ</u>	- มา --	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอย	----	----	- นาง - ชบ	---- พักตร์

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 เป็นการต่อเนื่องของการดำเนินทำนองเอื้อนและกำลังจะสิ้นสุด การเอื้อนในท้องนี้ ด้วยเสียงเอื้อนคำว่า “เอ๋ย” และใช้หางเสียงปิดเอื้อนด้วยการออกเสียงคำว่า “ฮือ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

- ล --	----	- ทรล	ทลซซ	----	- มช ^ถ ทร	--- ซุ ^{ติ}	- ซ --
- ออ --	----	- ฮือเอ็งฮือเออ	ฮือเออเอ็งเออ	----	- เออเฮอเอ๋ฮือ	--- โศ	- กา --

การใช้หางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำร้องที่ว่า “โศ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด)

- ล --	----	- ทรล	ทลซซ	----	- มช ^ถ ทร	--- ซุ ^{ติ}	- ซ --
- ออ --	----	- ฮือเอ็งฮือเออ	ฮือเออเอ็งเออ	----	- เออเฮอเอ๋ฮือ	--- โศ	- กา --

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “โศ” เป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

-- ซล	--- ล ^ซ	- ทร	--- ล	-- รท	ลทลซ	--- ซ	--- ซ
-- นางซบ	--- พักตร์	--- โศ	--- กา	-- ฮือเออ	เอ็งเอือเออเอ๋	--- จา	--- บัลย์

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 ซึ่งเป็นทำนองของการ เอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง ลา และ เคลื่อนไปเสียง เร และกลับมาที่เสียง ลา ดังเดิม ในคำเอื้อนที่ว่า “ฮือเอ็งฮือเออ”

- ล --	----	- ทรล	ทลซซ	----	- มช ^ถ ทร	--- ซุ ^{ติ}	- ซ --
- ออ --	----	- ฮือเอ็งฮือเออ	ฮือเออเอ็งเออ	----	- เออเฮอเอ๋ฮือ	--- โศ	- กา --

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 โดยคือการออกเสียง เอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอือเออเอ็ง” โดยการไล่เรียง เสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

- ล --	----	- ทรล	ทลชช	----	- มช ^ว ทร	--- ช ^ว	- ช --
- ออ --	----	- ออเออ	เออเออเออ	----	- เออเออเออ	--- โศ	- กา --

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอ็นแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอ็นว่า “เออเออเออ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

-- ซล	--- ล ^ช	--- ทร	--- ล	-- รท	ลทลช	--- ช	--- ช
-- นางชบ	--- พักตร์	--- โศ	--- กา	-- ออเออ	เออเออเออ	--- จา	--- บัลย์

การปั้นคำ ปรากฏกลวิธีการปั้นคำ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ และยังเป็นการแสดงสำเนียงของเพลง จากการร้องเสียงแรกไปเสียงที่สอง อย่างต่อเนื่องในลมหายใจเดียวกัน พบในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ต้อง” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ซอล (กตคำที่เสียง ซอล)

----	----	----	----	----	----	ร ^ช ท - ล	- ท ^ล - ทร
----	----	----	----	----	----	ต้อง ล ^า - บาก	- ยาก - เชิญ

การปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “ยาก” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (กตคำที่เสียง ลา)

----	----	----	----	----	----	ร ^ช ท - ล	- ท ^ล - ทร
----	----	----	----	----	----	ต้อง ล ^า - บาก	- ยาก - เชิญ

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ปรากฏกลวิธีการปั้นคำ คำว่า “ชบ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (กตคำที่เสียง ที)

-- ทท ^ว	- ท --	-- รท	-- ลล	----	----	- ล - ล ^ท	--- ล ^ท
-- เสมอ	- มา --	-- ออเออ	-- เออเออ	----	----	- นาง - ชบ	--- พักตร์

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 พบการขึ้นคำ คำว่า “พักตร์” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (กตคำที่เสียง ที)

-- ทท ^{รี}	- ท --	-- รท	-- ลล	----	----	- ล - ล ^{รี}	-- - ล ^{รี}
-- เสมอ	- มา --	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอย	----	----	- นาง - ชบ	-- - พักตร์

ในส่วนของประโยคที่ 4 ห้องที่ 1 พบกลวิธีการขึ้นคำ คำว่า “ชบ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (กตคำที่เสียง ลา)

-- ชช ^{ลี}	-- - ล ^ช	-- - ท ^{รี}	---- ล	-- รท	ลทลช	--- ช	--- ช
-- นาง ชบ	--- พักตร์	--- โศ	--- กา	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอือเออเอย	--- จา	--- บัลย์

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 2 พบกลวิธีการขึ้นคำ คำว่า “พักตร์” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (กตคำที่เสียง ซอล)

-- ชช ^{ลี}	-- - ล ^ช	-- - ท ^{รี}	---- ล	-- รท	ลทลช	--- ช	--- ช
-- นางชบ	--- พักตร์	--- โศ	--- กา	-- ฮื่อเออ	เอ็งเอือเออเอย	--- จา	--- บัลย์

จากการวิเคราะห์กลวิธีพิเศษที่พบในเที่ยวที่ 4 สรุปได้ว่ามีการใช้กลวิธีการขับร้องดังนี้

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “เช็ญ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เสมอ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 เป็นการต่อเนื่องของการดำเนินทำนองเอื้อนและกำลังจะสิ้นสุดการเอื้อนในท้องนี้ ด้วยเสียงเอื้อนคำว่า “เอย” และใช้หางเสียงปิดเอื้อนด้วยการออกเสียงคำว่า “ฮื่อ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) และพบการใช้หางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำร้องที่ว่า “โศ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด) ในประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “โศ” เป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง เร และกลับมาที่เสียง ลา ดังเดิม ในคำเอื้อนที่ว่า “ฮือเอื้อเอื้อเอื้อ”

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 โดยคือการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “ฮือเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ ในประโยคที่ 4 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “ฮือเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏกลวิธีการปั้นคำ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ และยังเป็นการแสดงสำเนียงของเพลง จากการร้องเสียงแรกไปเสียงที่สอง อย่างต่อเนื่องในลมหายใจเดียวกัน พบในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ต้อง” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ซอล (กตกคำที่เสียง ซอล) ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “ยาก” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (กตกคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ปรากฏกลวิธีการปั้นคำ คำว่า “ซบ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (กตกคำที่เสียง ที) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 พบการปั้นคำ คำว่า “พักตร์” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (กตกคำที่เสียง ที) และในส่วนของประโยคที่ 4 ห้องที่ 1 พบกลวิธีการปั้นคำ คำว่า “ซบ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (กตกคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 4 ห้องที่ 2 พบกลวิธีการปั้นคำ คำว่า “พักตร์” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (กตกคำที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงลึงโลดชาตรีในเที่ยวที่ 4 พบการใช้หางเสียงจำนวน 4 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 1 ครั้ง ปรากฏการหวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง และพบการปั้นคำ จำนวน 6 ครั้ง

จากการวิเคราะห์เพลงลึงโลดชาตรีพบว่า เป็นเพลงที่อยู่ในทางเสียงเพียงออล่าง มีการแบ่งคำร้องไว้ในห้องเพลงอย่างเป็นระบบ เป็นการบรรจุคำร้องของทำนองเพลงไทยโดยทั่วไป ด้วยเพลงลึงโลดชาตรีแม้จะใช้หน้าทับพิเศษแต่ทำนองมีลักษณะคล้ายและสอดคล้องกับทำนองการขับร้องเพลงที่ควบคุมด้วยจังหวะหน้าทับปรบไก่ การเคลื่อนที่ของทำนองร้องมีรูปแบบการเคลื่อนที่ของทำนองที่เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นของบันไดเสียง จากเสียงที ขึ้นไปที่เสียง เร เมื่อเข้าประโยคที่ 2 เริ่มที่เสียง ที เคลื่อนที่ต่ำลงมา 1 ชั้นของบันไดเสียง คือเสียง ลา เคลื่อนที่ต่อไปที่เสียง เร จากนั้นเคลื่อนที่ในทิศทางต่ำลงมาที่ละชั้นของบันไดเสียง (จากเสียง เร มาที่เสียง ที และเสียง ลา) และยืนที่เสียง ลา จนจบทำนองเพลงและคำร้อง พบกลวิธีพิเศษในการขับร้องได้แก่ 1. การใช้หางเสียง 2. การซ้อนเสียง 3. การหวนเสียง 4. การปั้นคำ 5. การผันทางเสียง สามารถทำการสรุปจำนวนกลวิธีพิเศษที่ใช้ในเพลงลึงโลดชาตรี คือ พบการใช้หางเสียง จำนวน 11 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 4 ครั้ง ปรากฏการหวนเสียง จำนวน 8 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 27 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 2 ครั้ง

เพลงที่ 2 ทำนองร้องเพลงชาติตรีตะลุง

ท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 1

----	-----	--- ชุ ^ม	--- ชุ	-----	รมชล	-- ทล	- ชุ ^ม - ล
----	-----	--- เมื่อ	--- เอย	-----	เอ้อเออเฮอเอย	-- ฮือฮือ	- เมื่อ - นั้น

--- ชุ	-----	- ท - ท	- ร - ท	-----	รทลท	-- ล ช	-- ล ล
--- ฮือ	-----	- นวล - นาง	- สัน - ฮี	-----	ฮือเออเอิงเฮ้อ	-- เออเอ่ย	-- ศรี ไส

--- ทลช
--- ฮือฮือฮือ

ท่อนที่ 2 เที้ยวที่ 1

----	-----	- ช - ล	- ท - ร	--- ร	- ช - ท	-- มร	- ช - ม
----	-----	- เอ้อ - เออ	- เฮอ - เอ้ย	--- เห็น	- ฮือ - ไก่	-- ฮือฮือ	- เป็น - ต่อ

-- ล ช	-----	- ร ^ช - ท	--- ท	-----	-----	- ทลท	รทลท
-- ฮือฮือ	-----	- กี่ - พอ	--- ใจ	-----	-----	- เอ้อเออเออ	ฮือเออเอิงเฮ้อ

-- ล ช	-----	- ท ท ท	- ท ร ท	-----	รทลท	-- ล ช	-- ล ล
-- เออเอ่ย	-----	- นางทราวม้วย	- ลูกชะแง้	-----	ฮือเออเอิงเฮ้อ	-- เออเอ่ย	-- แลมอง

ท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 2

----	-----	-- ม ช	-- ชุ ช	-----	รมชล	--- ช	-- ล ช ^ม
----	-----	-- ตบเพลลา	-- พาที	-----	เอ้อเออเฮอเอย	--- ดี	- ฮี - พ้อ

-- ล ช	-----	- ท ท ท	- ร - ท	-----	รทลท	-- ล ช	-- ล ล
--- ฮือ ฮือ	-----	- อย่างมั่วรอ	- ใ้ - ถึง	-----	ฮือเออเอิงเฮ้อ	-- เออเอ่ย	-- อ้นสอง

--- ท ^ล ช
--- ฮื่อฮื่อฮื่อ

ท่อนที่ 2 เทียบที่ 2

----	----	- ช - ล	- ท - ร	--- ร	- ช - ท	--- ม	-- ชม
----	----	- เอ่อ - เออ	- เฮอ - เอ้ย	--- เห็น	- ฮื่อ - ไก่	-- โดด	-- ขยับ

-- ล ช	----	- ร ^ช - ท	--- ท	----	----	- ทลท	รทลท
-- ฮื่อฮื่อ	----	- ช่วย - ล้ำ	--- พอง	----	----	- เอ้อเอ้อเออ	ฮื่อเออเออฮื่อ

-- ล ช	----	- ท ท ท	- ร ^ช - ท	----	รทลท ^ล ช	--- ล ^ช	-- ล ล
-- เออเอ้ย	----	- พอคนจ้อง	- เข้า - หนัก	----	ฮื่อเออเออฮื่อ ^{เออเอ้ย}	--- ก็	-- ชักอาย

การใช้ระดับเสียง

บันไดเสียงที่พบในเพลงชาติระตะลุง ได้แก่ ทางเพียงออล่าง โดยมีกลุ่มเสียงปัญญามูล

ซลทขรมข

การบรรจุคำร้อง

การบรรจุคำร้องเพลงชาติระตะลุง คำร้องเป็นบทประพันธ์ร้อยกรองประเภทกลอนแปด จากบทละครเรื่องรถเสน ดังนี้

เมื่อนั้น

เห็นไก่อเป็นตอกี่พอใจ

ตบเพลापาทิตีชีพอ

เห็นไก่โดดขยับด้วยช่วยล้ำพอง

นวลนางสันธิศรีใส

นางทรมวยลुकชะแง้แลมอง

อย่ามัวรอให้มันถึงอันสอง

พอคนจ้องเข้าหนักก็ชักอาย

การบรรจุคำร้องสามารถแบ่งได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

ท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 1

----	----	--- เมื่อ	--- เอย	----	----	----	- เมื่อ - นั้น
----	----	- นวล - นาง	- สัน - ธิ	----	----	----	-- ศรี ไส

การบรรจุกำร้องในท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 1 พบว่า มีการเริ่มใส่เนื้อร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 4 และห้องที่ 8 จากนั้นได้ใส่คำร้องในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 8

ท่อนที่ 2 เที้ยวที่ 1

----	----	----	----	--- เห็น	--- ไก่อ	----	- เป็น - ต่อ
----	----	- กี่ - พอ	--- ใจ	----	----	----	----
----	----	- นางทรมวย	- ลูกชะแง้	----	----	----	-- แลมอง

การบรรจุกำร้องในท่อนที่ 2 เที้ยวที่ 1 พบว่า เริ่มใส่คำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 และห้องที่ 8 ต่อเนื่องมาในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 ในประโยคที่ 3 ใส่คำร้องในห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และในห้องที่ 8

ท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 2

----	----	-- ตบเพลลา	-- พาที	----	----	--- ดี	- ฐิ - พอ
----	----	- ออย่ามั่วรอ	- ให้ - ถึง	----	----	----	-- อันสอง

การบรรจุกำร้องในท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 2 พบว่า มีการใส่คำร้องโดยเริ่มในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ต่อมา มีการบรรจุกำร้องในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 8

จะพบว่า การบรรจุกำร้องในเที้ยวนี้มีความคล้ายกันกับท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 1 แต่มีความแตกต่างในการบรรจุกำร้องลงในห้องเพลงของประโยคที่ 1 เริ่มใส่เนื้อร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 4 และห้องที่ 8 แต่ในท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 2 นี้มีการใส่คำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 ส่วนในประโยคที่ 2 มีการบรรจุกำร้องเหมือนกันกับท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 1

ท่อนที่ 2 เทียบที่ 2

----	----	----	----	--- เห็น	--- ไก่	-- โดด	-- ขยับ
----	----	- ช่วย - ลำ	--- พอง	----	----	----	----
----	----	- พอคนจ้อง	- เข้า - หนัก	----	----	--- ก็	-- ชักอ้าย

การบรรจุคำร้องของท่อนที่ 2 เทียบที่ 2 พบว่า มีการเริ่มใส่คำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 8 ส่วนในประโยคที่ 2 มีการใส่คำร้องในห้องที่ 3 และห้องที่ 4 จากนั้นในประโยคที่ 3 ใส่คำร้องในห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8

จะเห็นว่า การบรรจุคำร้องในท่อนที่ 2 เทียบที่ 2 มีการบรรจุคำร้องที่ค่อนข้างเหมือนกันกับท่อนที่ 2 เทียบที่ 1 แตกต่างกัน ในท่อนที่ 2 เทียบที่ 1 ไม่มีการบรรจุคำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 นอกจากนั้นมีความเหมือนกันทั้งเทียบที่ 1 และเทียบที่ 2

เมื่อทำการวิเคราะห์การบรรจุคำร้องของเพลงชาติระตะลุง สรุปได้ว่า

การบรรจุคำร้องในท่อนที่ 1 มีอยู่ 2 ลักษณะคือ

1. ถ้าขึ้นต้นบทร้องด้วยคำว่า เมื่อนั้น มีการเริ่มใส่เนื้อร้องดังนี้
  - ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 4 และห้องที่ 8
  - ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 8

ท่อนที่ 1 เทียบที่ 1

----	----	--- เมื่อ	--- เอย	----	----	○ ----	- เมื่อ - นั้น
------	------	-----------	---------	------	------	--------	----------------

2. ถ้าขึ้นต้นด้วยบทประพันธ์กลอนแปดทั่วไป จะเริ่มใส่คำร้องดังนี้
  - ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8
  - ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 8

ท่อนที่ 1 เทียบที่ 2

----	----	-- ตบเพลลา	-- พาที	----	----	-- (ตี)	- ซิ - พ่อ
------	------	------------	---------	------	------	---------	------------

การบรรจุคำร้องในท่อนที่ 1 ทั้งเทียบที่ 1 และเทียบที่ 2 มีการบรรจุคำร้องที่แตกต่างกัน บางตำแหน่งห้องเพลง สืบเนื่องจากในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 ซึ่งในเทียบที่ 1 ไม่พบคำร้องในห้องที่ 7 พบคำร้องในเทียบที่ 2 เท่านั้น เนื่องจากคำที่ใช้ขึ้นต้นมีลักษณะและจำนวนของคำที่แตกต่างกัน ในระหว่างการดำเนินของคำในห้องเพลงจึงมีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่มาสิ้นสุดคำกลอนของวรรคสดับในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 เหมือนกันทั้ง 2 เทียบ

การบรรจุคำร้องในตอนี่ 2 การบรรจุคำทั้ง 2 เทียนี่ มีความคล้ายกันเกือบทั้งเทียนี่ มีที่แตกต่างคือ ในเทียนี่ 1 ไม่มีการบรรจุคำร้องในท้องที่ 7 ดังนี้

ตอนี่ 2 เทียนี่ 1

----	----	----	----	--- เห็น	--- ไก่	-----	- เป็น - ต่อ
------	------	------	------	----------	---------	-------	--------------

ตอนี่ 2 เทียนี่ 2

----	----	----	----	--- เห็น	--- ไก่	--- โดด	-- ขยับ
------	------	------	------	----------	---------	---------	---------

จากจำนวนพยางค์ของคำในเทียนี่ 1 และเทียนี่ 2 มีความแตกต่างกัน ดังนั้นการวางคำร้องในท้องเพลงจึงมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของคำร้อง ซึ่งในตอนี่ 2 ทั้ง 2 เทียนี่ มีความแตกต่างกันเพียงท้องที่ 7 เท่านั้น ส่วนประโยคอื่น ๆ มีการบรรจุคำร้องที่คล้ายกันทั้งเพลง ทั้งนี้การบรรจุคำร้องของเพลงนี้เป็นไปตามจำนวนของพยางค์ในการขับร้อง

การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง

ในตอนี่ 1 ทำนองร้องมีการดำเนินทำนองแบบขึ้นเสียงที่เสียงซอล และเคลื่อนที่ จากเสียง ซอล เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียงมาที่เสียงลา จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นอีก 1 ชั้นเสียงมาที่เสียง ที แล้วจึงเคลื่อนที่ต่ำลงทีละ 1 ชั้นเสียงของบันไดเสียง และเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียง ที่เสียง ซอล ต่อมาปรากฏมีการเคลื่อนที่ของเสียง แบบข้ามเสียงโดยเคลื่อนที่ต่ำลง ข้าม 2 ชั้นเสียง มาเริ่มต้นที่เสียง ที และเคลื่อนที่สูงขึ้นทีละชั้นเสียง ที่เสียง ลา และเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียงมาที่เสียง ที และเคลื่อนที่ต่ำลงแบบเรียงเสียงทีละชั้นเสียง (จากเสียงที มาเสียงลา เสียงซอล และเสียงมี) จบประโยคเพลงที่เสียง มี

กลวิธีในการขับร้อง

ท่อนที่ 1 เทียวที่ 1

----	----	--- ^ม ซู	--- ซู	----	รมชล	-- ทล	- ^ม ซู - ล
----	----	--- เมื่อ	--- เอย	----	เอ้อเออเฮอเอย	-- ฮือฮือ	- เมื่อ - นั้น

--- ซ	----	- ท - ท	- ^{รี} ท - ท	----	รทลท	-- ล ซ	-- ^{รี} ล
--- ฮือ	----	- นวล - นาง	- สั้น - ฮือ	----	ฮือเออเอ็งฮือ	-- เออเอย	-- ศรี ไส

--- ^ล ท
--- ฮือฮือฮือ

ทำนองเพลงชาติตรีตะลุงท่อนที่ 1 เทียวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาติรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “สั้น” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ซ	----	- ท - ท	- ^{รี} ท - ท	----	รทลท	-- ล ซ	-- ^{รี} ล
--- ฮือ	----	- นวล - นาง	- สั้น - ฮือ	----	ฮือเออเอ็งฮือ	-- เออเอย	-- ศรี ไส

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “ศรี” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ซ	----	- ท - ท	- ^{รี} ท - ท	----	รทลท	-- ล ซ	- ^{รี} ล
--- ฮือ	----	- นวล - นาง	- สั้น - ฮือ	----	ฮือเออเอ็งฮือ	-- เออเอย	- ศรี ไส

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 2 ในส่วนท้ายของห้องที่ 6 ต่อเนื่องไปถึงห้องที่ 7 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที่ ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

--- ซ	----	- ท - ท	- ท ^{ริ} - ท	----	รทลท	-- ล ซ	-- ล ^{ริ} ล
--- อี	----	- นวล - นาง	- สัน - ธิ	----	ฮือเออเอ็งฮือ	-- เออเอ๋	-- ศรี ไส

การหวนเสียงหลังจากส่วนท้ายประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที่ ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

--- ซ	----	- ท - ท	- ท ^{ริ} - ท	----	รทลท	-- ล ซ	-- ล ^{ริ} ล
--- อี	----	- นวล - นาง	- สัน - ธิ	----	ฮือเออเอ็งฮือ	-- เออเอ๋	-- ศรี ไส

--- ท ^{ริ} ซ
--- ฮืออือฮือ

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “เมื่อ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (กตกคำที่เสียง มี)

----	----	- - - ซ ^{มี}	--- ซ	----	รมซล	-- ทล	- - - ซ ^{มี} - ล
----	----	- - - เมื่อ	--- เอย	----	เอ้อเออเออเอย	-- ฮืออือ	- - - เมื่อ - นั้น

การปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “เมื่อ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (กตกคำที่เสียง มี)

----	----	- - - ซ ^{มี}	--- ซ	----	รมซล	-- ทล	- - - ซ ^{มี} - ล
----	----	- - - เมื่อ	--- เอย	----	เอ้อเออเออเอย	-- ฮืออือ	- - - เมื่อ - นั้น

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 โดยการออกเสียง คำเอื้อนที่ว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

----	----	--- ฮื้อ ^ม	--- ฮ	----	รมชล	-- ทล	- ฮื้อ ^ม - ล
----	----	--- เมื่อ	--- เอย	----	เอ้อเออเออเอย	- ฮื้อฮื้อ	- เมื่อ - นั้น

จากการวิเคราะห์กลวิธีพิเศษที่พบในห้องที่ 1 เทียบที่ 1 สรุปได้ว่าการใช้กลวิธีดังนี้ ทำนองท่อนที่ 1 เทียบที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “สัน” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “ศรี” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ในส่วนท้ายของห้องที่ 6 ต่อเนื่องไปถึงห้องที่ 7 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ พบการทวนเสียงในส่วนท้ายประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “เมื่อ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (กตคำที่เสียง มี) และ พบการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “เมื่อ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (กตคำที่เสียง มี)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 โดยการออกเสียง คำเอื้อนที่ว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาตรีตะลุงในท่อนที่ 1 เทียบที่ 1 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 2 ครั้ง ปรากฏการทวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 2 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

ท่อนที่ 2 เทียบที่ 1

----	----	- ช - ล	- ท - ร	--- ร	- ช - ท	-- มร	- ช - ม
----	----	- เอ่อ - เออ	- เฮอ - เอ้ย	--- เห็น	- ฮือ - ไก่	-- ฮือฮือ	- เป็น - ต่อ

-- ล ช	----	- ^ช ร - ท	--- ท	----	----	- ทลท	รทลท
-- ฮือฮือ	----	- กี่ - พอ	--- ใจ	----	----	- เอ้อเอ้อเออ	ฮือเออเออฮือ

- ^ล ล ช	----	- ท ท ท	- ท ร ท	----	รทลท	-- ล ช	-- ล ล
-- เออเอ้ย	----	- นางทรมวย	- ลูกชะแง้	----	ฮือเออเออฮือ	-- เออเอ้ย	-- แลมมอง

ทำนองเพลงชาตรีตะลุงท่อนที่ 2 เทียบที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปราบกฎการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 ต่อเนื่องไปจนถึง ห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “เห็น” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร และใช้หางเสียงปิดเอื้อนด้วยการออก เสียงคำว่า “ฮือ” ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้หางเสียงที่เสียง ซอล)

----	----	- ช - ล	- ท - ร	--- ร	- ช - ท	-- มร	- ช - ม
----	----	- เอ่อ - เออ	- เฮอ - เอ้ย	--- เห็น	- ฮือ - ไก่	-- ฮือฮือ	- เป็น - ต่อ

การหวนเสียง ปราบกฎการหวนเสียงเริ่มจากท้ายของประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ต่อเนื่อง มาจนถึงประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 โดยการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

-- ล ช	----	- ^ช ร - ท	--- ท	----	----	- ทลท	รทลท
-- ฮือฮือ	----	- กี่ - พอ	--- ใจ	----	----	- เอ้อเอ้อเออ	ฮือเออเออฮือ

ล ช		ท ท ท	ท ร ท		รทลท	ล ช	ล ล
เออเอ๋		นางทราวม้วย	ลูกชะแง้		ฮือเออเอ็งฮือ	เออเอ๋	แลมมอ

การทวนเสียงในประโยคที่ 3 ท้ายห้องที่ 6 พบการร้องต่อเนื่องมาจากห้องที่ 7 โดยการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “ฮือเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

ล ช		ท ท ท	ท ร ท		รทลท	ล ช	ล ล
เออเอ๋		นางทราวม้วย	ลูกชะแง้		ฮือเออเอ็งฮือ	เออเอ๋	แลมมอ

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ คำว่า “กี” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

ล ช		ร ^ช ท	ท			ทลท	รทลท
ฮือฮือ		กี - พอ	ใจ			เอ้อเอ้อเอ้อ	ฮือเออเอ็งฮือ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “แง้” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

ล ช		ท ท ท	ร ท ร ^ท		รทลท	ล ช	ล ล
เออเอ๋		นางทราวม้วย	ลูกชะแง้		ฮือเออเอ็งฮือ	เออเอ๋	แลมมอ

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำเอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง มี ไปสู่เสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)

		ช - ล	ท - ร	ร	ช - ท	มร	ช - ม
		เออ - เออ	เฮอ - เอ๋	เห็น	ฮือ - ไก่	ฮือฮือ	เป็น - ต่อ

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำเอื้อนที่ว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผัน
ทางเสียงที่เสียง ซอล)

ล ซ	----	ร ^ฮ - ท	--- ท	----	----	- ทลท	รทลท
ฮื้อฮื้อ	----	- กี้ - พอ	--- ใจ	----	----	- เอ้อเอ้อเอ้อ	ฮื้อเอ้อเอ้อ

จากการวิเคราะห์กลวิธีพิเศษที่พบในท่อนที่ 2 เทียบที่ 1 สรุปได้ว่ามีการใช้กลวิธีดังนี้

ทำนองท่อนที่ 2 เทียบที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4
รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 ต่อเนื่องไปจนถึง
ห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “เห็น” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง เร และใช้ทางเสียงปิดเอื้อนด้วยการออก
เสียงคำว่า “ฮื้อ” ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล)

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงเริ่มจากท้ายของประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ต่อเนื่อง
มาจนถึงประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 โดยการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ
ของคำเอื้อนว่า “เอ้อเอ้อเอ้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ
พบการหวนเสียงในประโยคที่ 3 ท้ายห้องที่ 6 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 7 โดยการออกเสียงเอื้อนแบบ
รวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอ้อเอ้อเอ้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง
ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 เพื่อให้เกิดความชัดเจนของ
คำ คำว่า “กี้” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4
คำว่า “แ้ง” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำเอื้อนที่ว่า “ฮื้อ
ฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง มี ไปสู่เสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำ
เอื้อนที่ว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาตรีตะลุงในท่อนที่ 2 เทียบที่ 1 พบการใช้ทาง
เสียง จำนวน 1 ครั้ง ปรากฏการหวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 2 ครั้ง และพบการ
ผันทางเสียง จำนวน 2 ครั้ง

ท่อนที่ 1 เทียบที่ 2

----	----	-- ม ซ	-- ซ ซ	----	รมซล	--- ซ	-- ล ซ ^ม
----	----	-- ตบเพลา	-- พาที	----	เอ้อเออเออเออ	--- ดี	- ซิ - พ้อ

-- ล ซ	----	- ท ท ท	- ร ^ซ - ท ^{รี}	----	รทลท	-- ล ซ	-- ล ล
--- ซื่อ อื่อ	----	- อย่างมั่วรอ	- ให้ - ถึง	----	ซื่อเออเอ็งเอ้อ	-- เออเอ่ย	-- อันสอง

--- ท ^{ลซ}
--- ซื่ออื่ออื่อ

ทำนองเพลงชาติระลอกท่อนที่ 1 เทียบที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาติ
จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “ถึง”
ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

-- ล ซ	----	- ท ท ท	- ร ^ซ - ท ^{รี}	----	รทลท	-- ล ซ	-- ล ล
--- ซื่อ อื่อ	----	- อย่างมั่วรอ	- ให้ - ถึง	----	ซื่อเออเอ็งเอ้อ	-- เออเอ่ย	-- อันสอง

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ต่อเนื่องไปถึงห้องที่ 7
โดยการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอ้อเออเอ็ง”
โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที่ ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

-- ล ซ	----	- ท ท ท	- ร ^ซ - ท ^{รี}	----	รทลท	-- ล ซ	-- ล ล
--- ซื่อ อื่อ	----	- อย่างมั่วรอ	- ให้ - ถึง	----	ซื่อเออเอ็งเอ้อ	-- เออเอ่ย	-- อันสอง

การทวนเสียงหลังจากส่วนท้ายประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่อง
เรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที่ ไปสู่เสียง
ลา และไปสู่เสียง ซอล

-- ล ช	----	- ท ท ท	- ร ^ช - ทร ^ร	----	รทลท	-- ล ช	-- ล ล
--- ฮื่อ อื่อ	----	- อย่างมั่วรอ	- ให้ - ถึง	----	ฮื่อเออเอิงเอื่อ	-- เออเอ่ย	-- อันสอง

-- ล ^ช
--- ฮื่ออื่ออื่อ

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “พ่อ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

----	----	-- ม ช	-- ช ช	----	รมชล	--- ช	-- ล ^ช ^{มี}
----	----	-- ตบเพลา	-- พาที	----	เอ้อเออเออเออ	--- ดี	- ชิ - พ่อ

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “ให้” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

-- ล ช	----	- ท ท ท	- ร ^ช - ทร ^ร	----	รทลท	-- ล ช	-- ล ล
--- ฮื่อ อื่อ	----	- อย่างมั่วรอ	- ให้ - ถึง	----	ฮื่อเออเอิงเอื่อ	-- เออเอ่ย	-- อันสอง

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำอื่นที่ว่า “ฮื่ออื่อ” ผันเสียงเอื่อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

-- ล ช	----	- ท ท ท	- ร ^ช - ทร ^ร	----	รทลท	-- ล ช	-- ล ล
--- ฮื่อ อื่อ	----	- อย่างมั่วรอ	- ให้ - ถึง	----	ฮื่อเออเอิงเอื่อ	-- เออเอ่ย	-- อันสอง

จากการวิเคราะห์หลักวิธีพิเศษที่พบในท่อนที่ 1 เทียบที่ 2 สรุปได้ว่าการใช้กลวิธีดังนี้

ทำนองท่อนที่ 1 เทียบที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “ถึง” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ต่อเนื่องไปถึงห้องที่ 7 โดยการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ พบการหวนเสียงหลังจาก ส่วนท้ายประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “พ่อ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) และ ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “ให้” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำเอื้อนที่ว่า “อื้ออื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาติตรีตะลุงในท่อนที่ 1 เที้ยวที่ 2 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง ปรากฏการหวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 2 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

ท่อนที่ 2 เที้ยวที่ 2

----	----	- ซ - ล	- ท - ร	--- ร	- ซ - ท	--- ม	-- ชม
----	----	- เอื้อ - เอื้อ	- เฮอ - เอัย	--- เห็น	- อื้อ - ไก่อ	-- โดด	-- ขยับ

-- ล ซ	----	- ร ^ล - ล ^ท	--- ท	----	----	- ทลท	รทลท
-- อื้ออื้อ	----	- ช่วย - ล้ำ	--- พอง	----	----	- เอื้อเอื้อเอื้อ	อื้อเอื้อเอื้ออื้อ

-- ล ซ	----	- ท ท ท	- ร ^ซ - ท	----	รทลท ^{ล ซ}	--- ล ^ซ	-- ล ล
-- เอื้อเอื้อ	----	- พอคนจ้อง	- เข้า - หนัก	----	อื้อเอื้อเอื้อเอื้อ ^{เอื้อเอื้อ}	--- ก็	-- ชักอ้าย

--- ท ^{ล ซ}
--- อื้ออื้ออื้อ

ทำนองเพลงชาติตรีตะลุงท่อนที่ 2 เที้ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาติรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 ต่อเนื่องไปจนถึงห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “เห็น” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้หางเสียงที่เสียง ซอล)

----	----	- ซ - ล	- ท - ร	--- ร	- ซ - ท	--- ม	-- ซม
----	----	- เอ่อ - เออ	- เฮอ - เอ้ย	-- เห็น	- ฮือ - ไก่	-- โดด	-- ขยับ

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในท้ายประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ต่อเนื่องมาจนถึงประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “ฮือเออเอ้ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

-- ล ซ	----	- ร ^ซ - ล ^ท	--- ท	----	----	- ทลท	รทล ท
-- ฮือฮือ	----	- ช่วย - ลำ	--- พอง	----	----	- เอ้อเอ้อเออ	ฮือเออเอ้ย ฮือ

-- ล ซ	----	- ท ท ท	- ร ^ซ - ท	----	รทลท ^{ล ซ}	--- ล ^ซ	-- ล ล
-- เออเอ้ย	----	- พอคนจ้อง	- เข้า - หนัก	----	ฮือเออเอ้ย ^{เออเอ้ย}	--- ก็	-- ซักกาย

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 5 โดยการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “ฮือเออเอ้ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

-- ล ซ	----	- ท ท ท	- ร ^ซ - ท	----	รทลท ^{ล ซ}	--- ล ^ซ	-- ล ล
-- เออเอ้ย	----	- พอคนจ้อง	- เข้า - หนัก	----	ฮือเออเอ้ย ^{เออเอ้ย}	--- ก็	-- ซักกาย

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 พบ 2 คำในห้องนี้ คำว่า “ช่วย” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และคำว่า “ลำ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

-- ล ซ	----	- ร ^ช - ล ^ท	--- ท	----	----	- ทลท	รทลท
-- อ้ออ้อ	----	- ช่วย - ล้ำ	--- พอง	----	----	- เอ้อเอ้อเอ้อ	อ้อเอ้อเอ้อ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “จ้อง” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ซอล (บันทึกที่เสียง ซอล)

-- ล ซ	----	- ท ท ร ^ช	- ร ^ช - ท	----	รทลท ^{ล ซ}	--- ล ^ซ	-- ล ล
-- เออเอ๋	----	- พอคน จ้อง	- เข้า - หนัก	----	อ้อเอ้อเอ้อ ^{เออเอ๋}	--- ก็	-- ชักอ้าย

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “เข้า” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ซอล (บันทึกที่เสียง ซอล)

-- ล ซ	----	- ท ท ท	- ร ^ช - ท	----	รทลท ^{ล ซ}	--- ล ^ซ	-- ล ล
-- เออเอ๋	----	- พอคนจ้อง	- เข้า - หนัก	----	อ้อเอ้อเอ้อ ^{เออเอ๋}	--- ก็	-- ชักอ้าย

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “ก็” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (บันทึกที่เสียง ซอล)

-- ล ซ	----	- ท ท ท	- ร ^ช - ท	----	รทลท ^{ล ซ}	--- ล ^ซ	-- ล ล
-- เออเอ๋	----	- พอคนจ้อง	- เข้า - หนัก	----	อ้อเอ้อเอ้อ ^{เออเอ๋}	--- ก็	-- ชักอ้าย

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำเอื้อนที่ว่า “อ้ออ้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

-- ล ซ	----	- ร ^ช - ล ^ท	--- ท	----	----	- ทลท	รทลท
-- อ้ออ้อ	----	- ช่วย - ล้ำ	--- พอง	----	----	- เอ้อเอ้อเอ้อ	อ้อเอ้อเอ้อ

จากการวิเคราะห์กลวิธีพิเศษที่พบในท่อนที่ 2 เทียบที่ 2 สรุปได้ว่าการใช้กลวิธีดังนี้
ทำนองท่อนที่ 2 เทียบที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4
รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 ต่อเนื่องไปจนถึง
ห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “เห็น” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้หางเสียงที่เสียง
ซอล)

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในท้ายประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ต่อเนื่องมาจนถึง
ประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า
“เฮ้อเออเออ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ ในประโยคที่ 3
ห้องที่ 5 โดยการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อ
เออเออ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 พบ 2 คำในห้องนี้ คำว่า
“ช่วย” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และคำว่า “ลำ” ออกเสียงจากเสียง
ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “จ้อง” ออกเสียงจากเสียง เร
มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “เข้า” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่
เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “ก็” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่
เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำเอื้อนที่ว่า “ฮือ
ฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาตรีตระกูลในท่อนที่ 2 เทียบที่ 2 พบการใช้หาง
เสียง จำนวน 1 ครั้ง ปรากฏการทวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 5 ครั้ง และพบการ
ผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

จากการวิเคราะห์เพลงชาตรีตระกูลพบว่า เป็นเพลงที่อยู่ในทางเสียงเพียงออกลาง เป็นการ
บรรจุคำร้องของทำนองเพลงไทยโดยทั่วไป การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง ในท่อนที่ 1 ทำนองร้องมีการ
ดำเนินทำนองแบบขึ้นเสียงที่เสียงซอล และเคลื่อนที่ จากเสียง ซอล เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียงมาที่
เสียงลา จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นอีก 1 ชั้นเสียงมาที่เสียง ที แล้วจึงเคลื่อนที่ต่ำลงทีละ 1 ชั้นเสียงของ
บันไดเสียง และเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียง ที่เสียง ซอล ต่อมาปรากฏมีการเคลื่อนที่ของเสียง แบบข้าม
เสียงโดยเคลื่อนที่ต่ำลง ข้าม 2 ชั้นเสียง มาเริ่มต้นที่เสียง ที และเคลื่อนที่สูงขึ้นทีละชั้นเสียง ที่เสียง
ลา และเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียงมาที่เสียง ที และเคลื่อนที่ต่ำลงแบบเรียงเสียงทีละชั้นเสียง (จาก

เสียงที่ มาเสียงลา เสียงซอล และเสียงมี) จบประโยคเพลงที่เสียง มี พบกลวิธีพิเศษในการขับร้อง ได้แก่ การใช้หางเสียง การทวนเสียง การปั่นคำ การผันทางเสียง สามารถทำการสรุปจำนวนกลวิธีพิเศษที่ใช้ในเพลง คือ พบการใช้หางเสียง จำนวน 5 ครั้ง ปรากฏการทวนเสียง จำนวน 8 ครั้ง พบการปั่นคำ จำนวน 11 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 5 ครั้ง

เพลงที่ 3 ทำนองร้องเพลงชาติกรับ

เที่ยวที่ 1

-- ซ ซ	--- ซ	- ท - ล	-- ซ ซ	----	- ซ ซ ล	- ท - ลิ ^ซ	- ซ --
-- พอดี	--- ไก่	- ฮื่อ - พระ	-- กุมาร	----	- พระกุมาร	- ทะ - ยาน	- ดี --

-- ซ ซ	-- ซลิ ^ซ	--- ซ	--- ลิ ^ล	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- ร ล
-- ขยิก	-- ขยี้	--- ขวา	--- ซ้ายฮื่อ	----	- เป็น - หลาย	- ฮื่อ - แผล	-- ฮื่อฮื่อ

-- ร ด	-- ร ริ ^ล	-- ม ร	- ท ^{ริ} - ริ ^ล	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- ร ล
-- ขยิก	-- ขยี้	-- ฮื่อฮื่อ	- ขวา - ซ้าย	----	- เป็น - หลาย	- ฮื่อ - แผล	-- ฮื่อฮื่อ

เที่ยวที่ 2

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ลิ ^ซ	-- ซ ซ ^{ริ}	----	- ซ ซ ล	- ท ^{ริ} - ท ^{ริ}	- ซ --
-- ไก่ต่าง	--- แคน	- ฮื่อ - แล่น	-- ถลา	----	- แล่นถลา	- ท่า - ทื่อ	- แท้ --

- ซ - ลิ ^ซ	--- ซ ^พ	--- ท	--- ลิ ^ซ	----	- ท - ล	- ซ - ล	----
- ลง - ล้ม	--- แผ่	--- ซัก	--- ดิ้น	----	- แทบ - ลิ่น	- ฮื่อ - ปราณ	----

- ร - มิ ^{ริ}	--- ริ ^{ริ}	-- ม ร	- ท - ลิ ^ซ	----	- ท - ล	- ซ - ล	----
- ลง - ล้ม	--- แผ่	-- ฮื่อฮื่อ	- ซัก - ดิ้น	----	- แทบ - ลิ่น	- ฮื่อ - ปราณ	----

เที่ยวที่ 3

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ล	-- ซ ซ	----	-- ซ ล	- ท - ล	- ซ --
-- พวกชาว	--- เมือง	- อื้อ - สรวล	-- เสอเย	----	-- สรวลเส	- เฮ - สะ	- นั้น --

- ล - ซ	--- ซ	--- ซ	--- ซ ^ล	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- รล
- พระ - ทรง	--- ธรรม	--- ตบ	--- หัตถ์	----	- อยู่ - ฉาด	- อื้อ - ฉาน	-- อื้ออื้อ

- ร - ร	--- ร	-- มร	- ซ - ซ	- ล --	- ท - ล	- ซ - ล	-- รล
- พระ - ทรง	--- ธรรม	-- อื้ออื้อ	- ตบ - หัตถ์	- อื้อ --	- อยู่ - ฉาด	- อื้อ - ฉาน	-- อื้ออื้อ

เที่ยวที่ 4

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ล	-- ซ ซ	----	-- ซ ล	- ท - ล	- ซ --
-- เสด็จ	--- เข้า	- อื้อ - สรวม	-- สอดเอย	----	-- สรวมสอด	- กอด - กุ	- มาร --

- ล - ซ	--- ซ	--- ท ^ซ	--- ท	-- รล	- ท - ล	- ซ - ล	----
- พระ - ภู	--- บาล	--- รับ	--- ขวัญ	-- อื้ออื้อ	- จำ - นรรจ์	- อื้อ - จา	----

- ม - ร	--- ร	-- มร	- ท - ล	-- รล	- ท - ล	- ซ - ล	----
- พระ - ภู	--- บาล	-- อื้ออื้อ	- รับ - ขวัญ	-- อื้ออื้อ	- จำ - นรรจ์	- อื้อ - จา	----

การใช้ระดับเสียง

บันไดเสียงที่พบในเพลงชาติกรับ คือ ทางเพียงอล่าง โดยมีกลุ่มเสียงปญจมูล

ซลทขรมx

การบรรจุคำร้อง

คำร้องเป็นร้อยกรองประเภทกลอนแปด จากบทละครเรื่องรถเสน ดังนี้

พอดิโก่พระกุมารทะยานตี	ขยิกขยี้ขัวซ้ายเป็นหลายแผล
โก่ต่างแดนแล่นถลาท่าท้อแท้	ลงลิ้มแฝชกิ้นแทบสิ้นปราณ
พวกชาวเมืองสรवलเสเฮสนั่น	พระทรงธรรม์ตบหัตถ์อยู่ฉาดฉาน
เสด็จเข้าสรวมสอดกอดกุมาร	พระภูบาลรับขวัญจ่านรรจา

การบรรจุคำร้องสามารถแบ่งได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

เที่ยวที่ 1

-- ซ ซ	--- ล	--- ล	-- ซ ซ	----	- ซ ซ ล	- ท - ล	- ซ --
-- พอดิ	--- โก่อ	--- พระ	-- กุมาร	----	- พระกุมาร	- ทะ - ยาน	- ตี --

-- ซ ซ	-- ซล	--- ซ	--- ล	----	- ท - ล	--- ท	----
-- ขยิก	-- ขยี้	--- ขวา	--- ซ้าย	----	- เป็น - หลาย	--- แผล	----

-- ร ด	-- ร ร	----	- ท - ร	----	- ท - ล	--- ท	----
-- ขยิก	-- ขยี้	----	- ขวา - ซ้าย	----	- เป็น - หลาย	--- แผล	----

การบรรจุคำร้องของเที่ยวที่ 1 จะเริ่มบรรจุเนื้อร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 เรียงมาจนถึงห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 จากนั้นเว้นจังหวะ 1 ห้อง ต่อด้วยคำร้องในห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 2 นั้น จะบรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 และบรรจุในห้องที่ 6 และห้องที่ 7 สำหรับการบรรจุเนื้อร้องในประโยคที่ 3 ได้บรรจุในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และห้องที่ 7

เที่ยวที่ 2

-- ซ ซ	--- ล	--- ล	-- ซ ซ	----	- ซ ซ ล	- ท - ท	- ซ --
-- โก่อ่ต่าง	--- แดน	--- แล่น	-- ถลา	----	- แล่นถลา	- ท่า - ท้อ	- แท้ --

- ซ - ล	--- ซ	--- ท	--- ล	----	- ท - ล	--- ล	----
- ลง - ลิ้ม	--- แผล	--- ชัก	--- ดิ้น	----	- แทบ - สิ้น	--- ปราณ	----

- ร - ม	--- ด	-----	- ท - ล	-----	- ท - ล	--- ล	-----
- ลง - ล้ม	--- แม่	-----	- ชัก - ดิ้น	-----	- แพบ - สิ้น	--- ปราณ	-----

การบรรจุคำร้องของเที่ยวที่ 2 เริ่มการใส่คำร้องของประโยคที่ 1 ในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 เว้นจังหวะไว้ 1 ห้อง แล้วกลับมาใส่คำร้องในห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ต่อมาในประโยคที่ 2 ใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 เว้นจังหวะไว้ 1 ห้อง และกลับมาใส่คำร้องห้องที่ 6 ห้องที่ 7 ในส่วนของประโยคที่ 3 นั้น เริ่มจากห้องที่ 1 ห้องที่ 2 เว้น 1 ห้องแล้วต่อด้วยห้องที่ 4 เว้น 1 ห้อง แล้วตามด้วยห้องที่ 6 และห้องที่ 7

เที่ยวที่ 3

-- ซ ซ	--- ล	--- ล	-- ซ ซ	-----	-- ซ ล	- ท - ล	- ซ --
-- พวกชาว	--- เมือง	--- สรวล	-- เสอเย	-----	-- สรวลเส	- เฮ - สะ	- นั้น --

- ล - ซ	--- ซ	--- ซ	--- ซ	-----	- ท - ล	--- ท	-----
- พระ - ทรง	--- ธรรม์	--- ตบ	--- หัตถ์	-----	- อยู่ - ฉาด	--- ฉาน	-----

- ร - ร	--- ร	-----	- ซ - ซ	-----	- ท - ล	--- ล	-----
- พระ - ทรง	--- ธรรม์	-----	- ตบ - หัตถ์	-----	- อยู่ - ฉาด	--- ฉาน	-----

การบรรจุคำร้องของเที่ยวที่ 3 เริ่มต้นจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และตามด้วยห้องที่ 4 จากนั้นเว้นไว้ 1 จังหวะและตามด้วยคำร้องในห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 2 มีคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 4 เว้นจังหวะไว้ 1 ห้อง และมีคำร้องในห้องที่ 6 และห้องที่ 7 สำหรับประโยคที่ 3 ปรากฏคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 เว้นจังหวะ 1 ห้อง และพบคำร้องอีกในห้องที่ 6 และห้องที่ 7

เที่ยวที่ 4

-- ซ ซ	--- ล	--- ล	-- ซ ซ	----	-- ซ ล	- ท - ล	- ซ --
-- เสด็จ	--- เข้า	--- สรวม	-- สอดเอย	----	-- สรวมสอด	- กอด - กุ	- มาร --

- ล - ซ	--- ซ	--- ท	--- ท	----	- ท - ล	--- ล	----
- พระ - ญ	--- บาล	--- รับ	--- ขวัญ	----	- จำ - นรรจ์	--- จา	----

- ม - ร	--- ร	----	- ท - ล	----	- ท - ล	--- ล	----
- พระ - ญ	--- บาล	----	- รับ- ขวัญ	----	- จำ - นรรจ์	--- จา	----

การบรรจุคำร้องของเที่ยวที่ 4 นี้เริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 จากนั้นเว้นไว้ 1 ห้องและใส่คำร้องต่อในห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในประโยคที่ 2 เริ่มใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 จากนั้นเว้นไว้ 1 ห้องและใส่คำร้องต่อในห้องที่ 6 และห้องที่ 7 สำหรับในประโยคที่ 3 พบการใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 จากนั้นเว้น 1 ห้องและเริ่มใส่คำร้องอีกในห้องที่ 6 และห้องที่ 7

จากการวิเคราะห์การบรรจุคำร้องเพลงชาติกริรับ สรุปได้ว่า การบรรจุคำร้องมีการวางตำแหน่งคำร้องเหมือนกันในทุกเที่ยว ซึ่งผู้ประพันธ์เพลงได้มีการแบ่งบทประพันธ์ไว้ในประโยคเพลงได้อย่างเป็นระบบ คือในคำประพันธ์ แต่ละวรรค ได้วางลงบนประโยคเพลงเท่ากับ 1 ประโยค นอกจากนี้ในทุกเที่ยวเพลง จะมีการเว้นการบรรจุคำร้อง 1 จังหวะที่เหมือนกันในทุกประโยค คือห้องที่ 5 ของทุกประโยค

การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง

ทำนองร้อง เริ่มต้นทำนองที่เสียง ซอล เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นของบันไดเสียง มาที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นอีก 1 ชั้นเสียง ทีเสียง ที เคลื่อนที่ต่ำลงทีละ 1 ชั้นของบันไดเสียง แบบเรียงเสียงจบทำนองที่เสียง ซอล (จากเสียงที มาที่เสียงลา และเสียงซอล ตามลำดับ) ใช้เสียง ซอล ต่อเนื่องจากทำนองก่อนหน้า และเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียงมาจบที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นอีก 1 ชั้นเสียง ทีเสียง ที ดำเนินเคลื่อนที่ต่ำลงทีละ 1 ชั้นของบันไดเสียงแบบเรียงเสียง สิ้นสุดทำนองของทำนองเพลงและคำร้องที่เสียง ซอล (จากเสียงที มาที่เสียงลา และจบที่เสียงซอล ตามลำดับ)

กลวิธีในการขับร้อง

เที่ยวที่ 1

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ล	-- ซ ซ	----	- ซ ซ ล	- ท - ล ^ซ	- ซ --
-- พอดี	--- ไก่	- ยื่อ - พระ	-- कुमार	----	- พระกุมาร	- ทะ - ยาน	- ดี --

-- ซ ซ	-- ซล ^ซ	--- ซ	--- ล ^{ทล}	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- ร ล
-- ขยิก	-- ขยี้	--- ขวา	--- ซ้าย ^{อื่อ}	----	- เป็น - หลาย	- อื่อ - แผล	-- อื่ออื่อ

-- ร ด	-- ร ร ^{ดิ}	-- ม ร	- ท ^{ริ} - ร ^{ลิ}	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- ร ล
-- ขยิก	-- ขยี้	-- อื่ออื่อ	- ขวา - ซ้าย	----	- เป็น - หลาย	- อื่อ - แผล	-- อื่ออื่อ

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปราบกฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 ต่อเนื่องไปถึงห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “ไก่” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้หางเสียงที่เสียง ที)

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ล	-- ซ ซ	----	- ซ ซ ล	- ท - ล ^ซ	- ซ --
-- พอดี	--- ไก่	- ยื่อ - พระ	-- कुमार	----	- พระกุมาร	- ทะ - ยาน	- ดี --

การปั้นคำ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ และยังเป็นการแสดงสำเนียงของเพลงจากการร้องเสียงแรกไปเสียงที่สอง อย่างต่อเนื่องในลมหายใจเดียวกัน ปราบกฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “ขยี้” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

-- ซ ซ	-- ซล ^ซ	--- ซ	--- ล ^{ทล}	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- ร ล
-- ขยิก	-- ขยี้	--- ขวา	--- ซ้าย ^{อื่อ}	----	- เป็น - หลาย	- อื่อ - แผล	-- อื่ออื่อ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “ขยี้” แต่เสียงจากออกจากประโยคที่ 2 ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด)

-- ร ด	-- รั รั ^{ติ}	-- ม ร	- ท ^{วิ} - รั ^{ลิ}	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- รั ล
-- ขยิก	-- ขยี้	-- ฮื่อฮื่อ	- ขวา - ซ้าย	----	- เป็น - หลาย	- อื่อ - แผล	-- ฮื่อฮื่อ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ในห้องนี้มีการปั้นคำอยู่จำนวน 2 คำ คำว่า “ขวา” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) และคำว่า “ซ้าย” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

-- ร ด	-- รั รั ^{ติ}	-- ม ร	- ท ^{วิ} - รั ^{ลิ}	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- รั ล
-- ขยิก	-- ขยี้	-- ฮื่อฮื่อ	- ขวา ซ้าย	----	- เป็น - หลาย	- อื่อ - แผล	-- ฮื่อฮื่อ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 7 ว่า “หลาย” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

-- ร ด	-- รั รั ^{ติ}	-- ม ร	- ท ^{วิ} - รั ^{ลิ}	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- รั ล
-- ขยิก	-- ขยี้	-- ฮื่อฮื่อ	- ขวา - ซ้าย	----	- เป็น - หลาย	- อื่อ - แผล	-- ฮื่อฮื่อ

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำเอื้อนที่ว่า “ฮื่อฮื่อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง มี ไปสู่เสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)

-- ร ด	-- รั รั ^{ติ}	-- ม ร	- ท ^{วิ} - รั ^{ลิ}	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- รั ล
-- ขยิก	-- ขยี้	-- ฮื่อฮื่อ	- ขวา - ซ้าย	----	- เป็น - หลาย	- อื่อ - แผล	-- ฮื่อฮื่อ

การผันทางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 คำเอื้อนที่ว่า “ฮื่อฮื่อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

-- ร ด	-- รั รั ^{ติ}	-- ม ร	- ท ^{วิ} - รั ^{ลิ}	----	- ท - ล	- ซ - ท	-- รั ล
-- ขยิก	-- ขยี้	-- ฮื่อฮื่อ	- ขวา - ซ้าย	----	- เป็น - หลาย	- อื่อ - แผล	-- ฮื่อฮื่อ

จากการวิเคราะห์กลวิธีพิเศษที่พบในเที่ยวที่ 1 สรุปได้ว่าการใช้กลวิธีดังนี้

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 ต่อเนื่องไปถึงห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “ไก่อ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้หางเสียงที่เสียง ที)

การปั้นคำ เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ และยังเป็นการแสดงสำเนียงของเพลง จากการร้องเสียงแรกไปเสียงที่สอง อย่างต่อเนื่องในลมหายใจเดียวกัน ซึ่งในเพลงนี้มีเสียงจรเข้ามาปรากฏ คือ เสียงโด ที่เข้ามาเป็นเสียงที่ปั้นคำให้เกิดสำเนียงเพลงและความชัดเจน ซึ่งปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “ขี้” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “ขี้” แต่เสียงจากออกจากประโยคที่ 2 ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ในห้องนี้มีการปั้นคำอยู่จำนวน 2 คำ คำว่า “ขวา” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) และคำว่า “ซ้าย” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 7 ว่า “หลาย” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

การผันหางเสียง ปรากฏการผันหางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำเอื้อนที่ว่า “อื้ออื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง มี ไปสู่เสียง เร (ผันหางเสียงที่เสียง เร) พบการผันหางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 คำเอื้อนที่ว่า “อื้ออื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันหางเสียงที่เสียง ลา)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาตรีรับในเที่ยวที่ 1 พบการใช้หางเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 4 ครั้ง และพบการผันหางเสียง จำนวน 2 ครั้ง และยังพบเสียงจร คือ เสียง โด เป็นจำนวน 2 ครั้ง ซึ่งจากการสัมภาษณ์คุณครูมณฑนา อยู่ยั่งยืน ได้กล่าวว่า

เสียงที่เราารู้สึกแปลกๆ เหนื่อยๆ เต็มเสียงบ้างครึ่งเสียงบ้าง เหล่านี้แหละคือ สำเนียงที่สำคัญของการร้องเพลงสำเนียงละครชาตรี เพราะเพลงชาตรีจะมี ลักษณะของเสียงที่มีเอกลักษณ์หรือเป็นลักษณะเฉพาะ ถ้าร้องไม่ได้สำเนียง ไม่ขึ้นคำให้ดี ไม่กดเสียง ก็ต้องฝึกฝนให้คล่องจนได้สำเนียงเพลง (มณฑนา อยู่ยั่งยืน, สัมภาษณ์ 20 เมษายน 2559)

จะเห็นว่าเพลงชาตรีรับในเที่ยวนี้ ก็มีลักษณะของเสียงจร ที่เข้ามาปั้นคำให้ออกเสียง เป็นสำเนียงที่ชัดเจนในการขับร้องเพลงชาตรีรับ

เที่ยวที่ 2

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ลิ ^ช	-- ซ ซวิ ^ว	----	- ซ ซ ล	- ท ^ล - ท ^ล	- ซ --
-- ไก่ต่าง	--- แคน	- อื้อ - แล่น	-- ถลา	----	- แล่นถลา	- ท่า - ท้อ	- แท้ --

- ซ - ลิ ^ช	--- ซ ^พ	--- ท	--- ลิ ^ช	----	- ท - ล	- ซ - ล	----
- ลง - ล้ม	--- แผ่	--- ชัก	--- ดิ้น	----	- แพบ - ลั่น	- อื้อ - ปราณ	----

- ร - ม ^{ริ}	--- ตรี ^ว	-- มร	- ท - ลิ ^ช	----	- ท - ล	- ซ - ล	----
- ลง - ล้ม	--- แผ่	-- อื้ออื้อ	- ชัก - ดิ้น	----	- แพบ - ลั่น	- อื้อ - ปราณ	----

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง

ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “แคน” และใช้คำเอื้อนที่ร้องว่า “อื้อ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้หางเสียงที่เสียง ที)

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ลิ ^ช	-- ซ ซวิ ^ว	----	- ซ ซ ล	- ท ^ล - ท ^ล	- ซ --
-- ไก่ต่าง	--- แคน	- อื้อ - แล่น	-- ถลา	----	- แล่นถลา	- ท่า - ท้อ	- แท้ --

ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “ถลา” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ลิ ^ช	-- ซ ซวิ ^ว	----	- ซ ซ ล	- ท ^ล - ท ^ล	- ซ --
-- ไก่ต่าง	--- แคน	- อื้อ - แล่น	-- ถลา	----	- แล่นถลา	- ท่า - ท้อ	- แท้ --

การบั่นคำ ปรากฏการบั่นคำใน ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เล่น” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (บั่นคำที่เสียง ซอล) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ลิ ^ซ	-- ซ ซ ^{ริ}	----	- ซ ซ ล	- ท - ท ^{ลิ}	- ซ --
-- ไก่ต่าง	--- แคน	- ฮื่อ - เล่น	-- ถลา	----	- เล่นถลา	- ท่า - ทื่อ	- แท้ --

การบั่นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ทื่อ” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (บั่นคำที่เสียง ลา)

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ลิ ^ซ	-- ซ ซ ^{ริ}	----	- ซ ซ ล	- ท - ท ^{ลิ}	- ซ --
-- ไก่ต่าง	--- แคน	- ฮื่อ - เล่น	-- ถลา	----	- เล่นถลา	- ท่า - ทื่อ	- แท้ --

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำว่า “ล้ม” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (บั่นคำที่เสียง ซอล)

- ซ - ลิ ^ซ	--- ซ ^ฟ	--- ท	--- ลิ ^ซ	----	- ท - ล	- ซ - ล	----
- ลง - ล้ม	--- แผ่	--- ชัก	--- ดิ้น	----	- แทบ - สิ้น	- ฮื่อ - ปราณ	----

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “แผ่” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ฟา (บั่นคำที่เสียง ฟา)

- ซ - ลิ ^ซ	--- ซ ^ฟ	--- ท	--- ลิ ^ซ	----	- ท - ล	- ซ - ล	----
- ลง - ล้ม	--- แผ่	--- ชัก	--- ดิ้น	----	- แทบ - สิ้น	- ฮื่อ - ปราณ	----

การบั่นคำในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “ดิ้น” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (บั่นคำที่เสียง ซอล)

- ซ - ลิ ^ซ	--- ซ ^ฟ	--- ท	--- ลิ ^ซ	----	- ท - ล	- ซ - ล	----
- ลง - ล้ม	--- แผ่	--- ชัก	--- ดิ้น	----	- แทบ - สิ้น	- ฮื่อ - ปราณ	----

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 คำว่า “ล้ม” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (บั่นคำที่เสียง เร)

- ร - ม ^{ริ}	--- ด ^{ริ}	-- มร	- ท - ลิ ^ซ	----	- ท - ล	- ซ - ล	----
- ลง - ล้ม	--- แผ่	-- ฮื่อฮื่อ	- ชัก - ดิ้น	----	- แทบ - สิ้น	- ฮื่อ - ปราณ	----

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “แม่” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง เร (ป็นคำที่เสียง เร)

- ร - ม ^{รี}	- - - - - ด ^{รี}	- - - - - มร	- ท - ล ^ช	- - - - -	- ท - ล	- ช - ล	- - - - -
- ลง - ล ^ม	- - - - - แม่	- - - - - อ้ออ้อ	- ชัก - ด ^น	- - - - -	- แพบ - ล ^น	- อ้อ - ปราณ	- - - - -

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “ดิน” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ป็นคำที่เสียง ซอล)

- ร - ม ^{รี}	- - - - - ด ^{รี}	- - - - - มร	- ท - ล ^ช	- - - - -	- ท - ล	- ช - ล	- - - - -
- ลง - ล ^ม	- - - - - แม่	- - - - - อ้ออ้อ	- ชัก - ด ^น	- - - - -	- แพบ - ล ^น	- อ้อ - ปราณ	- - - - -

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 ต่อเนื่องไปถึงต้นห้องที่ 7 คำว่า “สิ้น” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ป็นคำที่เสียง ซอล)

- ร - ม ^{รี}	- - - - - ด ^{รี}	- - - - - มร	- ท - ล ^ช	- - - - -	- ท - ล	- ช - ล	- - - - -
- ลง - ล ^ม	- - - - - แม่	- - - - - อ้ออ้อ	- ชัก - ด ^น	- - - - -	- แพบ - ล ^น	- อ้อ - ปราณ	- - - - -

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำอื่นที่ว่า “อ้ออ้อ” ผันเสียงเอื่อนจากเสียง มี ไปสู่เสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)

- ร - ม ^{รี}	- - - - - ด ^{รี}	- - - - - มร	- ท - ล ^ช	- - - - -	- ท - ล	- ช - ล	- - - - -
- ลง - ล ^ม	- - - - - แม่	- - - - - อ้ออ้อ	- ชัก - ด ^น	- - - - -	- แพบ - ล ^น	- อ้อ - ปราณ	- - - - -

จากการวิเคราะห์หลักวิธีพิเศษที่พบในเที่ยวที่ 2 สรุปได้ว่าการใช้กลวิธีดังนี้

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “แดน” และใช้คำอื่นที่ร้องว่า “อ้อ” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้ทางเสียงที่เสียง ที) ยังปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “ถลา” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เล่น” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ พบการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ท้อ” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำว่า “ล้ม” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “แม่” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ฟา (ปั้นคำที่เสียง ฟา) พบการปั้นคำในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “ตื่น” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 คำว่า “ล้ม” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “แม่” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “ตื่น” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 ต่อเนื่องไปถึงต้นห้องที่ 7 คำว่า “สิ้น” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำอื่นที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงอื่นจากเสียง มี ไปสู่เสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาตรีกรับในเที่ยวที่ 2 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 9 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง และยังพบเสียงจร คือ เสียงโด เป็นจำนวน 1 ครั้ง และเสียงฟา จำนวน 1 ครั้ง

เที่ยวที่ 3

- - ซ ซ	- - - ล	- ท - ล	- - ซ ซ	- - - -	- - ซ ล	- ท - ล	- ซ - -
- - พวกชาว	- - - เมือง	- ฮือ - สรวล	- - เสอเย	- - - -	- - สรวลเส	- เฮ - สะ	- นัน - -

- ล - ซ	- - - ซ	- - - ซ	- - - ^ล ซ	- - - -	- ท - ล	- ซ - ท	- - รล
- พระ - ทรง	- - - ธรรม	- - - ตบ	- - - หัตถ์	- - - -	- อยู่ - ฉาด	- อือ - ฉาน	- - ฮือฮือ

- ร - ร	- - - ร	- - มร	- ซ - ซ	- ล - -	- ท - ล	- ซ - ล	- - รล
- พระ - ทรง	- - - ธรรม	- - ฮือฮือ	- ตบ - หัตถ์	- อือ - -	- อยู่ - ฉาด	- อือ - ฉาน	- - ฮือฮือ

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “เมือง” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้หางเสียงที่เสียง ที)

-- ซุ ซุ	- - - ล	- ท - ล	-- ซุ ซุ	----	- - ซุ ล	- ท - ล	- ซุ - -
-- พวกชาว	- - - เมือง	- อื้อ - สรวล	-- เสอเย	----	-- สรวลเส	- เฮ - สะ	- นัน - -

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “หัตถ์” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

- ซุ - ซุ	---- ซุ	---- ซุ	- - - ^ล ซุ	----	- ท - ล	- ซุ - ท	- - รล
- พระ - ทรง	---- ธรรม	---- ตบ	- - - หัตถ์	----	- อยู่ - ฉาด	- อื้อ - ฉาน	- - อื้ออื้อ

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำว่า “ฉาด” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล(ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ซุ - ซุ	---- ซุ	---- ซุ	- - - ^ล ซุ	----	- ท - ล	- ซุ - ท	- - รล
- พระ - ทรง	---- ธรรม	---- ตบ	- - - หัตถ์	----	- อยู่ - ฉาด	- อื้อ - ฉาน	- - อื้ออื้อ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “หัตถ์” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

- ร - ร	---- ร	-- มร	- ซุ - ซุ	- ล - -	- ท - ล	- ซุ - ล	- - รล
- พระ - ทรง	---- ธรรม	-- อื้ออื้อ	- ตบ - หัตถ์	- อื้อ - -	- อยู่ - ฉาด	- อื้อ - ฉาน	- - อื้ออื้อ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 คำว่า “ฉาด” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ร - ร	---- ร	-- มร	- ซุ - ซุ	- ล - -	- ท - ล	- ซุ - ล	- - รล
- พระ - ทรง	---- ธรรม	-- อื้ออื้อ	- ตบ - หัตถ์	- อื้อ - -	- อยู่ - ฉาด	- อื้อ - ฉาน	- - อื้ออื้อ

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำอื่นที่ว่า “อื้ออือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

- ล - ช	--- ช	--- ช	--- ^ล ช	----	- ท - ล	- ช - ท	- - รล
- พระ - ทรง	--- ธรรม์	--- ตบ	--- หัตถ์	----	- อยู่ - ฉาด	- อือ - ฉาน	- - อืออือ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เอื้อนคำว่า “อื้ออือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง มี ไปสู่เสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)

- ร - ร	--- ร	- - มร	- ช - ช	- ล - -	- ท - ล	- ช - ล	- - รล
- พระ - ทรง	--- ธรรม์	- - อืออือ	- ตบ - หัตถ์	- อือ - -	- อยู่ - ฉาด	- อือ - ฉาน	- - อืออือ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 คำว่า “อื้ออือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

- ร - ร	--- ร	- - มร	- ช - ช	- ล - -	- ท - ล	- ช - ล	- - รล
- พระ - ทรง	--- ธรรม์	- - อืออือ	- ตบ - หัตถ์	- อือ - -	- อยู่ - ฉาด	- อือ - ฉาน	- - อืออือ

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “เมือง” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้ทางเสียงที่เสียง ที)

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “หัตถ์” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำว่า “ฉาด” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “หัตถ์” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 คำว่า “ฉาด” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำอื่นที่ว่า “อื้ออือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เอื้อนคำ

ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง มี ไปสู่เสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)ประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 คำว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาติกรับในเที่ยวที่ 3 พบการใช้หางเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 4 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 3 ครั้ง

เที่ยวที่ 4

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ล	-- ซ ซ	----	-- ซ ล	- ท - ล	- ซ --
-- เสด็จ	--- เข้า	- ฮือ - สรวม	-- สอดเอย	----	-- สรวมสอด	- กอด - ภู	- มาร --

- ล - ซ	--- ซ	--- ท ^ซ	--- ท	-- ร ล	- ท - ล	- ซ - ล	----
- พระ - ภู	--- บาล	--- รับ	--- ขวัญ	-- ฮือฮือ	- จำ - นรรจ์	- อือ - จา	----

- ม - ร	--- ร	-- ม ร	- ท - ล	-- ร ล	- ท - ล	- ซ - ล	----
- พระ - ภู	--- บาล	-- ฮือฮือ	- รับ- ขวัญ	-- ฮือฮือ	- จำ - นรรจ์	- อือ - จา	----

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาติกรับ จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “เข้า” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้หางเสียงที่เสียง ที)

-- ซ ซ	--- ล	- ท - ล	-- ซ ซ	----	-- ซ ล	- ท - ล	- ซ --
-- เสด็จ	--- เข้า	- ฮือ - สรวม	-- สอดเอย	----	-- สรวมสอด	- กอด - ภู	- มาร --

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “รับ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้หางเสียงที่เสียง ซอล)

- ล - ซ	--- ซ	--- ท ^ซ	--- ท	-- ร ล	- ท - ล	- ซ - ล	----
- พระ - ภู	--- บาล	--- รับ	--- ขวัญ	-- ฮือฮือ	- จำ - นรรจ์	- อือ - จา	----

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ต่อเนื่องมาจากห้องที่ 7 คำร้องที่ว่า “นรรจ์” ด้วยเป็นการใช้
ทางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล)

- ล - ซ	--- ซ	--- ท ^ซ	--- ท	-- ร ล	- ท - ล	- ซ - ล	----
- พระ - ฎ	--- บาล	--- รับ	--- ขวัญ	-- ฮื่อฮื่อ	- จำ - นรรจ์	- ฮื่อ - จา	----

การผันทางเสียง ปราบกฎการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำอื่นที่ว่า “ฮื่อ
ฮื่อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

- ล - ซ	--- ซ	--- ท ^ซ	--- ท	-- ร ล	- ท - ล	- ซ - ล	----
- พระ - ฎ	--- บาล	--- รับ	--- ขวัญ	-- ฮื่อฮื่อ	- จำ - นรรจ์	- ฮื่อ - จา	----

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เอื้อนว่า “ฮื่อฮื่อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทาง
เสียงที่เสียง ซอล)

- ม - ร	--- ร	-- ม ร	- ท - ล	-- ร ล	- ท - ล	- ซ - ล	----
- พระ - ฎ	--- บาล	-- ฮื่อฮื่อ	- รับ- ขวัญ	-- ฮื่อฮื่อ	- จำ - นรรจ์	- ฮื่อ - จา	----

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 5 เอื้อนว่า “ฮื่อฮื่อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทาง
เสียงที่เสียง ซอล)

- ม - ร	--- ร	-- ม ร	- ท - ล	-- ร ล	- ท - ล	- ซ - ล	----
- พระ - ฎ	--- บาล	-- ฮื่อฮื่อ	- รับ- ขวัญ	-- ฮื่อฮื่อ	- จำ - นรรจ์	- ฮื่อ - จา	----

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปราบกฎการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 ต่อเนื่องมาจาก
ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “เข้า” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้ทางเสียงที่เสียง ที)

การปั้นคำ ปราบกฎการปั้นคำใน ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “รับ” ด้วยเป็น
การใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ต่อเนื่อง

มาจนถึงห้องที่ 7 คำร้องที่ว่า “นรรจ์” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้หางเสียงที่เสียง ซอล)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำอื่นที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล) และประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เอื้อนว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 5 เอื้อนว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาติกรับในเที่ยวที่ 4 พบการใช้หางเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการขึ้นคำ จำนวน 2 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 3 ครั้ง

จากการวิเคราะห์เพลงชาติกรับพบว่า เป็นเพลงที่อยู่ในทางเสียงเพียงออล่าง มีการแบ่งคำร้องไว้ในห้องเพลงอย่างเป็นระบบ เป็นการบรรจุคำร้องของทำนองเพลงไทยโดยทั่วไป การเคลื่อนที่ของทำนองร้องทำนองร้อง เริ่มต้นทำนองที่เสียง ซอล เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นของบันไดเสียง มาที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นอีก 1 ชั้นเสียง ที่เสียง ที เคลื่อนที่ต่ำลงทีละ 1 ชั้นของบันไดเสียง แบบเรียงเสียงจบทำนองที่เสียง ซอล (จากเสียงที มาที่เสียงลา และเสียงซอล ตามลำดับ) ใช้เสียงซอล ต่อเนื่องจากทำนองก่อนหน้า และเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียงมาจบที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นอีก 1 ชั้นเสียง ที่เสียง ที ดำเนินเคลื่อนที่ต่ำลงทีละ 1 ชั้นของบันไดเสียงแบบเรียงเสียง สิ้นสุดทำนองของทำนองเพลงและคำร้องที่เสียง ซอล (จากเสียงที มาที่เสียงลา และจบที่เสียงซอล ตามลำดับ) พบกลวิธีพิเศษในการขับร้องได้แก่ 1. การใช้หางเสียง 2. การซ้อนเสียง 3. การหวนเสียง 4. การขึ้นคำ 5. การผันทางเสียง สามารถทำการสรุปจำนวนกลวิธีพิเศษที่ใช้ในเพลงสิงโสดชาติ คือ พบการใช้หางเสียง จำนวน 5 ครั้ง พบการขึ้นคำ จำนวน 19 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 9 ครั้ง

เพลงที่ 4 ทำนองร้องเพลงรำชาติตรี 3

ท่อนที่ 1

- ร ด ^พ	- ร ด ด	ร ด พ ด	- ร ^ค ท - ท	--- ซ	-- ท ^ค รี	- ร ^พ - พ ^{รี}	- ร ^ค ี - -
- รดเสนา	- คิคคณิง	ฮือเออฮือเออ	เฮอเออเอิง - เออ	--- เอ่อ	-- เอ่อเอย	- ถึง - มาร	- ดร - -

- ด ^ท - ร	--- ร	--- พ ^{รี}	- ร - ด	--- ค ^{รี}	ด ท - -	--- ท	--- ด ^ท
- ให้ - อา	--- วรรณ	--- ฮือเออ	- ทุก - ทน	--- ฮือฮือ	ฮือ ฮือ - -	--- หม่น	--- ใหม่

--- ด	- ท - ร	-- พ ^{รี}	ด ท - ด	-- ท ซ	- ท - ค ^{รี}	--- ด	- ท ^ช - ท
--- ฮือ	- เออ - เอ่อ	-- ฮือเออ	เออ เอ่อ - เออ	-- เออ เอย	- เออ - เอ่อ	--- นะ	- เจ้า - เอย

ท่อนที่ 2

--- ร	-- ร ^พ รี	--- ท	- ด - -	ร ด พ ด	- ร ^ค ท - ท	- ท ท ด	- ซ - ท
--- ทรวง	- สะท้อน	--- อ่อน	- เพลี้ย - -	ฮือเออฮือเออ	เฮอเออเอิง - เออ	- ทรวงสะท้อน	- อ่อน - เพลี้ย

--- ร ^พ	- ด - -	--- ร ^พ	-- ร ร	-- พ ^{รี}	-- ด ^ท ด	--- ค ^{รี}	ด ท - -
--- เสีย	- ใจ - -	--- ถอน	-- ฤทัย	-- ฮือฮือ	-- ทอดองค์	--- ฮือฮือ	ฮือฮือ - -

- ร - ร ^พ คท	--- ด	---	- ท - ค ^{รี}	-- พ ^{รี}	ด ท - ด	-- ท ซ	- ท - ค ^{รี}
- ลง - นิต	--- ทรา	---	- เออ - เอ่อ	-- ฮือเออ	เออ เอ่อ - เออ	-- เออ เอย	- เออ - เอ่อ

--- ด	- ท ^ช - ท						
--- นะ	- เจ้า - เอย						

การใช้ระดับเสียง

บันไดเสียงที่พบในเพลงร่ายชาติตรี 3 คือ ทางเสียงกลาง โดยมีกลุ่มเสียงปญจมูล
ได้แก่ ทตร×ฟซ×

การบรรจุคำร้อง

คำประพันธ์เป็นร้อยกรองประเภทกลอนแปด จากบทละครเรื่องรถเสน ดังต่อไปนี้

รถเสนคิดคำนึงถึงมารดร	ให้อาวรณ์ทุกข์ทนหม่นไหม้
ทรวงสะท้อนอ่อนเพลียเสียใจ	ถอนฤทัยทอดองค์ลงนิทรา

การบรรจุคำร้องสามารถแบ่งได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

ท่อนที่ 1

- ร ด ด	- ร ด ด	-----	-----	-----	-----	- ร - ฟ	- ร - -
- รถเสน	- คิดคำนึง	-----	-----	-----	-----	- ถึง - มาร	- ดร - -

- ด - ร	--- ร	-----	-- ร ด	-----	-----	--- ท	--- ด
- ให้ - อา	--- วรรณ	-----	-- ทุกทน	-----	-----	--- หม่น	--- ไหม้

-----	- ท - ร	-- ฟ ร	ด ท - ด	-- ท ซ	- ท - ^ด ร	--- ด	- ^ซ ท - ท
-----	- เออ - เอ่อ	-- ฮือเออ	เออ เอ่อ - เออ	-- เออ เอย	- เออ - เอ่อ	--- นะ	- เจ้า - เอย

การบรรจุคำร้องในท่อนที่ 1 นั้น เริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 7 และ
ห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 2 นั้น เริ่มจากห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8
นอกจากนี้ในประโยคที่ 3 ทั้งประโยคคือส่วนของทำนองสร้อยที่ลงท้ายด้วยคำว่า นะเจ้าเอย

ท่อนที่ 2

--- ร	-- ร ร	--- ท	- ด - -	-----	-----	- ท ท ด	- ซ - ท
--- ทรวง	-- สะท้อน	--- อ่อน	- เพลีย - -	-----	-----	- ทรวงสะท้อน	- อ่อน - เพลีย

- - - ร	- ด - -	- - - ร	- - ร ร	- - - -	- - ด ด	- - - -	- - - -
- - - เสีย	- ใจ - -	- - - ถอน	- - ฤทัย	- - - -	- - ทอดองค์	- - - -	- - - -

- ร - ร	- - - ด	- - - -	- ท - ีรี	- - ฟ ร	ด ท - ด	- - ท ช	- ท - ีรี
- ลง - นิต	- - - ทรา	- - - -	- เออ - เอ๋อ	- - ฮือเออ	เออ เอ๋อ - เออ	- - เออ เอย	- เออ - เอ๋อ

- - - ด	- ท ^ช - ท						
- - - นะ	- เจ้า - เอย						

การบรรจุกำร้องในท่อนที่ 2 นี้ เริ่มต้นจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 จากนั้นพบการบรรจุกำร้องในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 6 ในส่วนของประโยคที่ 3 พบการบรรจุกำร้องในห้องที่ 1 และห้องที่ 2 ส่วนในห้องที่ 4 ต่อเนื่องไปจนถึงประโยคที่ 4 ห้องที่ 2 นั้น คือส่วนของทำนองสร้อยที่ลงท้ายด้วยคำว่า นะเจ้าเอย

จากการวิเคราะห์การบรรจุกำร้องเพลงรายชาติ 3 สรุปได้ว่า เพลงรายชาติ 3 เป็นเพลงที่มี 2 ท่อน เมื่อบรรจุกำร้องที่เป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนแปดครบแล้ว ท้ายเพลงจะมีทำนองสร้อยลงท้ายด้วยคำว่า นะเจ้าเอย ทั้ง 2 ท่อน ในแต่ละท่อนพบการบรรจุกำร้องดังนี้ คือ ในท่อนที่ 1 พบการบรรจุกำร้อง ในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 3 ทั้งประโยคคือส่วนของทำนองสร้อยที่ลงท้ายด้วยคำว่า นะเจ้าเอย ในท่อนที่ 2 พบการบรรจุกำร้อง คือ ประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 6 ประโยคที่ 3 พบการบรรจุกำร้องในห้องที่ 1 และห้องที่ 2 ส่วนในห้องที่ 4 ต่อเนื่องไปจนถึงประโยคที่ 4 ห้องที่ 2 นั้น คือส่วนของทำนองสร้อยที่ลงท้ายด้วยคำว่า นะเจ้าเอย

กลวิธีในการขับร้อง

ท่อนที่ 1

- ร ด ด ^พ	- ร ด ด	ร ด ฟ ด	- ริด ^ท - ท	--- ซ	-- ท ^{ด^ร}	- ร ^พ - พ ^ร	- ร ^ด - -
- รณเสณ	- คิดคณัง	ฮือเออฮือเออ	เฮอเออเอ็ง - เออ	--- เออ	-- เออเอย	- ถึง - มาร	- ดร - -

- ติ ^ร - ร	--- ร	--- ฟ ^ร	- ร - ด	--- ติ ^ร	ด ท - -	--- ท	--- ติ ^ท
- ให้ - อา	--- วรรณ	--- ฮือเออ	- ทุก - ทน	--- ฮือฮือ	ฮือ ฮือ - -	--- หม่น	--- ไหม้

--- ด	- ท - ร	- - ฟ ^ร	ด ท - ด	- - ท ซ	- ท - ติ ^พ	--- ด	- ติ ^ซ - ท
--- ฮือ	- เออ - เออ	- - ฮือเออ	เออ เออ - เออ	- - เออ เออ	- เออ - เอย	--- นะ	- เจ้า - เอย

ทำนองท่อนที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เสณ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง โด ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้หางเสียงที่เสียง ฟา)

- ร ด ด ^พ	- ร ด ด	ร ด ฟ ด	- ริด ^ท - ท	--- ซ	-- ท ^{ด^ร}	- ร ^พ - พ ^ร	- ร ^ด - -
- รณ <u>เสณ</u>	- คิดคณัง	ฮือเออฮือเออ	เฮอเออเอ็ง - เออ	--- เออ	-- เออเอย	- ถึง - มาร	- ดร - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง โด ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

- ร ด ด ^พ	- ร ด ด	ร ด ฟ ด	- ริด ^ท - ท	--- ซ	-- ท ^{ด^ร}	- ร ^พ - พ ^ร	- ร ^ด - -
- รณเสณ	- คิดคณัง	ฮือเออฮือเออ	เฮอเออเอ็ง - เออ	--- เออ	-- เออเอย	- ถึง - มาร	- ดร - -

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้หางเสียงที่เสียง ฟา)

--- ด	- ท - ร	-- ฟ ร	ด ท - ด	-- ท ซ	- ท - ^ด ร ^ฟ	--- ด	- ^ท ช ^ร - ท
--- อ้อ	- เออ - เอ๋อ	-- ฮือเออ	เออ เอ๋อ - เออ	-- เออ เอ๋อ	- เอ๋อ - เอ๋อ	--- นะ	- เจ้า - เอย

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง โด และเคลื่อนไปเสียง เร ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋อเอ๋อ” เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความหวานยิ่งขึ้น

- ร ด ^ฟ	- ร ด ด	ร ด ฟ ด	- ^ร ด ^ท - ท	--- ซ	- - ^ท ^ด ร ^ฟ	- ^ร ฟ ^ท - ^ฟ ร ^ท	- ^ร ด ^ท - -
- รดเสนา	- คิคคินัง	ฮือเออฮือเออ	^{เออ} เออ ^{เอ็ง} - เออ	--- เอ๋อ	- - เอ๋อเอ๋อ	- ถึง - มาร	- ดร - -

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 โดยการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

- ร ด ^ฟ	- ร ด ด	ร ด ฟ ด	- ^ร ด ^ท - ท	--- ซ	- - ^ท ^ด ร ^ฟ	- ^ร ฟ ^ท - ^ฟ ร ^ท	- ^ร ด ^ท - -
- รดเสนา	- คิคคินัง	ฮือเออฮือเออ	^{เอื้อ} เอื้อ ^{เอ็ง} - เออ	--- เอ๋อ	- - เอ๋อเอ๋อ	- ถึง - มาร	- ดร - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 ต่อเนื่องไปยังห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ที

- ^ด ร ^ท - ร	--- ร	--- ^ฟ ร ^ท	- ร - ด	--- ^ด ร ^ท	ด ท - -	--- ท	--- ^ด ร ^ท
- ให้ - อา	--- วรรณ	--- ฮือเออ	- ทุก - ทน	--- ฮือฮือ	ฮือ ฮือ - -	--- หม่น	--- ไหม

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องไปยังห้องที่ 4 ออกเสียงเอ็นแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอ็นว่า “เอ็นเอ็นเอ็น” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และ ไปสู่เสียง ที

--- ด	- ท - ร	-- ฟ ร	ด ท - ด	-- ท ซ	- ท - ตรี ^ฟ	--- ด	- ที ^ซ - ท
--- อ้อ	- เออ - เอ๋อ	-- ฮือเออ	เออ เอ๋อ - เออ	-- เออ เอ๋อ	- เอ๋อ - เอย	--- นะ	- เจ้า - เอย

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “มาร” ออกเสียงจากเสียง ฟา มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

- ร ด ด ^ฟ	- ร ด ด	ร ด ฟ ด	- ตรี ^ท - ท	--- ซ	-- ท ตรี ^ร	- ตรี ^ฟ - ตรี ^ร	- ตรี ^ค - -
- รดเสน	- คิคคนี้ง	ฮือเออฮือเออ	เอ็นเอ็นเอ็น - เออ	--- เอ๋อ	-- เอ๋อเอย	- ถึง - มาร	- ดร - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “ดร” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด)

- ร ด ด ^ฟ	- ร ด ด	ร ด ฟ ด	- ตรี ^ท - ท	--- ซ	-- ท ตรี ^ร	- ตรี ^ฟ - ตรี ^ร	- ตรี ^ค - -
- รดเสน	- คิคคนี้ง	ฮือเออฮือเออ	เอ็นเอ็นเอ็น - เออ	--- เอ๋อ	-- เอ๋อเอย	- ถึง - มาร	- ดร - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำว่า “ให้” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

- ตรี ^ค - ร	--- ร	--- ตรี ^ฟ	- ร - ด	--- ตรี ^ค	ด ท - -	--- ท	--- ตรี ^ค
- ให้ - อา	--- วรรณ	--- ฮือเออ	- ทุก - ทน	--- ฮือฮือ	ฮือ ฮือ - -	--- หม่น	--- ใหม่

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำว่า “ใหม่” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

- ตรี ^ค - ร	--- ร	--- ตรี ^ฟ	- ร - ด	--- ตรี ^ค	ด ท - -	--- ท	--- ตรี ^ค
- ให้ - อา	--- วรรณ	--- ฮือเออ	- ทุก - ทน	--- ฮือฮือ	ฮือ ฮือ - -	--- หม่น	- - - ใหม่

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 คำว่า “เจ้า” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ซอล (ขึ้นคำที่เสียง ซอล)

--- ด	- ท - ร	-- ฟ ร	ด ท - ด	-- ท ซ	- ท - ^{ครุ} ฟ	--- ด	(- ท ^ซ - ท)
--- อ้อ	- เออ - เอ๋อ	-- ฮือเออ	เออ เอ๋อ - เออ	-- เออ เอ๋อ	- เอ๋อ - เอย	--- นะ	- ^{เจ้า} - เอย

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “ฮือเออ” ออกเสียงจากเสียง ฟา มาสู่เสียง เร (ขึ้นคำที่เสียง เร)

(- ด ^ร - ร	--- ร	-- (ฟ ^ร)	- ร - ด	--- ^{ครุ} ร	ด ท --	--- ท	--- (- ด ^ท)
- ให้ - อา	--- วรรณ	-- ฮือเออ	- ทุก - ทน	--- ฮือฮือ	ฮือ ฮือ --	--- หม่น	--- ใหม่

ทำนองท่อนที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เสน” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง โด ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้ทางเสียงที่เสียง ฟา) ในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง โด ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้ทางเสียงที่เสียง ฟา)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง โด และเคลื่อนไปเสียง เร ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋อเอ๋ย” เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความหวานยิ่งขึ้น

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 โดยการออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 ต่อเนื่องไปยังห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ที และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องไปยังห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ที

การขึ้นคำ ปรากฏการขึ้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “มาร” ออกเสียงจากเสียง ฟา มาสู่เสียง เร (ขึ้นคำที่เสียง เร) ในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “ดร” ออกเสียงจากเสียง เร

มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำว่า “ให้” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำว่า “ใหม่” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 คำว่า “เจ้า” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “ฮือฮือ” ออกเสียงจากเสียง ฟา มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงร่ายชาตรี 3 ในท่อนที่ 1 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการหวนเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 5 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

ท่อนที่ 1

--- ร	-- ร ^พ ร	--- ท	- ด - -	ร ด ฟ ด	- ^ร ด ^ท - ท	- ท ท ด	- ซ - ท
--- ทรวง	-- สะท้อน	--- อ่อน	- เพลีย - -	ฮือเออฮือเออ	ฮือเออเอ็ง - เออ	- ทรวงสะท้อน	- อ่อน - เพลีย

--- ร ^พ	- ด - -	--- ร ^พ	-- ร ร	-- ฟ ร	-- ^ด ด	--- ^ด ร	ด ท - -
--- เสีย	- ใจ - -	--- ถอน	-- ฤทัย	-- ฮือฮือ	-- ทอดองค์	--- ฮือฮือ	ฮือฮือ - -

- ร - ร ^พ ด	--- ด	-----	- ท - ^ด ร	-- ฟ ร	ด ท - ด	-- ท ซ	- ท - ^ด ร ^พ
- ลง - นิท	--- ทรา	-----	- เออ - เออ	-- ฮือเออ	เออ เออ - เออ	-- เออ เอย	- เออ - เออ

--- ด	- ^ซ ท ^ซ - ท
--- นะ	- เจ้า - เอย

ทำนองท่อนที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เสียว” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้หางเสียงที่เสียง ฟา)

- - - ร ^ฟ	- ด - -	- - - ร ^ฟ	- - ร ร	- - ฟ ร	- - ด ^ฟ ด	- - - ด ^{ริ}	ด ท - -
- - - เสียว	- ใจ - -	- - - ถอน	- - ฤทัย	- - ฮือฮือ	- - ทอดองค์	- - - ฮือฮือ	ฮือฮือ - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “ถอน” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้หางเสียงที่เสียง ฟา)

- - - ร ^ฟ	- ด - -	- - - ร ^ฟ	- - ร ร	- - ฟ ร	- - ด ^ฟ ด	- - - ด ^{ริ}	ด ท - -
- - - เสียว	- ใจ - -	- - - ถอน	- - ฤทัย	- - ฮือฮือ	- - ทอดองค์	- - - ฮือฮือ	ฮือฮือ - -

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้หางเสียงที่เสียง ฟา)

- ร - ร ^{ฟด}	- - - ด	- - - -	- ท - ด ^{ริ}	- - ฟ ร	ด ท - ด	- - ท ซ	- ท - ด ^{ริ}
- ลง - นิท	- - - ทรา	- - - -	- เออ - เออ	- - ฮือเออ	เออ เออ - เออ	- - เออ เอย	- เออ - เออ

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงในทำนอง เอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง โด และเคลื่อนไปเสียง เร ในคำเอื้อนที่ว่า “เออเออ” เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความหวานยิ่งขึ้น

- ร - ร ^{ฟด}	- - - ด	- - - -	- ท - ด ^{ริ}	- - ฟ ร	ด ท - ด	- - ท ซ	- ท - ด ^{ริ}
- ลง - นิท	- - - ทรา	- - - -	- เออ - เออ	- - ฮือเออ	เออ เออ - เออ	- - เออ เอย	- เออ - เออ

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบ
รวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮื้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจาก
เสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ที

--- ร	-- ร ^พ ร	--- ท	- ด --	ร ด พ ด	- ร ^พ ท - ท	- ท ท ด	- ซ - ท
--- ทรวง	-- สะทอน	--- อ่อน	- เพลี้ย --	ฮือเออฮือเออ	เฮื้อเออเอ็ง - เออ	- ทรวงสะทอน	- อ่อน - เพลี้ย

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของ
คำเอื้อนว่า “เฮื้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ที

--- ร ^พ	- ด --	--- ร ^พ	-- ร ร	-- พ ร	-- ด ^พ ด	--- ร ^พ	ด ท --
--- เสีย	- ใจ --	--- ถอน	-- ฤทัย	-- ฮือฮือ	-- ทอดองค์	--- ฮือฮือ	ฮือฮือ --

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของ
คำเอื้อนว่า “เฮื้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ที

- ร - ร ^พ ด	--- ด	---	- ท - ร ^พ	-- พ ร	ด ท - ด	-- ท ซ	- ท - ร ^พ
- ลง - นิต	--- ทรา	---	- เออ - เออ	-- ฮือเออ	เออ เออ - เออ	-- เออ เออ	- เออ - เออ

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “ทอน” ออกเสียงจาก
เสียง เร มาสู่เสียง ฟา และกลับไปเสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

--- ร	-- ร ^พ ร	--- ท	- ด --	ร ด พ ด	- ร ^พ ท - ท	- ท ท ด	- ซ - ท
--- ทรวง	-- สะทอน	--- อ่อน	- เพลี้ย --	ฮือเออฮือเออ	เฮื้อเออเอ็ง - เออ	- ทรวงสะทอน	- อ่อน - เพลี้ย

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำว่า “ทอด” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง
ที)

--- ร ^พ	- ด --	--- ร ^พ	-- ร ร	-- พ ร	-- ด ^พ ด	--- ร ^พ	ด ท --
--- เสีย	- ใจ --	--- ถอน	-- ฤทัย	-- ฮือฮือ	- ทอด องค์	--- ฮือฮือ	ฮือฮือ --

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 คำว่า “นิท” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ฟา และกลับไปเสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด)

- ร - <u>รูป</u> ด	--- ด	----	- ท - <u>ดิ</u> ร	-- ฟ ร	ด ท - ด	-- ท ซ	- ท - <u>ดิ</u> รฟ
- ลง - <u>นิ</u> ท	--- ทรา	----	- เออ - <u>เอ</u> อ	-- <u>อี</u> เออ	เออ <u>เอ</u> อ - เออ	-- เออ <u>เอ</u> ย	- เออ - <u>เอ</u> อ

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 2 คำว่า “เจ้า” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

--- ด	<u>ท</u> - ท						
--- นะ	- <u>เจ้า</u> - เอย						

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 คำว่า “อี้อือ” ออกเสียงจากเสียง ฟา มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

--- <u>รูป</u>	- ด --	--- <u>รูป</u>	-- ร ร	<u>ฟ</u> ร	-- <u>ดิ</u> ด	--- <u>ดิ</u> ร	ด ท --
--- <u>เส</u> ย	- <u>ใจ</u> --	--- <u>ถ</u> อน	-- <u>ถ</u> ทัย	- <u>อี</u> ้อือ	-- <u>ท</u> อดองค์	--- <u>อี</u> ้อือ	<u>อี</u> ้อือ --

ทำนองท่อนที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องเพลงร่ายชาติตรี 3 จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เสย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้หางเสียงที่เสียง ฟา) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “ถอน” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้หางเสียงที่เสียง ฟา) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “เอ่ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ฟา (ใช้หางเสียงที่เสียง ฟา)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงในทำนอง เอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง โด และเคลื่อนไปเสียง เร ในคำเอื้อนที่ว่า “เออเอ้อ” เพื่อให้ทำนองเอื้อนเกิดความหวานยิ่งขึ้น

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบ รวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ที ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และ ไปสู่เสียง ที และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลง ต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ที

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “ท่อน” ออกเสียงจาก เสียง เร มาสู่เสียง ฟา และกลับไปเสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำว่า “ทอด” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 คำว่า “นิท” ออกเสียง จากเสียง เร มาสู่เสียง ฟา และกลับไปเสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด) และประโยคที่ 4 ห้องที่ 2 คำว่า “เจ้า” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 คำว่า “ฮื้อฮื้อ” ออกเสียงจากเสียง ฟา มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงร่ายชาตรี 3 ในท่อนที่ 2 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการทวนเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 4 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เพลงที่ 5 ทำนองร้องเพลงรำชาติตรี 2

เที่ยวที่ 1

----	--- ล	- ร --	ด ล - ร	--- ด ^ล	----	--- ช	ช ล --
----	--- เมื่อ	- เอย --	เออ เอ่อ - เอย	--- ้น	----	--- พระ	มหา --

- ช ช ล	-- ด ^ล ร ^ล	--- ร	- ม ^ช --	----	----	- ล ^ล - ล ^ล	- ล --
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี --	----	----	- ชื่อ - ทรง	- ศรี --

- ช ช ล	-- ด ^ล ร ^ล	--- ร	- ม ^ช --				
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี --				

เที่ยวที่ 2

--- ล	--- ร	-- ด ด	- ด ^ล --	----	ช ช - ล	- ด - ร	- ร --
--- จิง	--- ถาม	-- กุ มา	- รา --	----	กุ มา - รา	- ด้วย - ปรา	- ณี --

- ช - ล	- ด - ร	-- ด ม	- ร --	----	----	- ล - ล	- ล --
- ดู - รา	- เจ้า - ณี	-- มีนาม	- ไต --	----	----	- มี - นาม	- ไต --

- ช - ล	- ด - ร	-- ด ม	- ร --				
- ดู - รา	- เจ้า - ณี	-- มีนาม	- ไต --				

เที่ยวที่ 3

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ด ^ล --	----	- ช - ล	- ด - ร	- ร ^ล --
-- เป็นลูก	--- เต้า	--- เหล่า	- ใคร --	----	- เหล่า - ใคร	- น้ำ ใจ	- กล้า --

- ช - ล	- ด - ร	-- ด ^ล ร ^ล	- ร ^ล --	----	----	- ล ^ล - ล ^ล	- ล --
- บุ ก - ป่า	- มา - ถึง	-- ที่ ้น	- ได้ --	----	----	- ที่ - ้น	- ได้ --

- ช - ล	- ด - ร	-- ด ^{รี}	- ^{รี} - -				
- บุ ก - ป่า	- มา - ถึง	-- ที่ นี้	- ได้ - -				

เที่ยวที่ 4

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ^{รี} - -	----	- ช - ล	- ด - ^{รี}	- ร - -
-- อันแนว	--- ป่า	--- แถบ	- นี้ - -	----	- แถบ - นี้	- มี - แต่	- ภัย - -

- ช ช ล	-- ด ร	-- ด ^{รี}	- ร - -	----	----	- ^{รี} - ^{รี}	- ล - -
- ช่างกระไร	-- ไม่กลัว	-- มัวหลับ	- นอน - -	----	----	- มัว - หลับ	- นอน - -

- ช ช ล	-- ด ร	-- ด ^{รี}	- ร - -				
- ช่างกระไร	-- ไม่กลัว	-- มัวหลับ	- นอน - -				

การใช้ระดับเสียง

บันไดเสียงที่พบในเพลง เป็นบันไดเสียงทางเพียงออบน โดยมีกลุ่มเสียงปัญญาจุมล ได้แก่

ดรมxชลx

การบรรจุคำร้อง

คำร้องของเพลงรายชาติรี 2 เป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนแปด อยู่ในละครเรื่องรถเสน มีบทร้องดังต่อไปนี้

เมื่อนั้น	พระมหากบิลทรงศรี
จึงถามกุมาราด้วยปราณี	ดูราเจ้านี้มีนามใด
เป็นลูกเต้าเหล่าใครน้ำใจกล้า	บุกป่ามาถึงที่นี่ได้
อันแนวป่าแถบนี้มีแต่ภัย	ช่างกระไรไม่กลัวมัวหลับนอน

การบรรจุคำร้องสามารถแบ่งได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

เที่ยวที่ 1

----	--- ล	-----	-----	--- ด	-----	--- ช	ช ล --
----	--- เมื่อ	-----	-----	--- นั้น	-----	--- พระ	มหา --

- ช ช ล	-- ด ร	--- ร	- ม --	-----	-----	--- ล	- ล --
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี --	-----	-----	--- ทรง	- ศรี --

- ช ช ล	-- ด ร	--- ร	- ม --				
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี --				

การบรรจุคำร้องของเที่ยวที่ 1 เริ่มต้นจากประโยคที่ 1 ในห้องที่ 2 ห้องที่ 5 ห้องที่ 7 และในห้องที่ 8 จากนั้นในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 3 บรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4

เที่ยวที่ 2

--- ล	--- ร	-- ด ด	- ด --	-----	ช ช - ล	- ด - ร	- ร --
--- จิง	--- ถาม	-- กุ มา	- รา --	-----	กุ มา - รา	- ด้วย - ปรา	- นี้ --

- ช - ล	- ด - ร	-- ด ม	- ร --	-----	-----	- ล - ล	- ล --
- ดู - รา	- เจ้า - นี้	-- มีนาม	- ไต --	-----	-----	- มี - นาม	- ไต --

- ช - ล	- ด - ร	-- ด ม	- ร --				
- ดู - รา	- เจ้า - นี้	-- มีนาม	- ไต --				

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 2 เริ่มต้นจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 เว้นจังหวะไว้ 1 ห้อง จากนั้นในคำร้องต่อในห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 จากนั้นในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และในห้องที่ 4

เที่ยวที่ 3

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ด --	-----	- ช - ล	- ด - ร	- ร --
-- เป็นลูก	--- เต้า	--- เหล่า	- ใคร --	-----	- เหล่า - ใคร	- น้ำ ใจ	- กล้า --

- ช - ล	- ด - ร	-- ด ร	- ร --	-----	-----	- ล - ล	- ล --
- บุค - ป่า	- มา - ถึง	-- ที่ นี้	- ได้ --	-----	-----	- ที่ - นี้	- ได้ --

- ช - ล	- ด - ร	-- ด ร	- ร --				
- บุค - ป่า	- มา - ถึง	-- ที่ นี้	- ได้ --				

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 3 เริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 เว้นไว้ 1 จังหวะและใส่คำร้องต่อในห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 2 เริ่มในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 เว้นจังหวะไว้ 2 ห้อง จากนั้นเริ่มใส่คำร้องต่อในห้องที่ 7 และห้องที่ 8 จากนั้นในประโยคที่ 3 ในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 จะเห็นว่ากรบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 3 มีการบรรจุคำร้องเหมือนกันกับเที่ยวที่ 2 แต่มีความแตกต่างกับเที่ยวที่ 1 ในประโยคที่ 1

เที่ยวที่ 4

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ด --	-----	- ช - ล	- ด - ร	- ร --
-- อันแนว	--- ป่า	--- แถบ	- นี้ --	-----	- แถบ - นี้	- มี - แต่	- ภัย --

- ช ช ล	-- ด ร	-- ด ร	- ร --	-----	-----	- ล - ล	- ล --
- ช่างกระไร	-- ไม่กลัว	-- มัวหลับ	- นอน --	-----	-----	- มัว - หลับ	- นอน --

- ช ช ล	-- ด ร	-- ด ร	- ร --				
- ช่างกระไร	-- ไม่กลัว	-- มัวหลับ	- นอน --				

สำหรับการบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 4 นี้ ในประโยคที่ 1 บรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และได้ทำการเว้นไว้ 1 จังหวะห้องเพลง จากนั้นมีการใส่คำร้องต่อในห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 จากนั้นในประโยคที่ 2 พบการบรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 จากนั้นเว้นไว้ 2 จังหวะ และกลับมาใส่คำร้องต่อในห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 3 นั้น ทำการใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และในห้องที่ 4 จะเห็นว่า ในเที่ยวที่ 4 มีการบรรจุคำร้องเหมือนกันกับเที่ยวที่ 2 และเที่ยวที่ 3 มีส่วนที่แตกต่างของเที่ยวที่ 1 เพียงแค่ประโยคที่ 1 เท่านั้น

จากการวิเคราะห์การบรรจุคำร้องของเพลงรายชาติรี 2 ปรากฏว่า ในเที่ยวที่ 1 ตั้งแต่ประโยคที่ 2 เป็นต้นไป มีการบรรจุคำร้องเหมือนกับเที่ยวที่ 2 - 4 ซึ่งในเที่ยวที่ 1 มีความแตกต่างเพียงประโยคที่ 1 เท่านั้น และในเที่ยวที่ 2 - 4 มีการบรรจุคำร้องเหมือนกันหมดทุกห้องเพลง ยกตัวอย่างดังนี้

เที่ยวที่ 1

----	--- ล	----	----	--- ด	----	--- ช	ช ล --
---	--- เมื่อ	----	----	--- นั้น	---	--- พระ	มหา --

- ช ช ล	-- ด ร	--- ร	- ม --	----	----	--- ล	- ล --
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี --	----	----	--- ทรง	- ศรี --

- ช ช ล	-- ด ร	--- ร	- ม --				
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี --				

เที่ยวที่ 2

---	--- ร	-- ด ด	- ด --	----	ช ช - ล	- ด - ร	- ร --
---	--- งาม	-- กุ มา	- รา --	---	กุ มา - รา	- ด้วย - ปรา	- นี้ --

- ช - ล	- ด - ร	-- ด ม	- ร --	----	----	- ล - ล	- ล --
- ดู - รา	- เจ้า - นี้	-- มีนาม	- ไต --	----	----	- มี - นาม	- ไต --

- ช - ล	- ด - ร	-- ค ม	- ร --				
- ดู - รา	- เจ้า - นี้	-- มีนาม	- ไต --				

จะเห็นว่าในเที่ยวที่ 1 มีการขึ้นต้นคำประพันธ์ด้วยคำว่า เมื่อนั้น จึงมีการบรรจุคำร้องที่แตกต่างกันประโยคที่ 1 ของห้องเพลง จากนั้นในประโยคที่ 2 และประโยคที่ 3 การบรรจุคำร้องมีความเหมือนกันกับเที่ยวที่ 2 - 4 ส่วนคำที่ใช้ขึ้นต้นในเที่ยวที่ 2 - 4 นั้น เป็นกลอนสุภาพเหมือนกันหมดทุกเที่ยว ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจำนวนพยางค์ของคำประพันธ์ที่ขึ้นต้นในเที่ยวที่ 1 มีเพียง 2 พยางค์ ส่วนบทที่ขึ้นต้นในเที่ยวอื่น ๆ มี 8 พยางค์เหมือนกันหมด

ดังนั้นการบรรจุคำร้องของเพลงรายชาติ 2 แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1. คำประพันธ์ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า เมื่อนั้น 2. คำประพันธ์ที่ขึ้นต้นด้วยกลอนสุภาพ สรุปได้ดังนี้ 1. การบรรจุคำร้องของคำประพันธ์ที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า เมื่อนั้น ประโยคที่ 1 ในห้องที่ 2 ห้องที่ 5 ห้องที่ 7 และในห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 3 บรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 และ 2. การบรรจุคำร้องของคำประพันธ์ที่ขึ้นต้นด้วยกลอนสุภาพ ประโยคที่ 1 บรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และได้ทำการเว้นไว้ 1 จังหวะห้องเพลง จากนั้นมีการใส่คำร้องต่อในห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 พบการบรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 จากนั้นเว้นไว้ 2 จังหวะ และกลับมาใส่คำร้องต่อในห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 3 นั้น ทำการใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และในห้องที่ 4

กลวิธีในการขับร้อง

เที่ยวที่ 1

----	--- ล	- ร - -	ด ล - ร	---- ด ^ล	----	--- ช	ช ล - -
----	--- เมื่อ	- เอย - -	เออ เอ๋ - เอย	--- นั้น	----	--- พระ	มหา - -

- ช ช ล	-- ด ^ล ร ^ล	--- ร	- ม ^ช - -	----	----	- ล ^ล - ล ^ล	- ล - -
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี - -	----	----	- ฮื่อ - ทรง	- ศรี - -

- ช ช ล	-- ด ^ล ร ^ล	--- ร	- ม ^ช - -				
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี - -				

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 ออกเสียงในคำร้องว่า “ศรี” รวมกับทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง มี ไปเสียง ซอล และเคลื่อนไปเสียง เร และ เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้น

- ช ช ล	-- ด ^ล ร ^ล	--- ร	- ม ^ช - -	----	----	- ล ^ล - ล ^ล	- ล - -
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี - -	----	----	- ฮื่อ - ทรง	- ศรี - -

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงในคำร้องว่า “ศรี” รวมกับทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง มี ไปเสียง ซอล และเคลื่อนไปเสียง เร และ เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้น

- ช ช ล	-- ด ^ล ร ^ล	--- ร	- ม ^ช - -				
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี - -				

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องไปยังห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ลา

----	--- ล	- ร - -	ด ล - ร	--- ด ^ล	----	--- ช	ช ล - -
----	--- เมื่อ	- เอื้อ - -	เอื้อ เอื้อ - เอื้อ	--- นั้น	----	--- พระ	มหา - -

การปั้นคำ ปรากฏการกดคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 คำว่า “นั้น” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

----	--- ล	- ร - -	ด ล - ร	--- ด ^ล	----	--- ช	ช ล - -
----	--- เมื่อ	- เอื้อ - -	เอื้อ เอื้อ - เอื้อ	--- นั้น	----	--- พระ	มหา - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “กบิล” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด)

- ช ช ล	--- ด ^ล ร ^ล	--- ร	- ม ^ช ร - -	----	----	- ล ^ล - ล ^ล	- ล - -
- พระมหา	--- ก บิล	--- ทรง	- ศรี - -	----	----	- ฮือ - ทรง	- ศรี - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “ทรง” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด)

- ช ช ล	--- ด ^ล ร ^ล	--- ร	- ม ^ช ร - -	----	----	- ล ^ล - ล ^ล	- ล - -
- พระมหา	--- กบิล	--- ทรง	- ศรี - -	----	----	- ฮือ - ทรง	- ศรี - -

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “กบิล” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด)

- ช ช ล	--- ด ^ล ร ^ล	--- ร	- ม ^ช ร - -				
- พระมหา	--- ก บิล	--- ทรง	- ศรี - -				

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 หลังคำว่า “ศรี” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

- ซ ซ ล	-- ด ^{ริ}	--- ร	ม ^{ซริ}	----	----	- ล ^{ดิ} - ล ^{ดล}	- ล --
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี -	----	----	- ฮือ - ทรง	- ศรี --

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 หลังคำว่า “ศรี” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

- ซ ซ ล	-- ด ^{ริ}	--- ร	ม ^{ซริ}				
- พระมหา	-- กบิล	--- ทรง	- ศรี -				

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องเพลงร่ายชาตรี 2 จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 ออกเสียงในคำร้องว่า “ศรี” รวมกับทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง มี ไปเสียง ซอล และเคลื่อนไปเสียง เร และ เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้นและประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงในคำร้องว่า “ศรี” รวมกับทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง มี ไปเสียง ซอล และเคลื่อนไปเสียง เร และ เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้น

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องไปยังห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง เร ไปสู่เสียง โด และไปสู่เสียง ลา

การปั้นคำ ปรากฏการกดคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 คำว่า “นั้น” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “กบิล” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “ทรง” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “กบิล” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 หลังคำว่า “ศรี” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 หลังคำว่า “ศรี” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงร่ายชาติตรี 2 ในเที่ยวที่ 1 พบการซ้อนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการหวนเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 4 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 2 ครั้ง

เที่ยวที่ 2

--- ล	--- ร	-- ด ด	- ^{ดิ} - -	-----	ซ ซ - ล	- ด - ^{ดิ}	- ร - -
--- จิง	--- ถาม	-- กุ มา	- รา - -	-----	กุ มา - รา	- ด้วย - ปรา	- นี - -

- ซ - ล	- ด - ^{ดิ}	-- ด ม ^{ดิ}	- ร - -	-----	-----	- ล ^{ดิ} - ล ^{ดิ}	- ล - -
- ดู - รา	- เจ้า - นี	-- มีนาม	- ไต - -	-----	-----	- มี - นาม	- ไต - -

- ซ - ล	- ด - ร	-- ด ม ^{ดิ}	- ร - -				
- ดู - รา	- เจ้า - นี	-- มีนาม	- ไต - -				

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาติตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การซ้อนเสียง ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองร้องจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง โด ดังเดิม ในคำเอื้อนหลังจากคำว่า “มี” และคำว่า “นาม” เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้น

- ซ - ล	- ด - ^{ดิ}	-- ด ม ^{ดิ}	- ร - -	-----	-----	- ล ^{ดิ} - ล ^{ดิ}	- ล - -
- ดู - รา	- เจ้า - นี	-- มีนาม	- ไต - -	-----	-----	- มี - นาม	- ไต - -

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “รา” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

--- ล	--- ร	-- ด ด	- ^{ดิ} - -	-----	ซ ซ - ล	- ด - ^{ดิ}	- ร - -
--- จิง	--- ถาม	-- กุ มา	- รา - -	-----	กุ มา - รา	- ด้วย - ปรา	- นี - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ปรา” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง เร (บันทึกคำที่เสียง เร)

- - - ล	- - - ร	- - ด ด	- ^{ดิ} - -	- - - -	ซ ซ - ล	- ด - ^{ดิ}	- ร - -
- - - จิง	- - - ถาม	- - กุ มา	- รา - -	- - - -	กุ มา - รา	- ^{ดิ} - ปรา	- ^{ดิ} - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “นี้” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง เร (บันทึกคำที่เสียง เร)

- ซ - ล	- ด - ^{ดิ}	- - ด ม ^{ดิ}	- ร - -	- - - -	- - - -	- ล ^{ดิ} - ล ^{ดิ}	- ล - -
- ดู - รา	- เจ้า - ^{ดิ}	- - มีนาม	- ได - -	- - - -	- - - -	- มี - นาม	- ได - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “นาม” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง โด (บันทึกคำที่เสียง โด)

- ซ - ล	- ด - ^{ดิ}	- - ด ม ^{ดิ}	- ร - -	- - - -	- - - -	- ล ^{ดิ} - ล ^{ดิ}	- ล - -
- ดู - รา	- เจ้า - ^{ดิ}	- - มี นาม	- ได - -	- - - -	- - - -	- มี - นาม	- ได - -

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “นี้” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง เร (บันทึกคำที่เสียง เร)

- ซ - ล	- ด - ^{ดิ}	- - ด ม ^{ดิ}	- ร - -				
- ดู - รา	- เจ้า - ^{ดิ}	- - มีนาม	- ได - -				

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “นาม” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง โด (บันทึกคำที่เสียง โด)

- ซ - ล	- ด - ^{ดิ}	- - ด ม ^{ดิ}	- ร - -				
- ดู - รา	- เจ้า - ^{ดิ}	- - มี นาม	- ได - -				

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การซ้อนเสียง ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง เร และกลับมาที่เสียง ลา ดังเดิม ในคำเอื้อนหลังจากคำว่า “มี” และคำว่า “นาม” เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้น

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “รา” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ปรา” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “นี้” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “นาม” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “นี้” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “นาม” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงร่ายชาตรี 2 ในเที่ยวที่ 2 พบการซ้อนเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 6 ครั้ง

เที่ยวที่ 3

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ^ด ติ - -	-----	- ซ - ล	- ด - ร	- ^ร ตรี - -
-- เป็นลูก	--- เต้า	--- เหล่า	- ^ค ไร - -	-----	- เหล่า - ไร	- ^{น้ำ} ใจ	- ^ก ล้า - -

- ซ - ล	- ด - ร	-- ^ด ริ ^ม	- ^ร ตรี - -	-----	-----	- ^ล ติ ^ด - ^ล ติ ^ด	- ล - -
- บุ๊ก - ป่า	- มา - ถึง	-- ^{ที่} นี้	- ^{ได้} - -	-----	-----	- ^{ที่} - ^{นี้}	- ^{ได้} - -

- ซ - ล	- ด - ร	-- ^ด ริ ^ม	- ^ร ตรี - -				
- บุ๊ก - ป่า	- มา - ถึง	-- ^{ที่} นี้	- ^{ได้} - -				

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การซ้อนเสียง ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองร้องจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง โด ในคำเอื้อนหลังจากคำว่า “ที่” และคำว่า “นี้” เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้น

- ซ - ล	- ด - ร	-- ด ^{รี}	- ร ^{ตรี} --	----	----	- ล ^{ดี} - ล ^{ดี}	- ล --
- บุ ก - ป่า	- มา - ถึง	-- ที่ นี้	- ได้ --	----	----	- ที่ - นี้	- ได้ --

การปั้นคำ ปรากฏกลวิธีการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “ใคร” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ด ^{ดี} -	----	- ซ - ล	- ด - ร	- ร ^{ตรี} --
-- เป็นลูก	--- เต้า	--- เหล่า	- ใคร --	----	- เหล่า - ใคร	- น้ำ ใจ	- กล้า --

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “กล้า” ออกเสียงจากเสียง เร ไปเสียง โด และมาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ด ^{ดี} --	----	- ซ - ล	- ด - ร	- ร ^{ตรี} --
-- เป็นลูก	--- เต้า	--- เหล่า	- ใคร --	----	- เหล่า - ใคร	- น้ำ ใจ	- กล้า --

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “นี้” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

- ซ - ล	- ด - ร	-- ด ^{รี}	- ร ^{ตรี} --	----	----	- ล ^{ดี} - ล ^{ดี}	- ล --
- บุ ก - ป่า	- มา - ถึง	-- ที่ นี้	- ได้ --	----	----	- ที่ - นี้	- ได้ --

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง เร มาเสียง โด มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

- ซ - ล	- ด - ร	-- ด ^{รี}	- ร ^{ตรี} --	----	----	- ล ^{ดี} - ล ^{ดี}	- ล --
- บุ ก - ป่า	- มา - ถึง	-- ที่ นี้	- ได้ --	----	----	- ที่ - นี้	- ได้ --

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “นี่” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

- ช - ล	- ด - ร	- - ด <u>มี</u>	- <u>ริ</u> - -				
- บุ ก - ป่า	- มา - ถึง	- - ที่ <u>นี่</u>	- ได้ - -				

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง เร มาเสียง โด มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

- ช - ล	- ด - ร	- - ด <u>มี</u>	- <u>ริ</u> - -				
- บุ ก - ป่า	- มา - ถึง	- - ที่ <u>นี่</u>	- ได้ - -				

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การซ้อนเสียง ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองร้องจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ที ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง โด ในคำเอื้อนหลังจากคำว่า “ที่” และคำว่า “นี่” เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้น

การปั้นคำ ปรากฏกลวิธีการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “ใคร” ออกเสียงจากเสียง โด มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “กล้า” ออกเสียงจากเสียง เร ไปเสียง โด และมาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “นี่” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง เร มาเสียง โด มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “นี่” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง เร มาเสียง โด มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงร่ายชาตรี 2 ในเที่ยวที่ 3 พบการซ้อนเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 6 ครั้ง

เที่ยวที่ 4

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ด ^ล - -	-----	- ช - ล	- ด - ร ^ล	- ร - -
-- อันแนว	--- ป่า	--- แถบ	- นี้ ^ล - -	-----	- แถบ - นี้ ^ล	- มี - แต่	- ภัย - -

- ช ช ล	-- ด ร	-- ด ^ร มี	- ร - -	-----	-----	- ล ^ล - ล ^ล	- ล - -
- ช่างกระไร	-- ไม่กลัว	-- มัวหลับ	- นอน - -	-----	-----	- มัว - หลับ	- นอน - -

- ช ช ล	-- ด ร	-- ด ^ร มี	- ร - -				
- ช่างกระไร	-- ไม่กลัว	-- มัวหลับ	- นอน - -				

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การซ่อนเสียง ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 จากเสียง ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง โด ในคำเอื้อนหลังจากคำว่า “มัว” และคำว่า “หลับ” เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้น

- ช ช ล	-- ด ร	-- ด ^ร มี	- ร - -	-----	-----	- ล ^ล - ล ^ล	- ล - -
- ช่างกระไร	-- ไม่กลัว	-- มัวหลับ	- นอน - -	-----	-----	- มัว - หลับ	- นอน - -

การปั้นคำ ปรากฏกลวิธีการปั้นคำในประโยคที่ ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “นี้” ออกเสียงจากเสียง โด มาเสียง โด มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ด ^ล - -	-----	- ช - ล	- ด - ร ^ล	- ร - -
-- อันแนว	--- ป่า	--- แถบ	- นี้ ^ล - -	-----	- แถบ - นี้ ^ล	- มี - แต่	- ภัย - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “แต่” ออกเสียงจากเสียง เร มาเสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด)

-- ล ล	--- ร	--- ด	- ด ^ล - -	-----	- ช - ล	- ด - ร ^ล	- ร - -
-- อันแนว	--- ป่า	--- แถบ	- นี้ ^ล - -	-----	- แถบ - นี้ ^ล	- มี - แต่	- ภัย - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “หลับ” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

- ช ช ล	-- ด ร	-- ต ร ^{มี}	- ร --	----	----	- ฤ ^{มี} - ฤ ^{มี}	- ล --
- ช่างกระไร	-- ไม่กลัว	-- มัว หลับ	- นอน --	----	----	- มัว - หลับ	- นอน --

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “หลับ” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

- ช ช ล	-- ด ร	-- ต ร ^{มี}	- ร --				
- ช่างกระไร	-- ไม่กลัว	-- มัว หลับ	- นอน --				

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การซ้อนเสียง ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 จากเสียง ไปเสียง ลา และเคลื่อนไปเสียง โด ในคำเอื้อนหลังจากคำว่า “มัว” และคำว่า “หลับ” เพื่อให้ทำนองเกิดความหวานยิ่งขึ้น

การปั้นคำ ปรากฏกลวิธีการปั้นคำในประโยคที่ ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “นี้” ออกเสียงจากเสียง โด มาเสียง โด มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “แต่” ออกเสียงจากเสียง เร มาเสียง โด (ปั้นคำที่เสียง โด) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “หลับ” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “หลับ” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงร่ายชาตรี 2 ในเที่ยวที่ 4 พบการซ้อนเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 4 ครั้ง

เพลงที่ 6 ทำนองร้องเพลงรำชาติตรี

เที่ยวที่ 1

----	-- ร ร	-- ร ร	- ร --	--- ด	--- ร	--- ด	----
----	-- โฉมนาง	-- เมรี	- เออ --	--- อี	--- มี	--- คักดี	----

--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร	----	- ร - ^{มี}	--- ^{มี}	--- ร
--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- ว ไนย	----	- จน - ไหล	--- หลง	--- ฮือ

-- ร ร	- ร ร ร	- ร --	- ^{มี} - ^{มี}	--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร
- ความรัก	- ภู ไนย	- จน --	- ไหล- หลง	--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- ว ไนย

----	- ร - ^{มี}	--- ^{มี}	---- ร				
----	- จน - ไหล	--- หลง	--- ฮือ				

เที่ยวที่ 2

-- ร ร	--- ร	--- ร	--- ร	-- ม ร	--- ด	-- ร ^{มี}	- ร --
-- มี ฐ	--- กล	--- มาร	--- ยา	-- ฮือ เออ	--- เอ่ย	-- พระโฉม	- ยง --

--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ด	----	--- ร	--- ร	----
--- นวล	-- อนงค์	--- ส้ง	-- วิเสท	----	--- ท้น	--- ที่	----

- ร ร ร	- ด ร ด	--- ร	- ร --	--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ด
- นวลอนงค์	- ส้งวิเสท	--- ท้น	- ที่ --	--- นวล	-- อนงค์	--- ส้ง	-- วิเสท

----	--- ร	--- ร	----				
----	--- ท้น	--- ที่	----				

เที่ยวที่ 3

-- ร ร ^๓	--- ร	--- ร	--- ร ^๓	-- ม ร	--- ด	-- ร ร	- ร ^๓ - ร
-- จงช่วย	--- กัน	--- จัด	--- โภช	-- ฮื่อ เออ	--- เอ่ย	-- ชนา	- ทาร- ฮื่อ

-- ร ร	--- ร	--- ร ^๓	--- ร	----	--- ร ^๓	--- ด	----
-- สุรา	--- บาน	--- หวาน	--- คาว	----	--- ถ้วน	--- ถี่	----

- ร ร ร	- ร ^๓ - ร	--- ร ^๓	- ด --	-- ร ร	--- ร	--- ร ^๓	--- ร
- สุราบาน	- หวาน - คาว	--- ถ้วน	- ถี่ --	-- สุรา	--- บาน	--- หวาน	--- คาว

----	--- ร ^๓	--- ด	----				
----	--- ถ้วน	--- ถี่	----				

เที่ยวที่ 4

--- ด	--- ร ^๓	--- ร ^๓	--- ร	-- ม ร	--- ด	-- ร ^๓ ร	- ร --
--- กับ	-- แกลั่ม	--- เครื่อง	--- ดอง	-- ฮื่อ เออ	--- เอ่ย	-- ของดี	- ดี --

--- ร ^๓	-- ร ร	--- ร	--- ร	----	--- ร	-- ร ร	----
--- เพื่อ	-- ถวาย	--- ฎ	--- มี	----	--- ภัส	-- สดา	----

- ร ^๓ ร ร	-- ร ร	- ร --	-- ร ร	--- ร ^๓	-- ร ร	--- ร	--- ร
- เพื่อถวาย	-- ฎมี	- ภัส --	-- สดา	--- เพื่อ	-- ถวาย	--- ฎ	--- มี

----	--- ร	-- ร ร	----				
----	--- ภัส	-- สดา	----				

การใช้ระดับเสียง

ใช้ระดับเสียงในการขับร้องเพลงนี้มีตัวโน้ตอยู่เพียง 3 ระดับเสียง คือ โด เร และเสียงมี

การบรรจุคำร้อง

การบรรจุคำร้องของเพลงรายชาติรี เป็นร้อยกรองประเภทกลอนแปด ในบทละครเรื่อง
รถ-เสน ดังต่อไปนี้

โฉมนางเมรีมีศักดิ์	ความรักภูโนยจนไหลหลง
มีรู้จักมารยาพระโฉมยง	นวลอนงค์สังวิเสททันที
จงช่วยกันจัดโภชนาหาร	สุราบานหวานควาถ้วนถึ
กับแก้มเครื่องดองของดีดี	เพื่อถวายภูมิภัสตา

การบรรจุคำร้องสามารถแบ่งได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

เที่ยวที่ 1

----	-- ร ร	-- ร ร	----	----	--- ร	--- ด	----
----	-- โฉมนาง	-- เมรี	----	----	--- มี	--- ศักดิ์	----

--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร	----	- ร - ม	--- ม	----
--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- ว ไนย	----	- จน - ไหล	--- หลง	----

-- ร ร	- ร ร ร	- ร --	- ม - ม	--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร
--ความรัก	- ภูไนย	- จน --	- ไหล- หลง	--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- วไนย

----	- ร - ม	--- ม	----				
----	- จน - ไหล	--- หลง	----				

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 1 เริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 6 และห้องที่ 7 ในประโยคที่ 2 มีการบรรจุคำร้องลงในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และในห้องที่ 7 จากนั้นในประโยคที่ 3 บรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และในห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 4 นั้นพบในห้องที่ 2 และห้องที่ 3 สังเกตได้ว่าในประโยคที่ 3 และประโยคที่ 4 คำร้องที่บรรจุนั้นเป็นการซ้ำคำประพันธ์ของวรรคในประโยคที่ 2 ของประโยคเพลง

เที่ยวที่ 2

-- ร ร	--- ร	--- ร	--- ร	-----	-----	-- ร ร	- ร --
-- มิ ฐั	--- กล	--- มาร	--- ยา	-----	-----	-- พระโณม	- ยง --

--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ด	-----	--- ร	--- ร	-----
--- นวล	-- อนงค์	--- สั	-- วิ เสท	-----	--- ทัน	--- ที่	-----

- ร ร ร	- ด ร ด	--- ร	- ร --	--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ด
- นวลอนงค์	- สั วิเสท	--- ทัน	- ที่ --	--- นวล	-- อนงค์	--- สั	-- วิเสท

-----	--- ร	--- ร	-----				
-----	--- ทัน	--- ที่	-----				

การบรรจุกำร้องในเที่ยวที่ 2 เริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 2 พบการบรรจุกำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และห้องที่ 7 จากนั้นในประโยคที่ 3 ปรากฏการบรรจุกำร้องในทุกห้องเพลงของทั้งประโยค ประโยคที่ 4 พบในห้องที่ 2 และห้องที่ 3 จะพบว่าในประโยคที่ 3 และประโยคที่ 4 คำร้องที่บรรจุนั้นเป็นการซ้ำคำประพันธ์ของวรรคในประโยคที่ 2 ของประโยคเพลง และในประโยคที่ 1 เที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 มีความแตกต่างกัน นอกจากนั้นตั้งแต่ประโยคที่ 2 เป็นต้นมา ตำแหน่งห้องเพลงของการบรรจุกำร้องเหมือนกันทั้งหมด

เที่ยวที่ 3

-- ร ร	--- ร	--- ร	--- ร	-----	-----	-- ร ร	- ร --
-- จงช่วย	--- กัน	--- จัด	--- โภช	-----	-----	-- ชนา	- ทาร --

-- ร ร	--- ร	--- ร	--- ร	-----	--- ร	--- ด	-----
-- สุรา	--- บาน	--- หวาน	--- คาว	-----	--- ถ้วน	--- ถี	-----

- ร ร ร	- ร - ร	--- ร	- ด --	-- ร ร	--- ร	--- ร	--- ร
- สุราบาน	- หวาน - คาว	--- ถ้วน	- ถี่ --	-- สุรา	--- บาน	--- หวาน	--- คาว

----	--- ร	--- ด	----				
----	--- ถ้วน	--- ถี่	----				

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 3 เริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 สำหรับในประโยคที่ 2 บรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 จากนั้นบรรจุในห้องที่ 6 และห้องที่ 7 ในส่วนของประโยคที่ 3 พบการบรรจุคำร้องในทุกห้องเพลงของประโยค และในประโยคที่ 4 พบในห้องที่ 2 และในห้องที่ 3 สังเกตได้ว่า การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 3 มีการบรรจุคำร้องที่เหมือนกันกับเที่ยวที่ 2 ในทุกประโยคและทุกห้องเพลง

เที่ยวที่ 4

--- ด	--- ร	--- ร	--- ร	----	----	-- ร ร	- ร --
--- กับ	-- แก้ว	--- เครื่อง	--- ดอง	----	----	-- ของดี	- ดี --

--- ร	-- ร ร	--- ร	--- ร	----	--- ร	-- ร ร	----
--- เพื่อ	-- ถวาย	--- ฎ	--- มี	----	--- ภัส	-- สดา	----

- ร ร ร	-- ร ร	- ร --	-- ร ร	--- ร	-- ร ร	--- ร	--- ร
- เพื่อถวาย	-- ฎมี	- ภัส --	-- สดา	--- เพื่อ	-- ถวาย	--- ฎ	--- มี

----	--- ร	-- ร ร	----				
----	--- ภัส	-- สดา	----				

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 4 ในประโยคที่ 1 พบการบรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในประโยคที่ 2 พบการบรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และในห้องที่ 7 ในประโยคที่ 3 ปรากฏในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4

ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในประโยคที่ 4 พบการบรรจุคำร้องในห้องที่ 2 และห้องที่ 3 จะเห็นว่า การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 4 มีการวางตำแหน่งคำร้องเหมือนกับเที่ยวที่ 2 และเที่ยวที่ 3

จากการวิเคราะห์การบรรจุคำร้องของเพลงร่ายชาติรี ปรากฏว่า การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 1 มีความแตกต่างจากทุกเที่ยวในประโยคที่ 1 นอกจากนั้นตั้งแต่ประโยคที่ 2 เป็นต้นไป การบรรจุคำร้องก็มีความเหมือนกันกับทุกเที่ยว และในประโยคที่ 3 และประโยคที่ 4 คำร้องที่บรรจุนั้นเป็นการซ้ำคำประพันธ์ของวรรคในประโยคที่ 2 ของประโยคเพลง ดังนี้

เที่ยวที่ 1

----	-- ร ร	-- ร ร	----	----	--- ร	--- ด	----
----	-- โฉมนาง	-- เมรี	----	----	--- มี	--- ศักดิ์	----

--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร	----	- ร - ม	--- ม	----
--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- ว ไนย	----	- จน - ไหล	--- หลง	----

-- ร ร	- ร ร ร	- ร --	- ม - ม	--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร
~~ความรัก~~	~~- ภู ไนย~~	~~- จน --~~	~~- ไหล- หลง~~	~~--- ความ~~	~~--- รัก~~	~~--- ภู~~	~~-- ว ไนย~~

----	- ร - ม	--- ม	----				
~~----~~	~~- จน - ไหล~~	~~--- หลง~~	~~--~~				

เที่ยวที่ 2

-- ร ร	--- ร	--- ร	--- ร	----	----	-- ร ร	- ร --
-- มี ฐู	--- กล	--- มาร	--- ยา	----	----	-- พระโณม	- ยง --

--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ด	----	--- ร	--- ร	----
~~--- นวล~~	~~-- อนงค์~~	~~--- สั้ง~~	~~-- วิ เสท~~	~~----~~	~~--- ทั้น~~	~~--- ที~~	~~--~~

- ร ร ร	- ด ร ด	--- ร	- ร --	--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ด
- นวลอนงค์	- สิ้งวิเสท	--- ทั้น	- ที --	--- นวล	-- อนงค์	--- สิ้ง	-- วิเสท

----	--- ร	--- ร	----				
-	---	---	---				

สามารถสรุปออกเป็น 2 ลักษณะคือ 1. การบรรจุคำร้องในการขึ้นเพลงของเที่ยวแรก 2. การบรรจุคำร้องในแต่ละเที่ยวของเพลงรายชาติ มีลักษณะดังนี้ 1. การบรรจุคำร้องในการขึ้นเพลงของเที่ยวแรก ประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 6 และห้องที่ 7 ประโยคที่ 2 มีการบรรจุคำร้องลงในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และในห้องที่ 7 ประโยคที่ 3 พบการบรรจุคำร้องในทุกห้องเพลงของประโยค ประโยคที่ 4 นั้นพบในห้องที่ 2 และห้องที่ 3 และ 2. การบรรจุคำร้องในแต่ละเที่ยวของเพลงรายชาติประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 บรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และห้องที่ 7 ประโยคที่ 3 พบการบรรจุคำร้องในทุกห้องเพลงของประโยค ประโยคที่ 4 พบในห้องที่ 2 และในห้องที่ 3

กลวิธีในการขับร้อง

เที่ยวที่ 1

----	-- ร ร	-- ร ร	- ร --	--- ด	--- ร	--- ด	----
----	- โฉมนาง	-- เมรี	- เออ --	--- อี้	--- มี	--- ศักดิ์	----

--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร	----	- ร - ^{มี}	--- ^{มี}	--- ร
--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- ว ไนย	----	- จน - ไหล	--- หลง	--- ฮือ

-- ร ร	- ร ร ร	- ร --	- ^{มี} - ^{มี}	--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร
- ความรัก	- ภู ไนย	- จน --	- ไหล - หลง	--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- ว ไนย

----	- ร - ^{มี}	--- ^{มี}	--- ร				
----	- จน - ไหล	--- หลง	--- ฮือ				

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การกตเสียงต่ำ ปรากฏกลวิธีการกตเสียงต่ำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 กตเสียงคำ
เอื้อนที่ว่า “อี” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด)

----	-- ร ร	-- ร ร	- ร --	--- ด	--- ร	--- ด	----
----	-- โฉมนาง	-- เมรี	- เออ --	--- อี	--- มี	--- ศักดิ์	----

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 กตเสียงต่ำคำร้องที่ว่า “ศักดิ์” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง
โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด)

----	-- ร ร	-- ร ร	- ร --	--- ด	--- ร	--- ร ^ด	----
----	-- โฉมนาง	-- เมรี	- เออ --	--- อี	--- มี	--- ศักดิ์	----

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 เพื่อให้เกิดความชัดเจนของคำ
และยังเป็นการแสดงสำเนียงของเพลง จากการร้องเสียงแรกไปเสียงที่สอง อย่างต่อเนื่องในลมหายใจ
เดียวกัน คำว่า “ไหล” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร	----	- ร - มี ^ร	--- มี ^ร	--- ร
--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- ว ไนย	----	- จน - ไหล	--- หลง	--- ฮือ

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “หลง” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร	----	- ร - มี ^ร	--- มี ^ร	--- ร
--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- ว ไนย	----	- จน - ไหล	--- หลง	--- ฮือ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “ไหล” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

-- ร ร	- ร ร ร	- ร --	- <u>มี</u> - <u>มี</u>	--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร
-- ความรัก	- ภูวไนย	- จน --	- ไหล- หลง	--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- วไนย

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “หลง” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

-- ร ร	- ร ร ร	- ร --	- <u>มี</u> - <u>มี</u>	--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร
-- ความรัก	- ภูวไนย	- จน --	- ไหล- หลง	--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- วไนย

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำเอื้อนที่ว่า “อือ” ด้วยเสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)

--- ร	--- ร	--- ร	-- ร ร	----	- ร - <u>มี</u>	--- <u>มี</u>	- <u>อือ</u>
--- ความ	--- รัก	--- ภู	-- ว ไนย	----	- จน - ไหล	--- หลง	- อือ

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 4 คำเอื้อนที่ว่า “อือ” ด้วยเสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)

----	- ร - <u>มี</u>	--- <u>มี</u>	--- ร				
----	- จน - ไหล	--- หลง	- อือ				

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การกตเสียงต่ำ ปรากฏกลวิธีการกตเสียงต่ำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 กตเสียงคำเอื้อนที่ว่า “อือ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 เพื่อให้เกิดกตเสียงต่ำคำร้องที่ว่า “ศักดิ์” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) ความชัดเจนของคำ และยังเป็นการแสดงสำเนียงของเพลง จากการร้องเสียงแรกไปเสียงที่สอง อย่างต่อเนื่องในลมหายใจเดียวกัน คำว่า “ไหล” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “หลง” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า

“ไหล” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “หลง” ออกเสียงจากเสียง มี มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำเอื้อนที่ว่า “อือ” ด้วยเสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร) และในประโยคที่ 4 ห้องที่ 4 คำเอื้อนที่ว่า “อือ” ด้วยเสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงร่ายชาตรีในเที่ยวที่ 1 พบการกดเสียงต่ำ จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 4 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 2 ครั้ง

เที่ยวที่ 2

-- ร ร	--- ร	--- ร	--- ร	-- ม ร	--- ด	-- ร ร ^ม	- ร --
-- มิ รู้	--- กล	--- มาร	--- ยา	-- อือ เออ	--- เอ้ย	-- พระโฌม	- ยง --

--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ด	----	--- ร	--- ร	----
--- นวล	-- อนงค์	--- สั้ง	-- วิ เสท	----	--- ทั้น	--- ที่	----

- ร ร ร	- ด ร ด	--- ร	- ร --	--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ด
- นวลอนงค์	- สั้งวิเสท	--- ทั้น	- ที่ --	--- นวล	-- อนงค์	--- สั้ง	-- วิเสท

----	--- ร	--- ร	----				
----	--- ทั้น	--- ที่	----				

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การกดเสียงต่ำ ปรากฏกลวิธีการกดเสียงต่ำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 กดเสียงคำเอื้อนที่ว่า “เอ้ย” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

-- ร ร	--- ร	--- ร	--- ร	-- ม ร	--- ด	-- ร ร ^ม	- ร --
-- มิ รู้	--- กล	--- มาร	--- ยา	-- อือ เออ	--- เอ้ย	-- พระโฌม	- ยง --

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 กตเสียงต่ำคำร้องที่ว่า “เสท” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ร ^๓	----	--- ร	--- ร	----
--- นวล	-- อนงค์	--- สั้ง	-- วิเสท	----	--- ทั้น	--- ที	----

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 กตเสียงต่ำคำร้องที่ว่า “เสท” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

- ร ร ร	- ด ร ร ^๓	--- ร	- ร --	--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ร ^๓
- นวลอนงค์	- สั้งวิเสท	--- ทั้น	- ที --	--- นวล	-- อนงค์	--- สั้ง	-- วิเสท

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 กตเสียงต่ำคำร้องที่ว่า “เสท” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

- ร ร ร	- ด ร ด	--- ร	- ร --	--- ร	-- ร ร	--- ด	-- ร ร ^๓
- นวลอนงค์	- สั้งวิเสท	--- ทั้น	- ที --	--- นวล	-- อนงค์	--- สั้ง	-- วิเสท

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำร้องที่ว่า “โถม” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้ทางเสียงที่เสียง มี)

-- ร ร	--- ร	--- ร	--- ร	-- ม ร	--- ด	-- ร ร ^๓	- ร --
-- มี รู้	--- กล	--- มาร	--- ยา	-- ฮือ เออ	--- เอ้ย	-- พระ โถม	- ยง --

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การกตเสียงต่ำ ปรากฏกลวิธีการกตเสียงต่ำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 กตเสียงต่ำเอื้อนที่ว่า “เอ้ย” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 กตเสียงต่ำคำร้องที่ว่า “เสท” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 กตเสียงต่ำคำร้องที่ว่า “เสท” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทาง

เสียงที่เสียง โด) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 กตเสียงต่ำคำร้องที่ว่า “เสท” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด)

การปั้นคำ ปราบกฎการกตคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำร้องที่ว่า “โอม” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้หางเสียงที่เสียง มี)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงร่ายชาตรีในเที่ยวที่ 2 พบการกตเสียงต่ำ จำนวน 4 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 1 ครั้ง

เที่ยวที่ 3

-- ร ร ^๑	--- ร	--- ร	--- ร ^๑	-- ม ร	--- ด	-- ร ร	- ร ^๑ - ร
-- จงช่วย	--- กัน	--- จัด	--- โภช	-- ฮือ เออ	--- เอ่ย	-- ชนา	- ทาร- ฮือ

-- ร ร	--- ร	--- ร ^๑	--- ร	----	--- ร ^๑	--- ด	----
-- สุรา	--- บาน	--- หวาน	--- คาว	----	--- ถ้วน	--- ถี่	----

- ร ร ร	- ร ^๑ - ร	--- ร ^๑	- ด - -	-- ร ร	--- ร	--- ร ^๑	--- ร
- สุราบาน	- หวาน - คาว	--- ถ้วน	- ถี่ - -	-- สุรา	--- บาน	--- หวาน	--- คาว

----	--- ร ^๑	--- ด	----				
----	--- ถ้วน	--- ถี่	----				

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การกตเสียงต่ำ ปราบกฎวิธีการกตเสียงต่ำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 กตเสียงคำเอื้อนที่ว่า “เอ่ย” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด)

-- ร ร ^๑	--- ร	--- ร	--- ร ^๑	-- ม ร	-- <u>ด</u>	-- ร ร	- ร ^๑ - ร
-- จงช่วย	--- กัน	--- จัด	--- โภช	-- ฮือ เออ	--- <u>เอ่ย</u>	-- ชนา	- ทาร- ฮือ

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 กตเสียงคำว่า “ถึ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

-- ร ร	--- ร	--- ร ^๓	--- ร	----	--- ร	- ร ^๓	----
-- สุรา	--- บาน	--- หวาน	--- คาว	----	--- ถ้วน	- ถึ	----

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 กตเสียงคำว่า “ถึ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

- ร ร ร	- ร ^๓ - ร	--- ร	- ร ^๓ -	-- ร ร	--- ร	--- ร ^๓	--- ร
- สุราบาน	- หวาน - คาว	--- ถ้วน	- ถึ -	-- สุรา	--- บาน	--- หวาน	--- คาว

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 กตเสียงคำว่า “ถึ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

----	--- ร	- ร ^๓	----				
----	--- ถ้วน	- ถึ	----				

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “ช่วย” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

-- ร ^๓	--- ร	--- ร	--- ร ^๓	-- ม ร	--- ด	-- ร ร	- ร ^๓ - ร
-- จง ช่วย	--- กัน	--- จัด	--- โภช	-- ฮือ เออ	--- เอ่ย	-- ชนา	- ทาร - ฮือ

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “โภช” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

-- ร ร ^๓	--- ร	--- ร	-- ร ^๓	-- ม ร	--- ด	-- ร ร	- ร ^๓ - ร
-- จงช่วย	--- กัน	--- จัด	-- โภช	-- ฮือ เออ	--- เอ่ย	-- ชนา	- ทาร - ฮือ

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “หาร” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง มี (ใช้ทางเสียงที่เสียง มี)

-- ร ร ^๑	--- ร	--- ร	--- ร ^๑	-- ม ร	--- ด	-- ร ร	- ร ^๑ - ร
-- จงช่วย	--- กัน	--- จัด	--- โภช	-- ฮื่อ เออ	--- เอ่ย	-- ชนา	- หาร - ฮื่อ

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “หวาน” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง มี (ใช้ทางเสียงที่เสียง มี)

-- ร ร	--- ร	- - ร ^๑ -	--- ร	-----	--- ร ^๑	--- ด	-----
-- สุรา	--- บาน	- - หวาน	--- คาว	-----	--- ถ้วน	--- ถี่	-----

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “ถ้วน” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

-- ร ร	--- ร	--- ร ^๑	--- ร	-----	- - ร ^๑ -	--- ด	-----
-- สุรา	--- บาน	--- หวาน	--- คาว	-----	- - ถ้วน	--- ถี่	-----

การผันทางเสียง ปราบกฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 เอื้อนที่ว่า “ฮื่อ” ด้วยเสียง เร (ผันทางเสียงที่เสียง เร)

-- ร ร ^๑	--- ร	--- ร	--- ร ^๑	-- ม ร	--- ด	-- ร ร	- ร ^๑ - ร
-- จงช่วย	--- กัน	--- จัด	--- โภช	-- ฮื่อ เออ	--- เอ่ย	-- ชนา	- หาร - ฮื่อ

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การกตเสียงต่ำ ปราบกฏกลวิธีการกตเสียงต่ำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 กตเสียงคำเอื้อนที่ว่า “เอ่ย” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 กตเสียงคำว่า “ถี่” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 กตเสียงคำว่า “ถี่” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) และ

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 กตเสียงคำว่า “ถึ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด)

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “ช่วย” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด) ในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำร้องที่ว่า “โภช” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด) ในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำร้องที่ว่า “หาร” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง มี (ใช้หางเสียงที่เสียง มี) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “หวาน” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง มี (ใช้หางเสียงที่เสียง มี) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำร้องที่ว่า “ถ้วน” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด)

การผันหางเสียง ปรากฏการผันหางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 เอื้อนที่ว่า “อื้อ” ด้วยเสียง เร (ผันหางเสียงที่เสียง เร)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงราชชาตรีในเที่ยวที่ 3 พบการกตเสียงต่ำ จำนวน 4 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 5 ครั้ง และพบการผันหางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เที่ยวที่ 4

--- ด	--- ร ^๓	--- ร ^๓	--- ร	-- ม ร	--- ด	-- ร ^๓ ร	- ร --
--- กับ	--- แก้ว	--- เครื่อง	--- ดอง	-- ฮื่อ เออ	--- เอ่ย	-- ของดี	- ดี --

--- ร ^๓	-- ร ร	--- ร	--- ร	----	--- ร	-- ร ร	----
--- เพื่อ	-- ถวาย	--- ภู	--- มี	----	--- ภัส	-- สดา	----

- ร ^๓ ร ร	-- ร ร	- ร --	-- ร ร	--- ร ^๓	-- ร ร	--- ร	--- ร
- เพื่อถวาย	-- ภูมี	- ภัส --	-- สดา	--- เพื่อ	-- ถวาย	--- ภู	--- มี

----	--- ร	-- ร ร	----				
----	--- ภัส	-- สดา	----				

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การกตเสียงต่ำ ปราบกฎวิธีการกตเสียงต่ำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 กตเสียงคำ
เอื่อนที่ว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

--- ด	--- ร ^๓	--- ร ^๓	--- ร	-- ม ร	-- (ด)	-- ร ^๓ ร	- ร --
--- กับ	-- แก้ว	--- เครื่อง	--- ดอง	-- ฮือ เออ	-- (เอ๋ย)	-- ของดี	- ดี --

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 กตเสียงคำว่า “ภัส” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้
ทางเสียงที่เสียง โด)

--- ร ^๓	-- ร ร	--- ร	--- ร	----	-- (ร ^๓)	-- ร ร	----
--- เพื่อ	-- ถวาย	--- ภู	--- มี	----	-- (ภัส)	-- สดา	----

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 กตเสียงคำว่า “ภัส” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้
ทางเสียงที่เสียง โด)

- ร ^๓ ร ร	-- ร ร	(- ร ^๓ -)	-- ร ร	--- ร ^๓	-- ร ร	--- ร	--- ร
- เพื่อถวาย	-- ภูมี	(- ภัส -)	-- สดา	--- เพื่อ	-- ถวาย	--- ภู	--- มี

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 กตเสียงคำว่า “ภัส” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้
ทางเสียงที่เสียง โด)

----	-- (ร ^๓)	-- ร ร	----				
----	-- (ภัส)	-- สดา	----				

การบั่นคำ ปรากฏการกวดคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำร้องที่ว่า “แก้ม” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

--- ด	- - - ร ^๓	--- ร ^๓	--- ร	-- ม ร	--- ด	-- ร ^๓ ร	- ร - -
--- กับ	- - - แก้ม	--- เครื่อง	--- ดอง	-- ฮือ เออ	--- เอ่ย	-- ของดี	- ดี - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “เครื่อง” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

--- ด	--- ร ^๓	- - - ร ^๓	--- ร	-- ม ร	--- ด	-- ร ^๓ ร	- ร - -
--- กับ	- - - แก้ม	--- เครื่อง	--- ดอง	-- ฮือ เออ	--- เอ่ย	-- ของดี	- ดี - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำร้องที่ว่า “ของ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง มี (ใช้ทางเสียงที่เสียง มี)

--- ด	--- ร ^๓	--- ร ^๓	--- ร	-- ม ร	--- ด	- - ร ^๓ ร	- ร - -
--- กับ	- - - แก้ม	--- เครื่อง	--- ดอง	-- ฮือ เออ	--- เอ่ย	- - ของดี	- ดี - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เพื่อ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

- - - ร ^๓	-- ร ร	--- ร	--- ร	---	--- ร	-- ร ร	---
- - - เพื่อ	-- ถวาย	--- ภู	--- มี	---	--- ภัส	-- สดา	---

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เพื่อ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

- ร ^๓ ร ร	-- ร ร	- ร - -	-- ร ร	--- ร ^๓	-- ร ร	--- ร	--- ร
- เพื่อถวาย	-- ภูมี	- ภัส - -	-- สดา	--- เพื่อ	-- ถวาย	--- ภู	--- มี

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 2 รูปแบบ ดังนี้

การกตเสียงต่ำ ปรากฏกลวิธีการกตเสียงต่ำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 กตเสียงคำ เอื้อนที่ว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 กตเสียงคำว่า “ภัส” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 กตเสียงคำว่า “ภัส” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) และประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 กตเสียงคำว่า “ภัส” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ลงไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

การปั้นคำ ปรากฏการกตคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำร้องที่ว่า “แกล้ม” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำร้องที่ว่า “เครื่อง” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำร้องที่ว่า “ของ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง มี (ใช้ทางเสียงที่เสียง มี) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เพื่อ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “เพื่อ” ด้วยเป็นการใช้เสียง เร ไปสู่เสียง โด (ใช้ทางเสียงที่เสียง โด)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงร่ายชาตรีในเที่ยวที่ 4 พบการกตเสียงต่ำ จำนวน 4 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 5 ครั้ง

เพลงที่ 7 ทำนองร้องเพลงชาตรีบางช้าง

เที่ยวที่ 1

--- ซ	--- ซ	- ล - ล	- ล - ร	- ท - ท	- ท - ท ^ล	-- ซซ	- ซ - -
--- เม	--- รี่	- ล้ม - รส	- เอ๋ย - ฮื่อ	- เม - รี่	- ล้ม - รส	-- สุรา	- บาน - -

--- ท	-- รท	--- ล	-- ลล	-- รท	-- ลท ^ล	--- ม	--- ซ
--- सा	--- มี	--- ริน	-- ประทาน	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ๋ย}	--- ส่ง	--- ให้

- มลซ	----	- ทรล	ทลซ ^{ซม}
- ฮื่อฮื่อฮื่อ	----	- เอ็งฮื่อเออ	เฮ้อเออเอ็ง ^{ฮื่อเออเอ๋ย}

เที่ยวที่ 2

--- ม	--- ล	- ม - ^ม ช	- ล - ร	- ช - ท	- ช - ^ช ล	-- ^ม ช	- ช --
--- จอก	--- แล้ว	- จอก - เล่า	- เอ๋ย - ฮือ	- จอก - แล้ว	- จอก - เล่า	-- ต้มเข้า	- ไป --

--- ท	-- ทท	-- รท	-- ^ช ล	-- รท	-- ^ช ล	--- ช	- ดชช
--- อ	-- รไท	-- ฮือฮือ	-- เมาสั้น	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ๋ย}	--- สม	- ฮือประดี

----	----	- ทรล	^ช ลช ^ม
----	----	- เอ็งฮือเออ	เฮ้อเออเอ็ง ^{เออเอ๋ย}

เที่ยวที่ 3

--- ช	--- ช	-- ชช	- ล - ร	-- ลล	-- ลล	--- ล	- ^ช ล --
--- งง	--- งง	-- ชนเซ	- เอ๋ย - ฮือ	--- งงง	-- ชนเซ	-- ชบ	- พักตร์ --

--- ล	-- ^ล ล	--- ^ล ล	-- ^ล ล	-- รท	-- ^ล ล	--- ช	--- ล
--- อยู่	-- กีบตัก	-- รล	-- ลเสน	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ๋ย}	--- เรือง	--- ศรี

-- ดช	----	- ทรล	^ช ลช ^ม
-- ฮือฮือ	----	- เอ็งฮือเออ	เฮ้อเออเอ็ง ^{เออเอ๋ย}

เที่ยวที่ 4

--- ล	-- ^ล ช	-- ชช	- ล - ร	- ^ล ล	-- ลล	- ^ช ล - ^ม ช	- ช --
--- รล	--- ลเสน	-- ทรงชัย	- เอ๋ย - ฮือ	- รลเสน	-- ทรงชัย	- เห็น - ได้	- ที่ --

--- ท	-- ทท	-- รท	-- ^ช ล	-- รท	-- ^ล ล	--- ม	-- ชช
--- จิง	-- ลวงถาม	-- ฮือฮือ	-- ว่านี่	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ๋ย}	--- ท่อ	-- อะไร

----	----	- ทรล	ทลชล ^{ซม}
----	----	- เอ็งฮือเออ	เฮ้อเออเอ็ง ^{เฮ้อเออเฮ้ย}

การใช้ระดับเสียง

บันไดเสียงที่พบในเพลงชาติริบวงช้าง คือทางเสียงเพียงออล่าง โดยมีกลุ่มเสียงปัญญาจูล ได้แก่ ซลทขรมx

การบรรจุคำร้อง

คำประพันธ์ที่ใช้บรรจุคำร้องในเพลงนี้ คือร้อยกรองประเภทกลอนแปด อยู่ในบทละครเรื่องรชเสน ดังนี้

เมรีลิมรสสุราบาน	สามีรินประทานส่งให้
จอกแล้วจอกเล่าตี๋มเข้าไป	อรไทเมาสั้นสมประดี
งงงนุชุนเซซบพักตร์	อยู่กับตกรรเสนเรื่องศรี
รชเสนทรงชัยเห็นได้ที่	จึงลวงถามว่านี่ห่ออะไร

การบรรจุคำร้องสามารถแบ่งได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

เที่ยวที่ 1

--- ซ	--- ซ	- ล - ล	----	- ท - ท	- ท - ท	-- ซซ	- ซ --
--- เม	--- รี้	- ลี๋ม - รส	----	- เม - รี้	- ลี๋ม - รส	-- สุรา	- บาน --

--- ท	-- ท	--- ล	-- ลล	----	----	--- ม	--- ซ
--- สา	--- มี	--- ริน	-- ประทาน	----	----	--- ส่ง	--- ให้

ในเที่ยวที่ 1 พบการบรรจุคำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 2 นั้น พบในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 สังเกตได้ว่า ในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 และห้องที่ 3 นั้น คำร้องที่บรรจุเป็นคำเดียวกันกับห้องที่ 5 และห้องที่ 6

เที่ยวที่ 2

--- ม	--- ล	- ม - ช	-----	- ช - ท	- ช - ล	-- มม	- ช --
--- จอก	--- แล้ว	- จอก - เล่า	-----	- จอก - แล้ว	- จอก - เล่า	-- ต้มเข้า	- ไป --

--- ท	-- ทท	-----	-- ลล	-----	-----	--- ชช	-- ชช
--- อ	-- รไท	-----	-- เมาสั้น	-----	-----	--- สม	-- ประดี

ในเที่ยวที่ 2 เริ่มบรรจุคำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 สำหรับการบรรจุคำร้องในประโยคที่ 2 ในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 จะเห็นว่า คำร้องในประโยคที่ 1 ของ 3 ห้องเพลงแรก มีการถูกซ้ำคำอีกครั้งในห้องที่ 5 ห้องที่ 6

เที่ยวที่ 3

--- ชช	--- ชช	-- ชชช	-----	-- ลล	-- ลล	--- ล	- ช- -
--- งง	--- งง	-- ชชช	-----	-- งงง	-- ชชช	-- ชช	- พักตร์ --

--- ล	-- ลล	--- ล	-- ลล	-----	-----	--- ชช	--- ล
--- อยู่	-- กับดัก	-- รด	-- ถแสน	-----	-----	--- เรื่อง	--- ศรี

ในส่วนของเที่ยวที่ 3 การบรรจุคำร้องในประโยคที่ 1 ได้ปรากฏในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 สังเกตได้ว่าในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 - 3 มีการซ้ำคำในประโยคดังกล่าวอีกครั้งในห้องที่ 5 และห้องที่ 6

เที่ยวที่ 4

--- ล	-- ชชช	-- ชชช	-----	- ทลล	-- ลล	- ช- ช	- ช --
--- รด	--- ถแสน	-- ทรงชัย	-----	- รดแสน	-- ทรงชัย	- เห็น - ได้	- ที --

--- ท	-- ทท	----	-- ลล	----	----	--- ม	-- ซซ
--- จิง	-- ลวงถาม	----	-- ว่านี่	----	----	--- ห่อ	-- อะไร

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 4 เริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และในห้องที่ 8 พบดังเดิมว่า มีการทวนซ้ำคำที่บรรจุในห้องที่ 1 - 3 มาทวนซ้ำในห้องที่ 5 และห้องที่ 6 จากนั้นในประโยคที่ 2 พบการบรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8

จากการวิเคราะห์การบรรจุคำร้องของเพลงชาติริบางช้าง สามารถสรุปได้ว่า คำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 - 3 จะมีการทวนซ้ำคำในห้องที่ 5 - 6 ของทุกเที่ยวเพลง ดังตัวอย่างเช่น

เที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 1

--- ซ	--- ซ	- ล - ล	----	- ท - ท	- ท - ท	-- ซซ	- ซ - -
--- เม	--- รี	- ลิม - รส	----	- เม - รี	- ลิม - รส	-- สุรา	- บาน -

เที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 1

--- ม	--- ล	- ม - ซ	----	- ซ - ท	- ซ - ล	-- มม	- ซ - -
--- จอก	--- แล้ว	- จอก - เล่า	----	- จอก - แล้ว	- จอก - เล่า	-- ต้มเข้า	- ไป - -

เที่ยวที่ 3 ประโยคที่ 1

--- ซ	--- ซ	-- ซซ	----	-- ลล	-- ลล	--- ล	- ซ - -
--- งง	--- งุ่น	-- ซุ่นเซ	----	-- งงงุ่น	-- ซุ่นเซ	-- ซบ	- พักตร์ - -

เที่ยวที่ 4 ประโยคที่ 1

--- ล	-- ซซ	-- ซซ	----	- ทลล	-- ลล	- ซ- ซ	- ซ - -
--- รถ	--- ถเสน	-- ทรงชัย	----	- รถเสน	-- ทรงชัย	- เห็น - ได้	- ที่ - -

นอกจากนี้ในประโยคที่ 2 นั้นในแต่ละเที่ยวที่มีการบรรจุคำร้องในตำแหน่งห้องเพลงที่แทบจะเหมือนกันทุกห้อง แต่มีอยู่เพียงห้องที่ 3 ที่มีคำร้องแค่บางเที่ยวคือ เที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 3 บางเที่ยวก็ไม่มีคำร้อง คือ เที่ยวที่ 2 และเที่ยวที่ 4 ทั้งนี้ความแตกต่างที่เกิดขึ้นสังเกตได้ว่า ในห้องที่ 4 ของประโยคที่ 2 ทุกเที่ยวเพลงจะมีคำที่บรรจุในห้องเพลงเฉพาะ 2 พยางค์ ดังนี้

เที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 2

--- ท	-- ท	--- ล	-- ลล	----	----	--- ม	--- ช
--- สา	--- มี	--- ริน	-- ประทาน	----	----	--- ส่ง	--- ให้

เที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 2

--- ท	-- ทท	----	-- ลล	----	----	--- ช	-- ชช
--- อ	-- รไท	----	-- เมาสิ้น	----	----	--- สม	-- ประดี

เที่ยวที่ 3 ประโยคที่ 2

--- ล	-- ลล	--- ล	-- ลล	----	----	--- ช	--- ล
--- อยู่	-- กับดัก	--- รณ	-- ฤเสน	----	----	--- เรื่อง	--- ศรี

เที่ยวที่ 4 ประโยคที่ 2

--- ท	-- ทท	----	-- ลล	----	----	--- ม	-- ชช
--- จิง	-- ลวงถาม	----	-- ว่านี่	----	----	--- ห่อ	-- อะไร

สรุปได้ว่า เพลงชาติริบบิ้นข้างมีการบรรจุคำร้องที่มีลักษณะเหมือนกันหมดทุกเที่ยว มีเพียงบางห้องเพลงในประโยคที่ 2 เท่านั้นที่เปลี่ยนไปตามจำนวนพยางค์ของคำร้องในวรรคแรก มีการบรรจุในห้องเพลงดังต่อไปนี้ ประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 5 ห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และในห้องที่ 8 (มีการทวนซ้ำคำที่บรรจุในห้องที่ 1 - 3 มาทวนซ้ำในห้องที่ 5 และห้องที่ 6) ประโยคที่ 2 พบการบรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8

การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง

เริ่มดำเนินทำนองร้องที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง 1 ชั้นของบันไดเสียง ทีเสียง ลา และเคลื่อนที่สูงขึ้นทีละเสียงเรียงเสียงตามชั้นของบันไดเสียงจนถึงเสียง เร (จากเสียงลา มาที่เสียงที และเสียงเร) จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงกลับมาจบทำนองที่เสียง ลา และเคลื่อนที่ต่ำลงโดยการข้าม 3 ชั้นของบันไดเสียง มาเริ่มต้นทำนองที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นทีละ 1 ชั้นเสียงแบบเรียงเสียง สิ้นสุดที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียง คือเสียงลา มาที่เสียงที และเคลื่อนที่ต่ำลงแบบเรียงเสียง ทีละ 1 ชั้นเสียง จบทำนองเพลงและคำร้องที่เสียง มี

กลวิธีในการขับร้อง

เที่ยวที่ 1

--- ซ	--- ซ	- ล - ล	- ล - ร	- ท - ท	- ท - ท ^{ลิ}	-- ซซ	- ซ --
--- เม	--- รี	- ลิม - รส	- เอ้ย - ฮือ	- เม - รี	- ลิม - รส	-- สุรา	- บาน --

--- ท	-- รท	--- ล	-- ลล	-- รท	-- ลท ^{ลิซ}	--- ม	--- ซ
--- सा	--- มี	--- ริน	-- ประทาน	-- ฮือเออ	- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ้ย}	--- ส่ง	--- ให้

- มลซ	----	- ทรล	ทลซ ^{ซม}
- ฮือฮือฮือ	----	- เอ็งฮือเออ	เฮ้อเออเอ็ง ^{ฮือเออเอ้ย}

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปราบฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เอ้ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ซ	--- ซ	- ล - ล	- ล - ร	- ท - ท	- ท - ท ^{ลิ}	-- ซซ	- ซ --
--- เม	--- รี	- ลิม - รส	- เอ้ย - ฮือ	- เม - รี	- ลิม - รส	-- สุรา	- บาน --

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “สา” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

-- ท ^{รี}	-- รท	--- ล	-- ลล	-- รท	-- ลท ^{ลิซ}	--- ม	--- ซ
-- สา	--- มี	--- ริน	-- ประทาน	-- ฮือเออ	- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ้ย}	--- ส่ง	--- ให้

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบ รวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮื้อเออเอ๋อ” โดยการไล่เรียงเสียงจาก เสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

--- ท	-- รท	--- ล	-- ลล	-- รท	-- ลท ^{ลิซ}	--- ม	--- ซ
--- सा	--- มี	--- ริน	-- ประทาน	-- ฮื้อเออ	-- เอ็งเอื้อ ^{เออเอ๋อ}	--- ส่ง	--- ให้

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของ คำเอื้อนว่า “เฮื้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

- มลซ	----	- ทรล	ทลซล ^{ซม}
-ฮื้อฮื้อฮื้อ	----	-เอ็งฮื้อเออ	เฮื้อเออเอ็ง ^{เฮื้อเออเอ๋อ}

การปั้นคำ ปรากฏการกดคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “รส” ออกเสียงจาก เสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

--- ซ	--- ซ	- ล - ล	- ล - ร	- ท - ท	- ท - ท ^{ลิ}	-- ซซ	- ซ - -
--- เม	--- รี้	- ลิม - รส	- เอ๋อ - ฮื้อ	- เม - รี้	- ลิม - รส	-- สุรา	- บาน - -

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำว่า “มี” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

--- ท	-- รท	--- ล	-- ลล	-- รท	-- ลท ^{ลิซ}	--- ม	--- ซ
--- सा	--- มี	--- ริน	-- ประทาน	-- ฮื้อเออ	-- เอ็งเอื้อ ^{เออเอ๋อ}	--- ส่ง	--- ให้

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 เอื้อนที่ว่า “ฮื้อ อื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

- มลซ	----	- ทรล	ทลซล ^{ซม}
-ฮื้อฮื้อฮื้อ	----	-เอ็งฮื้อเออ	เฮื้อเออเอ็ง ^{เฮื้อเออเอ๋อ}

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำร้องที่ว่า “สา” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ๋ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ็ง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการกตคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “รส” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำว่า “มี” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

การผันหางเสียง ปรากฏการผันหางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 เอื้อนที่ว่า “ฮื้อฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล (ผันหางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาตรีบางช่วงในเที่ยวที่ 1 พบการใช้หางเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการทวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 2 ครั้ง และพบการผันหางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

เที่ยวที่ 2

--- ม	--- ล	- ม - ^ม ช ^ม	- ล - ร	- ช - ท	- ช - ^ล ล ^ล	-- ม ^ม	- ช - -
--- จอก	--- แล้ว	- จอก - เล่า	- เอ๋ย - ฮื้อ	- จอก - แล้ว	- จอก - เล่า	-- ต้มเข้า	- ไป - -

--- ท	-- ทท	-- รท	-- ล ^ล ล ^ล	-- รท	-- ล ^ล ล ^ล	--- ช	- ดชช
--- อ	-- รไท	-- ฮื้อฮือ	-- เมาสิน	-- ฮื้อเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเออ}	--- สม	- ฮื้อประดี

----	----	- ทรล	ทล ^ล ช ^ช
----	----	- เอ็งฮื้อเออ	เฮ้อเออเอ็ง ^{เออเออ}

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ม	--- ล	- ม - ^{มิ} ช	- ล - ร	- ช - ท	- ช - ^{ชลิ} ล	-- ^{มิ} ช	- ช - -
--- จอก	--- แล้ว	- จอก - เล่า	- เอ๋ย - อื้อ	- จอก - แล้ว	- จอก - เล่า	-- ตุ่มเข้า	- ไป - -

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

--- ท	-- ทท	-- รท	-- ^{ชลิ} ล	-- รท	-- ^{ลิช} ล	--- ช	- ดชช
--- อ	-- รไท	-- อื้ออื้อ	-- เมาสั้น	-- อื้อเออ	-- เอื้อเอื้อเอื้อ	--- สม	- อื้อประดี

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

----	----	- ทรล	ทลช ^{มิ} ล
----	----	- เอื้ออื้อเอื้อ	เอื้อเอื้อเอื้อ

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “เล่า” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

--- ม	--- ล	- ม - ^{มิ} ช	- ล - ร	- ช - ท	- ช - ^{ชลิ} ล	-- ^{มิ} ช	- ช - -
--- จอก	--- แล้ว	- จอก - เล่า	- เอ๋ย - อื้อ	- จอก - แล้ว	- จอก - เล่า	-- ตุ่มเข้า	- ไป - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “เล่า” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ขึ้นคำที่เสียง
ลา)

--- ม	--- ล	- ม - ^ซ ม	- ล - ร	- ซ - ท	- ซ - ^ล ล	- - ม ^ซ ม	- ซ - -
--- จอก	--- แล้ว	- จอก - เล่า	- เอ้ย - ฮือ	- จอก - แล้ว	- จอก - เล่า	- - ต้มเข้า	- ไป - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “เข้า” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ขึ้นคำที่เสียง
มี)

--- ม	--- ล	- ม - ^ซ ม	- ล - ร	- ซ - ท	- ซ - ^ล ล	- - ม ^ซ ม	- ซ - -
--- จอก	--- แล้ว	- จอก - เล่า	- เอ้ย - ฮือ	- จอก - แล้ว	- จอก - เล่า	- - ต้มเข้า	- ไป - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “สั้น” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ขึ้นคำที่เสียง
ลา)

--- ท	-- ทท	-- รท	-- ^ล ล	-- รท	-- ^ล ล ^ซ	--- ซ	- ดซซ
--- อ	-- รไท	-- ฮือฮือ	-- เมาสั้น	-- ฮือเออ	-- เอ็งเออ ^{เออเออ}	--- สม	- ฮือประดี

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 เอื่อนที่ว่า “ฮือ
ฮือ” ผันเสียงเอื่อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ที (ผันทางเสียงที่เสียง ที)

--- ท	-- ทท	- รท	-- ^ล ล	-- รท	-- ^ล ล ^ซ	--- ซ	- ดซซ
--- อ	-- รไท	- ฮือฮือ	-- เมาสั้น	-- ฮือเออ	-- เอ็งเออ ^{เออเออ}	--- สม	- ฮือประดี

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เอ้ย” ด้วย
เป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื่อนแบบ
รวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื่อนว่า “เอ้อเออเอ้ย” โดยการไล่เรียงเสียงจาก
เสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื่อนแบบรวบ

ต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ่ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที่ ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “เล่า” ออกเสียงจาก เสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “เล่า” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “เข้า” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “สิ้น” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำ ที่เสียง ลา)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 เอื้อนที่ว่า “ฮือ อือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ที (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาติรับข้างในเที่ยวที่ 2 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการทวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 4 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เที่ยวที่ 3

--- ซ	--- ซ	-- ซซ	- ล - ร	-- ลล	-- ลล	--- ล	- ล ^ซ - -
--- ง	--- ง	-- ซนเซ	- เอ้ย-ฮือ	--- งง	-- ซนเซ	-- ซบ	- พักตร์ - -

--- ล	-- ลล ^ท	--- ล ^ท	-- ลล ^ร	-- รท	-- ลท ^{ลซ}	--- ซ	--- ล
--- อยู่	-- กับตัก	-- รล	-- ลเสน	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ่ย}	--- เรือง	--- ศรี

-- ดซ	-----	- ทรล	ทลซล ^{ซม}
-- ฮือฮือ	-----	- เอ็งฮือเออ	เฮ้อเออเอ็ง ^{เฮ้อเออเอ่ย}

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ซุ	--- ซุ	-- ซุซุ	- ล - ร	-- ลล	-- ลล	--- ล	- ล ^{ซุ} - -
--- งง	--- งง	-- ซุนเซ	-เอ๋ย-ฮือ	-- งงงง	-- ซุนเซ	-- ซุบ	- พักตร์ - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “เสน” เป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ล	-- ลล ^ท	--- ล ^ท	- ล ^ร	-- รท	-- ล ^ท ล ^{ซุ}	--- ซุ	--- ล
--- อยู่	-- กัปเดตัก	-- รล	- ลเสน	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ๋ย}	--- เรือง	--- ศรี

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ๋ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

--- ล	-- ลล ^ท	--- ล ^ท	-- ล ^ร	-- รท	-- ล ^ท ล ^{ซุ}	--- ซุ	--- ล
--- อยู่	-- กัปเดตัก	-- รล	-- ลเสน	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ๋ย}	--- เรือง	--- ศรี

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ๋ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

-- ดซ	----	- ทรล	ทลซล ^{ซุ}
-- ฮือฮือ	----	- เอ็งฮือเออ	เฮ้อเออเอ็ง เอ้อเออเอ๋ย

การปั้นคำ ปรากฏการกตคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “พัคตร์” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

--- ซุ	--- ซุ	-- ซุซุ	- ล - ร	-- ลล	-- ลล	--- ล	- ลิ - -
--- งง	--- งง	-- ซุนเซ	- เอ้ย-ฮือ	--- งงง	-- ซุนเซ	-- ซบ	- พักตร์ -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “ตัก” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

--- ล	-- ต ลิ ^ท	--- ลิ ^ท	-- ลล ^ร	-- รท	-- ลิ ^ท ลิ ^ซ	--- ซุ	--- ล
--- อยู่	-- กับ ตัก	-- รล	-- ลเสน	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ้ย}	--- เรือง	--- ศรี

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “รถ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

--- ล	-- ลล ^ท	--- ลิ ^ท	-- ลล ^ร	-- รท	-- ลิ ^ท ลิ ^ซ	--- ซุ	--- ล
--- อยู่	-- กับตัก	-- รถ	-- ลเสน	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอ้ย}	--- เรือง	--- ศรี

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 เอื้อนที่ว่า “ฮือเอ้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง โด ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

-- ดซ	---	- ทรล	ทลซล ^{ซิม}
-- ฮือเอ้อ	---	- เอ็งฮือเออ	เฮ้อเออเอ็ง ^{เฮ้อเออเอ้ย}

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เอ้ย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) และประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “เสน” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ้ย” โดยการไล่เรียงเสียงจาก

เสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบ ต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการกดคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “พักตร์” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “ตัก” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 คำว่า “รถ” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ที (ปั้นคำที่เสียง ที)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 เอื้อนที่ว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง โด ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาติรับข้างในเที่ยวที่ 3 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการทวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 3 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เที่ยวที่ 4

--- ล	-- ซซ ^{วิ}	-- ซซ	- ล - ร	- ทลล ^{วิ}	-- ลล	- ซ ^{ติ} - ซ ^ม	- ซ - -
--- รล	--- ถเสน	-- ทรงชัย	- เอื้อ - ฮื้อ	- รลเสน	-- ทรงชัย	- เห็น - ได้	- ที - -

--- ท	-- ทท	-- รท	-- ลล ^{ซล}	-- รท	-- ลท ^{ลซ}	--- ม	-- ซซ
--- จิง	-- ลวงถาม	-- ฮื้อฮื้อ	-- ว่านี่	-- ฮื้อเอื้อ	-- เอื้อเอื้อ ^{เอื้อเอื้อ}	--- ห่อ	-- อะไร

----	----	- ทรล	ทลซล ^{ซม}
----	----	- เอื้อฮื้อเอื้อ	เอื้อเอื้อเอื้อ ^{เอื้อเอื้อเอื้อ}

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ
ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “เสน” ด้วย
เป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ล	-- ซ ^ว	-- ซซ	- ล - ร	- พลล ^ว	-- ลล	- ซ ^ว - ซ ^ม	- ซ - -
--- รล	--- ลเสน	-- ทรงชัย	- เอ้ย - ฮือ	- รลเสน	-- ทรงชัย	- เห็น - ได้	- ที่ - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เอ้ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร
(ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ล	-- ซซ ^ว	-- ซซ	- ล - ร	- พลล ^ว	-- ลล	- ซ ^ว - ซ ^ม	- ซ - -
--- รล	--- ลเสน	-- ทรงชัย	- เอ้ย - ฮือ	- รลเสน	-- ทรงชัย	- เห็น - ได้	- ที่ - -

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 คำว่า “เสน” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร
(ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ล	-- ซซ ^ว	-- ซซ	- ล - ร	- พลล ^ว	-- ลล	- ซ ^ว - ซ ^ม	- ซ - -
--- รล	--- ลเสน	-- ทรงชัย	- เอ้ย - ฮือ	- รล เส	น	-- ทรงชัย	- เห็น - ได้

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “เห็น” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง โด
(ใช้หางเสียงที่เสียง โด)

--- ล	-- ซซ ^ว	-- ซซ	- ล - ร	- พลล ^ว	-- ลล	- ซ ^ว - ซ ^ม	- ซ - -
--- รล	--- ลเสน	-- ทรงชัย	- เอ้ย - ฮือ	- รลเสน	-- ทรงชัย	- เห็น - ได้	- ที่ - -

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบ รวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจาก เสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

--- ท	-- ทท	-- รท	-- ล ^ล	-- รท	-- ล ^ล	--- ม	-- ซซ
--- จิง	-- ลวงถาม	-- อื้ออื้อ	-- ว่านี่	-- อื้อเออ	-- เอ็งเอื้อ ^{เอื้อเอื้อ}	--- ห่อ	-- อะไร

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของ คำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

----	----	- ทรล	ทลซล ^{ซม}
----	----	- เอ็งอื้อเออ	เอื้อเออเอื้อ ^{เอื้อเอื้อเอื้อ}

การปั้นคำ ปรากฏการกดคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 ว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

--- ล	-- ซซ ^ร	-- ซซ	- ล - ร	- ทล ^ล	-- ลล	- ซ ^ล - ^ซ มี	- ซ - -
--- รล	--- ถเสน	-- ทรงชัย	- เอื้อ - อื้อ	- รลเสน	-- ทรงชัย	- เห็น - ได้	- ที - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 ว่า “นี่” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

--- ท	-- ทท	-- รท	-- ล ^ล	-- รท	-- ล ^ล	--- ม	-- ซซ
--- จิง	-- ลวงถาม	-- อื้ออื้อ	-- ว่านี่	-- อื้อเออ	-- เอ็งเอื้อ ^{เอื้อเอื้อ}	--- ห่อ	-- อะไร

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 เอื้อนที่ว่า “อื้อ อื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ที (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

--- ท	-- ทท	-- รท	-- ล ^ล	-- รท	-- ล ^ล	--- ม	-- ซซ
--- จิง	-- ลวงถาม	-- อื้ออื้อ	-- ว่านี่	-- อื้อเออ	-- เอ็งเอื้อ ^{เอื้อเอื้อ}	--- ห่อ	-- อะไร

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “เสน” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 คำว่า “เสน” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “เห็น” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง โด (ใช้หางเสียงที่เสียง โด)

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการกดคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 ว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 ว่า “นี่” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

การผันหางเสียง ปรากฏการผันหางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 เอื้อนที่ว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ที (ผันหางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงชาตรีบางช่วงในเที่ยวที่ 4 พบการใช้หางเสียง จำนวน 4 ครั้ง พบการทวนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 2 ครั้ง และพบการผันหางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เพลงที่ 8 ทำนองร้องเพลงลำชาตรี

เที่ยวที่ 1

----	----	--- ซ	ม ซ --	--- ซ	-- ล ท	- ร - ลิ	--- ท ^{ลิ}
----	----	--- เมื่อ	- เอย --	--- เอ้อ	--- เอย	- ฮื่อ - เมื่อ	--- นีน

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ซ - ซ ^ม	----	- ร - ^ม ซ	--- ลิ ^ท	--- ท ^{ลิ}
--- รล	-- ถเสน	--- ฮื่อฮื่อ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอ้ย ^{ฮื่อ}	--- ศรี ^{ฮื่อฮื่อ}

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ซ - ซ ^ม	----	- ร - ^ม ซ	--- ลิ ^ท	--- ท ^{ลิ}
--- รล	-- ถเสน	--- ฮื่อฮื่อ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอ้ย ^{ฮื่อ}	--- ศรี ^{ฮื่อฮื่อ}

เที่ยวที่ 2

--- ซ	-- ทล	--- ซ	--- ซ	- ร - ซ	-- ล ท ^{ริ}	- ล ^ซ - ล	- ล --
--- หัก	-- พระทัย	--- ปรา	--- ศรี	--- เอ้อ	--- เอย ^{ฮื่อ}	- ด้วย - ไม	- ตริ --

- ลิ ^ท - ล	--- ล	--- ซ	--- ซ	- ม --	- ร - ซ	--- ลิ ^ท	--- ล
- นื่อง - เม	--- ริ	--- จง	--- คีน	- อื่อ --	- เข้า - เวียง	--- เอ้ย	--- ซัย

- ลิ ^ท - ล	--- ล	--- ซ	--- ซ	- ม --	- ร - ซ	--- ลิ ^ท	--- ล
- นื่อง - เม	--- ริ	--- จง	--- คีน	- อื่อ --	- เข้า - เวียง	--- เอ้ย	--- ซัย

เที่ยวที่ 3

--- ซ	--- ซ	ทล - ซ ^ม	--- ซ ^ม	--- ซ	-- ล ท ^{ริ}	- ร ^ซ - ล	- ท รล
--- ความ	--- จริง	ฮื่อฮื่อ - พิ	--- ใคร	--- เอ้อ	--- เอย ^{ฮื่อ}	- ข้าม - ไป	- หา ฮื่อฮื่อ

-- ซซ	--- ซ ^{ลิ}	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ^ม ซ	--- ลิ ^ท	--- ซ ^{ลิ}
-- แต่หว่าง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	--- เอ้ย ^{ฮื่อ}	--- ใหญ่ ^{ฮื่อ}

-- ซซ	--- ซ ^ล	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ^ม ซ	--- ล ^ท รี	--- ซ ^ท ล
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	--- เอีย ^{ื่อ}	--- ใหญ่ ^{ื่อ}

เที่ยวที่ 4

-- ทซ	--- ซ ^ล	--- ซ ^ม	-- ซซ	--- ซ	-- ล ^ท รี	-- ลล	- ล --
-- แม่เสด็จ	--- กิจ	--- ราช	-- ซการ	--- เอื่อ	--- เอีย ^{ื่อ}	-- ในวัน	- ใด --

-- ลซ	--- ล	--- ล	--- ซ	- ลซม	- ร - ซ	--- ล ^ท รี	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- รับ	--- ขวัญ	- อื่ออื่ออื่อ	- กัล - ละ	--- เอีย ^{ื่อ}	--- ญา

-- ลซ	--- ล	-- ทล	- ล - ซ	- ลซม	- ร - ซ	--- ล ^ท รี	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- อื่ออื่อ	- รับ - ขวัญ	- อื่ออื่ออื่อ	- กัล - ละ	--- เอีย ^{ื่อ}	--- ญา

การใช้ระดับเสียง

บันไดเสียงที่พบในเพลงลำซাত্রี เป็นบันไดเสียงทางเพียงออล่าง โดยมีกลุ่มเสียงปัญญา
ได้แก่ ซลท×รม×

การบรรจุคำร้อง

การบรรจุคำร้องของเพลงลำซাত্রีนี้ บทประพันธ์เป็นร้อยกลองประเภทกลอนแปด จาก
บทละครเรื่องรถเสน ดังนี้

เมื่อนั้น

รถเสนกำสรดสลดศรี

หักพระทัยปราศรัยด้วยไมตรี

น้องเมรีจะคืนเข้าเวียงชัย

ความจริงที่ใครซำมไปหา

แต่ห้วงกิจพระบิดาเป็นข้อใหญ่

แม่เสด็จกิจราชการในวันใด

จะกลับไปรับขวัญกัลยา

การบรรจุคำร้องสามารถแบ่งได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

เที่ยวที่ 1

-----	-----	---- ชู	ชู --	-----	-----	---- ล	---- ท
-----	-----	--- เมื่อ	- เอย --	-----	-----	--- เมื่อ	--- นั้น

---- ท	-- ล ท	-----	- ชู - ชู	-----	- ร - ชู	-----	---- ท
--- รถ	-- ถเสน	-----	- กำ - สรด	-----	- ส - ลด	-----	--- ศรี

---- ท	-- ล ท	-----	- ชู - ชู	-----	- ร - ชู	-----	---- ท
--- รถ	-- ถเสน	-----	- กำ - สรด	-----	- ส - ลด	-----	--- ศรี

การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 1 เริ่มบรรจุคำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 เว้นห้องที่ 3 มาเริ่มใส่คำร้องในห้องที่ 4 เว้นห้องที่ 5 และกลับมามีคำร้องในห้องที่ 6 และห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 3 นั้น ใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และห้องที่ 8 สังเกตได้ว่าในประโยคที่ 3 การบรรจุใส่คำร้องของประโยคนี้มีตำแหน่งการบรรจุคำเหมือนกันกับประโยคที่ 2 ทั้งประโยค

เที่ยวที่ 2

--- ชู	-- ทล	--- ชู	--- ชู	-----	-----	- ล - ล	- ล --
--- หัก	-- พระทัย	--- ปรา	--- ศรี	-----	-----	- ด้วย - ไม	- ตรี --

- ท - ล	--- ล	--- ชู	--- ชู	-----	- ร - ชู	-----	--- ล
- น้อง - เม	--- รี่	--- จง	--- คีน	-----	- เข้า - เวียง	-----	--- ชัย

- ท - ล	--- ล	--- ชู	--- ชู	-----	- ร - ชู	-----	--- ล
- น้อง - เม	--- รี่	--- จง	--- คีน	-----	- เข้า - เวียง	-----	--- ชัย

ในส่วนของการบรรจุกำร้องเที่ยวที่ 2 เริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 เว้นคำร้องไว้ 2 ห้องเพลง แล้วมาใส่คำร้องต่อในห้องที่ 7 และในห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 2 บรรจุกำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 จากนั้นเว้นจังหวะไว้ 1 ห้อง แล้วมาใส่คำร้องต่อในห้องที่ 6 และในห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 3 นั้นมีการวางตำแหน่งคำร้องเหมือนกันกับประโยคที่ 2 ไม่ว่าจะเป็นห้องเพลงและคำร้อง คือ การซ้ำประโยคที่ 2 อีกครั้งหนึ่งนั่นเอง

เที่ยวที่ 3

--- ซุ	--- ซุ	--- ซุ	--- ซุ	----	----	- ร - ล	- ท - -
--- ความ	--- จริง	--- พี่	--- ใคร	----	----	- ซ้ำม - ไป	- หา - -

-- ซซ	--- ซ	--- ล	-- มซ	----	- ร - ซ	----	--- ซ
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	----	- เป็น - ซ้อ	----	--- ใหญ่

-- ซซ	--- ซ	--- ล	-- มซ	----	- ร - ซ	----	--- ซ
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	----	- เป็น - ซ้อ	----	--- ใหญ่

ในเที่ยวที่ 3 นี้จะเริ่มใส่คำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 เรียงกันมา จากนั้นเว้นการใส่คำร้องไป 2 ห้อง แล้วมาใส่คำร้องอีกในห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ในประโยคที่ 2 บรรจุกำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 เรียงตามกันมา จากนั้นเว้นไว้ 1 ห้องเพลง กลับมาใส่คำร้องอีกในห้องที่ 6 และในห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 3 ก็เช่นเดียวกันกับประโยคที่ 2 คือ มีการบรรจุกำร้องลงในห้องเพลงที่เหมือนกันหมดทั้งประโยค ซึ่งเหมือนกันกับเที่ยวที่ 2 ก็เป็นลักษณะนี้เช่นเดียวกัน

เที่ยวที่ 4

-- ทช	--- ช	--- ช	-- ชช	-----	-----	-- ลล	- ล --
-- แม่เสร็จ	--- กิจ	--- ราช	-- ชการ	-----	-----	-- ในวัน	- ไต --

-- ลช	--- ล	--- ล	--- ช	-----	- ร - ช	-----	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- รับ	--- ขวัญ	-----	- กัล - ละ	-----	--- ญา

-- ลช	--- ล	-----	- ล - ช	-----	- ร - ช	-----	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	-----	- รับ - ขวัญ	-----	- กัล - ละ	-----	--- ญา

การบรรจุกำร้องในเที่ยวที่ 4 นี้เริ่มบรรจุกำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 จากนั้นเว้นการใส่คำร้องไป 2 ห้องเพลง และเริ่มใส่คำร้องต่อในห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ต่อมาในประโยคที่ 2 บรรจุกำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และในห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 3 นั้น มีคำร้องและจังหวะในห้องเพลงเหมือนกันกับประโยคที่ 2 ทุกประการ จะเห็นว่าลักษณะการบรรจุกำร้องของเที่ยวที่ 4 มีลักษณะเหมือนกันกับเที่ยวที่ 2 และเที่ยวที่ 3

จากการวิเคราะห์การบรรจุกำร้องของเพลงลำชาตรี พบว่า การบรรจุกำร้องของเพลงนี้ในทุกเที่ยวเพลงมีการบรรจุกำร้องที่เหมือนกันทั้งหมด มีเพียงเฉพาะเที่ยวที่ 1 ในประโยคที่ 1 เท่านั้นที่ขึ้นต้นคำร้องในห้องที่ 3 ซึ่งขึ้นต้นวรรคเพลงด้วยคำว่า เมื่อนั้น ส่วนในบรรทัดเพลงอื่น ๆ เป็นลักษณะกลอนแปดแบบปกติ และในประโยคที่ 2 ของเที่ยวที่ 1 เว้นจังหวะในห้องที่ 3 นอกนั้นในส่วนอื่น ๆ ของเที่ยวที่ 1 มีตำแหน่งการบรรจุกำร้องเหมือนกับกับเที่ยวที่ 2 - 4 ยกตัวอย่างประโยคที่ 1 ดังนี้

เที่ยวที่ 1 ประโยคที่ 1

----	----	--- ชู	ชู --	-----	-----	--- ล	--- ท
-----	-----	--- เมื่อ	- เอย --	---	-----	--- เมื่อ	--- นั้น

เที่ยวที่ 2 ประโยคที่ 1

--- ชู	-- ทล	--- ชู	--- ชู	-----	-----	- ล - ล	- ล --
--- หัก	-- พระทัย	--- ปรา	--- ศรัย	---	-----	- ด้วย - ไม	- ตรี --

เที่ยวที่ 3 ประโยคที่ 1

--- ชู	--- ชู	--- ชู	--- ชู	-----	-----	- ร - ล	- ท --
--- ความ	--- จริง	--- พี่	--- ใคร	---	-----	- ข้าม - ไป	- หา --

เที่ยวที่ 4 ประโยคที่ 1

-- ทช	--- ชู	--- ชู	-- ชูช	-----	-----	-- ลล	- ล --
- แม่เสร็จ	--- กิจ	--- ราช	-- ชการ	---	-----	-- ในวัน	- ไต --

ดังนั้นการบรรจุคำร้องเพลงลำชาตรี สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ 1. คำร้องที่
ขึ้นต้นด้วยคำว่า เมื่อนั้น 2. คำร้องที่เป็นร้อยกรองประเภทกลอนแปดทั่วไป ดังนี้

1. คำร้องที่ขึ้นต้นด้วยคำว่า เมื่อนั้น

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 เว้นห้องที่ 3 มาเริ่มใส่คำร้องในห้องที่ 4 เว้นห้องที่ 5

และกลับมามีคำร้องในห้องที่ 6 และห้องที่ 8

ประโยคที่ 3 นั้น ใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และห้องที่ 8 สังเกตได้
ว่าในประโยคที่ 3 การบรรจุใส่คำร้องของประโยคนี้นี้ตำแหน่งการบรรจุคำเหมือนกันกับประโยคที่ 2
ทั้งประโยค

2. คำร้องที่เป็นร้อยกรองประเภทกลอนแปดทั่วไป

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 จากนั้นเว้นการใส่คำร้องไป 2 ห้อง
เพลง และเริ่มใส่คำร้องต่อในห้องที่ 7 และห้องที่ 8

ประโยคที่ 2 บรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 6 และในห้องที่ 8

ประโยคที่ 3 นั้น มีการซ้ำคำร้องและจังหวะในห้องเพลงเหมือนกันกับประโยคที่ 2 ทุกประการ

จากการวิเคราะห์การบรรจุคำร้องของเพลงลำชาตรี พบว่า การบรรจุคำร้องของเพลงนี้ใน ทุกเที่ยวเพลงมีการบรรจุคำร้องที่เหมือนกันทั้งหมด มีเพียงเฉพาะเที่ยวที่ 1 ในประโยคที่ 1 เท่านั้นที่ ขึ้นต้นคำร้องในห้องที่ 3 ซึ่งขึ้นต้นวรรคเพลงด้วยคำว่า เมื่อนั้น ส่วนในบรรทัดเพลงอื่น ๆ เป็นลักษณะ กลอนแปดแบบปกติ และในประโยคที่ 2 ของเที่ยวที่ 1 เว้นจังหวะในห้องที่ 3 นอกนั้นในส่วนอื่น ๆ ของเที่ยวที่ 1 มีตำแหน่งการบรรจุคำร้องเหมือนกับกับเที่ยวที่ 2 - 4

การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง

ทำนองร้อง เริ่มทำนองที่เสียง มี เคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียง ที่เสียง ซอล ดำเนินต่อเนื่องที่ เสียง ซอล และเคลื่อนที่ต่อเนื่องสูงขึ้นทีละ 1 ชั้นเสียง สิ้นสุดทำนอง ที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลง อีก 1 ชั้นเสียง ที่เสียง ลา และดำเนินทำนองที่เสียง ลา จนกระทั่งจบทำนองและคำร้อง

กลวิธีในการขับร้อง

เที่ยวที่ 1

----	----	--- ซ	ม ซ --	--- ซ	-- ล ท	- ร - ล ^ข	--- ท ^ล
----	----	--- เมื่อ	- เอย --	--- เอ้อ	--- เอย	- ฮือ - เมื่อ	--- นั้น

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ซ - ซ ^ม	----	- ร - ^ม ซ	--- ^ล ท ^ร	--- ^ท ร ^ล
--- รล	-- ถเสน	-- ฮือ ^อ ฮือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอ ^อ ย ^{ฮือ}	--- ^ศ รี ^{ฮือ} ฮือ

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ซ - ซ ^ม	----	- ร - ^ม ซ	--- ^ล ท ^ร	--- ^ท ร ^ล
--- รล	-- ถเสน	-- ฮือ ^อ ฮือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอ ^อ ย ^{ฮือ}	--- ^ศ รี ^{ฮือ} ฮือ

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

----	----	--- ซ	ม ซ --	--- ซ	- ล ท	- ร - ล ^ซ	--- ท ^ล
----	----	--- เมื่อ	- เอ๋ย --	--- เอ้อ	- - เอ๋ย	- อือ - เมื่อ	--- ัน ^น

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หาง-เสียงที่เสียง เร)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ซ - ซ ^ม	----	- ร - ^ม ซ	- - ^ล ท ^{ริ}	--- ท ^{ริ}
--- รล	-- ถเสน	-- อืออือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	- - - เอ๋ย ^{อือ}	--- ศรี ^{อืออือ}

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หาง-เสียงที่เสียง เร)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ซ - ซ ^ม	----	- ร - ^ม ซ	- - ^ล ท ^{ริ}	--- ท ^{ริ}
--- รล	-- ถเสน	-- อืออือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	- - - เอ๋ย ^{อือ}	--- ศรี ^{อืออือ}

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋ย”

----	----	--- ซ	ม ซ --	--- ซ	- ล ท	- ร - ล ^ซ	--- ท ^ล
----	----	--- เมื่อ	- เอ๋ย --	--- เอ้อ	- - เอ๋ย	- อือ - เมื่อ	--- ัน ^น

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลาไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋ย”

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ซ - ซ ^ม	----	- ร - ^ม ซ	- - ^ล ท ^{ริ}	--- ท ^{ริ}
--- รล	-- ถเสน	-- อืออือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	- - - เอ๋ย ^{อือ}	--- ศรี ^{อืออือ}

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลาไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋ย”

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ช - ช ^ม	----	- ร - ^ม ช	--- ^ล ท ^ร	--- ท ^ร ล
--- รล	-- ถเสน	-- อ้ออ้อ	- กำ - สรด	----	- ส - ลต	--- ^ล เอ๋ย ^{อ้อ}	--- ศรี ^{อ้ออ้อ}

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องไปยังห้องที่ 4 คำว่า “เมื่อ” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง มี)

----	----	--- ช	ม ช --	--- ช	-- ล ท	- ร - ล ^ช	--- ท ^ล
----	----	--- ^ล เมื่อ	- ^ล เอย --	--- ^ล เออ	--- ^ล เอย	- ^ล อ้อ - ^ล เมื่อ	--- ^ล นั้น

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “เมื่อ” ด้วยเป็นปั้นเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล)

----	----	--- ช	ม ช --	--- ช	-- ล ท	- ร - ล ^ช	--- ท ^ล
----	----	--- ^ล เมื่อ	- ^ล เอย --	--- ^ล เออ	--- ^ล เอย	- ^ล อ้อ - ^ล เมื่อ	--- ^ล นั้น

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “นั้น” ด้วยเป็นปั้นเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง ลา (ใช้ทางเสียงที่เสียง ลา)

----	----	--- ช	ม ช --	--- ช	-- ล ท	- ร - ล ^ช	--- ^ล ท ^ล
----	----	--- ^ล เมื่อ	- ^ล เอย --	--- ^ล เออ	--- ^ล เอย	- ^ล อ้อ - ^ล เมื่อ	--- ^ล นั้น

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “สรด” ด้วยเป็นปั้นเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้ทางเสียงที่เสียง มี)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ช - ^ล ช ^ม	----	- ร - ^ล ช	--- ^ล ท ^ร	--- ท ^ร ล
--- รล	-- ถเสน	-- อ้ออ้อ	- กำ - ^ล สรด	----	- ส - ลต	--- ^ล เอ๋ย ^{อ้อ}	--- ศรี ^{อ้ออ้อ}

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำว่า “สลด” ด้วยเป็นบับเสียงที่เสียง มี ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้
ทางเสียงที่เสียง ซอล)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ช - ช ^ม	----	- ร - ^ม ช	--- ริ ^ท	--- ท ^{ริ}
--- รล	-- ถเสน	-- ฮือฮือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอัย ^{ฮือ}	--- ศรี ^{ฮือฮือ}

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “สรด” ด้วยเป็นบับเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้ทาง
เสียงที่เสียง มี)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ช - ^ม ช	----	- ร - ^ม ช	--- ริ ^ท	--- ท ^{ริ}
--- รล	-- ถเสน	-- ฮือฮือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอัย ^{ฮือ}	--- ศรี ^{ฮือฮือ}

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 คำว่า “สลด” ด้วยเป็นบับเสียงที่เสียง มี ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้ทาง
เสียงที่เสียง ซอล)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ช - ช ^ม	----	- ร - ^ม ช	--- ริ ^ท	--- ท ^{ริ}
--- รล	-- ถเสน	-- ฮือฮือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอัย ^{ฮือ}	--- ศรี ^{ฮือฮือ}

การผันทางเสียง ปรากฎการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 เอ็นที่ว่า “ฮือ
ฮือ” ผันเสียงเอ็นจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ช - ช ^ม	----	- ร - ^ม ช	--- ริ ^ท	--- ท ^{ริ}
--- รล	-- ถเสน	-- ฮือฮือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอัย ^{ฮือ}	--- ศรี ^{ฮือฮือ}

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอ็นจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทาง
เสียงที่เสียง ลา)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ช - ช ^ม	----	- ร - ^ม ช	--- ริ ^ท	--- ท ^{ริ}
--- รล	-- ถเสน	-- ฮือฮือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอัย ^{ฮือ}	--- ศรี ^{ฮือฮือ}

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ช - ช ^ม	----	- ร - ^ม ช	--- ล ^ท	--- ท ^ล
--- รล	-- ลเสน	-- ฮือฮือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอีย ^{ฮือ}	--- ศรี ^{ฮือฮือ}

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื้อนคำว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

--- ท	-- ล ท	-- รล	- ช - ช ^ม	----	- ร - ^ม ช	--- ล ^ท	--- ท ^ล
--- รล	-- ลเสน	-- ฮือฮือ	- กำ - สรด	----	- ส - ลด	--- เอีย ^{ฮือ}	--- ศรี ^{ฮือฮือ}

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ซึ่งเป็นทำนองของการเอื้อนโดยออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย”

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย” ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย”

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 ต่อเนื่องไปยังห้องที่ 4 คำว่า “เมื่อ” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง มี) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “เมื่อ” ด้วยเป็นปั้นเสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “นั่น” ด้วยเป็นปั้นเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง ลา (ใช้ทางเสียงที่เสียง ลา) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “สรด” ด้วยเป็นปั้นเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้ทางเสียงที่เสียง มี) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำว่า “สลด” ด้วยเป็นปั้นเสียงที่เสียง มี ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “สรด” ด้วยเป็นปั้นเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้

ทางเสียงที่เสียง มี) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 คำว่า “สลด” ด้วยเป็นปิ่นเสียงที่เสียง มี ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้ทางเสียงที่เสียง ซอล)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 เอื้อนที่ว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 คำว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เอื้อนที่ว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื้อนคำว่า “ฮื้อฮื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงลำชาตรีในเที่ยวที่ 1 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการปิ่นคำ จำนวน 7 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 4 ครั้ง

เที่ยวที่ 2

--- ซ	-- ทล	--- ซ	--- ซ	- ร - ซ	-- ล ตรี	- ล ^ข - ล	- ล --
--- หัก	-- พระทัย	--- ปรา	--- ศรัย	--- เอ่อ	--- เอย ^{ฮื้อ}	- ด้วย - ไม	- ตรี --

- ตรี - ล	--- ล	--- ซ	--- ซ	- ม --	- ร - ซ	--- ตรี	--- ล
- น้อย - เม	--- ริ	--- จง	--- คีน	- อื้อ --	- เข้า - เวียง	--- เอย	--- ซัย

- ตรี - ล	--- ล	--- ซ	--- ซ	- ม --	- ร - ซ	--- ตรี	--- ล
- น้อย - เม	--- ริ	--- จง	--- คีน	- อื้อ --	- เข้า - เวียง	--- เอย	--- ซัย

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 คำว่า “ศรัย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ทีซอล ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ซ	-- ทล	--- ซ	--- ซ	- ร - ซ	-- ล ทร ^{รี}	- ล ^ซ - ล	- ล --
--- หัก	-- พระทัย	--- ปรา	--- ศรัย	--- เอื้อ	--- เอย ^{ซื่อ}	- ด้วย - ไม	- ตรี --

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หาง-เสียงที่เสียง เร)

--- ซ	-- ทล	--- ซ	--- ซ	- ร - ซ	-- ล ทร ^{รี}	- ล ^ซ - ล	- ล --
--- หัก	-- พระทัย	--- ปรา	--- ศรัย	--- เอื้อ	--- เอย ^{ซื่อ}	- ด้วย - ไม	- ตรี --

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

- ฑ ^{รี} - ล	--- ล	--- ซ	--- ซ	- ม --	- ร - ซ	--- ฑ ^{รี}	--- ล
- น้อย - เม	--- รี	--- จง	--- คีน	- อื้อ --	- เข้า - เวียง	--- เอย	--- ซัย

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หาง-เสียงที่เสียง เร)

- ฑ ^{รี} - ล	--- ล	--- ซ	--- ซ	- ม --	- ร - ซ	--- ฑ ^{รี}	--- ล
- น้อย - เม	--- รี	--- จง	--- คีน	- อื้อ --	- เข้า - เวียง	--- เอย	--- ซัย

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย”

--- ซุ	-- ทล	--- ซุ	--- ซุ	- ร - ซุ	- - ล ท ^{รี}	- ล ^{ซุ} - ล	- ล - -
--- หัก	-- พระทัย	--- ปรา	--- ศรัย	--- เอ่อ	--- เอย ^{ซือ}	- ด้วย - ไม	- ตรี - -

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย”

- ^{รี} ท - ล	--- ล	--- ซุ	--- ซุ	- ม - -	- ร - ซุ	- - - ^{รี} ท ^{รี}	--- ล
- น่อง - เม	--- รี่	--- จง	--- คิน	- อื่อ - -	- เข้า - เวียง	- - - เอย	--- ซัย

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย”

- ^{รี} ท - ล	--- ล	--- ซุ	--- ซุ	- ม - -	- ร - ซุ	- - - ^{รี} ท ^{รี}	--- ล
- น่อง - เม	--- รี่	--- จง	--- คิน	- อื่อ - -	- เข้า - เวียง	- - - เอย	--- ซัย

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ด้วย” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง ซอล)

--- ซุ	-- ทล	--- ซุ	--- ซุ	- ร - ซุ	- - ล ท ^{รี}	- ล ^{ซุ} - ล	- ล - -
--- หัก	-- พระทัย	--- ปรา	--- ศรัย	--- เอ่อ	--- เอย ^{ซือ}	- ด้วย - ไม	- ตรี - -

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำว่า “น่อง” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง ที)

- ^{รี} ท - ล	--- ล	--- ซุ	--- ซุ	- ม - -	- ร - ซุ	--- ^{รี} ท ^{รี}	--- ล
- น่อง - เม	--- รี่	--- จง	--- คิน	- อื่อ - -	- เข้า - เวียง	--- เอย	--- ซัย

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 คำว่า “คืน” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การป้อนเสียงที่เสียง มี)

- ีท - ล	--- ล	--- ซ	- - - ซ	- ม - -	- ร - ซ	--- ีท ^{รี}	--- ล
- น่อง - เม	--- ี	--- จง	--- คีน	- อื่อ - -	- เข้า - เวียง	--- เอ้ย	--- ซัย

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 คำว่า “น่อง” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้การป้อนเสียงที่เสียง ที)

- ีท - ล	--- ล	--- ซ	--- ซ	- ม - -	- ร - ซ	--- ีท ^{รี}	--- ล
- น่อง - เม	--- ี	--- จง	--- คีน	- อื่อ - -	- เข้า - เวียง	--- เอ้ย	--- ซัย

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 5 คำว่า “คืน” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การป้อนเสียงที่เสียง มี)

- ีท - ล	--- ล	--- ซ	- - - ซ	- ม - -	- ร - ซ	--- ีท ^{รี}	--- ล
- น่อง - เม	--- ี	--- จง	--- คีน	- อื่อ - -	- เข้า - เวียง	--- เอ้ย	--- ซัย

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 คำว่า “ศรีย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “เอ้ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “เอ้ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย” ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ้ย” ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ้ย”

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ด้วย” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง ซอล) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 คำว่า “น้อง” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง ที) ประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 คำว่า “คืน” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง มี) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 1 คำว่า “น้อง” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ลา ขึ้นไปสู่เสียง ที (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง ที) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 5 คำว่า “คืน” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง มี)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงลำชาตรีในเที่ยวที่ 2 พบการใช้หางเสียง จำนวน 4 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 5 ครั้ง

เที่ยวที่ 3

--- ซุ	--- ซุ	ทล - ซุ ^ม	--- ซุ ^ม	--- ซุ	-- ล ท ^{รี}	- ร ^ช - ล	- ท รล
--- ความ	--- จริง	ฮือฮือ - พี	--- ใคร	--- เอ่อ	--- เอย ^{ฮือ}	- ซ้าม - ไป	- หา ฮือฮือ

-- ซุซุ	--- ซุ ^{ลิ}	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ^ม ซ	--- ล ^{ทรี}	--- ซุ ^{ลิ}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	--- เอย ^{ฮือ}	--- ใหญ่ ^{ฮือ}

-- ซุซุ	--- ซุ ^{ลิ}	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ^ม ซ	--- ล ^{ทรี}	--- ซุ ^{ทล}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	--- เอย ^{ฮือ}	--- ใหญ่ ^{ฮือฮือ}

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

--- ซุ	--- ซุ	ทล - ซุ ^ม	--- ซุ ^ม	--- ซุ	-- ล ท ^{รี}	- ร ^ช - ล	- ท รล
--- ความ	--- จริง	ฮือฮือ - พี	--- ใคร	--- เอ่อ	--- เอย ^{ฮือ}	- ซ้าม - ไป	- หา ฮือฮือ

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

-- ซซ	--- ซ ^ล	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ม ^ซ	- - - ล ^{ท^{รี}}	--- ซ ^ล
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	- - - เอ๋ย ^{อื่อ}	--- ใหญ่ ^{อื่อ}

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

-- ซซ	--- ซ ^ล	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ม ^ซ	- - - ล ^{ท^{รี}}	--- ซ ^{ท^ล}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	- - - เอ๋ย ^{อื่อ}	--- ใหญ่ ^{อื่อ}

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงในทำนอง เอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋ย”

--- ซ	--- ซ	ทล - ซ ^ม	--- ซ ^ม	--- ซ	- - - ล ^{ท^{รี}}	- ร ^ซ - ล	- ท รล
--- ความ	--- จริง	อื่ออื่อ - พิ	--- ใคร	--- เอื้อ	- - - เอ๋ย ^{อื่อ}	- ซ้าม - ไป	- หา อื่ออื่อ

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋ย”

-- ซซ	--- ซ ^ล	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ม ^ซ	- - - ล ^{ท^{รี}}	--- ซ ^ล
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	- - - เอ๋ย ^{อื่อ}	--- ใหญ่ ^{อื่อ}

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋ย”

-- ซซ	--- ซ ^ล	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ม ^ซ	- - - ล ^{ท^{รี}}	--- ซ ^{ท^ล}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	- - - เอ๋ย ^{อื่อ}	--- ใหญ่ ^{อื่อ}

การปั้นคำ ปราบกฎการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “พี่” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง มี)

--- ซุ	--- ซุ	ทล - ซุ ^{มี}	--- ซุ ^{มี}	--- ซุ	-- ล ท ^{รี}	- ร ^ซ - ล	- ท รล
--- ความ	--- จริง	ฮือฮือ - พี่	--- ใคร	--- เอ่อ	--- เอยฮือ	- ซ้าม - ไป	- หา ฮือฮือ

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “ใคร” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง มี)

--- ซุ	--- ซุ	ทล - ซุ ^{มี}	--- ซุ ^{มี}	--- ซุ	-- ล ท ^{รี}	- ร ^ซ - ล	- ท รล
--- ความ	--- จริง	ฮือฮือ - พี่	--- ใคร	--- เอ่อ	--- เอยฮือ	- ซ้าม - ไป	- หา ฮือฮือ

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ซ้าม” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง ซอล)

--- ซุ	--- ซุ	ทล - ซุ ^{มี}	--- ซุ ^{มี}	--- ซุ	-- ล ท ^{รี}	- ร ^ซ - ล	- ท รล
--- ความ	--- จริง	ฮือฮือ - พี่	--- ใคร	--- เอ่อ	--- เอยฮือ	- ซ้าม - ไป	- หา ฮือฮือ

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “กิจ” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง ลา (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง ลา)

-- ซุซุ	--- ซุ ^{ลี}	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ^{มี} ซ	--- ล ^{รี}	--- ซุ ^{ลี}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	--- เอยฮือ	--- ใหญ่ ฮือ

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 คำว่า “ดา” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง มี)

-- ซุซุ	--- ซุ ^{ลี}	--- ล	-- มซ	- ม --	- ร - ^{มี} ซ	--- ล ^{รี}	--- ซุ ^{ลี}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อื่อ --	- เป็น - ซื่อ	--- เอยฮือ	--- ใหญ่ ฮือ

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำว่า “ซ้อ” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง มี ขึ้นไปสู่เสียง ซอล
(ใช้การบันเสียงที่เสียง ซอล)

-- ซซ	--- ซ ^ล	--- ล	-- มซ	- ม - -	- ร - ^ม ซ	--- ล ^ท	--- ซ ^ล
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อ้อ - -	- เป็น - ซ้อ	--- เอย ^{ซ้อ}	--- ใหญ่ ^{ซ้อ}

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “กิจ” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง ลา
(ใช้การบันเสียงที่เสียง ลา)

-- ซซ	--- ซ ^ล	--- ล	-- มซ	- ม - -	- ร - ^ม ซ	--- ล ^ท	--- ซ ^{ทล}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อ้อ - -	- เป็น - ซ้อ	--- เอย ^{ซ้อ}	--- ใหญ่ ^{ซ้อ}

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 5 คำว่า “ดา” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี
(ใช้การบันเสียงที่เสียง มี)

-- ซซ	--- ซ ^ล	--- ล	-- มซ	- ม - -	- ร - ^ม ซ	--- ล ^ท	--- ซ ^{ทล}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อ้อ - -	- เป็น - ซ้อ	--- เอย ^{ซ้อ}	--- ใหญ่ ^{ซ้อ}

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 คำว่า “ซ้อ” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง มี ขึ้นไปสู่เสียง ซอล
(ใช้การบันเสียงที่เสียง ซอล)

-- ซซ	--- ซ ^ล	--- ล	-- มซ	- ม - -	- ร - ^ม ซ	--- ล ^ท	--- ซ ^{ทล}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- อ้อ - -	- เป็น - ซ้อ	--- เอย ^{ซ้อ}	--- ใหญ่ ^{ซ้อ}

การผันทางเสียง ปราบกฎการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 เอื่อนที่ว่า “ฮือ
ฮือ” ผันเสียงเอื่อนจากเสียง ที่ ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

--- ซ	--- ซ	ทล - ซ ^ม	--- ซ ^ม	--- ซ	-- ล ท ^ร	- ร ^ซ - ล	- ท รล
--- ความ	--- จริง	ฮือฮือ - พี	--- ใคร	--- เอ่อ	--- เอย ^{ฮือ}	- ซ้าม - ไป	- หา ฮือฮือ

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 เอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผัน
หางเสียงที่เสียง ลา)

--- ฮู	--- ฮู	ทล - ฮู ^ม	--- ฮู ^ม	--- ฮู	-- ล ท ^{รี}	- ร ^ช - ล	- ท รล
--- ความ	--- จริง	ฮือฮือ - พื	--- ใคร	--- เอื้อ	--- เอยฮือ	- ซ้าม - ไป	- พา ฮือฮือ

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 เอื้อนที่ว่า “ฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ซอล ไปสู่เสียง ลา (ผัน
หางเสียงที่เสียง ลา)

-- ฮูฮู	--- ฮู ^{ลี}	--- ล	-- มฮ	- ม --	- ร - ^ม ฮ	--- ล ^{รี} ท ^{รี}	- - - ฮู ^{ลี}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- ฮือ --	- เป็น - ซ้อ	--- เอยฮือ	- - - ใหญ่ ฮือ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 เอื้อนที่ว่า “ฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ซอล ไปสู่เสียง ลา (ผัน
หางเสียงที่เสียง ลา)

-- ฮูฮู	--- ฮู ^{ลี}	--- ล	-- มฮ	- ม --	- ร - ^ม ฮ	--- ล ^{รี} ท ^{รี}	- - - ฮู ^{ลี}
-- แต่ห้วง	--- กิจ	--- พระ	-- บิดา	- ฮือ --	- เป็น - ซ้อ	--- เอยฮือ	- - - ใหญ่ ฮือ

ทำนองเที่ยวที่ 3 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “เอย” ด้วย
เป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า
“เอื้อ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้อง
ที่ 7 คำว่า “เอื้อ” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงในทำนอง
เอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย” ในประโยคที่ 2
ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำ
เอื้อนที่ว่า “เอื้อ” ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ
จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอื้อ”

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “พื” ด้วยเป็นการใช้
เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การปั้นเสียงที่เสียง มี) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “ใคร” ด้วย

เป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การบันเสียงที่เสียง มี) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 คำว่า “ข้าม” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง เร ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้การบันเสียงที่เสียง ซอล) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 คำว่า “กิจ” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง ลา (ใช้การบันเสียงที่เสียง ลา) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 คำว่า “ดา” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การบันเสียงที่เสียง มี) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 คำว่า “ข้อ” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง มี ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้การบันเสียงที่เสียง ซอล) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 2 คำว่า “กิจ” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง ลา (ใช้การบันเสียงที่เสียง ลา) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 5 คำว่า “ดา” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง ซอล ขึ้นไปสู่เสียง มี (ใช้การบันเสียงที่เสียง มี) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 6 คำว่า “ข้อ” ด้วยเป็นการใช้เสียงที่เสียง มี ขึ้นไปสู่เสียง ซอล (ใช้การบันเสียงที่เสียง ซอล)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 เอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 เอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง เร ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 เอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ซอล ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา) และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 8 เอื้อนที่ว่า “ฮือฮือ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ซอล ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงลำชาตรีในเที่ยวที่ 3 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการบันคำ จำนวน 9 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 5 ครั้ง

เที่ยวที่ 4

-- ทช	--- ช ^ล	--- ช ^ม	-- ชช	--- ช	-- ล ท ^{รี}	-- ลล	- ล --
-- แม่เสด็จ	--- กิจ	--- ราช	-- ชการ	--- เออ	--- เอย ^{ฮือ}	-- ในวัน	- ไต --

-- ลช	--- ล	--- ล	--- ช	- ลชม	- ร - ช	--- ^ล ท ^{รี}	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- รับ	--- ขวัญ	- ฮือฮือฮือ	- กัล - ละ	--- เอย ^{ฮือ}	--- ญา

-- ลช	--- ล	-- ทล	- ล - ช	- ลชม	- ร - ช	--- ^ล ท ^{รี}	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- ฮือฮือ	- รับ - ขวัญ	- ฮือฮือฮือ	- กัล - ละ	--- เอย ^{ฮือ}	--- ญา

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “เอย”
ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

-- ทช	--- ชุ ^ล	--- ชุ ^ม	-- ชช	--- ช	- - ล ท ^{รี}	-- ลล	- ล --
-- แม่เสี ^{รี} จ	--- กิจ	--- ราช	-- ชการ	--- เออ	- - - เอย ^{ฮือ}	-- ในวัน	- ไต --

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร
(ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

-- ลช	--- ล	--- ล	--- ช	- ลชม	- ร - ช	- - - ล ^{ท^{รี}}	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- รับ	--- ขวัญ	- ฮือฮือฮือ	- กัล - ละ	- - - เอย ^{ฮือ}	--- ญา

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “เอย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที่ ขึ้นไปสู่เสียง เร
(ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

-- ลช	--- ล	-- ทล	- ล - ช	- ลชม	- ร - ช	- - - ล ^{ท^{รี}}	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- ฮือฮือ	- รับ - ขวัญ	- ฮือฮือฮือ	- กัล - ละ	- - - เอย ^{ฮือ}	--- ญา

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงในทำนอง
เอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที่ ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย”

-- ทช	--- ชุ ^ล	--- ชุ ^ม	-- ชช	--- ช	- - ล ท ^{รี}	-- ลล	- ล --
-- แม่เสี ^{รี} จ	--- กิจ	--- ราช	-- ชการ	--- เออ	- - - เอย ^{ฮือ}	-- ในวัน	- ไต --

ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จาก
เสียง ลา ไปเสียง ที่ ในคำเอื้อนที่ว่า “เอย”

-- ลช	--- ล	--- ล	--- ช	- ลชม	- ร - ช	- - - ล ^{ท^{รี}}	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- รับ	--- ขวัญ	- ฮือฮือฮือ	- กัล - ละ	- - - เอย ^{ฮือ}	--- ญา

ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋ย”

-- ลซ	--- ล	-- ทล	- ล - ซ	- ลซม	- ร - ซ	--- ^ล ท ^ร	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- ฮื่อฮื่อ	- รับ - ขวัญ	- ฮื่อฮื่อฮื่อ	- กัล - ละ	--- เอ๋ย ^{ฮื่อ}	--- ญา

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ๋ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง มี

-- ลซ	--- ล	--- ล	--- ซ	- ลซม	- ร - ซ	--- ^ล ท ^ร	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- รับ	--- ขวัญ	- ฮื่อฮื่อฮื่อ	- กัล - ละ	--- เอ๋ย ^{ฮื่อ}	--- ญา

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 5 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ๋ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง มี

-- ลซ	--- ล	-- ทล	- ล - ซ	- ลซม	- ร - ซ	--- ^ล ท ^ร	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- ฮื่อฮื่อ	- รับ - ขวัญ	- ฮื่อฮื่อฮื่อ	- กัล - ละ	--- เอ๋ย ^{ฮื่อ}	--- ญา

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “กิจ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

-- ทซ	--- ^ล ซ ^ล	--- ^ล ซ ^ล	-- ซซ	--- ซ	-- ล ^ท ร	-- ลล	- ล --
-- แม่เสร็จ	--- กิจ	--- ราช	-- ซการ	--- เอ่อ	--- เอ๋ย ^{ฮื่อ}	-- ในวัน	- ไต --

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “ราช” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

-- ทซ	--- ^ล ซ ^ล	-- ^ล ซ ^ล	-- ซซ	--- ซ	-- ล ^ท ร	-- ลล	- ล --
-- แม่เสร็จ	--- กิจ	-- ราช	- ซการ	--- เอ่อ	--- เอ๋ย ^{ฮื่อ}	-- ในวัน	- ไต --

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เอื้อนที่ว่า “อื้ออื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

-- ลช	--- ล	--- ทล	- ล - ช	- ลชม	- ร - ช	--- ิฑริ	--- ล
-- จะกลับ	--- ไป	--- อื้ออื้อ	- รับ - ขวิญ	- อื้ออื้ออื้อ	- กัล - ละ	--- เอ่ย อื้อ	--- ญา

ทำนองเที่ยวที่ 4 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 คำว่า “เอ่ย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “เอ่ย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 คำว่า “เอ่ย” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ่ย” ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ่ย” ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ่ย”

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 5 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ่ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง มี และในประโยคที่ 3 ห้องที่ 5 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เฮ้อเออเอ่ย” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง มี

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “กิจ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “ราช” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 เอื้อนที่ว่า “อื้ออื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา (ผันทางเสียงที่เสียง ลา)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงลำชาตรีในเที่ยวที่ 4 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 3 ครั้ง พบการหวนเสียง 3 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 2 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เพลงที่ 9 ทำนองร้องเพลงทยอยดง

เที่ยวที่ 1

- ชล ^ช ล	- ล ^ช ล ^ช ล ^ช	-- ชล ^ช	- ลิ ^ท - ริ ^ล	-- ชล ^ช	- ลิ ^ท - -	----	- ทร ^ร - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	-- กับภ	- เอ๋ย - มี	-- กับภ	- เอ๋ย - -	----	- ฮื่อ - มี

----	----	- ทร ^ล ล ^ล	ทลชช	----	----	- ทร ^ล ล	- ลิ ^ช - ลิ ^ช ม
----	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเออ	เฮ้อเออเอ็งเออ	----	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเออ	- ฮื่อเออเอ็ง - เฮ้อเออเออ

----	----	- ทร ^ล ท ^ท	- ทร ^ช ท ^ช ลิ	--- ล	----	ชม - ช	- ม - ช
----	----	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	--- ฮื่อ	----	เออเออ - สะ	- เหน้ - หา

----	- ธิ ^ช - -	- ทร ^ล ท ^ท	- ทร ^ช ท ^ช ลิ	--- ล	----	ชม - ช	- ม - ช
----	- ฮื่อเออ - -	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	--- ฮื่อ	----	เออเออ - สะ	- เหน้ - หา

เที่ยวที่ 2

ช ท - ท	- ลลล	-- ล ^ช ล ^ช	- ลิ ^ท - ริ ^ล	-- ล ^ช ล ^ช	- ลิ ^ท - -	----	- ทร ^ร - ล
ชาตินี้ - น่อง	- พยายาม	-- ตามพี่	- เอ๋ย - มา	-- ตามพี่	- เอ๋ย - -	----	- ฮื่อ - มา

----	----	- ทร ^ล ล ^ล	ทลชช	----	----	- ทร ^ล ล	- ลิ ^ช - ลิ ^ช ม
----	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเออ	เฮ้อเออเอ็งเออ	----	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเออ	- ฮื่อเออเอ็ง - เฮ้อเออเออ

----	----	- ลิ ^ช ล ^ช ล ^ช	- ลิ ^ช ล ^ช ล ^ช	--- ล	----	ชม - ช	- ล - ช
----	----	- ในชาติหน้า	- พี่ต้อง	--- ฮื่อ	----	เออเออ - ตาม	- น่อง - ไป

----	----	- ลิ ^ช ล ^ช ล ^ช	- ลิ ^ช ล ^ช ล ^ช	--- ล	----	ชม - ช	- ล - ช
----	----	- ในชาติหน้า	- พี่ต้อง	--- ฮื่อ	----	เออเออ - ตาม	- น่อง - ไป

เที่ยวที่ 2

ซ ท - ท	- ล ล ล	-- ล ล	--- ล	-- ล ล	-----	-----	--- ล
ชาตินี้ -น้อง	-พยายาม	-- ตามพี่	--- มา	-- ตามพี่	-----	-----	--- มา

-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----
-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----

-----	-----	- ท ล ล	-- ล ล	-----	-----	--- ซ	- ล - ซ
-----	-----	-ในชาติหน้า	-- พี่ต้อง	-----	-----	--- ตาม	-น้อง-ไป

-----	-----	- ท ล ล	-- ล ล	-----	-----	--- ซ	- ล - ซ
-----	-----	-ในชาติหน้า	-- พี่ต้อง	-----	-----	--- ตาม	-น้อง-ไป

การบรรจุกำร้องในเที่ยวที่ 2 จะเริ่มจากประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 5 จากนั้นเว้นไว้ 2 ห้องเพลง และกลับมาใส่คำร้องในห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 2 ไม่ปรากฏการบรรจุกำร้องในประโยคนี้ และในประโยคที่ 3 มีการบรรจุกำร้องในห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 สำหรับการบรรจุกำร้องของประโยคที่ 4 นั้นมีการบรรจุกำร้องเช่นเดียวกับกับประโยคที่ 3

จากการวิเคราะห์การบรรจุกำร้องเพลงทยอยดัง พบว่า การบรรจุกำร้องเพลงนี้ทั้งเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 มีลักษณะการบรรจุกำร้องที่ตรงกับตำแหน่งห้องเพลงทั้ง 2 เที่ยว ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่า เพลงนี้ได้วางคำร้องไว้บนห้องเพลงได้อย่างเป็นระบบ ดังนี้ประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 5 จากนั้นเว้นไว้ 2 ห้องเพลง และกลับมาใส่คำร้องในห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 ไม่ปรากฏการบรรจุกำร้องในประโยคนี้ ประโยคที่ 3 มีการบรรจุกำร้องในห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 4 มีการบรรจุกำร้องเช่นเดียวกับกับประโยคที่ 3

การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง

ทำนองร้อง เริ่มต้นที่เสียง ซอล มีการเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียงมาที่เสียง ลา และเคลื่อนที่ต่ำลง 1 ชั้นเสียง กลับไปจบทำนอง ที่เสียง ซอล จากนั้นมีการเคลื่อนที่ที่เสียง ซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ต่อเนื่องจากทำนองก่อนหน้านั้น จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นของบันไดเสียง จบทำนองที่เสียง

ลา จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้นทีละ 1 ชั้นเสียง ทีเสียง ที (จากเสียงซอล มาที่เสียงลา และเสียงที) และเคลื่อนที่ไปที่เสียง ที เคลื่อนที่ต่ำลงมา 1 ชั้นเสียงจบทำนองและคำร้องที่เสียง ลา

กลวิธีในการขับร้อง

เที่ยวที่ 1

- ซล ^ซ ล	- ล ^ซ ลล ^ซ	-- ซล ^ซ	- ลิ ^ท - ริ ^ล	-- ซล ^ซ	- ลิ ^ท --	----	- ทร ^ล - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	-- กับภ	- เอ๋ย - มี	-- กับภ	- เอ๋ย --	----	- ฮื่อ - มี

----	----	- ทร ^ล ล	ทลซซ	----	----	- ทร ^ล ล	- ลิ ^ท - ลิ ^ซ ม
----	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเอ	เฮ้อเออเอ็งเอ	----	----	- ฮื่อเอ็งฮื่อเอ	- ฮื่อเอเอ - เอ้อเอเอ

----	----	- ทร ^ล ทท	- ท ^{ริ} ท ^ซ ลิ	--- ล	----	ซม - ซ	- ม - ซ
----	----	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	--- ฮื่อ	----	เออเอ๋ย - สะ	- เหน้ - หา

----	- ลิ ^ซ --	- ทร ^ล ทท	- ท ^{ริ} ท ^ซ ลิ	--- ล	----	ซม - ซ	- ม - ซ
----	- ฮื่อเออ --	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	--- ฮื่อ	----	เออเอ๋ย - สะ	- เหน้ - หา

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนคำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

- ซล ^ซ ล	- ล ^ซ ลล ^ซ	-- ซล ^ซ	- ลิ ^ท - ริ ^ล	-- ซล ^ซ	- ลิ ^ท --	----	- ทร ^ล - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	-- กับภ	- เอ๋ย - มี	-- กับภ	- เอ๋ย --	----	- ฮื่อ - มี

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื้อนคำว่า “เอ๋ย” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

- ซล ^ซ ล	- ล ^ซ ลล ^ซ	-- ซล ^ซ	- ลิ ^ท - ริ ^ล	-- ซล ^ซ	- ลิ ^ท --	----	- ทร ^ล - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	-- กับภ	- เอ๋ย - มี	-- กับภ	- เอ๋ย --	----	- ฮื่อ - มี

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “สม” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

----	----	- ๓ลทท	- ๓๓ช๓	--- ล	----	ชม - ช	- ม - ช
----	----	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	--- ฮื่อ	----	เออเอ๋ย - สะ	- เหน้ - ทา

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 4 คำว่า “สม” ด้วยเป็นการใช้หางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้หางเสียงที่เสียง เร)

----	- ๓ช --	- ๓ลทท	- ๓๓ช๓	--- ล	----	ชม - ช	- ม - ช
----	- ฮื่อเออ --	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	--- ฮื่อ	----	เออเอ๋ย - สะ	- เหน้ - ทา

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋ย”

- ๓ล๓ล	- ๓ลล๓	-- ๓ล๓	- ๓๓ - ๓ล	-- ๓ล๓	- ๓๓ --	----	- ๓ล - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	-- กับภ	- เอ๋ย - มี	-- กับภ	- เอ๋ย --	----	- ฮื่อ - มี

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงในทำนองเอื้อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื้อนที่ว่า “เอ๋ย”

- ๓ล๓ล	- ๓ลล๓	-- ๓ล๓	- ๓๓ - ๓ล	-- ๓ล๓	- ๓๓ --	----	- ๓ล - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	-- กับภ	- เอ๋ย - มี	-- กับภ	- เอ๋ย --	----	- ฮื่อ - มี

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเออเอิง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล

----	----	- ๓ลล	๓ลซซ	----	----	- ๓ลล	- ๓ล - ล
----	----	- ฮื่อเอิงฮื่อเออ	เอื้อเออเอิงเออ	----	----	- ฮื่อเอิงฮื่อเออ	- ฮื่อเออเอิง - ฮื่อเออเออ

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 เอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อน ว่า “เฮื้อเออเอิง” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ เสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง มี

-----	-----	- ทุลลล	ทลซซ	-----	-----	- ทุลลล	- ทุลล - ลล
-----	-----	- ฮื้อเอิงฮื้อเออ	เฮื้อเออเอิงเออ	-----	-----	- ฮื้อเอิงฮื้อเออ	- ฮื้อเอิงเออ - เอื้อเออ

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของ คำเอื้อนว่า “ฮื้อเออเออ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง มี

-----	-----	- ทุลทท	- ทุลลล	-----	-----	ซม - ซ	- ม - ซ
-----	-----	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	-----	-----	เออเออ - สะ	- เหน้ - ทา

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 7 เอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อน ว่า “ฮื้อเออเออ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง มี

-----	- ทุล - -	- ทุลทท	- ทุลลล	-----	-----	ซม - ซ	- ม - ซ
-----	- ฮื้อเออ - -	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	-----	-----	เออเออ - สะ	- เหน้ - ทา

การปั้นคำ ปราบการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 คำว่า “ชาติ” ออกเสียงจาก เสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ทุลลล	- ลลลล	- - ทุลล	- ทุลล - ลล	- - ทุลล	- ทุลล - -	-----	- ทุล - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	- - กับภ	- เออ - มี	- - กับภ	- เออ - -	-----	- ฮื้อ - มี

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และคำว่า “คู่” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ทุลลล	- ลลลล	- - ทุลล	- ทุลล - ลล	- - ทุลล	- ทุลล - -	-----	- ทุล - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	- - กับภ	- เออ - มี	- - กับภ	- เออ - -	-----	- ฮื้อ - มี

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “ภู” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ซล ^ซ ล	- ล ^ซ ลล ^ซ	- - ซล ^ซ	- ลิ ^ท - ริ ^ล	- - ซล ^ซ	- ลิ ^ท - -	- - - -	- ทร ^ร - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	- - กับภู	- เอ้ย - มี	- - กับภู	- เอ้ย - -	- - - -	- ฮื่อ - มี

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “มี” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

- ซล ^ซ ล	- ล ^ซ ลล ^ซ	- - ซล ^ซ	- ลิ ^ท - ริ ^ล	- - ซล ^ซ	- ลิ ^ท - -	- - - -	- ทร ^ร - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	- - กับภู	- เอ้ย - มี	- - กับภู	- เอ้ย - -	- - - -	- ฮื่อ - มี

ประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 คำว่า “ภู” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล)

- ซล ^ซ ล	- ล ^ซ ลล ^ซ	- - ซล ^ซ	- ลิ ^ท - ริ ^ล	- - ซล ^ซ	- ลิ ^ท - -	- - - -	- ทร ^ร - ล
- เกิดชาติใด	- ได้เป็นคู่	- - กับภู	- เอ้ย - มี	- - กับภู	- เอ้ย - -	- - - -	- ฮื่อ - มี

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “ร่วม” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

- - - -	- - - -	- ทร ^ท ทท	- ทร ^ท ช ^ล	- - - ล	- - - -	ชม - ซ	- ม - ซ
- - - -	- - - -	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	- - - ฮื่อ	- - - -	เออเอ้ย - สะ	- เหน้ - หา

ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “สนิท” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

- - - -	- - - -	- ทร ^ท ทท	- ทร ^ท ช ^ล	- - - ล	- - - -	ชม - ซ	- ม - ซ
- - - -	- - - -	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	- - - ฮื่อ	- - - -	เออเอ้ย - สะ	- เหน้ - หา

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 คำว่า “ร่วม” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

-----	- ฑู - -	ลฑฑ	- ฑฑฑฑ	--- ล	-----	ชม - ช	- ม - ช
-----	- อ้อเออ - -	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	--- อ้อ	-----	เออเออ - สะ	- เหน้ - หา

ประโยคที่ 4 ห้องที่ 4 คำว่า “สนิท” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

-----	- ฑู - -	- ฑฑฑ	- ฑฑฑฑ	--- ล	-----	ชม - ช	- ม - ช
-----	- อ้อเออ - -	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	--- อ้อ	-----	เออเออ - สะ	- เหน้ - หา

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 4 ห้องที่ 2 เอื่อนที่ว่า “อ้ออ้อ” ผันเสียงเอื่อนจากเสียง โด ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

-----	- ฑู - -	- ฑฑฑ	- ฑฑฑฑ	--- ล	-----	ชม - ช	- ม - ช
-----	- อ้อเออ - -	- ร่วมฤดี	- สมสนิท	--- อ้อ	-----	เออเออ - สะ	- เหน้ - หา

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 5 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื่อนคำว่า “เออ” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 ออกเสียงเอื่อนคำว่า “เออ” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “สม” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร) ในประโยคที่ 4 ห้องที่ 4 คำว่า “สม” ด้วยเป็นการใช้ทางเสียงที่เสียง ที ขึ้นไปสู่เสียง เร (ใช้ทางเสียงที่เสียง เร)

การซ้อนเสียง ปรากฏการซ้อนเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 ออกเสียงในทำนองเอื่อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื่อนที่ว่า “เออ” ประโยคที่ 1 ห้องที่ 6 ออกเสียงในทำนองเอื่อนจากเสียงแรกไปสู่เสียงที่สอง คือ จากเสียง ลา ไปเสียง ที ในคำเอื่อนที่ว่า “เออ”

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 ออกเสียงเอื้อนแบบ รวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 เอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จาก สูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ที ไปสู่เสียง ลา และไปสู่เสียง ซอล และ เสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง มี ในประโยคที่ 3 ห้องที่ 7 ออกเสียงเอื้อนแบบรวบ ต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่เสียง มี และในประโยคที่ 4 ห้องที่ 7 เอื้อนแบบรวบต่อเนื่องเรียงกัน 3 เสียง จากสูงลงต่ำ ของคำเอื้อนว่า “เอื้อเอื้อเอื้อ” โดยการไล่เรียงเสียงจากเสียง ลา ไปสู่เสียง ซอล และไปสู่ เสียง มี

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 คำว่า “ชาติ” ออกเสียงจาก เสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “ได้” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) และคำว่า “คู่” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่ เสียง ซอล) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “ภู” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 4 คำว่า “มี” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 1 ห้องที่ 5 คำว่า “ภู” ออกเสียงจากเสียง ลา มาสู่เสียง ซอล (ปั้นคำที่เสียง ซอล) ใน ประโยคที่ 3 ห้องที่ 3 คำว่า “ร่วม” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 3 ห้องที่ 4 คำว่า “สนิท” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ในประโยคที่ 4 ห้องที่ 3 คำว่า “ร่วม” ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา) ประโยคที่ 4 ห้องที่ 4 คำว่า “สนิท” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 4 ห้องที่ 2 เอื้อนที่ว่า “เอื้อ เอื้อ” ผันเสียงเอื้อนจากเสียง โด ไปสู่เสียง ซอล (ผันทางเสียงที่เสียง ซอล)

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงทยอยดังในเที่ยวที่ 1 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 4 ครั้ง พบการซ้อนเสียง จำนวน 2 ครั้ง พบการทวนเสียง 5 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 9 ครั้ง และ พบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เพลงที่ 10 ทำนองร้องเพลงโอบบางข้าง

เที่ยวที่ 1

-- -ซ	--- ม	ซ ซ - ม	- ล - -	ทลรซ	- ลซท	รทล ม	ซซ - -
-- -พอ	--- สิ้น	ปกา - สิท	- เอย - -	ฮือเออฮือเออ	-เฮ้อเอ้อเอ้อ	ฮือเออเอย อ	ชิษฐาน - -

--- ท	-- ทท ^{ลิซ}	--- ล	--- ล	-- รท	-- ลท ^{ลิซ}	--- ซ ^ม	-- ซล ^{ทลซ}
--- นาง	-- จิ้งกัสน	--- ลม	--- ปราณ	-- ฮือเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเอย}	-- สิ้น	-- กษัย ^{ฮือฮือฮือ}

เที่ยวที่ 2

--- ล	--- ซ	- ซ ^ม - ม	- ล - -	ทลรซ	- ลซท	รทล ซ	- ซ - ซ
--- ล้ม	--- ลง	- แทบ - ฝั่ง	- เอย - -	ฮือเออฮือเออ	-เฮ้อเอ้อเอ้อ	ฮือเออเอย คง	- คา-ลัย

--- ท	--- ท	-- รท	- ซ - ซ ^{ลิ}	-- รท	-- ลท ^{ลิซ}	--- ล	-- ซซ
--- ดวง	--- ใจ	-- ฮือฮือ	- แตก - ดับ	-- ฮือเออ	- เอ็งเอ้อ ^{เออเอย}	--- ลับ	-- ซิวา

การใช้ระดับเสียง

บันไดเสียงที่พบในเพลงทยอยดง เป็นบันไดเสียงเพียงออล่าง ได้แก่ ซลท×รม×

การบรรจุคำร้อง

การบรรจุคำร้องเพลงโอบบางข้าง เป็นลักษณะคำประพันธ์ร้อยกรองประเภทกลอนแปด จากบทละครเรื่องรถเสน ดังนี้

พอสิ้นปกาสีทอชิษฐาน

นางจิ้งกัสนลมปราณสิ้นกษัย

ล้มลงแทบฝั่งคองคาลัย

ดวงใจแตกดับลับซิวา

การบรรจุคำร้องสามารถแบ่งได้ตามแผนผังดังต่อไปนี้

เที่ยวที่ 1

-- -ซ	--- ม	ซ ซ - ม	----	----	----	--- ม	ซซ --
-- -พอ	--- สิ้น	ปกา - สิท	----	----	----	--- อ	ธิษฐาน --

--- ท	-- ท ท	--- ล	--- ล	----	----	--- ซ	-- ซล
--- นาง	-- จึงกลัน	--- ลม	--- ปราณ	----	----	-- สิ้น	-- กษัย

เริ่มบรรจุกำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 เว้นไว้ 3 ห้องเพลง จากนั้น
มาใส่คำร้องอีกในห้องที่ 8 ในส่วนของประโยคที่ 2 นั้น ใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่
4 จากนั้นเว้นไว้ 2 ห้องเพลง และกลับมาใส่คำร้องอีกในห้องที่ 7 และห้องที่ 8

เที่ยวที่ 2

--- ล	--- ซ	- ซ - ม	----	----	----	--- ซ	- ซ - ซ
--- ล้ม	--- ลง	- แพบ - ฝั่ง	----	----	----	--- คง	- คา - ลัย

--- ท	--- ท	----	- ซ - ซ	----	----	--- ล	-- ซซ
--- ดวง	--- ใจ	----	- แตก - ดับ	----	----	--- ลับ	-- ชีวา

สำหรับในเที่ยวที่ 2 นี้เริ่มการบรรจุกำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 และห้องที่ 3
จากนั้นได้มีการเว้นจังหวะไว้ 3 ห้องเพลงไม่พบการใส่คำร้อง และได้มีการกลับมาใส่คำร้องอีกในห้อง
ที่ 7 และห้องที่ 8 ในส่วนของการบรรจุกำร้องในประโยคที่ 2 นั้น ปรากฏการใส่คำร้องในห้องที่ 1
ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 เว้นมา 2 ห้องเพลง และจากนั้นก็พบคำร้องอีกในห้องที่ 7 และห้องที่ 8

จากการวิเคราะห์การบรรจุกำร้องของเพลงโอบบางช่างสามารถสรุปได้ว่า การบรรจุกำร้อง
ในเที่ยวที่ 1 และในเที่ยวที่ 2 มีตำแหน่งห้องเพลงในการบรรจุกำร้องที่คล้ายกัน มีแค่เพียงตำแหน่ง
เดียวเท่านั้นคือในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 ที่มีการเว้นคำร้องไว้ 1 จังหวะห้องเพลง นอกจากนั้นทั้งใน
ประโยคที่ 1 และในประโยคที่ 2 มีการวางตำแหน่งคำร้องที่เหมือนกันทั้ง 2 เที่ยว ปรากฏดังนี้
ประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 และห้องที่ 3 จากนั้นได้มีการเว้นจังหวะไว้ 3 ห้องเพลงไม่พบการใส่คำ
ร้อง และได้มีการกลับมาใส่คำร้องอีกในห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 นั้น ปรากฏการใส่คำร้อง
ในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 เว้นมา 2 ห้องเพลง และจากนั้นก็พบคำร้องอีกในห้องที่ 7 และห้องที่ 8

การเคลื่อนที่ของทำนองร้อง

ทำนองร้อง เริ่มที่เสียง ซอล เคลื่อนที่ต่ำลง 1 ชั้นเสียง ที่เสียง มี เคลื่อนที่ต่ำลงมา 1 ชั้นเสียง ที่เสียง มี จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น โดยข้าม 1 ชั้นเสียง ที่เสียง ลา จากนั้นเคลื่อนที่สูงขึ้น 1 ชั้นเสียง มาที่เสียง ที จากนั้นเคลื่อนที่ต่ำลงโดยข้าม 1 ชั้นเสียง มาที่เสียง ซอล และเคลื่อนที่สูงขึ้นทีละ 1 ชั้นเสียง จากเสียงซอล มาที่เสียงลา และเสียง ที แล้วเคลื่อนที่ต่ำลงแบบข้ามเสียง 1 ชั้นเสียง มาที่เสียง ซอล และยืนเสียงที่เสียง ซอล จนจบคำร้องและทำนองเพลง

กลวิธีในการขับร้อง

เที่ยวที่ 1

-- -ซ	--- ซ ^{มี}	ซ ซ - ม	- ล - -	ทลรซ	-ลซท	รทล ม	ซซ ^{รี} - -
-- -พอ	--- สิ้น	ปกา - สิท	- เอย - -	ฮือเออฮือเออ	-เฮ้อเอ้อเอ้อ	ฮือเออเอย อ	ธิษฐาน - -

--- ท	-- ทท ^{ลิซ}	--- ล	--- ล	-- รท	-- ลท ^{ลิซ}	--- ซ ^{มี}	-- ซล ^{ทลิซ}
--- นาง	-- จิ้งกัณ	--- ลม	--- ปราณ	-- ฮือเออ	--เอ็งเอ้อ ^{เออเอย}	-- สิ้น	-- กษย์ ^{ฮือฮือฮือ}

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้หางเสียง ปรากฏการใช้หางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “ฐาน” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

-- -ซ	--- ซ ^{มี}	ซ ซ - ม	- ล - -	ทลรซ	-ลซท	รทล ม	ซซ ^{รี} - -
-- -พอ	--- สิ้น	ปกา - สิท	- เอย - -	ฮือเออฮือเออ	-เฮ้อเอ้อเอ้อ	ฮือเออเอย อ	ธิษฐาน - -

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา และเสียง ซอล

--- ท	-- ทท ^{ลิซ}	--- ล	--- ล	-- รท	-- ลท ^{ลิซ}	--- ซ ^{มี}	-- ซล ^{ทลิซ}
--- นาง	-- จิ้งกัณ	--- ลม	--- ปราณ	-- ฮือเออ	--เอ็งเอ้อ ^{เออเอย}	-- สิ้น	-- กษย์ ^{ฮือฮือฮือ}

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา และเสียง ซอล

--- ท	-- ทท ^{ลิซ}	--- ล	--- ล	-- รท	-- ลท ^{ลิซ}	--- ซ ^{มี}	-- ซล ^{ทลิซ}
--- นาง	-- จิ้งกัณ	--- ลม	--- ปราณ	-- ฮือเออ	--เอ็งเอ้อ ^{เออเอย}	-- สิ้น	-- กษย์ ^{ฮือฮือฮือ}

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา และเสียง ซอล

--- ท	-- ทท ^{ลช}	--- ล	--- ล	-- รท	-- ลท ^{ลช}	--- ช ^{มี}	-- ชล ^{ทลช}
--- นาง	-- จิ้งกัณ	--- ลม	--- ปราณ	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเออ}	-- ลี้น	-- กษย์ ^{ฮื่อฮื่อฮื่อ}

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “ลี้น” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

-- -ช	-- - ช ^{มี}	ช ช - ม	- ล - -	ทลรช	- ลชท	รทล ม	ชช ^{รี} - -
-- -พอ	-- - ลี้น	ปกา - สิท	- เอย - -	ฮื่อเออฮื่อเออ	-เฮ้อเอ้อเอ้อ	ฮื่อเออเอย อ	ธิษฐาน - -

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “ลี้น” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

--- ท	-- ทท ^{ลช}	--- ล	--- ล	-- รท	-- ลท ^{ลช}	--- ช ^{มี}	-- ชล ^{ทลช}
--- นาง	-- จิ้งกัณ	--- ลม	--- ปราณ	-- ฮื่อเออ	-- เอ็งเอ้อ ^{เออเออ}	-- ลี้น	-- กษย์ ^{ฮื่อฮื่อฮื่อ}

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 ออกเสียงเอื้อนคำ ว่า “ฮื่อเออ” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที

-- -ช	--- ช ^{มี}	ช ช - ม	- ล - -	ทลรช	- ลชท	รทล ม	ชช ^{รี} - -
-- -พอ	--- ลี้น	ปกา - สิท	- เอย - -	ฮื่อเออฮื่อเออ	-เฮ้อเอ้อเอ้อ	ฮื่อเออเอย อ	ธิษฐาน - -

ทำนองเที่ยวที่ 1 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 4 รูปแบบ ดังนี้

การใช้ทางเสียง ปรากฏการใช้ทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 8 คำว่า “ฐาน” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง เร (ปั้นคำที่เสียง เร)

การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 2 ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา และเสียง ซอล ประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา และเสียง ซอล และประโยคที่ 2 ห้องที่ 8 ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา และเสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 คำว่า “ลี้น” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) และในประโยคที่ 2 ห้องที่ 7 คำว่า “ลี้น” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 ออกเสียงเอ็นคำ ว่า “ฮือเออ” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงโอบางข้างในเที่ยวที่ 1 พบการใช้ทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง พบการหวนเสียง 3 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 3 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 1 ครั้ง

เที่ยวที่ 2

--- ล	--- ซ	- ซ ^ม - ม	- ล --	ทลรช	- ลชท	รทล ซ	- ซ - ซ
--- ล้ม	--- ลง	- แทบ - ฝั่ง	- เอย --	ฮือเออฮือเออ	-เฮ้อเอ้อเอ้อ	ฮือเออเอย คง	- คา-ล้ย

--- ท	--- ท	-- รท	- ซ - ซ ^ล	-- รท	-- ล ^{ลช}	--- ล	-- ซซ
--- ดวง	--- ใจ	-- ฮือฮือ	- แตก - ดับ	-- ฮือเออ	-เอ็งเอ้อเออเออ	--- ลับ	-- ซิวา

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้

การหวนเสียง ปรากฏการหวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา และเสียง ซอล

--- ท	--- ท	-- รท	- ซ - ซ ^ล	-- รท	-- ล ^{ลช}	--- ล	-- ซซ
--- ดวง	--- ใจ	-- ฮือฮือ	- แตก - ดับ	-- ฮือเออ	-เอ็งเอ้อเออเออ	--- ลับ	-- ซิวา

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “แทบ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี)

--- ล	--- ซ	- ซ ^ม - ม	- ล --	ทลรช	- ลชท	รทล ซ	- ซ - ซ
--- ล้ม	--- ลง	- แทบ - ฝั่ง	- เอย --	ฮือเออฮือเออ	-เฮ้อเอ้อเอ้อ	ฮือเออเอย คง	- คา-ล้ย

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “ดับ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

--- ท	--- ท	-- รท	- ซ - ซ ^ล	-- รท	-- ล ^{ลช}	--- ล	-- ซซ
--- ดวง	--- ใจ	-- ฮือฮือ	- แตก - ดับ	-- ฮือเออ	-เอ็งเอ้อเออเออ	--- ลับ	-- ซิวา

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 ออกเสียงเอื้อนคำ ว่า “ฮื่อเออ” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที

--- ล	--- ซ	- ฮื่อ- ม	- ล --	ทลรช	- ลชท	รทล ช	- ซ - ซ
--- ล้ม	--- ลง	- แพบ - ฝั่ง	- เอย --	ฮื่อเออฮื่อเออ	-ฮื่อเออฮื่อเออ	ฮื่อเออมอย คง	- คา-ล้ย

ประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 ออกเสียงเอื้อนคำว่า “ฮื่อเออ” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที

--- ท	--- ท	- รท	- ซ - ฮื่อ ^ล	-- รท	-- ลท ^ล	--- ล	-- ซซ
--- ดวง	--- ใจ	- ฮื่อเออ	- แตก - ดับ	-- ฮื่อเออ	- -เอ็งเอ้อ ^{เออเออ}	--- ลับ	-- ซิวา

ทำนองเที่ยวที่ 2 พบกลวิธีพิเศษสำหรับการขับร้องละครชาตรี จำนวน 3 รูปแบบ ดังนี้
การทวนเสียง ปรากฏการทวนเสียงในประโยคที่ 2 ห้องที่ 6 ออกเสียงจากเสียง ที มาสู่เสียง ลา และเสียง ซอล

การปั้นคำ ปรากฏการปั้นคำในประโยคที่ 1 ห้องที่ 3 คำว่า “แพบ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง มี (ปั้นคำที่เสียง มี) ในประโยคที่ 2 ห้องที่ 4 คำว่า “ดับ” ออกเสียงจากเสียง ซอล มาสู่เสียง ลา (ปั้นคำที่เสียง ลา)

การผันทางเสียง ปรากฏการผันทางเสียงในประโยคที่ 1 ห้องที่ 7 ออกเสียงเอื้อนคำ ว่า “ฮื่อเออ” ออกเสียงจากเสียง เร มาสู่เสียง ที

สรุปได้ว่า กลวิธีพิเศษการขับร้องเพลงโอบางซ่างในเที่ยวที่ 2 พบการทวนเสียง 1 ครั้ง พบการปั้นคำ จำนวน 3 ครั้ง และพบการผันทางเสียง จำนวน 3 ครั้ง

สรุปผลการวิจัยท้ายบทที่ 4

จากการวิเคราะห์ทางร้องละครชาตรีทั้ง 10 เพลง ของครุภัณฑ์นา อยู่ยั่งยืน พบ
ผลการวิจัยดังนี้

ประเด็นแรก การกำหนดเสียงในการขึ้นต้นการร้องละครชาตรีของครุภัณฑ์นา อยู่ยั่งยืน
ลักษณะการขึ้นต้นมีความหลากหลาย แตกต่างกันไปตามระดับเสียงที่เป็นทางหลัก
ของทำนองเพลงแต่ละเพลงดังนี้

รูปแบบแรก หากทำนองเพลงอยู่ในระดับเสียงทางเพ็ญอล่าง

เพลงสิงโลดชาตรี 2 เที้ยวกลับ

เที้ยวแรก ขึ้นต้นด้วยเสียงที่ เท่ากับเสียงที่ 3 ของทางหลัก

เที้ยวที่สอง ขึ้นต้นด้วยเสียงลา เท่ากับเสียงที่ 2 ของทางหลัก

เพลงชาตรีตะลุง

ขึ้นต้นด้วยเสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของทางหลัก

เพลงชาตรีกรับ

ขึ้นต้นด้วยเสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของทางหลัก

เพลงชาตรีบางช้าง

ขึ้นต้นด้วยเสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของทางหลัก

เพลงลำชาตรี

เที้ยวแรก ขึ้นต้นด้วยเสียงมี ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของทางหลัก

เที้ยวที่สอง ขึ้นต้นด้วยเสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของทางหลัก

เพลงทยอยดง

ขึ้นต้นด้วยเสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของทางหลัก

เพลงโอบางช้าง

เที้ยวแรก ขึ้นต้นด้วยเสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของทางหลัก

เที้ยวที่สอง ขึ้นต้นด้วยเสียงลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของทางหลัก

รูปแบบที่สอง ทำนองเพลงที่อยู่ในระดับเสียงทางกลาง

เพลงร้ายชาตรี 3

ขึ้นต้นด้วยเสียงซอล ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของทางหลัก

รูปแบบที่สาม ทำนองเพลงที่อยู่ในระดับเสียงทางเพียงออบน

เพลงร่ายชาติตรี 2

ขึ้นต้นด้วยเสียงลา ซึ่งเป็นเสียงที่ 6 ของทางหลัก

เพลงร่ายชาติตรี

ขึ้นต้นด้วยเสียงเร ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ของทางหลัก

จากการจำแนกข้อมูล พบว่า ทำนองที่อยู่ในทางเพียงออล่าง ครุมีณทนา จะขึ้นต้นเพลงด้วยเสียงที่ 1 เสียงที่ 2 เสียงที่ 3 และเสียงที่ 6 ของทางเพียงออล่าง โดยขึ้นต้นด้วยเสียงที่ 1 มากที่สุด และจะไม่ขึ้นต้นทำนองเพลงด้วยเสียงที่ 5

สำหรับทำนองเพลงที่กำกับด้วยทางกลาง ครุมีณทจะขึ้นต้นด้วยเสียงที่ 6 ของทางหลักและหากเป็นทางเพียงออบน ครุมีณทนาจะขึ้นต้นเพลงด้วยเสียงที่ 2 และเสียงที่ 6

ประเด็นที่ 2 การบรรจุคำร้อง

ลักษณะคำประพันธ์ของบทร้องเป็นประเภทกลอนแปด การบรรจุคำร้องเป็นไปตามพยางค์ของคำในบทกลอน ซึ่งเป็นลักษณะการบรรจุคำร้องตามลักษณะเพลงไทยโดยทั่วไป กล่าวคือ จะบรรจุคำร้องในห้อยคู่ โดยสำหรับห้อยเพลงที่ 1 - 4 จะเป็นลักษณะการบรรจุในส่วนต้น ได้แก่ห้อยเพลงที่ 2 ห้อยเพลงที่ 4 ส่วนครึ่งบรรทัดหลังจะเป็นการบรรจุคำร้องในห้อยที่ 8 เป็นส่วนใหญ่ ดังจะนำเสนอรายละเอียดของการบรรจุคำร้องบทเพลงทั้ง 10 เพลงนี้

เพลงสิงโลดชาติตรี การบรรจุคำร้องเพลงสิงโลดชาติตรีเป็นไปตามระบบการบรรจุคำร้องของทำนองเพลงไทยโดยทั่วไป สังเกตจาก ในทุกเที่ยวของเพลงมีการบรรจุคำร้องที่เหมือนกันทุกเที่ยว ด้วยเพลงสิงโลดชาติตรีแม้จะใช้หน้าทับพิเศษแต่ทำนองมีลักษณะคล้ายและสอดคล้องกับทำนองการขับร้องเพลงที่ควบคุมด้วยจังหวะหน้าทับปรบไป

เพลงชาติตรีตะลุง การบรรจุคำร้องในท่อนที่ 1 ทั้งเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 มีการบรรจุคำร้องที่แตกต่างกันบางตำแหน่งห้อยเพลง เนื่องจากคำที่ใช้ขึ้นต้นของประโยคเพลงมีจำนวนของคำที่แตกต่างกัน ในระหว่างการดำเนินของคำในห้อยเพลงจึงมีความแตกต่างกันไปบ้าง แต่มาสิ้นสุดคำกลอนของวรรคระดับในประโยคที่ 1 ห้อยที่ 8 เหมือนกันทั้ง 2 เที่ยว ดังนั้นการวางคำร้องในห้อยเพลงจึงมีความแตกต่างกันไปตามความเหมาะสมของคำร้อง ซึ่งในท่อนที่ 2 ทั้ง 2 เที่ยวนี้ มีความแตกต่างกันเพียงห้อยที่ 7 เท่านั้น ส่วนประโยคอื่น ๆ มีการบรรจุคำร้องที่คล้ายกันทั้งเพลง ทั้งนี้ การบรรจุคำร้องของเพลงนี้เป็นไปตามจำนวนของพยางค์ในการขับร้อง

เพลงชาติกรับ การบรรจุคำร้องมีการวางตำแหน่งคำร้องเหมือนกันในทุกเที่ยว ซึ่งผู้ประพันธ์เพลงได้มีการแบ่งบทประพันธ์ไว้ในประโยคเพลงได้อย่างเป็นระบบ คือในคำประพันธ์ แต่ละวรรค ได้วางลงบนประโยคเพลงเท่ากับ 1 ประโยค นอกจากนี้ในทุกเที่ยวเพลง จะมีการเว้นการบรรจุคำร้อง 1 จังหวะที่เหมือนกันในทุกประโยค คือห้องที่ 5 ของทุกประโยค เพลงรายชาติรี 3 บรรจุคำร้องที่เป็นคำประพันธ์ประเภทกลอนแปด ท้ายเพลงจะมีทำนองสร้อยลงท้าย ขับร้องด้วยคำว่า นะเจ้าเอ๋ย ทั้ง 2 ท่อน การบรรจุคำร้องในท่อนที่ 1 พบการบรรจุคำร้อง ในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 3 ทั้งประโยคคือส่วนของทำนองสร้อยที่ลงท้ายด้วยคำว่า นะเจ้าเอ๋ย ในท่อนที่ 2 พบการบรรจุคำร้อง คือ ประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และห้องที่ 6 ประโยคที่ 3 พบการบรรจุคำร้อง ในห้องที่ 1 และห้องที่ 2 ส่วนในห้องที่ 4 ต่อเนื่องไปจนถึงประโยคที่ 4 ห้องที่ 2 นั้น คือส่วนของทำนองสร้อยที่ลงท้ายด้วยคำว่า นะเจ้าเอ๋ย

เพลงรายชาติรี 2 การบรรจุคำร้อง สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประการคือ ประการแรก คำประพันธ์ที่ขึ้นต้นด้วย 2 พยางค์ เช่นคำว่า เมื่อนั้น จะบรรจุคำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 5 ห้องที่ 7 และในห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 ห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 3 ห้องที่ 4 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 3 บรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 ประการที่ 2 คำประพันธ์ที่ขึ้นต้นด้วยกลอนสุภาพ ในประโยคที่ 1 จะบรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 ห้องที่ 4 และได้ทำการเว้นไว้ 1 จังหวะห้องเพลง จากนั้นมีการใส่คำร้องต่อในห้องที่ 6 ห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 2 พบการบรรจุคำร้องในห้องที่ 1 ต่อเนื่องมาจนถึงห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และห้องที่ 4 จากนั้นเว้นไว้ 2 จังหวะ และกลับมาใส่คำร้องต่อในห้องที่ 7 และห้องที่ 8 ประโยคที่ 3 นั้น ทำการใส่คำร้องในห้องที่ 1 ห้องที่ 2 ห้องที่ 3 และในห้องที่ 4

เพลงรายชาติรี การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 1 มีความแตกต่างจากทุกเที่ยว ในประโยคที่ 1 นอกจากนั้นตั้งแต่ประโยคที่ 2 เป็นต้นไป การบรรจุคำร้องก็มีความเหมือนกันกับทุกเที่ยว และในประโยคที่ 3 และประโยคที่ 4 คำร้องที่บรรจุนั้นเป็นการซ้ำคำประพันธ์ของวรรคในประโยคที่ 2 ของประโยคเพลง เนื่องจากการขึ้นต้นเพลงรายชาติรีในเที่ยวแรก เป็นการขึ้นต้นของคำจำนวน 2 พยางค์ ในเที่ยวอื่น ๆ ขึ้นต้นประโยคด้วยลักษณะกลอนแปดโดยทั่วไป

เพลงชาติบางช้างมีการบรรจุคำร้องที่มีลักษณะเหมือนกันหมดทุกเที่ยว คำร้องในประโยคที่ 1 ห้องที่ 1 - 3 จะมีการทวนซ้ำคำในห้องที่ 5 - 6 ของทุกเที่ยวเพลง มีเพียงบางห้องเพลงในประโยคที่ 2 เท่านั้นที่เปลี่ยนไปตามจำนวนพยางค์ของคำร้องในวรรคแรก เป็นเพลงที่เป็นไปตามระบบการบรรจุคำร้องของทำนองเพลงไทยโดยทั่วไป

เพลงลำซาดรี การบรรจุคำร้องของเพลงนี้ในทุกเที่ยวเพลงมีการบรรจุคำร้องที่เหมือนกันทั้งหมด มีเพียงเฉพาะเที่ยวที่ 1 ในประโยคที่ 1 เท่านั้นที่ขึ้นต้นคำร้องในท้องที่ 3 ซึ่งขึ้นต้นวรรคเพลงด้วยคำว่า เมื่อนั้น ส่วนในบรรทัดเพลงอื่น ๆ เป็นลักษณะกลอนแปดแบบปกติ และในประโยคที่ 2 ของเที่ยวที่ 1 เว้นจังหวะในท้องที่ 3 นอกนั้นในส่วนอื่น ๆ ของเที่ยวที่ 1 มีตำแหน่งการบรรจุคำร้องเหมือนกับกับเที่ยวที่ 2 - 4

เพลงทยอยดง การบรรจุคำร้องเพลงนี้ทั้งเที่ยวที่ 1 และเที่ยวที่ 2 มีลักษณะการบรรจุคำร้องที่ตรงกับตำแหน่งห้องเพลงทั้ง 2 เที่ยว ซึ่งสามารถกล่าวได้ว่าเพลงนี้ได้วางคำร้องไว้บนห้องเพลงได้อย่างเป็นระบบ

เพลงไ้อ่างซ่าง การบรรจุคำร้องในเที่ยวที่ 1 และในเที่ยวที่ 2 มีตำแหน่งห้องเพลงในการบรรจุคำร้องที่คล้ายกัน มีแค่เพียงตำแหน่งเดียวเท่านั้นคือในประโยคที่ 2 ห้องที่ 3 ที่มีการเว้นคำร้องไว้ 1 จังหวะห้องเพลง นอกจากนั้นทั้งในประโยคที่ 1 และในประโยคที่ 2 มีการวางตำแหน่งคำร้องที่เหมือนกันทั้ง 2 เที่ยว

ประเด็นที่ 3 กลวิธีการขับร้อง

จากการวิเคราะห์พบว่า ครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน ใช้กลวิธีการขับร้อง “การปั้นคำ” มากที่สุด โดยจะได้ทำการจำแนกรายละเอียดจากทำนองเพลงทั้ง 10 เพลงดังนี้

เพลงที่ 1 เพลงสิงโลดซาดรี ปรากฏการใช้จำนวนทั้งสิ้น 22 ตำแหน่ง

ตารางที่ 11 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการปั้นคำเพลงสิงโลดซาดรี

เที่ยว	ตำแหน่งการปั้นคำ			
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2	ประโยคที่ 3	ประโยคที่ 4
เที่ยวที่ 1	ห้อง 7, 8	ห้อง 2, 8	ห้อง 7, 8	ห้อง 2, 4, 8
เที่ยวที่ 2	1	7	-	1, 3, 7
เที่ยวที่ 3	-	7	7, 8	3, 4, 8
เที่ยวที่ 4	7, 8	7, 8	-	1, 2

เพลงที่ 2 เพลงชาติระลอก ประมวลการใช้จำนวนทั้งสิ้น 13 ตำแหน่ง

ตารางที่ 12 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงชาติระลอก

เที่ยว	ตำแหน่งการขึ้นคำ			
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2	ประโยคที่ 3	ประโยคที่ 4
ท่อน 1 เที่ยวที่ 1	ห้อง 3, 8	ห้อง 3, 4	ห้อง 4	-
ท่อน 2 เที่ยวที่ 1	-	3	4	-
ท่อน 1 เที่ยวที่ 2	8	4	-	-
ท่อน 2 เที่ยวที่ 2	-	3	3, 4, 7	-

เพลงที่ 3 เพลงชาติกรับ ประมวลการใช้จำนวนทั้งสิ้น 23 ตำแหน่ง

ตารางที่ 13 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงชาติกรับ

เที่ยว	ตำแหน่งการขึ้นคำ		
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2	ประโยคที่ 3
เที่ยวที่ 1	-	ห้อง 2	ห้อง 2, 4, 6, 7
เที่ยวที่ 2	4, 7	1, 2, 4	1, 2, 4, 6, 7
เที่ยวที่ 3	-	4, 6	4, 6
เที่ยวที่ 4	8	4, 6, 7	-

เพลงที่ 4 เพลงรำชาติ 3 ประมวลการใช้จำนวนทั้งสิ้น 9 ตำแหน่ง

ตารางที่ 14 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงรำชาติ

เที่ยว	ตำแหน่งการขึ้นคำ			
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2	ประโยคที่ 3	ประโยคที่ 4
ท่อนที่ 1	ห้อง 8	ห้อง 2, 8	ห้อง 7	ห้อง 2
ท่อนที่ 2	2	6	1	2

เพลงที่ 5 เพลงร่ายชาติตรี 2 ปรากฏการใช้จำนวนทั้งสิ้น 20 ตำแหน่ง

ตารางที่ 15 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงร่ายชาติตรี 2

เที่ยว	ตำแหน่งการขึ้นคำ		
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2	ประโยคที่ 3
เที่ยวที่ 1	ห้อง 5	ห้อง 2, 7	ห้อง 2
เที่ยวที่ 2	4, 7	2, 3	2, 3
เที่ยวที่ 3	4, 8	3, 4	3, 4
เที่ยวที่ 4	4, 7	3	3

เพลงที่ 6 เพลงร่ายชาติตรี ปรากฏการใช้จำนวนทั้งสิ้น 14 ตำแหน่ง

ตารางที่ 16 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงร่ายชาติตรี

เที่ยว	ตำแหน่งการขึ้นคำ			
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2	ประโยคที่ 3	ประโยคที่ 4
เที่ยวที่ 1	ห้อง -	ห้อง 6, 7	ห้อง 4	ห้อง -
เที่ยวที่ 2	7	-	-	-
เที่ยวที่ 3	1, 4, 8	3, 6	-	-
เที่ยวที่ 4	2, 3, 7	1	1	-

เพลงที่ 7 เพลงชาติบางช้าง ปรากฏการใช้จำนวนทั้งสิ้น 11 ตำแหน่ง

ตารางที่ 17 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำชาติบางช้าง

เที่ยว	ตำแหน่งการขึ้นคำ		
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2	ประโยคที่ 3
เที่ยวที่ 1	ห้อง 6	ห้อง 8	ห้อง -
เที่ยวที่ 2	3, 6, 7	4	-
เที่ยวที่ 3	8	2, 3	-
เที่ยวที่ 4	7	4	-

เพลงที่ 8 เพลงลำซาดรี ปรากฏการใช้จำนวนทั้งสิ้น 24 ตำแหน่ง

ตารางที่ 18 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงลำซาดรี

เที่ยว	ตำแหน่งการขึ้นคำ		
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2	ประโยคที่ 3
เที่ยวที่ 1	ห้อง 3, 4, 7, 8	ห้อง 4, 6	ห้อง 4, 6
เที่ยวที่ 2	7	1, 5	1, 5
เที่ยวที่ 3	3, 4, 7	2, 5, 6	2, 5, 6
เที่ยวที่ 4	2, 3	-	-

เพลงที่ 9 เพลงทยอยดง ปรากฏการใช้จำนวนทั้งสิ้น 16 ตำแหน่ง

ตารางที่ 19 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงทยอยดง

เที่ยว	ตำแหน่งการขึ้นคำ			
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2	ประโยคที่ 3	ประโยคที่ 4
ท่อนที่ 1	ห้อง 1, 2, 3, 4, 5	ห้อง -	ห้อง 3, 4	ห้อง 3, 4
ท่อนที่ 2	3, 4, 5	-	3, 4	3, 4

เพลงที่ 10 เพลงไ้อ้บางซ้าง ปรากฏการใช้จำนวนทั้งสิ้น 4 ตำแหน่ง

ตารางที่ 20 สรุปการวิเคราะห์ตำแหน่งการขึ้นคำเพลงไ้อ้บางซ้าง

เที่ยว	ตำแหน่งการขึ้นคำ	
	ประโยคที่ 1	ประโยคที่ 2
เที่ยวที่ 1	ห้อง 2	ห้อง 7
เที่ยวที่ 2	3	4

จากตารางทั้ง 10 เพลง จะเห็นได้ว่าการขับร้องละครชาตรีของครูมณฑนา อยู่ยั่งยืน เน้นการปั้นคำ เพราะจากการทำแนวตารางทั้ง 10 ตาราง พบว่า ทุกเพลงปรากฏกลวิธีการปั้นคำ เทียบเท่าหรือมากกว่า 10 ตำแหน่ง ดังนี้

เพลงที่ 1 เพลงสิงโลดชาตรี ใช้การปั้นคำทั้งหมด 26 ตำแหน่ง

เพลงที่ 2 เพลงชาตรีตะลุง ใช้การปั้นคำทั้งหมด 13 ตำแหน่ง

เพลงที่ 3 เพลงชาตรีกรับ ใช้การปั้นคำทั้งหมด 23 ตำแหน่ง

เพลงที่ 4 เพลงร่ายชาตรี 3 ใช้การปั้นคำทั้งหมด 9 ตำแหน่ง

เพลงที่ 5 เพลงร่ายชาตรี 2 ใช้การปั้นคำทั้งหมด 20 ตำแหน่ง

เพลงที่ 6 เพลงร่ายชาตรี ใช้การปั้นคำทั้งหมด 14 ตำแหน่ง

เพลงที่ 7 เพลงชาตรีบางช้าง ใช้การปั้นคำทั้งหมด 11 ตำแหน่ง

เพลงที่ 8 เพลงลำชาตรี ใช้การปั้นคำทั้งหมด 24 ตำแหน่ง

เพลงที่ 9 เพลงทยอยดง ใช้การปั้นคำทั้งหมด 16 ตำแหน่ง

เพลงที่ 10 เพลงโอบบางช้าง ใช้การปั้นคำทั้งหมด 4 ตำแหน่ง

จะเห็นว่าจากการจำแนกจำนวนการใช้กลวิธีการปั้นคำของแต่ละเพลงนั้น พบว่า เพลงที่ใช้กลวิธีปั้นคำมากที่สุด คือ เพลงสิงโลดชาตรี และเพลงที่ใช้กลวิธีปั้นค่าน้อยที่สุด คือ เพลงโอบบางช้าง และเพลงร่ายชาตรี 3 เนื่องจากจำนวนบทขับร้องเพลงโอบบางช้าง และเพลงร่ายชาตรี 3 มีบทขับร้องเพียง 1 บท (2 บรรทัด) จึงทำให้กลวิธีปั้นคำในเพลงนี้มีจำนวนน้อยกว่าเพลงอื่น ๆ

ประเด็นสุดท้าย กลวิธีการขับร้องชนิดอื่น ๆ

นอกจากกลวิธีการขับร้องประเภท “การปั้นคำ” แล้ว ครูมณฑนา อยู่ยั่งยืน ยังมีกลวิธีการขับร้องชนิดอื่น ๆ อีก 5 ชนิดได้แก่

ชนิดที่ 1 การใช้หางเสียง เป็นกลวิธีที่ใช้เฉพาะบางเพลง ได้แก่ เพลงลำชาตรี (ใช้มากที่สุด) เพลงชาตรีบางช้าง เพลงทยอยดง เพลงสิงโลดชาตรี เพลงชาตรีตะลุง เพลงชาตรีกรับ เพลงร่ายชาตรี 3 และเพลงร่ายชาตรี 2

ชนิดที่ 2 การซ้อนเสียง เป็นกลวิธีการขับร้องที่ใช้เฉพาะบางเพลง เช่นเดียวกัน ได้แก่ เพลงลำชาตรี เพลงทยอยดง เพลงร่ายชาตรี 3 เพลงร่ายชาตรี 2 และเพลงสิงโลดชาตรี

ชนิดที่ 3 การหวนเสียง เป็นกลวิธีการขับร้องที่มีลักษณะการนำมาใช้พิเศษ กล่าวคือ เป็นการร้องด้วยการเรียงเสียง 3 เสียงเรียงติดต่อกัน โดยเป็นการเรียงเสียงลงมาทางเสียงต่ำ มีการใช้ในเพลงสิงโลดชาตรี เพลงชาตรีตะลุง เพลงร่ายชาตรี 3 เพลงร่ายชาตรี 2 เพลงชาตรีบางช้างเพลงลำชาตรี และเพลงทยอยดง

ชนิดที่ 4 การผันทางเสียง เป็นกลวิธีการขับร้องอีกรูปแบบหนึ่ง กล่าวคือ เป็นการใช้คำเอื้อน โดยมีลักษณะมีการใช้ลมหายใจเดียวกับคำร้อง โดยตำแหน่งที่ใช้คือ ตำแหน่งหลังของคำร้อง เช่น คำว่า “อาวรณ” จะต่อด้วยการผันทางเสียงที่ว่า “อื้ออื้อ” เป็นต้น เพลงที่ใช้การผันทางเสียงได้แก่ เพลงสิงโลดชาตรี เพลงร้ายชาตรี เพลงชาตรีบางช้าง เพลงลำชาตรี เพลงทยอยดง เพลงชาตรีกรับ เพลงร้ายชาตรี 3 เพลงร้ายชาตรี 2 และเพลงชาตรีตะลุง

ชนิดที่ 5 การกดเสียงต่ำ เป็นกลวิธีการขับร้องที่เป็นการกดคำเอื้อนให้มีเสียงต่ำลง โดยเสียงที่ต่ำลงจำแนกได้ 2 รูปแบบคือการกดเสียงให้ต่ำลงครึ่งเสียง รูปแบบที่สอง เป็นการกดเสียงให้ต่ำหนึ่งเสียง บทเพลงที่ใช้การกดเสียงต่ำปรากฏเพียง 1 เพลงเท่านั้นได้แก่ เพลงร้ายชาตรี

จากการศึกษาการขับร้องละครชาตรี ของครุภัณฑ์นา อยู่ยั้งยืน ถือเป็นการร้องที่มีลักษณะเฉพาะ โดยเฉพาะเรื่องของกลวิธีการขับร้อง ซึ่งปรากฏกลวิธีการขับร้องจำนวนทั้งสิ้น 6 ชนิด ดังที่อภิปรายมาข้างต้น ส่วนการบรรจุคำร้อง จะเป็นไปตามลักษณะทั่วไปของเพลงไทย ส่วนการกำหนดระดับเสียง จะเป็นไปตามเสียงของทำนองหลักหรือทำนองที่ถอดเป็นทำนองสารถะตนเอง

บทที่ 5

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

5.1 บทสรุป

วิทยานิพนธ์เรื่อง กลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครุมนันทนา อยู่ยั้งยืน วัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของการขับร้องละครชาตรี กรรมศิลปากร เพื่อศึกษาบทเพลงที่เป็นลักษณะเฉพาะของการขับร้องละครชาตรีกรรมศิลปากร และเพื่อศึกษากลวิธีการขับร้องประกอบการแสดงละครชาตรีของครุมนันทนา อยู่ยั้งยืน โดยใช้บทละครชาตรี เรื่องรถเสน จำนวน 10 เพลง ผลการวิจัยพบดังนี้

ละครชาตรีกรรมศิลปากร มีที่มาโดยนายชนิด อยู่โพธิ์ ในขณะที่ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมศิลปากร ปี พ.ศ. 2498 มีความต้องการที่จะอนุรักษ์การแสดงละครชาตรี จึงได้เชิญนายพูน เรืองนนท์ หัวหน้าคณะละครชาตรีที่มีชื่อเสียง ให้เข้ามาถ่ายทอดความรู้ในด้านการแสดงละครชาตรี และดนตรีประกอบการแสดงชาตรี และมอบหมายให้ครุมนนตรี ตราโมท เป็นผู้ควบคุม ต่อมานายพูน เรืองนนท์ ได้ให้นายทองใบ เรืองนนท์ บุตรชาย เป็นผู้ถ่ายทอดแทน โดยละครชาตรีกรรมศิลปากรนั้นแสดงเพียง 2 เรื่องคือ เรื่องพระสุธน มโนราห์ และเรื่องพระรถเสน

การแสดงละครชาตรีกรรมศิลปากรนั้น มีความแตกต่างจากการแสดงละครชาตรีสำนักอื่นหลายประการ คือ วงดนตรีที่ใช้บรรเลงประกอบกับการแสดง เดิมมีเพียงปี่ที่ใช้ในการดำเนินทำนอง มีโทน กลองชาตรี ฆ้องคู่ กรับ เป็นเครื่องกำกับจังหวะ แต่ละครชาตรีกรรมศิลปากร จะใช้วงดนตรีปี่พาทย์ไม้นวมบรรเลงประกอบการแสดงละครชาตรีคล้ายกับละครนอก บทเพลงมีการพัฒนาจากเพลงเก่านำมาปรับปรุง กับเพลงที่ประพันธ์ขึ้นใหม่โดยครุมนนตรี ตราโมท ในด้านการขับร้องละครชาตรี แต่เดิมนั้นผู้แสดงละครชาตรีจะเป็นผู้ขับร้องเอง โดยมีผู้บอกบทและลูกคู่ร้องรับ แต่การขับร้องละครชาตรีกรรมศิลปากร จะมีผู้ขับร้องและร้องลูกคู่ให้ ผู้แสดงจะมีหน้าที่แสดงเพียงอย่างเดียว ในส่วนของทำนองร้อง ครุมนนตรี ตราโมท เป็นผู้ประพันธ์ขึ้นใหม่ทั้งหมด

บทเพลงที่มีความเป็นลักษณะเฉพาะสำหรับการแสดงละครชาตรีกรรมศิลปากรนั้น ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจำนวนทั้งหมด 10 เพลง ได้แก่ เพลงสิงโลดชาตรี เพลงชาตรีตะลุง เพลงชาตรีกรับ เพลงร้ายชาตรี 3 เพลงร้ายชาตรี 2 เพลงร้ายชาตรี เพลงลำชาตรี เพลงชาตรีบางช้าง เพลงทยอยดง และเพลงโอบ่างช้าง สรุปได้ว่า มี 2 เพลงที่ปรากฏทำนองหลัก คือ เพลงชาตรีตะลุง และเพลงชาตรีบางช้าง เพลงอื่น ๆ ไม่ปรากฏทำนองหลัก มีเพียงทำนองร้อง จากบทเพลงทั้ง 10 เพลงปรากฏมีการใช้บันไดเสียงแตกต่างกันดังนี้

บันไดเสียงทางเพียงออล่าง กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ซลท xรมx ได้แก่ เพลงลึงโลดชาตรี เพลงชาตรีตะลุง เพลงชาตรีกรับ เพลงชาตรีบางช้าง เพลงลำชาตรี เพลงทยอยดง เพลงโอบ้างช้าง บันไดเสียงทางเพียงออบน กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ดรมxชลx ได้แก่ เพลงร่ายชาตรี 2 เพลงร่ายชาตรี และบันไดเสียงทางกลาง กลุ่มเสียงปัญญาจมูล ทดรxฟชx ได้แก่ เพลงร่ายชาตรี 3

การกำหนดเสียงลูกตกของทำนองเพลงทั้ง 10 เพลงพบว่าซึ่งเป็นเสียงที่ 1 ของบันไดเสียงทางหลักที่กำกับอยู่มากที่สุด การกำหนดลูกตกเป็นเสียงที่ 2 ของระดับเสียงที่เป็นทางหลักปรากฏเป็นลำดับรอง และมีเพียง 1 เพลงเท่านั้นที่จบที่เสียงที่ 3 ของทางหลักที่กำกับอยู่ได้แก่เพลงร่ายชาตรี 3

การกำหนดแนววิถีเสียงสำหรับบทเพลงทั้ง 10 เพลงจำแนกได้ 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็นกลุ่มที่มีการใช้แนวเสียงซ้ำกัน ปรากฏ 4 เพลงได้แก่เพลงลึงโลดชาตรี เพลงลำชาตรี เพลงทยอยดง และเพลงโอบ้างช้าง ส่วนกลุ่มที่สองเป็นกลุ่มที่มีการใช้แนวเสียงปรากฏไม่ซ้ำกันเลย ปรากฏทั้งสิ้น 6 เพลง

กลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครุภัณฑ์มา อยู่ยั่งยืน จากการศึกษาพบว่าการใช้เสียงเป็นไปตามลักษณะการขับร้องตามทำนองหลัก การบรรจุคำร้อง ครุภัณฑ์มาจะบรรจุคำร้องตามบทเพลงที่เป็นทำนองในจังหวะหน้าทับปรบไปได้อย่างปกติ การใช้เสียงขึ้นต้น พบว่าทำนองที่อยู่ในทางเพียงออล่าง ครุภัณฑ์มา จะขึ้นต้นเพลงด้วยเสียงที่ 1 เสียงที่ 2 เสียงที่ 3 และเสียงที่ 6 ของทางเพียงออล่าง หากทำนองเพลงที่กำกับด้วยทางกลาง ครุภัณฑ์มาจะขึ้นต้นด้วยเสียงที่ 6 ของทางหลัก และหากเป็นทางเพียงออบน ครุภัณฑ์มาจะขึ้นต้นเพลงด้วยเสียงที่ 2 และเสียงที่ 6 นอกจากนี้ครุภัณฑ์มายังใช้กลวิธีการขับร้องจำนวนทั้งสิ้น 6 ชนิดคือ การปั้นคำ การใช้หางเสียง การซ้อนเสียง การหวนเสียง การกดเสียงต่ำ การผันหางเสียง โดยกลวิธีทั้ง 6 ชนิดนี้ กลวิธีที่พบใช้มากที่สุดคือ การปั้นคำ

สำหรับการศึกษาค้นคว้าเรื่องกลวิธีการขับร้องละครชาตรีของครุภัณฑ์มา อยู่ยั่งยืน เป็นการขับร้องกับการแสดงละครชาตรีของกรมศิลปากร ซึ่งกรมศิลปากรเองก็เว้นจากการจัดการแสดงด้วยเหตุผลที่ว่า โรงละครแห่งชาติมักแสดงละครใน ละครนอก โขน เป็นต้น ทำให้ละครชาตรีไม่มีการจัดการแสดงประมาณ 2 ปี ในช่วงที่ผู้วิจัยเก็บข้อมูลภาคสนาม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากขาดการสืบทอดทั้งเรื่องทำนองเพลง ทางร้องและด้านการแสดงของฝ่ายนาฏศิลป์ โดยผู้ชมก็มีความนิยมชมชอบในการที่จะชมการแสดงละครชาตรี จึงเป็นศาสตร์แขนงหนึ่งที่ต้องทำการอนุรักษ์ มิเช่นนั้น การร้องเพลงสำหรับการแสดงละครชาตรี อาจสูญหายไป โดยเฉพาะเรื่องของสำเนียงการขับร้องที่มีลักษณะเฉพาะและโดดเด่นของกรมศิลปากรนั่นเอง

ละครชาตรีเรื่องรถเสนนั้นนับได้ว่าเป็นละครที่มีความงดงามทั้งในด้านการร่ายรำ การแสดง และดนตรี ดังปรากฏในคำประพันธ์ของกรมหมื่นศรีสุเรนทร์ที่กล่าวถึงละครชาตรีทั้งเรื่องการตีโทนที่มีจังหวะรุกเร้า การร่ายรำมีการสะบัดจนตัวอ่อน การตีกรับของลูกคู่ที่สร้างความสนุกสนานและ

เรื่องที่มีความเหมาะสมที่สุดในการที่จะนำมาเล่นละครชาตรีคือเรื่องรถเสน ซึ่งตรงกับกรมศิลปากรที่นำมาสืบทอดและสอดคล้องกับที่ผู้วิจัยดำเนินการวิจัยโดยเฉพาะการขับร้องละครชาตรีเรื่องรถเสนที่กรมศิลปากรได้ทำการปรับปรุงนั่นเอง ดังคำประพันธ์ที่จะแสดงต่อไปนี้

ชาตรีตลุปตุง	กลองโชน
รำสะบัดซัดเอวโอน	อ่อนแปล้
คนกรับรับขยับโยน	เสียงเย็น
ร้องเรื่องรถเสนแก้ว	ห่อขุยมุขยาโรย

(จากงานพระบรมศพสมเด็จพระปฐมบรมมหาชนก แดงพระบรมศพในรัชกาลที่ 1 รัชมอบข้อมูลจากรองศาสตราจารย์พิชิต ชัยเสรี วันที่ 15 พฤศจิกายน 2559)

5.2 ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการร้องละครชาตรีของกรมศิลปากร พบว่ามีลักษณะเฉพาะทำให้การร้องละครชาตรีของกรมศิลปากรมีความพิเศษ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยสืบเนื่องในการขับร้องละครชาตรีของสำนักอื่น เช่นบ้านครูทองใบ เรื่องนนท์ ว่ามีความแตกต่างจากกรมศิลปากร จากผลการวิจัยพบเพลงที่สอดคล้องกับกรมศิลปากรเพียง 1 เพลงคือ เพลงร้ายชาตรี จึงมีความน่าสนใจที่จะทำการวิจัยสืบเนื่องเพื่อเป็นประโยชน์ทางวิชาการการขับร้องละครชาตรีอย่างกว้างขวางสืบไป

รายการอ้างอิง

- กาญจนา อินทรสุวานนท์. **สารานุกรมดนตรีและเพลงไทย**, กรุงเทพฯ : บริษัท สำนักพิมพ์ พ.ศ.
พัฒนา จำกัด, ม.ป.ป.
- จาตุรงค์ มนตรีศาสตร์. **นาฏศิลป์ศึกษา**, กรุงเทพฯ : อักษรสยามการพิมพ์, 2527.
- เจตชรินทร์ จิรสันติธรรม. **ทฤษฎีการขับร้องเพลงไทย**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, 2553.
ไชยยะ ทางมีศรี, สัมภาษณ์ 17 พฤศจิกายน 2559.
- เต็มสิริ บุญยสิงห์. **วิชานาฏศิลป์ (การละครเพื่อการศึกษา)**, กรุงเทพฯ: องค์การค้ำครุสภา, 2514.
ฐิระพล น้อยนิตย์, สัมภาษณ์ 12 กรกฎาคม 2559.
- ทรงศักดิ์ ปรางค์วัฒนากุล. **การละครไทย**, ภาควิชาภาษาไทย คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ : โรงพิมพ์อมรรการพิมพ์, ม.ป.ป.
- นิยะดา สาริกฤติ. **ความสัมพันธ์ระหว่างละครไทยและละครภาคใต้**, กรุงเทพฯ : แม่คำผาง, 2543.
บุญสร้าง เรืองนนท์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559.
- ประทีน พวงสำลี. **หลักนาฏศิลป์**, กรุงเทพฯ : ไทยมิตรการพิมพ์, 2514.
- ไพฑูรย์ เฉยเจริญ, สัมภาษณ์ 25 มิถุนายน 2559.
- ภมรรัตน์ โพธิ์สัตย์, สัมภาษณ์ 10 มีนาคม 2559.
- มนตรี ตราโมท. **ดุริยางคศาสตร์ไทย ภาควิชาการ**, กรุงเทพฯ : บริษัท พิมพ์เนศ พรินท์ติ้ง เซ็นเตอร์
จำกัด, 2540.
- มณฑนา อยู่ยั่งยืน, สัมภาษณ์ 5 มีนาคม 2559.
- มณฑนา อยู่ยั่งยืน, สัมภาษณ์ 10 เมษายน 2559.
- มณฑนา อยู่ยั่งยืน, สัมภาษณ์ 20 เมษายน 2559.
- รานี ชัยสงคราม. **นาฏศิลป์เบื้องต้น**, กรุงเทพฯ : องค์การค้ำครุสภา, 2544.
- เรณู โกศินานนท์. **นาฏศิลป์ไทย**, กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2543.
- วิมลศรี อุปรมย์. **นาฏกรรมและการละคร**, กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
2553.
- สมพงษ์ กาญจนผลิน. **ทักษะการขับร้องเพลงไทย เพลงร่ำวง เพลงประกอบการฟ้อนรำ**, กรุงเทพฯ
: บริษัท ต้นอ้อ แกรมมี่ จำกัด, 2539.
- สมพงษ์ กาญจนผลิน. **ทักษะการขับร้องเพลงไทย**, กรุงเทพฯ : โอ.เอส. พรินท์ติ้ง เฮ้าส์, 2552.
- สงบศึก ธรรมวิหาร. **ดุริยางค์ไทย**, กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- สุนนมาลย์ นิมนต์พันธ์. **การละครไทย**, กรุงเทพฯ : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2532
- สมถวิล วิเศษสมบัติ. **วรรณคดีการละคร**, กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดอักษรบัณฑิต, 2525.

อมรา กล้าเจริญ. **นาฏวรรณกรรม**, ภาควิชานาฏศิลป์ คณะวิชามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
วิทยาลัยครูพระนครศรีอยุธยา, 2529.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ประมวลภาพบุคคลข้อมูลในการสัมภาษณ์

ภาพที่ 21 ครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน ครูบุญสร้าง เรืองนนท์และผู้วิจัย
บันทึกภาพวันที่ 5 มีนาคม 2559

ภาพที่ 22 ครูมัณฑนา อยู่ยั้งยืน ครูบุญสร้าง เรืองนนท์ ครูอุทัย ปานประยูรและผู้วิจัย
บันทึกภาพวันที่ 10 มีนาคม 2559

ภาพที่ 23 ครูไพฑูรย์ เฉยเจริญ และผู้วิจัย
บันทึกภาพวันที่ 25 มิถุนายน 2559

ภาพที่ 24 ครูไชยยะ ทางมีศรี และผู้วิจัย
บันทึกภาพวันที่ 17 พฤศจิกายน 2559

ภาพที่ 25 ภมรรัตน์ โพธิ์สตัย และผู้วิจัย
บันทึกภาพวันที่ 10 มีนาคม 2559.

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ	นางสาวสาวิตรี แจ่มใจ
วัน เดือน ปีเกิด	30 กรกฎาคม พ.ศ. 2531
การศึกษา	
พ.ศ. 2539 – 2543	สำเร็จหลักสูตรประถมศึกษา ที่โรงเรียนประชาวิทยานุชน กรุงเทพมหานคร
พ.ศ. 2544 - 2549	สำเร็จหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและมัธยมศึกษาตอนปลาย ที่โรงเรียนศึกษานารี กรุงเทพฯ สายศิลป์อังกฤษ-ฝรั่งเศส
พ.ศ. 2550 - 2555	สำเร็จการศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา สาขาวิชาดนตรีศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (เกียรตินิยมอันดับ 2)
พ.ศ. 2556 - 2559	สำเร็จการศึกษาหลักศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาดุริยางค์ไทย ภาควิชาดุริยางคศิลป์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปัจจุบัน	ครูโรงเรียนเซนต์คาเบรียล กรุงเทพมหานคร